

Rudolf Steiner

Janova apokalypsa

OBSAH

Úvodní přednáška k cyklu 12 přednášek o duchovní vědě
na základě Apokalypsy: Duchovní věda, evangelium a budoucnost lidstva.
(Norimberk, 17. červen 1908) 3

I. Norimberk, 18. červen 1908	14
II. Norimberk, 19. červen 1908.....	22
III. Norimberk, 20. červen 1908.....	29
IV, Norimberk, 21. červen 1908.....	39
V. Norimberk, 22. červen 1908).....	47
VI. Norimberk, 23. červen 1908.....	54
VII. Norimberk, 24. červen 1908.....	63
VIII. Norimberk, 25. červen 1908:.....	72
IX. Norimberk, 26. červen 1908	80
X. Norimberk, 28. červen 1908.....	88
XI. Norimberk, 29. červen 1908	99
XII. Norimberk, 30. červen 1908.....	108

Úvodem

Tento cyklus přednášek o Apokalypse vyšel již ve dvou vydáních jako soukromý tisk, psaný strojem. Vydavatelé vzdor mnohým prosbám dlouho otáleli s knižním vydáním, protože těm, kteří v roce 1908 slyšeli přednášky přímo, vadily zkrácené pasáže, jímž se stenograf nemohl vyhnout, měl-li vydržet až do konce. A tak zažitý otřes postrádal zápal slova, zářícího v duchovním ohni. Nyní, po mnoha letech, již tolik neruší; vystupuje objektivní velikost mohutných obsahů, a prostá mluva jakoby vycházela vstříc touze hledající duše, aniž by to látce ubíralo na významu. Opakování a vysvětlující vedlejší úvahy napomáhají porozumění, – jakoby podávaly duchovní ruku poutníkovi, jenž chce ztéci příkré výšiny.

Při čtení textu bezděky vyvstala myšlenka: aby člověk vnikl do smyslu záhadných obrazů, aby se mohl zahloubat do obsahů pečetí, otevírajících se před duševním okem, je zapotřebí vidět samotné obrazy, symbolizující dění. Je to podstatná pomoc při studiu. Jsou zachovány světelné obrazy nenáročných maleb, které v roce 1907 zdobily rosekruciánsky laděnou sjezdovou místnost v Mnichově. Tehdy měl být vyjádřen křesťansko-rosekruciánský ráz theosofického hnutí. Tyto obrazy si nečinily nárok na uměleckou dokonalost. Jejich tvůrce, slečna Klára Rettichová ze Stuttgartu, zpodobila prostým způsobem to, co jí Rudolf Steiner naskicoval a co jí sdělil o symbolech pravých rosekruciánů. Od té doby patřily tyto reprodukce k duchovně-vědeckému pracovnímu materiálu těch, kteří se tomuto studiu věnovali.

Pro pomoc čtenářům jsou fotografické reprodukce oněch obrazů připojeny i k této knize. Snad působí naivně věrným zpodoběním lidského modelu a neodpovídají umělecké potřebě pohybu, světla a stínu, méně ostrých kontur ve vyznačených liniích. Zato se staví do historické kontinuity dění. Snad bude možné vydat ve zvláštní

mapě reprodukce, pořízené na základě pokroků v umělecké reprodukční technice v oboru pohybu a nové šerosvitné techniky, která přiměřeným vedením linií dává duchovnímu světlu intenzívně zářit do temnoty. (*Tento soubor vyšel; jeho reprodukce jsou připojeny k tomuto překladu.*) Bylo těžké odolat přání, dva z těchto již provedených obrazů v bílo-černé technice umístit vedle fotografických reprodukcí; leč to přece není úlohou této knihy, která s těmito reprodukcemi usiluje pouze o zobrazení textu, místy poněkud obtížného. Připomínáme ještě obrazy dánského malíře Arilda Rosenkrantze, vystavených v Londýně, jenž se zúčastnil mnichovského sjezdu. I tyto jsou uměleckou reprodukcí starých předloh a přeneseny do bílo-černé techniky.

Připojené schéma s názvem „Znamení Beránka“ (str. 193) nakreslil Rudolf Steiner na tabuli při jiné přednášce o Apokalypse.

*Dornach, v den Michaela 1945
Marie Steinerová*

Úvodní přednáška k cyklu 12 přednášek o duchovní vědě na základě Apokalypsy

Duchovní věda, evangelium a budoucnost lidstva

Vážení přítomní!

Letos na podzim může Norimberk slavit významné výročí. Neboť právě před sto lety přijalo toto město do svých zdí jednoho z největších německých duchů, jednoho z oněch německých duchů, o nichž se dnes sice mnoho nemluví, jehož dílům se ještě méně rozumí, jenž ale, bude-li jednou pochopen, bude znamenat velice mnoho pro budoucnost duchovního života lidí. Je ovšem těžce srozumitelný, a proto snad bude nějakou dobu trvat, než ho lidé opět pochopí. Na podzim roku 1808 se Hegel stal ředitelem královského gymnázia v Norimberku.

Hegel pronesl výrok, který si snad právě dnes můžeme učinit hlavním vodítkem našich úvah. Hegel řekl: „S historickou a zevní postavou Krista se pojí nejhlubší představa. Křesťanské náboženství činí velikým právě to, že každý stupeň vědomí je může pochopit co do jeho zevní a historické stránky, že ale současně vyzývá k nejusilovnější práci, k nejhlubšímu pronikání na poli duchovního života. Křesťanské náboženství je pochopitelné pro každý stupeň vzdělání a současně je výzvou k nejhlubší moudrosti.“ – To jsou slova německého filosofa Hegela.

Že křesťanské náboženství, že zvěstování evangelia je pochopitelné každému stupni lidského vědomí, tomu nás naučila doba, čítající bezmála dvě tisíciletí. Ukázat, že vyzývá k nejhlubším myšlenkám, k nejhlubšímu pronikání do nauk moudrosti lidstva vůbec, to bude jedním z úkolů duchovní vědy, postihneme-li její pravý smysl, její nejniternější impuls a učiníme-li jej pánem lidského života. Dnešní úvaze by špatně rozuměl ten, kdo by se domníval, že duchovní věda je nějakým novým náboženstvím, že staré náboženské vyznání chce nahradit novým. Aby snad skutečně nedošlo k nedorozumění, řeknu: bude-li duchovní věda jednou skutečně pochopena, potom nám bude jasné, že jako taková je sice nejpevnější, nejjistější oporou náboženského života, že však sama není žádným náboženstvím, že tudíž také žádnému náboženství jako takovému nebude odporovat. Něčím jiným ovšem je, že může být pomocníkem, nástrojem k objasnění a pochopení nejhlubších moudrostí a pravd, i nejdůležitějších a nejživotnějších tajemství všech náboženství.

Chceme-li vyličit poměr theosofie a duchovní vědy k dokladům (*písmům*) toho či onoho náboženství (a dnes se budeme zabývat náboženskými doklady křesťanství), tu snad můžeme učinit následující přirovnání: duchovní věda se má k náboženským dokladům křesťanství tak, jako matematika k dokladům, které se vyskytly během historického (*dějinného*) vývoje lidstva jako učebnice matematiky nebo jako knihy vůbec. Jednou takovou starou knihou, které si blíže všímá jen v matematice zběhlý historik – je Eukleidova geometrie. Uvádí se v ní poprvé školskou formou z matematiky a geometrie to, čemu se dnes učí děti již ve škole. Sotva si však některé dítě uvědomuje, že všechno, čemu se učí o rovnoběžkách, o trojúhelníku, o úhlech atd., je uvedeno již v této staré knize; že v ní ponejprv byly tyto věci darovány lidstvu! Právem probouzíme v dítěti vědomí, že tyto věci může poznat samo ze sebe, že, uvede-li lidský duch své síly do pohybu a použije-li jich na formy prostoru, může tyto formy (*tvary*) pochopit zcela nezávisle na oné staré knize. Někdo ale, kdo třeba vůbec nevěděl o této knize a přijal do sebe matematiku a geometrii,

bude tuto knihu, seznámí-li se s ní, správně hodnotit a chápat; bude si vážit toho, co poskytl lidstvu ten, jenž tuto knihu poprvé postavil před lidského ducha.

Takto se dá charakterizovat poměr duchovní vědy k náboženským dokladům. Prameny duchovní vědy jsou takové, že není odkázána na žádné doklady, na žádné ústní podání, chápe-li se její pravý smysl. Tak jako nám jiné vědy lidstva napomáhají k poznání okolního smyslového světa tím, že člověk svobodně používá svých sil, tak nám hlouběji spočívající, zprvu v lidské duši dřímající duchovní, nadsmyslové síly a schopnosti, také zjednávají poznání toho, co jakožto nadsmyslové, neviditelné je základem všeho viditelného. Tak jako člověk, používá-li svých smyslových nástrojů, je schopen postřehovat to, co se mu nabízí vnějšími smyslovými jevy, – jako je schopen spojovat postřehované se svým rozumem, právě tak je člověk schopen, používá-li metod, které mu podává duchovní věda, pohlížet za kulisy smyslového bytí, tam, kde spočívají duchovní příčiny, kde tkají (*působí*) a pracují bytosti, které smyslové oko nevidí, které smyslové ucho neslyší; vidí a slyší je ale oko a ucho nadsmyslové.

Pramen duchovního vědění je svobodný, na ničem nezávislý. Jako takový spočívá ve svobodném užívání lidských sil. I když nadsmyslové síly u velké části dnešního lidstva ještě dřímají – tak ve svobodném užívání sil, zaměřených na smyslový svět, tkví zdroj zevního vědění. Potom ale, když si člověk nějakým způsobem osvojil poznatky, které ho uvádějí do nadsmyslového světa, spočívajícího za světem smyslovým, do světa neviditelného, spočívajícího za světem viditelným, a získá-li si o tom právě takového vědění, jako je tomu u smyslového vědění o zevních předmětech a událostech, potom, vyzbrojen tímto nadsmyslovým věděním, může přistupovat k ústnímu podání, ke knihám a dokladům, k dokumentům, které během vývoje dochovaly lidem zprávy o nadsmyslové oblasti, právě tak, jako geometrie přistupuje k Eukleidově geometrii. A potom je zkoumá z podobného hlediska, jako dnešní geometr zkoumá Eukleidovu geometrii. Potom může tyto doklady správně ocenit a uznat. A ten, kdo se ubírá touto cestou, kdo skutečně vyzbrojen poznáním nadsmyslového světa přistupuje k dokladům křesťanského zvěstování, pro toho tyto doklady neztrácejí nic na své hodnotě. Ba právě naopak, jeví se mu ve větším lesku, než jak se zprvu jevily pouze věřící mysli. Ukazují, že obsahují hlubší poklady moudrosti, než člověk dříve tušil, dříve než poznal duchovní vědu.

Abychom mohli zaujmout správné stanovisko o poměru duchovní vědy k náboženským dokladům, musíme si ujasnit ještě jednu otázku. Otažme se: Kdo je lepším pozorovatelem Eukleidovy geometrie? Ten, kdo dovede knihu doslova přeložit, chce odhalit obsah knihy, aniž by nejdříve pronikl do ducha geometrie, a nebo ten, jenž napřed geometrii rozumí a tudíž také dovede v oné knize geometrii najít?

Představme si, že by se Eukleidovou knihou o geometrii zabýval pouhý filolog, který geometrii nerozumí. Kolik nesprávností by vzniklo, kdyby chtěl odhalit smysl této knihy! Právě takto si počínají mnozí s náboženskými doklady, dokonce i takoví, kteří by měli být povoláni vypátrat jejich pravý smysl. Zkoumali tyto doklady, aniž by předem, nezávisle na nich, věděli něco o tom, co je nutno znát o nadsmyslové oblasti. A tak máme dnes velmi pečlivé výklady náboženských dokladů, výklady, které snášejí ze soudobých dějin všechno o tom, jak např. tyto doklady vznikly; leč tyto výklady vypadají právě tak jako výklady Eukleidovy geometrie někým, kdo geometrii nezná.

Mějme na paměti, že náboženství je něčím, čeho lze nabýt jen tím, že na to pohlížíme na základě poznatků získaných duchovní vědou; třebaže duchovní věda

může být pouze nástrojem náboženského života, nikdy však samotným náboženstvím. Náboženství je nejlépe charakterizováno obsahem lidského srdce a lidské mysli, oním souhrnem vjemů a pocitů, jimiž člověk vysílá vzhůru k nadmyslovým bytostem a silám to nejlepší, co uchvacuje jeho duši. Na ohnivosti tohoto obsahu mysli, na síle těchto pocitů, na druhu (*jakosti*) těchto vjemů závisí charakter lidského náboženství, tak jako na vřelém teple naší hrudi, na citu pro krásu závisí, jak člověk předstupuje před nějaký obraz. Obsahem náboženského života je zajisté to, co nazýváme duchovním, nadmyslovým světem. Ale právě tak jako esteticko-umělecké vnímání není totéž, co nazýváme duchovním pojetím vnitřních uměleckých zákonů – ačkoli postihneme-li je duchovně, tu se zvýší porozumění umění – tak také není totéž ona moudrost, ona věda, která uvádí do duchovních světů, a náboženství samotné. Tato věda činí náboženské vnímání, náboženské cítění vážnějším, důstojnějším, větším, obsáhlejších, ale sama náboženstvím být nechce, je-li správně pochopena, ač může k náboženství vést.

Chceme-li nyní na základě tohoto duchovně-vědeckého stanoviska pochopit sílu a význam, smysl a ducha křesťanského náboženského zvěstování, pak musíme obsáhnout daleké oblasti duchovního života. Musíme pohlédnout do pradávnej minulosti. Jinými slovy: musíme se vrátit zpět až do přednáboženské doby lidstva, a musíme se pokusit obrátit zřetel na vznik náboženství.

Existovala vůbec nějaká přednáboženská doba lidstva?

Ano, kdysi existovala na Zemi doba, kdy nebylo náboženství; i duchovní věda musí dát na takovou otázku kladnou odpověď, ač ve zcela jiném smyslu, než jak to činí materialistická kulturní moudrost.

Co znamená náboženství pro lidstvo?

Náboženství bylo a ještě dlouho bude pro lidstvo tím, co již vyjadřuje jeho slovní význam. Slovo „náboženství“ (*religion*) znamená: spojení člověka s jeho božstvím, s duchovním světem. A v podstatě jsou náboženské doby dobami, v nichž člověk toužil po sjednocení s božstvím, ať už tato touha pramenila z vědění nebo z určité vnímavosti, nebo proto, že cítil, že jeho vůle může být silná jen tehdy, jestliže jí proudí božské síly. Byly to doby, kdy člověk v sobě nadmyslový svět spíše tušil, než aby o něm něco zevního věděl, kdy jej spíše vycíťoval, než aby jej zřel, že by jej měl kolem sebe. To jsou ony náboženské doby naší Země.

A před těmito dobami existovaly jiné doby, kdy člověk takového tušeného, toužebného spojení s duchovním nadmyslovým světem nepotřeboval; nepotřeboval toho proto, že o tomto nadmyslovém duchovním světě věděl, tak jako dnes člověk ví o smyslových věcech. Což je nutno člověka přesvědčovat o tom, že jsou kameny, stromy, zvířata? Je mu snad zapotřebí nějakých dokladů, nějakých nauk, které mu dokazují nebo mu dávají tušit existenci kamenů, rostlin, zvířat? Nikoli – neboť je vidí, zří je kolem sebe, a proto nepotřebuje nějakého náboženství o světě smyslů. Představme si člověka, jenž by žil ve zcela jiných světech, majícího zcela jiné smyslové orgány, poznávací orgány, jenž by neviděl kameny, rostliny, zvířata, protože by pro něj byly neviditelné. Představme si, že by se takový člověk dozvěděl o kamenech, rostlinách, zvířatech z knih, nebo nějak jinak; čím by byly pro něho vaše názory, zkušenosti, nezprostředkované vědění, čím by to pro něho bylo? Pro tohoto člověka bylo by to náboženstvím. Kdyby někde v knize bylo napsáno: existují kameny, rostliny, zvířata, – potom by to bylo pro tohoto člověka náboženstvím, neboť to nikdy neviděl.

Existovala doba, kdy člověk již žil uprostřed oněch duchovních bytostí a skutečností, o nichž mu dnes podávají zprávu náboženství a nauky moudrosti.

Slovo „vývoj“ stalo se dnes v mnoha oblastech nazírání na svět zaklínadlem, ale zevní věda ho přece jen používá pro zevní, smyslové skutečnosti. Pro toho, kdo pozoruje svět duchovně-vědecky, se všechno, všechno vyvíjí, především lidské vědomí. Stav lidského vědomí, v němž dnes žijete, skrze něž, když ráno procitnete, pomocí svých smyslových orgánů vidíte a chápete smyslový svět, tento stav vědomí se vyvinul z jiného stavu vědomí. V duchovní vědě nazýváme takový stav vědomí „jasným denním vědomím“. Toto jasné denní vědomí se však vyvinulo z prastarého jiného vědomí lidí, jež nazýváme „temným obrazným vědomím“. Tím se ovšem vracíme k předchozím vývojovým stavům lidstva, o nichž nám zevní antropologie nepodává žádných zpráv; to z toho důvodu, že používá pouze smyslových nástrojů (*pomůcek*) a metod rozumu. Domnívá se, že člověk prodělal v pradávce minulosti stavy, které jsou vlastně stejné, jaké dnes prodělávají naše zvířecí bytosti.

V dřívějších přednáškách jsem již poukázal na to, jak si máme duchovně-vědecky představovat poměr člověka ke zvířecím bytostem. Člověk nikdy nebyl takovou bytostí, jakou je dnešní zvíře. Kdybychom chtěli popsat vývojové formy, z nichž se člověk vyvinul, ukázalo by se, že jsou velmi nepodobné dnešním zvířatům. Dnešní zvířata jsou bytosti, které se na dřívějších vývojových stupních opozdily, které na těchto dřívějších vývojových stavech ustrnuly a ztuhly. Člověk své dřívější stavy přerostl (*dostal se nad ně*), zvířata sestoupila pod ně. Proto spatřujeme ve světě zvířat něco jako opožděné bratry lidstva (*bratry, kteří zůstali pozadu*), kteří však již v sobě nemají formu těchto dřívějších vývojových stavů. Dřívější vývojové stavy proběhly v době, kdy Země měla jiné životní podmínky, kdy živly nebyly ještě rozděleny tak jako dnes, kdy člověk neměl ještě takové tělo jako dnes, a přesto byl člověkem.

Člověk mohl – obrazně řečeno – ve vývoji čekat se svým vstupem do těla, dovedl čekat až do doby, kdy se tato tělesná hmotnost stala takovou, že v ní mohl vyvíjet sílu dnešního ducha. Zvířata nedovedla čekat. Ztuhla, ustrnula již na dřívějším stupni přijavše tělo dříve, než to bylo vhodné. Proto musela zůstat pozadu. Takto si můžeme představit, že člověk žil za jiných podmínek a v jiných formách vědomí než dnes. Sledujeme-li tyto formy vědomí tisíce a tisíce let dozadu – tu je vždy shledáme jiné. Co dnes nazýváme logické myšlení, intelekt a rozum, to se v lidstvu vyvinulo teprve později. Člověk měl mnohem více vyvinuté síly, jichž dnes ubývá, např. paměť. Ta byla v dřívějších dobách ohromná, mnohem více vyvinutější než dnes. Přibývajícím rozumovou kulturou lidstva paměť podstatně ustoupila do pozadí. Kdo se dívá na svět poněkud vidoucím praktickým očima, ten může ještě dnes poznat, že to, co říká duchovní věda, se nevznáší ve vzduchu. Dalo by se říci: jestliže je to pravda, potom by se u dnešních lidí, kteří nějakou náhodou zůstali opoždění (*jsou zaostali*), muselo ukázat, že u nich nejméně pozadu zůstala právě paměť. Muselo by se také ukázat, že snažíme-li se lidem, kteří byli ve vývoji uměle zdrženi, vštípit rozumovost, trpí tím paměť.

Zde, v tomto městě, došlo k charakteristickému případu v této oblasti.

Profesor Daumer, stále nedoceňovaný, dobře pozoroval tento případ na člověku, pro mnohé tak záhadném, který byl kdysi tajuplně přiveden do tohoto města, a který právě tak tajuplně zemřel v Ansbachu. Byl to týž člověk, o němž jeden spisovatel chtěje naznačit tajemství říká, aby naznačil tajuplnost jeho života, že toho dne, kdy ho vynášeli, na jedné straně na okraji nebe zapadalo Slunce a na protilehlé straně vycházel Měsíc. Víte, že mluvím o Kašparu Hauserovi. Když upustíte od všech pro a proti, v tomto případě uplatňovaných, přihlížíte-li pouze k tomu, co je za všech okolností doloženo, zjistíte, že tento nalezenec, jenž se tu prostě jednoho dne objevil na ulici, jemuž se říkalo „dítě Evropy“, protože se nevědělo, odkud přišel, – že když

ho našli, nedovedl ani číst, ani počítat. Ve svých 20 letech neměl nic z toho, čeho nabýváme intelektem – měl zato ale obdivuhodnou, zázračnou paměť.

Když se započalo s jeho výchovou a do jeho duše vstoupila logika, paměť zmizela. Tento přechod ve vědomí souvisel také ještě s něčím jiným. Původně byl nepochopitelně, přímo vrozeně pravdomluvný, a právě v této pravdomluvnosti se uměl stále méně vyznat. Čím více vychutnával rozumovost, tím více se vytrácela jeho pravdomluvnost. Mohli bychom studovat mnohé věci, pohroužíme-li se do této duše, která byla uměle zdržena ve vývoji. A pro toho, kdo stojí na půdě duchovní vědy, se nebude jevit tak neodůvodněná lidová tradice, v kterou dnešní učení lidé nevěří, která říká, že Kašpar Hauser, dokud ještě vůbec nic nevěděl, vůbec netušil, že mimo něho existují bytosti rozličných podob, měl pozoruhodný vliv na zuřící zvířata, s nimiž se setkal. Divoká zvířata se před ním choulila a byla docela přítulná; proudilo z něj něco, co způsobovalo, že zvíře, které by každého jiného zlostně napadlo, se uklidnilo. Když se nám naskytá takový případ, který lze chápat pomocí duchovní vědy, mohli bychom proniknout hluboko do duše této pozoruhodné a pro mnohé tak záhadné osobnosti, – a objevil by se vám tu případ, na jehož základě by bylo zřejmé, že všechno, co nelze v obyčejném životě vysvětlit, lze uvést duchovní vědou do souladu s duchovními skutečnostmi. Tyto duchovní skutečnosti se samozřejmě nezískávají pomocí spekulace, nýbrž pouze na základě duchovního pozorování; jsou však srozumitelné všestranně obsažnému a logickému myšlení.

Toto všechno jsem řekl jen proto, abych vám ukázal, jak můžete najít cestu k myšlence, že se dnešní stav vědomí vyvinul z jiného prastarého stavu vědomí, za něhož nebyl člověk v bezprostředním styku s předměty smyslově chápatelnými, jak je tomu dnes, zato ale byl ve styku s duchovními děním a bytostmi. Člověk tehdy neviděl fyzickou podobu druhého – vždyť tehdy také v dnešní formě ještě vůbec neexistovala.

Když se k němu tehdy blížila jiná bytost, vystoupil v jeho duši jakoby snový obraz. Podle toho, jakou měl podobu a barvu, ohlašoval mu, zda bytost s ním smýšlí dobře nebo zle. Takové vědomí vnímalo duchovní skutečnosti a tím i duchovní svět vůbec. V oné době, kdy člověk mohl svůj pohled upřít sám na sebe a byl sám sobě duší a duchem, žil člověk mezi duchovními bytostmi tak – jako dnes žije člověk společně s tělesnými bytostmi; existovaly pro něho jako skutečnost. Člověk byl duchem mezi duchy. I když měl pouze určité snivé vědomí, tu přesto měly obrazy, které v něm vystupovaly, živý vztah k jeho okolí. To byla ona stará doba, kdy člověk ještě žil v duchovním světě, z něhož později sestoupil, aby si získal smyslovou tělesnost, která je vhodná pro jeho dnešní vědomí. Když člověk ještě žil v duchovních oblastech, na Zemi již existovala zvířata jakožto fyzické bytosti. Člověk tehdy žil mezi duchovními bytostmi, a právě tak, jako nepotřebujete důkazu, abyste byli přesvědčeni o existenci kamene, rostlin, zvířat, tak také člověk v této pradávnejší době nepotřeboval nějakého svědectví, aby byl přesvědčen o duchovních bytostech. Člověk žil mezi duchy a bohy, a proto nepotřeboval žádného náboženství. To byla doba přednáboženská.

Potom člověk sestoupil na Zem a dřívější forma vědomí se změnila ve vědomí dnešní. Člověk již neviděl v prostoru se vznášející barvy a tvary, nýbrž barvy rozprostírající se po povrchu smyslových věcí. Stejnou měrou, jak se člověk učil zaměřovat své zevní smysly na zevní smyslový svět, stejnou měrou se tento smyslový svět rozprostřel jako závoj, jako velký klam, mája, přes svět duchovní. A člověk musel dostávat zprávy o duchovním světě skrze tuto roušku: náboženství se mu stalo nutností.

Mezi dobou, která předcházela náboženské vědomí, a dobou vlastního náboženského vědomí byl však ještě přechodný stav, takové mezistádium. Z té doby pocházejí mytologie, pověsti, příběhy národů o duchovních světech.

Pouze učenost od zeleného stolu, která nic netuší o skutečných duchovních pochodech, tvrdí, že postavy severské nebo německé mytologie, řecké mytologie, všechny doklady (*zprávy*) o bozích a jejich činech jsou výmyslem lidské fantazie. To nejsou výmysly lidové fantazie, lid totiž nebásní tak, že říká, když táhnou jednotlivá oblaka, že to jsou beránci. Že lid takto básní, to je výmyslem naší dnešní učenosti, která v těchto věcech oplývá velkou fantazií. Pravda je však zcela jiná. Všechno, co obsahují staré pověsti a příběhy o bozích, jsou poslední zbytky, poslední vzpomínky z přednáboženského vědomí. Lidem zůstalo vědomí o tom, co kdysi sami viděli. Tito lidé, popisující Wotana, Dia atd., dělali to z toho důvodu, že v nich byla vzpomínka na to, že to kdysi sami zažili. Mytologie národů jsou droby, částečné zlomky (*útržky*) toho, co kdysi lidé prožili.

Ještě v jiném smyslu zde existoval takový mezistav. Také v době, kdy moudří lidé – řekněme – byli již velmi chytří, vyskytovali se stále ještě jednotlivci, kteří alespoň ve výjimečných stavech (říkejte tomu vytržení mysli nebo také pomatení, jak libo) dovedli pohlížet do duchovních světů; kteří ještě dovedli vnímat, co dříve viděla z duchovního světa většina lidí. Ti vyprávěli, že sami ještě něco viděli z duchovního světa. Toto vypravování se pojilo se vzpomínkami tak, že v národech žila tehdy ještě živá víra. To byl přechodný stav k vlastnímu náboženskému stavu.

A jak si razil vlastní náboženský stav cestu v lidstvu?

Tím, že člověk našel prostředky a cesty, jak vyvíjet své nitro, aby světy, z nichž vzešel, které v temném vědomí kdysi zřel, mohl zase vidět, zase zřít. Tím přicházíme ke kapitole, která pro mnohého moderního člověka obsahuje velmi málo pravděpodobnosti, ke kapitole o zasvěcencích.

Kdo jsou zasvěcenci lidstva?

Zasvěcenci byli lidé, kteří určitými metodami rozvíjeli své vlastní duševní a duchovní nitro tak, že znovu vrůstali do duchovního světa. Zasvěcení existuje! V každé duši dřímají nadsmyslové síly a schopnosti. Pro každého člověka je – nebo alespoň může nastat – takový veliký, mohutný okamžik, kdy tyto síly procitnou. Tomuto okamžiku můžeme porozumět, představíme-li si, jaký byl ostatní vývoj lidstva. Použijeme-li Goethových slov, tu můžeme říci: Pohlédněme zpět do dávné minulosti, kdy ve fyzickém lidském těle neexistovalo ještě takové fyzické oko, takové fyzické ucho jako dnes. Pohlédněme nazpět do dob, v nichž na místech, kde tyto orgány jsou nyní, byly netečné orgány, které nedovedly vidět a slyšet. Fyzický člověk prožil dobu, kdy se takovéto slepé orgány vyvíjely ve světelné (*světločivé*) body, kdy se postupně stále více a více rozvíjely, až se pro ně vynořilo světlo. Stejně tak nastal okamžik, kdy lidské ucho dospělo tak daleko, že se mu dosud pro něho němý svět projevil ve zvucích (*tónech*) a harmoniích. Právě tak jako Slunce pracovalo na člověku svými silami, aby vytvořilo z jeho organismu jeho oči, právě tak může dnes člověk duchovně žít tak, že se jeho dnes namnoze netečné duchovně-duševní orgány vyvinou podobně.

Takový okamžik, kdy se duše a duch přetvoří tak, jako se kdysi přetvořila vnější fyzická soustava, je teď možný a mnohým se již skutečně dostavil. V duchovně temném a němém okolí vznikají nové oči a nové uši, jimiž září světlo a zaznívají tóny. Existuje tedy vývoj – i co se týká pronikání do vyšších světů. To je zasvěcení. V mysterijních školách poskytují se lidem metody tohoto zasvěcení právě tak, jako v zevním světě metody, řekněme, chemické, laboratorní nebo biologického bádání.

Rozdíl mezi metodami zevní vědy a zasvěcování spočívá pouze v tom, že zevní věda musí pořizovat nástroje a vnější pomocné přístroje; pro toho však, kdo se chce stát zasvěcencem, existuje pouze jediný nástroj, který si musí vyvíjet, – a tím je on sám, všechny jeho síly. Tak jako v železe může dřímat magnetická síla, tak dřímá v lidské duši síla, umožňující proniknutí do duchovního světa světla a tónů. Tak nastala doba, kdy normálně byl spatřován pouze fyzicko-smyslový svět a kdy se vůdcové lidstva skládali z takových zasvěcenců, kteří dovedli pohlížet do duchovních světů, kteří dovedli sdělovat, vysvětlovat skutečnosti duchovního světa, v němž člověk dříve žil.

Kam vede první stupeň zasvěcení? Jak se jeví lidské duši?

Nedomnívejte se, že tento vývoj záleží pouze ve filosofickém spekulování, vymyšlení nebo tříbení pojmů. Pojmy, které má člověk o vnějším smyslovém světě, se v něm proměňují, vrůstá-li do duchovního světa. Potom již člověk nechápe pomocí ostře ohraničených pojmů, nýbrž pomocí obrazů, pomocí imaginací. Neboť člověk vrůstá do duchovního, tvůrčího světového dění. Tak přesně a pevně ohraničené, jako předměty smyslového světa, jsou právě jen tyto smyslové předměty. Ve světovém tvůrčím dění nemáte např. zvíře s pevnými obrysy. Existuje zde něco jako základní obraz, z něhož mohou vznikat rozmanité zevní podoby, živá, členící se skutečnost. Je nutno pevně se držet Goethových slov: „Všechno pomíjivé je pouhým příměrem!“ Zasvěcenec se učí zprvu poznávat a chápat v obrazech, učí se vystupovat do duchovního světa. Zde musí být jeho vědomí pohyblivější než to, které nám slouží k chápání okolního smyslového světa. Proto nazýváme tento stupeň vývoje vědomím imaginativním. Přivádí člověka zase do duchovního světa, nikoli ale mlhavým (ztlumeným) způsobem. Toto vědomí vydobyté zasvěcením je čiré a jasné, jako má člověk při jasném denním vědomí, jako toto denní vědomí samo. Člověk je obohacován tím, že k jasnému dennímu vědomí získává i vědomí duchovního světa. Na prvním stupni zasvěcení žije tedy v imaginativním vědomí. A o čem se dovídali v duchovních světech ti, kteří byli takto zasvěceni, o tom podávají lidstvu zprávy – právě tak – jako Eukleidés zanechal lidem sdělení o nižší vědě – geometrii. Víme, co v těchto dokladech stojí, poznáváme to, když se vracíme ke zdroji: k jasnozření zasvěcenců.

Tak tomu bylo v lidstvu až do objevení se největší bytosti, která kdy kráčela po zeměkouli, Krista Ježíše. Jeho příchodem vstupuje do vývoje nový element. Chceme-li si ujasnit, v čem tkví ono podstatně nové, jež bylo Kristem Ježíšem lidstvu darováno, potom musíme přihlídnout k tomu, že ve veškerých předkřesťanských zasvěcovacích místech byl člověk zasvěcován tak, že bylo nutno, aby se zcela vymanil z ostatního vývoje lidstva a pracoval na své duši v místech nejhlubších mystérií. A především si musíme ujasnit, že ve vědomí člověka stále ještě zůstávalo něco – i když se opět pozvedl do duchovního světa – z onoho přechodného, starého, pouze snivého obrazného vědomí. Člověk musel utéci z tohoto světa smyslů, aby mohl vstoupit do duchovního světa. Že to dnes již není nutné, to bylo způsobeno objevením se Krista Ježíše na Zemi. Tím, že Kristův princip vstoupil do lidstva, přebývala jednou na této Zemi historicky v jednom člověku centrální, ústřední bytost duchovního světa. Ona bytost, po níž toužili všichni ti, kteří vyvíjeli náboženský život, kteří jasnozřivě zřeli v místech zasvěcování, kteří se odvraceli od smyslového světa, aby našli svět ducha. Bytost, o níž bylo zvěstováno, že je člověku bytostí nejvyšší, vstoupila v Kristu Ježíši do dějin lidstva.

A kdo něco chápe na základě pravé duchovní vědy, ten ví, že veškerá náboženská zvěstování o zjevení Mesiáše jsou předzvěstí o Kristu Ježíši. Jestliže dávní zasvěcenci chtěli mluvit o tom nejvyšším, co jim bylo v duchovním světě přístupné, co mohli zřít jakožto prvotní příčinu všech věcí, potom mluvili

nejrozmanitějšími jmény o Kristu Ježíši. Stačí, připomeneme-li si jen Starý Zákon, jenž je také takovou předzvěstí. Vzpomeňme si na to, jak Mojžíš, když měl vést svůj národ, obdržel příkaz: „Řekni svému národu, že to, co máš vykonat, ti pravil Pán a Bůh.“ Na to praví Mojžíš: „Jak mi lidé uvěří, jak je o tom přesvědčím? Co mám říci, až se mne otáží, kdo mne poslal?“ A tu obdržel příkaz: „Řekni, že tě poslal Já Jsem.“ – Přečtěte si to a porovnejte to co nejpřesněji s původním zněním a uvidíte, oč tu jde.

Co to znamená „Já Jsem“? „Já Jsem“ je jméno božské bytosti, Kristův princip člověka – jméno bytosti, kterou člověk v sobě pociťuje jako kapku, jiskru, jakmile dovede říci „já jsem“. Kámen nemůže říci „já jsem“, rostlina také nemůže říci „já jsem“, ba ani zvíře nemůže říci „já jsem“. Člověk je korunou stvoření tím, že si může říci „já jsem“, že si může dát jméno, které neplatí pro nikoho jiného než pro toho, kdo je vyslovuje. Slovem „já“ můžete nazvat jen sám sebe. Nikdo jiný vás nemůže nazvat „já“. Zde hovoří duše sama se sebou slovem, k němuž má přístup jen jediná bytost, která nevchází do duše žádným vnějším smyslem, žádnou zevní cestou. Zde promlouvá Bůh. Proto bylo dáno božství, které naplňuje svět, jméno „Já Jsem“. Řekni, že ti to pravil „Já Jsem“!... tak to měl Mojžíš říci svému národu.

Jen pomalu se lidé učí plně rozumět hlubokému smyslu tohoto „Já Jsem“. Lidé se necítili ihned jako jednotliví lidé. Můžete to nalézt ještě ve Starém Zákoně. Tehdy se lidé ještě necítili jako jednotlivci. Také příslušníci německých kmenů, dokonce ještě v dobách křesťanské církve, necítili se jako jednotliví lidé. Vzpomeňte na Cherusky, Teutony atd., na německé kmeny, jejichž země tvoří dnešní Německo. Každý jednotlivý Cherusk cítil především příslušnost ke kmenovému já, pokládaje se za článek tohoto já. Jednotlivý Cherusk by o sobě neřekl tak ostře jako my dnes říkáme – „já jsem“; cítil se totiž být sloučen v jednotné společenství s těmi, kteří s ním byli pokrevně příbuzní. U vyznavačů Starého Zákona bylo vědomí tohoto pokrevního příbuzenství nejrozšířenější. Jednotlivec se cítil skryt v celém národě; myslel, že národ je ovládán jediným já. Věděl, co to znamená: „Já a otec Abraham jedno jsme“; neboť mohl sledovat pokrevní příbuzenství celými pokoleními zpět až k Abrahamovi; chtěl-li se povznést nad své jáství jedince, cítil se být bezpečným, ukrytým v otci Abrahamovi, od něhož proudila pokoleními všechna krev, která je vnějším nositelem společného národního já.

Když nyní srovnáme výrok, který je pro každého vyznavače Starého Zákona něčím vznešeným, s tím, co přinesl Kristus Ježíš, osvětlí se nám potom jakoby bleskem celý pokrok, vyvolaný křesťanským vývojem. „Dříve než byl Abraham, bylo „Já Jsem“ . „ Co to znamená? Před Abrahamem bylo „Já Jsem“? (Tak totiž zní správný překlad a výklad dotyčného místa v Bibli.) To znamená: Projděte zpět všechna pokolení a shledáte v sobě samých, ve své jednotlivé individualitě něco ještě věčnějšího než to, co protéká všemi pokrevně příbuznými generacemi. Dříve než byli praotcové, bylo „Já Jsem“, ona bytost, která vchází do každého člověka, kterou každá lidská duše může cítit přímo v sobě samé. Nikoli já a otec Abraham, nikoli já a nějaký dočasný otec, jsme jedno, nýbrž já a duchovní Otec, který není připoután k něčemu pomíjivému, jsme jedno! Já a Otec jedno jsme. Otec je v každém jednotlivém člověku. Božský princip zde žije jako něco, co zde bylo, co zde je, a co tu bude.

Lidstvo, které během téměř dvou tisíciletí vlastně teprve začalo pociťovat sílu tohoto světového podnětu, pozná plně až v budoucnosti, co tento skok v poslání a ve vývoji Země znamená pro člověka. Čeho chtěli dosáhnout dávní zasvěcenci, bylo to, nač se dalo nazírat jen tehdy, když přešli od jednotlivého bytí, od jednotlivého člověka, k postřehování ducha celého kmene.

Slyšel-li v obyčejném světě nějaký člověk o těchto věcech, tu řekl: „To je něco pomíjivého; začíná to zrozením a končí smrtí.“ Když ale byl zasvěcen do tajemství mystérií, potom viděl to, co jiný jen vytušoval a pociťoval, jako něco, co proudí krví generací, co je skutečnou bytostí; potom viděl ducha kmene. Zřel to, čeho lze dosáhnout pouze v duchovní oblasti, nikoli v zevní skutečnosti. Zřel Boha, jenž proudí krví generací. Stanout před tímto Bohem tváří v tvář duchovním zrakem – bylo možné pouze v mystériích.

Ti, kteří byli důvěrnými žáky Krista Ježíše, mající plné porozumění, byli si vědomi, že před nimi stojí bytost duchovně-božské přirozenosti, uzavřená pro vnější smysly v tělesné lidské osobnosti. Vnímali Krista Ježíše jako prvního, jenž v jednotlivém člověku měl v sobě takového ducha, jak jej jinak v sobě cítili jen sounáležejší lidské masy, a jak jej jinak zřeli v duchovním světě pouze zasvěcenci. Byl první mezi lidmi.

Čím více se člověk stává individuálnější, tím více se může stát nositelem lásky. Kde lidi spojuje krev, tam se lidé milují z toho důvodu, že jsou vedeni k tomu, co mají milovat. Je-li člověk nadán individualitou, zušlechťuje-li a pečuje-li o božskou jiskru v sobě, pak musejí podněty a projevy lásky vycházet od člověka k člověku ze svobodného srdce. A tak člověk tímto novým impulsem obohatil staré pojetí lásky, které je vázáno na krev. Láska postupně přechází v duchovní lásku, která se line od duše k duši, až nakonec obejmě celé lidstvo společným poutem všeobecné bratrské lásky. Kristus Ježíš je ale živoucí silou, která, tak jak se v dějinách projevila, jak se ukázala vnějším zraku, poprvé přivedla lidstvo k sbratření. A lidé se naučí chápat tento svazek bratrské lásky jakožto dovršené, zduchovnělé křesťanství.

Dnes lidé snadno řeknou, že duchovní věda má hledat jednotné jádro pravdy ve všech náboženstvích, neboť všechna náboženství prý obsahují naprosto totéž. Lidé, kteří toto říkají, kteří náboženství pouze srovnávají, aby v nich hledali abstraktní shodu, nerozumí ničemu, co se týká zákonitosti vývoje. Svět se nevyvíjí nadarmo. Zajisté, že v každém náboženství je obsažena pravda; ale ta se vyvíjí od jedné formy k druhé, stále k vyšším formám. Opravdu zajisté můžete, při dostatečně hlubokém bádání, nalézt i v jiných náboženstvích to, co obsahuje křesťanství jako učení. Křesťanství nepřineslo žádné nové učení. Podstata křesťanství však nespočívá v jeho učení. Všimnete-li si předkřesťanských zakladatelů náboženství, shledáte, že u nich je hlavní to, čemu učili. Představte si, že by tito zakladatelé náboženství zůstali neznámí; zůstalo by to, čemu učili – a lidé by se s tím spokojili.

U Krista Ježíše však není hlavní nauka. U něho jde o to, že zde byl, že žil na této Zemi ve fyzickém těle. Rozhodující je nikoli víra v jeho učení, nýbrž v jeho osobnost. Hlavní je, abychom na něj pohlíželi jako na prvorozeného mezi těmi, kteří zde umírali; který se táže: „Cítil bys také ty v mém postavení tak, jako já? Myslíl bys také ty, jak myslím já? A chtěl bys totéž, co chci já?“ Důležité u Krista Ježíše je to, že je největším vzorem osobnosti, u něho nezáleží na tom, nasloucháme-li jeho naukám, nýbrž na tom, pohlížet na něj samého, jak on to činil.

Proto důvěrní žáci Krista Ježíše říkají zcela něco jiného než žáci a učedníci jiných zakladatelů náboženství. Ti říkají: Pán učil tomu, onomu. Ale žáci Krista Ježíše praví: „Neříkáme vám snad vymudrované mýty a nauky, nýbrž říkáme vám to, co viděly naše oči, co slyšely naše uši. Slyšeli jsme hlas, naše ruce se dotýkaly zdroje života, abychom měli společenství s vámi.“ A sám Kristus Ježíš pravil: „Budete mými svědky v Jeruzalémě, v Judeji, až do konce světa.“ Tím je vysloveno něco velmi důležitého: „Budete mými svědky až do konce světa.“ To znamená: v každé době budou zde lidé, kteří – stejně jako oni v Judeji a v Galileji – budou moci říci na základě bezprostředního vědění, kdo byl Kristus ve smyslu evangelia. Co to znamená: ve smyslu evangelia? Nic jiného, než že Kristus byl od počátku oním principem, který žil

ve veškerém stvoření. On sám to praví: „Nevěříte-li mně, tu věřte alespoň Mojžíšovi; neboť věříte-li Mojžíšovi, tu uvěříte i mně, neboť Mojžíš mluvil o mně.“ – V dnešní přednášce jsme již poznali, že Mojžíš mluvil o něm, když poukázal na slova: Řekl mi to „Já Jsem“. „Já Jsem“, který však až do té doby byl viditelný jen duchovně.

Rozdíl mezi Kristovým evangeliem a božským zvěstováním jiných náboženství spočívá v tom, že Kristus vstoupil do světa viditelně jako zjev, jako člověk mezi lidmi. Neboť v jiných náboženstvích směřovala veškerá duchovní moudrost k něčemu, co bylo mimo svět; nyní však vešlo s Kristem Ježíšem do světa něco, co mělo být pochopeno jako samostatný zjev přístupný smyslům. Co pociťovali první učedníci Kristovi jako ideál své moudrosti? Nikoli pouze to, aby chápali, jak žijí duchové v duchovní říši, nýbrž jak nejvyšší princip v této historické osobnosti Krista Ježíše mohl přebývat na Zemi. Je mnohem snadnější této osobnosti božství upírat, než takto pociťovat.

V tom tkví rozdíl mezi naukou první doby křesťanství a tím, co se nazývá vnitřním křesťanstvím, rozdíl mezi gnosí a esoterním křesťanstvím. Gnose sice uznává božství Kristovo, nemohla se ale povznést až k náhledu, že se „Slovo“ stalo tělem a přebývalo mezi námi – tak jak to zdůrazňuje pisatel Janova evangelia. Jan praví: Na Krista Ježíše nepohlížejte pouze jako na něco, co je nutno chápat jen v neviditelnou, nýbrž jako na Slovo, které se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Vězte, že s touto lidskou osobností se objevila síla, která bude působit do nejbudnější budoucnosti, která opřede zeměkouli silou skutečné duchovní lásky, která tu působí a žije ve všem, co žije pro budoucnost. A když se člověk oddá této síle, potom vrůstá do duchovního světa, z něhož sestoupil. A vystoupí opět až tam, kam může již dnes pohlížet zasvěcenec. Až vnikne člověk do duchovního světa, odloží ze sebe vše smyslové. Ti, kteří budou zasvěcováni v Kristově smyslu, nabudou účastí na jeho podnětech schopnost užít, co se stane s naším pozemským světem, budou-li lidé žít podle Kristova impulsu – podobně jako žáci, kteří byli zasvěcováni ve starých dobách, mohli mít zpětný pohled na staré zašlé doby duchovního života.

Jako můžeme pohlížet zpět na dřívější stavy, tak můžeme na příchodu Krista vidět do nejbudnější budoucnosti. Můžeme říci: takto se zase změní vědomí člověka, takto se člověk postaví do vztahu duchovního světa ke světu smyslovému. Zatím co dřívější zasvěcení je zasvěcením do minulosti, do pradávnejší moudrosti, odhaluje křesťanské zasvěcení zasvěcovanému člověku budoucnost. Je nezbytné, aby člověk nebyl zasvěcován pouze pro svoji moudrost, pro svoji mysl, nýbrž aby byl zasvěcován pro svoji vůli. Neboť tak zví, co má činit, aby si mohl stanovit cíle pro budoucnost. Běžný tělesný smyslový člověk si stanoví cíle pro odpoledne, pro večer, pro ráno; duchovní člověk si na duchovním základě dovede stanovit vzdálené cíle, jež hýbají jeho vůli, oživují jeho síly. Klást lidstvu takové cíle znamená v pravém nejvyšším smyslu, ve smyslu původního křesťanského principu, esoterně postihnout křesťanství. Tak to chápal ten, jenž sepsal velký princip zasvěcování vůle, jenž napsal Apokalypsu. Špatně chápeme Apokalypsu, nechápeme-li ji jako dárcu (*zdroj*) impulsů vůle do budoucnosti, podnětů pro jednání a činy.

Všem věcem, jimiž jsme se dnes zabývali, je nutno rozumět duchovně-vědecky. Mohl jsem dnes nastínit jen něco. Jestliže na základě duchovní vědy pochopíme, co je za smyslovým světem, potom také s porozuměním pohlížíme na to, co bylo zvěstováno v Apokalypse. A čím dále pronikáme a prohloubíme cestu do nadsmyslových světů, tím větší hlubiny nalezneme v křesťanských dokladech. Přistoupíme-li k těmto dokladům se zostřeným duchovním zrakem, jak ho lze získat pomocí duchovní vědy, objeví se nám křesťanská písma ve větším lesku, v hlubší pravdivosti a obsažnosti. Je pravda, že i nejprostší mysl může vytušit, jaké pravdy

vězí v křesťanství. Ale nikoli povždy bude se moci vědomí spokojit s pouhým tušením; bude se vyvíjet výše a bude chtít vědět, poznávat; ale i pak, když se pozvedneme k nevyšší moudrosti, vždy ještě budou v křesťanství hluboká tajemství.

Křesťanství je pro nejprostší mysl, ale i pro nejvýše vyvinutou rozumovost. Zasněženec je znovu prožívá v obrazech. Proto může i prostoduché vědomí tušit, jaké pravdy v něm dřímají; ale člověk bude toužit po poznání, nikoli po víře, – a i tehdy nalezne v křesťanství uspokojení. Podá-li mu duchovní věda výklad evangelií, bude v křesťanství moci najít plně uspokojující obsah. Proto nastoupí duchovní věda na místo těch nejvznešenějších filosofii. Vydá nám svědectví o krásném Hegelově výroku v úvodu:

“Nejhlubší myšlenka se váže ke Kristu Ježíši, k jeho historické i vnější postavě, a každý druh vědomí – a to je veliké na křesťanství – může po zevní stránce křesťanství pochopit. Současně ale křesťanství vyzývá k poznávání nejhlouběji pronikající moudrosti. Křesťanství je pro každý stupeň vzdělání, ale může vyhovět nejvyšším požadavkům.“

I.

Nyní se budeme řadu dní zabývat velmi významným, velmi hlubokým duchovně-vědeckým námětem. Dříve než k němu přistoupíme, dovolu mi, abych vyjádřil své veliké uspokojení nad tím, že zde můžeme promlouvat o tomto velmi důležitém tématu před přáteli z tolika krajů Německa, ba dokonce Evropy. Především mohou toto uspokojení vyjádřit naši milí přátelé z Norimberku, kteří jistě rádi uvítali, tak jako ten, jenž k nim mluví, že po poměrně delší dobu mohou zde v tomto městě pěstovat duchovně-vědecký život s přáteli ze zahraničí. Vždyť právě v tomto městě se vždy vedle nejhrošivějšího úsilí (*touhy*) po poznání velkých duchovně-vědeckých pravd tak velmi uplatňovalo (a s tak velkým porozuměním projevovalo) i duchovně-vědecké smýšlení, opravdový duchovně-vědecký život.

Tomuto duchovně-vědeckému životu rozumíme jen tehdy, nejsou-li pro nás duchovně-vědecké nauky pouze něčím, co nás zaměstnává teoreticky, nýbrž stanou-li se pro nás tím, co produhovňuje, rozněcuje a povznáší náš vlastní duševní život až do nejnižších hlubin; co nás ale také těsněji spojuje s našimi bližními, s celým světem. Pro člověka znamená velmi mnoho, pociťuje-li, že všechno, s čím se zevně setkáváme ve smyslovém světě, ve smyslově viditelném bytí, může se jevit jako vnější tvářnost neviditelného, nadsmyslového bytí, které je základem všeho smyslového. Tomu, kdo uvádí duchovní vědu do života, se bude tento svět se vším, co v něm je, stávat nakonec stále více fyzickým projevem božských duchovních bytostí; a pozoruje-li viditelný svět kolem sebe, bude mu, jakoby pronikal od rysů lidské tváře k srdci, k duši člověka. Jemu se bude jevit vše, s čím se zevně setkává, hory a skály, rostlinný háv Země, zvířata a lidé, s čím se setkává v celém nás obklopujícím světě, ve všem konání člověka, jakoby to byl fyziognomický výraz, jakoby to bylo vzezření božsky-duchovního bytí (*života*), které je základem všeho viditelného. Na základě celého tohoto způsobu pozorování mu vzejde a pronikne ho nový život; a vše, co podnikne, bude prodchnuto jiným, ušlechtilým nadšením.

Připomenu pouze malý příznačný příklad z mých posledních zkušeností na jedné z přednáškových cest. Tento příklad ukazuje, jak světové dějiny, pokládáme-li je za projev božského duchovna, jeví se všude významným způsobem, všude k nám promlouvají novou řečí. Před několika týdny jsem ve Skandinávii viděl, jak v celém životě našeho evropského severu všechno ještě prozrazuje dozvuky onoho dávného bytí severského světa, kde všechen duchovní život byl prostoupen vědomím o bytostech, jež stojí za nordickými (*severskými*) mýtickými postavami bohů. Dalo by se říci, že v oněch zemích ze všeho, s čím se setkáváme, slyšíme doznívat to, co sdělovali zasvěcenci druidských mystérií, mystérií Trottů, svým žákům o dávném nordickém (*severském*) duchovním životě. Cítíme, jak kouzelný dech onoho duchovního života proniká celým severem; spatřujeme cosi jako projev krásných karmických vztahů (*souvislostí*). Připadáme si – jak mi to bylo dovoleno v Uppsale – jako kdybychom stáli uprostřed toho všeho, když před sebou máme první germánské překlady Bible v Ulfilově „Stříbrném kodexu“. Tento kodex se dostal do Upsaly jakoby zvláštními karmickými zápletkami. Předtím byl totiž v Praze. Za švédských válek byl zde ukořistěn a převezen do Upsaly, a tam je nyní uložen: jako znamení toho, co proniká člověkem, je-li schopen poněkud hlouběji nahlédnout do podstaty dávných mystérií.

Vždyť tato mystéria, toto pronikání do duchovního světa, prostupuje ve starých evropských kulturách společný pozoruhodný rys, jež hlouběji vyciřovali ti, kteří

v oněch dávných dobách obdrželi zasvěcení. Srdcem těchto zasvěcenců pronikal tragický rys, když jim bylo jasné, že sice mohou pohlížet do tajemství bytí, že ale teprve v budoucnu přijde něco, co všechny záhady rozluští (*vyřeší*). Stále znovu jim bylo připomínáno, že do vědění, kterého bylo možno nabýt, má zazářit vyšší světlo. Lze říci, že ve všech těchto dávných mystériích bylo prorocky poukazováno na to, co má nastat v budoucnosti, na příchod (*zjevení se*) Krista Ježíše. V těchto nordických mystériích existoval prorocký hlas, prorocké smýšlení (*nálada*) a očekávání.

Větu, kterou vyslovím nyní, nesmíme brát doslovně a nebo v ostrých obrysech. Má pouze příznačně vyslovit, co je podkladem hlubší pravdy. Ale v pověsti o Siegfriedovi, která zůstala jakoby posledním listem z celé tradice starogermánských mystérií, je jakoby vtajeno ono smýšlení. Poukazuje-li se na to, že Siegfried je skutečně představitelem (*reprezentantem*) staronordického, severského zasvěcení a poukazuje-li se v pověsti na to, že na místě, kde je Siegfried zranitelný, leží list, že toto místo je na zádech, potom cítí ten, kdo je schopen něco takového příznačně vnímat: to je místo, kde bude u člověka ležet něco jiného, až již nebude zranitelný, jako byli ještě zasvěcenci staroseverských mystérií. Ono místo má zakrýt kříž; zde má spočívat kříž Krista Ježíše; u zasvěcence staroseverských mystérií tu ještě kříž neležel. Na to poukazuje ve starých mystériích germánských národů pověst o Siegfriedovi. A tak i zde se ještě příznačně naznačuje, jak má být rozuměno shodnosti starých zasvěcení Druidů, Trottů s mystérii křesťanství. To připomíná jakoby fyziognomický výraz tohoto postavení prvních germánských překladu Bible do severského světa. A že je v tom karmická spojitost, to ještě může symbolizovat okolnost, že z tohoto Stříbrného kodexu někdo kdysi ukradl 11 listů, a že jejich pozdější majitel měl takové výčitky svědomí, že si těchto 11 listů nechtěl podržet, nýbrž je zase vrátil zpět. Jak jsem řekl, nemáme tyto věci brát doslova, nýbrž musíme je pojímat jako obrazné líčení oněch karmických zápletek, které se fyziognomicky projevují uvedením prvních germánských překladů Bible do severského světa.

Duchovně-vědecké smýšlení nám prohloubí a prozáří novým světlem vše malé i velké, s čím se setkáváme v životě, jako tomu bylo zde u tohoto příběhu z dějin; projevuje se v tom, že ve všech fyzických vjemech spatřujeme fyziognomický projev nadmyslové duchovnosti.

Přesvědčení, že tomu tak je, může nás proniknout právě během tohoto kurzu. A z takového přesvědčení nechť proudí duch, nechť vyvěrají pocity, které během dvanácti přednášek o Apokalypse mají vtékat do naší duše, mají pronikat (*prolnout*) naše srdce. S tímto smýšlením přistupujeme k tomuto kurzu, jenž navazuje na nejhlubší doklad křesťanství, na Janovu Apokalypsu (*Janovo Zjevení*), protože k tomuto dokladu se dají skutečně nenásilně připojit nejhlubší pravdy křesťanství. V této písemné památce není obsaženo nic menšího – než velká část křesťanských mystérií; obsahuje to nejhlubší z toho, co nazýváme esoterním křesťanstvím. Není tedy divu, že právě tomuto dokladu bylo ze všech křesťanských dokladů porozuměno nejméně. Byl špatně chápán téměř od počátku křesťanského duchovního hnutí všemi těmi, kteří nebyli skutečnými křesťanskými zasvěcenci. A byl špatně chápán v nejrůznějších dobách, a to vždy v tom smyslu, tím způsobem, jak tyto různé doby uvažovaly a smýšlely. Nerozumělo se mu v dobách, které – můžeme říci – uvažovaly a přemýšlely. Janovu Zjevení nebylo porozuměno v dobách, které – můžeme říci – uvažovaly spirituálně-materialisticky; v dobách, kdy velké náboženské proudy (*hnutí*) byly vehnány do jednostranného fanatického partajního stranictví; a bylo špatně chápáno i v novější době těmi, kteří se domnívali, že mohou řešit záhady světa v hrubém, nejsmyslovějším materialismu.

Vznešené duchovní pravdy, které byly zvěstované na počátku vzniku křesťanství, a k jejichž poznání byli přivedeni ti, kdož je dovedli chápat, jsou naznačeny, pokud je to ve spise vůbec možné, v Janově Apokalypse, v tak zvané kanonické Apokalypse. Ale již v prvních dobách křesťanství byli exoterikové málo schopni chápat hlubokou spiritualitu esoterního křesťanství. Tak se tedy v dobách nejranějšího křesťanství vyskytl v exoterice názor, že děje, odehrávající se při vývoji světa v duchovnu, děje, které zří a rozpoznává ten, jenž dovede pohlížet do duchovních světů, že takové ryze spirituální pochody by se měly odehrávat zevně ve hmotném kulturním životě. A tak se stalo, že to, co pisatel Apokalypsy vyjádřil ve spise jako výsledek svého zasvěcení, své křesťanské iniciace, chápali druzí pouze exoterně a byli toho názoru, že to, co velký videc zřel a o čem zasvěcenec ví, že se to za tisíciletí projeví spirituálně, to že se musí uskutečnit v nejbližší době ve vnějším smyslově viditelném světě.

Tak se ujal názor, že pisatel chtěl říci, že pro smyslově nejbližší dobu má nastat něco jako sestoupení, jako nový příchod Krista Ježíše ve smyslově-fyzických oblacích. Když k tomu nedošlo, lidé si jednoduše lhůtu prodloužili a řeklo se: Nuže, se zjevením se Krista Ježíše nastala pro Zemi nová doba vzhledem ke starému náboženskému cítění. Ale až uplyne tisíc let (a nyní se to zase chápalo smyslově), pak se fyzicky-smyslově uskuteční nejbližší události, vylíčené v Apokalypse. Tak se stalo, že skutečně, když přišel rok tisíc, mnoho lidí očekávalo příchod nějaké moci, křesťanství nepřátelské, Antikrista, jenž měl vystoupit ve smyslovém světě. A když k tomu opět nedošlo, byla stanovena nová, prodloužená lhůta, současně ale byly všechny předpovědi v Apokalypse přesunuty do určité symboliky; hrubí exoterikové si představovali tyto předpovědi dost hmatatelně. S materialistickým světovým názorem vstoupila do těchto věcí určitá symbolika, ve vnějším světě byly spatřovány symbolické náznaky.

Ve 12. století vystoupil muž, jenž zemřel na začátku 13. století – Joachim von Floris, jenž podal pozoruhodné vysvětlení tohoto tajuplného dokladu křesťanství. Byl totiž toho názoru, že v křesťanství spočívá hluboká spirituální moc, že tato moc musí dosáti stále většího rozšíření, že však vnějším křesťanstvím bylo toto esoterní křesťanství stále zpovrchňováno. A tak mnozí sdíleli názor tohoto muže, že v papežské církvi, v tomto zpovrchnění křesťanské spirituality, je nutno hledat něco protikřesťanského, něco nepřátelského. A v příštích stoletích byl tento názor živen zejména tím, že určité řády přikládaly velkou váhu křesťanské spiritualitě, jejímu citově duchovnímu prvku. Tak našel Joachim von Floris v kruzích františkánů stoupence, kteří v papeži viděli něco jako symbol Antikrista. V době protestantismu přejali pak tento názor ti, kteří v římské církvi viděli odpadlici křesťanství, kteří spatřovali záchranu křesťanství v protestantismu. Zejména ti hleděli na papeže jako na viditelné znamení (*symbol*) Antikrista, a papež to oplácel tím, že Antikrista viděl zase v Lutherovi.

Apokalypsa byla tedy chápána tak, že každá strana ji stavěla do služeb svého vlastního názoru, svého vlastního mínění. Druhá strana byla vždy Antikristem, a vlastní strana byla ztotožňována s pravým křesťanstvím. A tak to šlo až do novější doby, kdy přišel moderní materialismus, s jehož hrubostí se nedá materialismus prvních století křesťanství, který jsem vám líčil, ani srovnat. Neboť tehdy ještě existovala spirituální víra, určité spirituální vnímání. Lidé nemohli rozumět Apokalypse jen proto, že mezi nimi nebylo zasvěcenců. Existoval zde určitý spirituální smysl: neboť i když si lidé hrubě smyslově představovali, že by se nějaká bytost snesla v oblaku, tu přesto bylo k tomu zapotřebí spirituální víry.

Takovýto spirituální život nebyl za hrubého materialismu 19. století již možný. Názor, který si utvořil takový pravý materialista 19. století o Apokalypse, lze charakterizovat asi takto: „Do budoucnosti nemůže vidět nikdo, neboť ani já to nedovedu. Nikdo nemůže vidět něco jiného, než co vidím já. Mluvit o tom, že existují nějakí zasvěcenci, to je stará pověra. Něco takového není; platí tedy jako norma to, co vím já. Já vidím sotva to, co se stane v nejbližších deseti letech; nikdo tedy nemůže vyprávět o tom, co se má stát za tisíciletí. Z toho plyne, že ten, jenž sepsal Apokalypsu, má-li vůbec být považován za poctivého člověka, musel mít na zřeteli něco, co již viděl – neboť já také vím pouze to, co se již odehrálo a co je uloženo v dokladech. Tedy ani pisatel Apokalypsy nemohl vidět něco jiného. O čem tudíž může vyprávět? Pouze o tom, co se stalo až do jeho doby. Je tudíž samozřejmé, že v událostech Apokalypsy, v konfliktech mezi dobrým, moudrým, krásným světem a světem nehezkým, pošetilým, zlým, – v oné dramatické konfrontaci nelze vidět nic jiného než něco, co onen muž sám prožil, co se již stalo.“ Tak mluví moderní materialista. Je přesvědčen: Apokalyptik líčí tak, jako líčím já.

Co asi bylo tím nejstrašnějším pro křesťana v prvních stoletích?

Tím nejstrašnějším pro něho muselo být zvíře, které se vzpírá spirituální moci křesťanství, pravému křesťanství. Naneštěstí slyšelo jen málo lidí, že „zvony něco vyzvánějí“, nerozpoznali však ale správný souzvuk.

V určitých esoterních školách používali číslového písma. Jistá slova, která se neměla sdělovat obyčejným písmem, vyjadřovala se pomocí čísel. A tak bylo do čísel vtajeno také, jako mnoho jiného, i něco z hlubokých tajemství Apokalypsy; zvláště ona dramatická událost v čísle 666. Vědělo se, že s čísly je nutno zacházet určitým způsobem, zejména ale, když se to tak důrazně připomíná slovy: „Zde je moudrost.“ „Číslo zvířete je 666.“ U takových odkazů se vědělo, že čísla je nutno nahradit jistými písmeny, aby se zjistilo, co je tím míněno.

Ti, kteří něco zaslechli, ale přece nic doopravdy nevěděli, svým materialistickým názorem vypátrali, že dosadí-li se místo čísla 666 písmena, vyjde slovo „Nero“ nebo „césar Nero“; a dnes se můžete ve velkém množství literatury, zabývající se výkladem Apokalypsy, dočíst: Lidé byli dříve tak pošetilí, že zde utajili vše možné, ale nyní je to rozluštěné. Nyní víme, že tím není míněno nic jiného než Nero, césar Nero, a je jasné, že Apokalypsa byla psána v době, kdy Nero již žil a že pisatel chtěl tím vším říci, že v Neronovi vystoupil Antikrist; že tedy to, co spočívá v tomto dramatickém prvku, je vystupňováním prvků předcházejících. Nyní je jen třeba vypátrat, co se stalo bezprostředně před tím. Pak přijdeme na to, co chtěl apokalyptik vylíčit. Máme zprávu o tom, že když zuřil boj mezi Neronem a křesťanstvím, došlo v Malé Asii k zemětřesení. To je tedy ono zemětřesení, o němž se apokalyptik zmiňuje při otevírání pečeti a při zvucích pozounů. Mluví také o pohromě, způsobené kobyilkami. Správně, vždyť je známo, že v době pronásledování křesťanů Neronem docházelo i k pohromám, způsobeným kobyilkami... o těchto souženích nám tedy apokalyptik vypráví.

– Tak dospělo 19. století k tomu, že zmaterializovalo tento největší doklad křesťanství, že v něm nevidí nic jiného než vylíčení toho, co lze nalézt na základě materialistického pozorování světa.

Uvedl jsem to jen proto, abych naznačil, jak se od základu špatně chápal tento nejhlubší, nejvýznamnější doklad esoterního křesťanství.

A nyní ponecháme všechno, co se dá říci o Apokalypse po historické stránce, až do té doby, než pochopíme, co je v Apokalypse uloženo; to znamená, že to přesuneme do posledních přednášek. Pro toho, kdo se již poněkud sblížil s duchovní vědou, nebude pochyb o tom, že již úvodní slova Apokalypsy poukazují na to, čím

má Apokalypsa být. Stačí, připomeneme-li si, že se tam praví: Pisatel Apokalypsy se dostal na osamělý ostrov, který byl odedávna proniknut posvátnou atmosférou, dostal se do míst staré mysteriální kultury. Praví-li se nám, že ten, kdo napsal Apokalypsu, byl u vytržení mysli a že to, co podává, vnímal v duchu, tu nechť je to pro nás především náznakem, že obsah Apokalypsy pochází z vyššího stavu vědomí, jehož člověk dosáhne vývojem vnitřních duševních tvůrčích schopností, zasvěcením.

V tajném Zjevení tak zvaného Jana je obsaženo to, co nemůžeme vidět a slyšet ve smyslovém světě, co nelze vnímat vnějšími smysly; je to podáno takovým způsobem, jak to mohlo světu sdělit křesťanství. V Janově Zjevení máme tedy před sebou popis zasvěcení, křesťanského zasvěcení. A stačí – řekl bych – když si jen zběžně představíme, co je zasvěcení... Budeme stále hlouběji vnikat do tohoto tématu, do otázky: Co se odehrává při zasvěcování?... A stále hlouběji se budeme zabývat otázkou: Jaký vztah má zasvěcení k obsahu Apokalypsy? Nejprve si to však načrtneme jen v hrubých obrysech, a teprve potom přikročíme k popisu jednotlivostí.

Zasvěcení je vývoj sil a schopností, dřímajících v každé duši. Chceme-li si učinit obraz o tom, jak k němu dochází ve skutečnosti, potom si především musíme ujasnit, jaké je vědomí dnešního normálního člověka. Potom také poznáme, jak se vědomí zasvěcence liší od vědomí dnešního člověka. Jaké je vědomí dnešního normálního člověka? Je střídavé; u člověka se vzájemně střídají dva zcela rozdílné stavy vědomí, stav vědomí za denního bdění a za nočního spánku. Vědomí, které máme za denního bdění, spočívá v tom, že kolem sebe vnímáme smyslové předměty a že je spojujeme pomocí pojmů, které se také dají vytvářet pouze smyslovým nástrojem, lidským mozkiem. Potom každé noci vystupuje z nejnižších článků lidské bytosti, z fyzického a éterného těla, tělo astrální a já, a tím se pro vědomí dnešního člověka noří smyslové předměty kolem něho do temnoty, a nejen to, – až do znovuprocitnutí trvá u něho stav, který nazýváme úplným bezvědomím. Kolem člověka se rozprostírá temnota, neboť astrální tělo člověka je dnes za normálního stavu uzpůsobeno tak, že samo o sobě není schopno vnímat, co se nachází v jeho okolí. Musí mít nástroje. Těmito nástroji jsou fyzické smysly. Proto se musí ráno ponořit do fyzického těla a užívat jeho smyslových nástrojů. Proč astrální tělo nic nevidí, když za nočního spánku je v duchovním světě? Proč nic nevnímá? Ze stejného důvodu, proč fyzické tělo, v němž by nebylo oka a ucha, nemohlo by vnímat fyzické barvy a fyzické tóny. Astrální tělo nemá orgány pro vnímání v astrálním světě.

Fyzické tělo bylo v dávnověku ve stejné situaci. Také ještě nemělo to, co bylo do něj později plasticky vpracováno jakožto oko a ucho. Zevní živly a síly je vytesaly, vytvořily člověku oči a uši a tím se mu stal zjevným tento svět, jenž před tím byl pro něj také skrytý. Představme si nyní, že s astrálním tělem, jež je dnes v tomtéž postavení, v jakém bylo dříve tělo fyzické, dalo by se nakládat tak, že by se mu včlenily orgány takovým způsobem, jako byly plasticky včleněny slunečním světlem fyzické oči a fyzické uši světem tónů do měkké hmoty fyzického lidského těla. Představme si, že do plastické hmoty astrálního těla by se daly vpracovat orgány-ústroj; potom by se astrální tělo dostalo do stejné situace jako dnešní fyzické tělo. Jde tedy o to, abychom do tohoto astrálního těla vpracovávali jako sochař, formující hlinu, vnímavé orgány pro nadsmyslový svět. To je prvním úkolem. Chce-li se člověk stát vidoucím, musí si se svým astrálním tělem počínat jako sochař s hlinou, musí do něho vpracovat orgány. Toto se stále provádělo v zasvěcovacích školách a mystériích. Do astrálního těla byly včleňovány orgány.

V čem nyní spočívá činnost, jejíž pomocí se do astrálního těla plasticky vpracovávají orgány? Někoho může napadnout myšlenka, že nejprve je přece nutno mít toto tělo před sebou, než se do něj mohou orgány vpracovat. Dalo by se říci:

„Kdybych mohl astrální tělo vyjmout a mít je před sebou, potom bych mohl do něho orgány vpracovat.“ To by nebyla správná cesta a především ne cesta moderního zasvěcení. Zajisté, zasvěcenec, jenž dovede žít v duchovních světech, by mohl, když je v noci astrální tělo venku, vpracovávat orgány jako sochař. Ale to by znamenalo, že provádí s člověkem něco, o čem ten nic neví; to by znamenalo zasahovat do jeho oblasti svobody, s vyloučením jeho vědomí. Uvidíme, proč se již delší dobu a zejména v dnešní době nesmí takto postupovat. Proto také již v takových esoterních školách, jako např. v pythagorejské nebo staroegyptské, bylo nutno vyvarovat se všeho, čím by zasvěcenci snad zvenku pracovali na astrálním těle, které se nacházelo mimo fyzické a éterné tělo žáka. Toho bylo třeba se vystříhat hned na začátku zasvěcování. První krok k zasvěcení musel se na člověku činit právě ve zcela obyčejném fyzickém světě, ve stejném světě, v němž člověk vnímá svými fyzickými smysly.

Ale jak to dělat – když přece právě fyzické vnímání, když nastalo ve vývoji Země, zastřelo závojem duchovní svět, jež člověk dříve, i když za ztlumeného vědomí, mohl vnímat? – Jak tedy působit z fyzického světa na astrální tělo? Tu si musíme v duši uvědomit, jak je tomu s tímto obyčejným smyslovým denním vnímáním. Co se děje, když člověk za dne vnímá? Zamyslete se nad svým denním životem, sledujte jej krok za krokem! Na každém kroku doléhají na vás dojmy zevního světa. Vnímáte je, vidíte, slyšíte, čicháte atd. Při té či oné práci útočí na vás dojmy po celý den; zpracováváte je svým rozumem. Básník, jenž sám není inspirovaným, proniká je svou fantazií. To všechno je pravda! Ale toto všechno nemůže vést k tomu, aby si člověk uvědomil nadsmyslově-duchovní prvek (*svět*), jenž je za smyslovým a hmotným světem.

Proč si toto duchovno neuvědomuje?

Protože celá tato smyslová činnost, kterou člověk vykonává vzhledem ke svému okolí, neodpovídá (*nevyhovuje*) astrálnímu tělu, jakým dnes je ve své vlastní podstatě. Tehdy, když v pradávné minulosti astrální tělo, jež člověk měl, vidělo vystupovat obrazy astrálních vjemů, obrazy radosti a bolesti, sympatie a antipatie, tu mělo vnitřní impulsy, duchovní impulsy, které v člověku dávaly vystupovat tomu, co formovalo orgány. Tyto impulsy však odumřely tehdy, když se člověk stal schopným, aby přijímal všechny vjemy proudící k němu zvenku. Dnes není možné, aby ze všech dojmů, kterých se člověku během dne dostává, zůstalo v astrálním těle něco, co by na ně působilo tvárlivě, plasticky.

Pochody u smyslového vnímání probíhají následovně: po celý den k nám přistupují dojmy zevního světa; působí skrze naše fyzické smysly na éterné a astrální tělo, až si je uvědomí já. V astrálním těle se otiskují účinky toho, co působí na fyzické tělo. Dochází-li k světelným projevům, tu přijímá vjemy oko. Světelný projev vzbudí v éterném a astrálním těle vjem, a já si tento vjem uvědomuje. Tak tomu je i s projevy, působícími na ucho a na ostatní smysly. Celý tento denní život působí tudíž po celý den na astrální tělo. Astrální tělo je působením zevního světa neustále v činnosti. Večer se však vysune (*vystoupí*) – a tu nemá v sobě sil, aby si uvědomovalo vlivy, které nyní jsou v jeho okolí. Staré síly z pradávné minulosti odumřely při prvním vnímání tohoto smyslového světa. V noci nemá astrální tělo žádných sil, protože celý život za dne je nevhodný k tomu, zanechávat v astrálním těle něco, co by na ně působilo tvořivě. Všechny věci, jak se na ně kolem sebe díváte, působí až na astrální tělo. Ale z toho, čeho se při tom dosahuje, nemohou vzniknout útvary, které by se mohly stát astrálními orgány.

Prvním krokem k zasvěcení musí tudíž být, aby člověk za denního života vykonával něco, aby se v jeho duši dělo něco, co působí dále, i když astrální tělo

v noci vystupuje z těla fyzického a éterného. Představte si tedy – obrazně řečeno – že by člověku při jeho plném vědomí bylo uloženo něco, co má dělat, čemu má dát průchod, a že by to bylo voleno a upraveno tak, aby to po uplynutí dne nepřestalo působit. Představte si toto působení jako tón, jenž zní dále, když se astrální tělo vysunulo vně; toto pokračující znění bylo by pak silou, která by nyní působila na astrální tělo a plasticky je zpracovávala tak, jako kdysi vnější síly zpracovávaly tělo fyzické. Prvním krokem k zasvěcení bylo vždy to – uložit člověku, aby za dne konal něco, co doznívá v noci.

Všechno to, čemu se říká meditace, koncentrace mysli a jiná cvičení, která člověk konal během svého denního života, nejsou nic jiného než duševní činnost, jejíž působení nezaniká, když astrální tělo vystoupí, nýbrž které doznívají a v noci se stávají tvůrčími silami v astrálním těle.

Nazýváme to očista astrálního těla, zbavování se toho, co není astrálnímu tělu přiměřené. To byl první krok, nazývaný také katarzí, očistou. To ještě nebyla práce v nadmyslových světech; byla to cvičení duše, která konal člověk přes den, jakožto posilování duše. Očišťování spočívalo v osvojování si určitých životních zvyklostí, určitého životního smýšlení, určitého způsobu vedení života, aby to mohlo doznívat; a to pak pracovalo na astrálním těle, až se přeměnilo, až se v něm vyvinuly orgány.

Když člověk dospěl tak daleko, že se tyto orgány v astrálním těle učlenily, potom dalším úkolem bylo, aby se vše, co takto bylo v astrálním těle vytvořeno, otisklo do těla éterného. Jako se písmo pečetidla otiskne do pečetního vosku, tak se muselo všechno, co bylo vpracováno do astrálního těla, otisknout do těla éterného. Toto otiskování je dalším krokem k zasvěcení; bylo nazýváno osvícení. Neboť tím současně nastal velmi významný okamžik zasvěcení. Nyní v okolí člověka vystoupil duchovní svět tak, jako dříve zde byl svět smyslový.

Tento stupeň je současně charakterizován tím, že děje vnějšího duchovního světa se neprojevují tak, jako věci fyzicky-smyslové, nýbrž vyjadřují se v obrazech. Duchovní svět vyjadřuje se na tomto stupni osvícení nejprve v obrazech; člověk vidí obrazy. Vzpomeňte si na dávného zasvěcence, o němž jsem včera naznačil, že viděl skupinovou duši národa; když dospěl tak daleko, spatřil tuto skupinovou duši nejprve v obrazech. Připomeňme si třeba zasvěcence, jakým byl Ezechiel. Když nastalo jeho osvícení, zjevily se mu duchovní bytosti jakožto duše národa, jakožto skupinové duše. Cítil se uprostřed nich. Měl před sebou skupinové duše ve formě čtyř symbolických zvířat.

Tak se člověku projevoval duchovní svět především ve významných obrazech. To byl první stupeň zasvěcení. Potom následovalo další prožívání v éterném těle. To, co zde nejprve bylo jako otisk pečeti v pečetním vosku, pokračovalo dalším životem v éterném těle. Tu začíná k obrazům přistupovat to, čemu se říkalo hudba sfér. Vyšší duchovní svět je vnímán jako v tónech. Vyšší zasvěcenec, který po svém osvícení vnímal duchovní svět v obrazech, začíná duchovně naslouchat oněm tónům, které může vnímat duchovní ucho. Potom nastává pozdější přeměna éterného těla, a zde ještě ve vyšší sféře se setkáváme ještě s něčím jiným. Zvuky můžete slyšet např. i tehdy, když někdo mluví za závěsem a vy ho nevidíte. Podobně je tomu s duchovním světem. Nejprve vystupuje v obrazech, potom zaznívá v tónech a konečně padá poslední závoj (*příkrov*) tak, jako bychom odklidili závěs, za kterým stojí mluvící člověk. Vidíme samotného člověka, vidíme samotný duchovní svět, bytosti duchovního světa.

Nejdříve vnímáme obrazy, potom tóny (*zvuky*), později bytosti a konečně život těchto bytostí. Obrazy tak zvaného světa imaginací lze samozřejmě jen naznačit tím, že k tomu použijeme obrazů ze smyslového světa jakožto symbolů. Podobně je

možno si představovat hudbu sfér jen jejím srovnáním s hudbou smyslovou. A co se nyní dá přirovnat k bytostnému projevu třetího stupně? S tím se dá srovnat pouze to, co je dnes nejnítěrnější podstatou člověka; tj. jeho působení ve smyslu božské světové vůle. Jestliže člověk působí ve smyslu vůle oněch duchovních bytostí, které vedou náš svět kupředu, potom se jeho vlastní bytost stává podobnou těmto bytostem, potom bude vnímat v této sféře. To, co se v něm vzpouzí proti vývoji světa, co svět zdržuje v jeho pokroku, to chápe (*vnímá*) jako něco, co musí být ze světa vymýceno, co musí spadnout jako poslední závoj.

Tak člověk nejprve vnímá svět obrazný jako symbolický výraz duchovního světa, potom svět harmonie sfér jako symbolický projev vyšší duchovní sféry, a konečně svět duchovních bytostí, o nichž si dnes může učinit představu jen tím, že je srovnává s nejnítěrnějším obsahem své vlastní bytosti, s tím, co v něm působí ve smyslu dobrých sil nebo i ve smyslu zlých duchovních sil.

Těmito stupni prochází zasněcovaný člověk, a tyto stupně jsou věrně zobrazeny v Janově Apokalypse. Vychází se zde z fyzického světa. To, co je především nutno vykonat ve fyzické kultuře, co má být řečeno těm, kteří působí ve fyzickém světě, je napsáno v dopisech; neboť slovo, které je vyjádřeno v dopise, může působit ve smyslovém světě. První stupeň podává symboly, které je nutno vztahovat k tomu, co vyjadřují v duchovním světě. Po sedmi dopisech přichází svět sedmi pečetí, svět obrazů prvního stupně zasněcování. Potom přichází svět harmonie sfér, svět, který vnímá ten, jenž dovede duchovně slyšet; je zobrazen sedmi pozouny. Další svět, kde zasněcovanec vnímá bytosti, je představován na tomto stupni vystupujícími bytostmi, jak vylévají číše sil, které se dobrým silám protíví. Opakem Boží lásky je Boží hněv. Pravou podobu Boží lásky, která svět vede kupředu, vnímají v této třetí sféře ti, kteří ve fyzickém světě odložili sedm číší hněvu.

Takto je zasněcovaný žák po stupních veden vzhůru do sfér zasněcování. V sedmi dopisech Janovy Apokalypsy máme to, co přísluší sedmi kategoriím fyzického světa, v sedmi pečetích, co přísluší astrálně-imaginativnímu světu, v sedmi pozounech máme to, co náleží vyššímu světu dévachanickému, a v sedmi číších hněvu to, co musí být překonáno, chce-li se člověk pozvednout do nejvyšší duchovní oblasti, dosažitelné v našem světě, protože tato nejvyšší duchovní oblast ještě souvisí s naším světem.

Dnes jsme si naznačili pouze zevní strukturu toho, čím je Janova Apokalypsa. Jen stručně bylo naznačeno, že Apokalypsa je zasněcovací knihou.

Zítřejší učiníme první kroky (*přistoupíme*) k podrobnějšímu rozboru tohoto letného nástínu.

II.

Včera jsme povšechně charakterizovali v určité úvodní úvaze ducha Janovy Apokalypsy. Pokusili jsme se stanovit (*vytyčít*) několik velkých vůdčích směrnic, které nám mohou objasnit, že v této Apokalypse je vylíčeno něco, co se dá nazvat křesťanským zasvěcením neboli křesťanskou iniciací. Dnes bude mým úkolem, abych vám všeobecně popsal podstatu zasvěcení neboli iniciace, abych vám vylíčil, co se děje v člověku, má-li se stát zasvěcením schopen, aby sám nahlížel do oněch duchovních světů, které vládou za smyslovým světem; a dále bude mým úkolem, abych v několika hrubých rysech naznačil druh zážitků při zasvěcování. Neboť jen tím, že se budeme poněkud přesněji zabývat podstatou zasvěcení, jen tím můžeme postupně porozumět tomuto významnému náboženskému dokladu, Apokalypse.

Především musíme ještě jednou přesně pozorovat oba stavy vědomí u člověka: tedy onen stav vědomí, jenž trvá od rána, kdy člověk procitne, až do večera, kdy usne; a druhý stav vědomí, jenž začíná usnutím a končí procitnutím. Častokrát jsme si uvědomili, že člověk je ve své dnešní podobě čtyřčlankovou bytostí; že se skládá z těla fyzického, éterného, astrálního a já. Jasnovidnému vědomí se tyto čtyři články jeví ve vnější formě tak, že nejprve – jakoby jádro – je uprostřed fyzické lidské tělo. Znázorníme si to pouze zcela schématicky. Toto fyzické tělo je během dne pronikáno tak zvaným tělem éterným, které jako jasná, světelná záře u něho jen zcela nepatrně přečnává, a to především kolem hlavy, kterou však zcela prostupuje. Dále směrem dolů je éterné neboli životní tělo stále mlhavější a nejasnější (*nezřetelnější*), a čím více se blížíme dolním údům člověka, tím méně ukazuje přesnou formu fyzického těla.

Tyto dva články lidské bytosti jsou ve dne opět zahaleny tím, co nazýváme tělem astrálním, jež na všech stranách vejčité přečnává jako elipsoid; jeho základní podobu tvoří zářící paprsky, které vlastně vypadají tak, jako by směřovaly zvenku dovnitř a jako by pronikaly člověka zvenčí dovnitř. V tomto astrálním těle je vkreslen nesmírný počet různých obrazců, rozmanitých linií a paprsků, z nichž mnohé jsou jako blesk, některé podivně vinuté; to všechno obklopuje člověka nejrozmanitějšími světelnými jevy. Astrální tělo je výrazem jeho vášní, jeho instinktů, pocitů, pudů a žádostí, ale také všech jeho myšlenek a představ. V tomto astrálním těle vidí jasnozřivé vědomí zobrazeno všechno, co nazýváme duševními zážitky, od nejnižšího pudu až k nejvyššímu mravnímu ideálu.

A potom máme čtvrtý článek lidské bytosti, který bychom mohli naznačit tak, jakoby dopadalo něco málo paprsků na bod, jenž je asi jeden centimetr za čelem.

To by bylo schématické zobrazení člověka o čtyřech člancích. Během těchto přednášek uvidíme, jak se jednotlivé části vyjímají v celku.

To tedy je člověk během dne, od rána, kdy procitne, až do večera, kdy usne. Večer, když usne, zůstávají na loži tělo fyzické a éterné, a nastává určitý výron toho, co jsme označili jako tělo astrální. Toto „proudění ven“ (*výron*) je výraz poněkud nepřesný; je tomu vlastně tak, jakoby se vytvářela jakási mlha. Takže tedy v noci vidíme z fyzického a éterného těla vystupovat astrální tělo jako jakousi spirálovitou mlhovinu, obklopující člověka, zatím co čtvrtý článek lidské bytosti se na jednom konci téměř úplně ztrácí, to znamená rozplývá se do neurčita. Dolů splývající část astrálního těla je vidět jen velice slabě; horní část je označována jako „vystupující astrální tělo“.

Již včera jsme zdůraznili, co člověk musí dělat, chce-li přijmout zasvěcení. Zabývá-li se člověk pouze tím, čím se lidé našeho věku obvykle zabývají, tu nemůže obdržet zasvěcení. Člověk se musí připravovat tak, že během obyčejného denního života koná cvičení, která mu předepisují zasvěcovací školy: meditace, koncentrace atd. Tato cvičení jsou v základu vzata, co se týká jejich významu pro člověka, u všech zasvěcovacích škol stejné. Vzájemně se liší jen nepatrně – takže čím více se vracíme do předkřesťanských zasvěcovacích škol, tím více směřují k tomu, aby bylo cvičeno, zesilováno myšlení, síly myšlení. Čím více se blížíme křesťanským dobám, tím více se obracejí ke školení sil srdce (*citu*). A čím více se blížíme novějším dobám, tím více vidíme, jak se v tak zvaných rosekruciánských školách zavádí zvláštní způsob kultury vůle, cvičení vůle, podmíněný požadavky a potřebami lidstva. I když jsou meditace zprvu podobné jako v jiných, předkřesťanských školách, tu přesto všude v rosekruciánských cvičeních převládá zvláštní školení prvku vůle.

Na čem ale záleží a čeho se právě tak dosáhlo skrze cvičení orientálního mysterijního školení, jako v egyptské a pythagorejské škole atd., a co se také dostavuje zejména při cvičeních založených na meditaci Janova evangelia, je to, aby na člověka během denního života, byť jen po krátkou dobu – třeba jen pět nebo patnáct minut – bylo působeno tak, aby účinek potrvál i tehdy, když u spícího člověka dochází k onomu stavu, kdy vystupuje astrální tělo. U člověka, jenž koná taková – řekněme – okultní cvičení, dějí se s astrálním tělem v noci postupně ty nejrozmanitější proměny. Vykazuje jiné světelné jevy, nabývá onoho plastického členění orgánů, o němž jsme již mluvili; a potom je to stále zřetelnější. Astrální tělo postupně nabývá vnitřní organizovanosti, jak ji má fyzické tělo ve svých očích, uších atd.

To by však stále ještě nevedlo člověka k tomu, aby mnoho viděl; zejména nikoli dnešního člověka. Zajisté, něco již člověk vnímá, když jsou jeho orgány nějaký čas vypěstovány (*cvičeny*). Potom začíná nabývat během spánku vědomí; z někdejší všeobecné temnoty prosvítají mu okolní duchovní světy. Co zde člověk může vnímat, co vnímal zejména ve starých dobách (neboť dnes se to již vyskytuje řidčeji), to jsou podivuhodné obrazy rostlinného života. To jsou nejprimitivnější výsledky jasnozření. Kde dříve byla pouze temnota bezvědomí, vystupuje něco snově živoucího, leč skutečného, v určité podobě rostlinných útvarů. Tímto způsobem bylo spatřeno mnohé z toho, co se nám líčí v mytologiích starých národů. Líčí-li se v bájích, že Wotan, Wile a We našli na mořském pobřeží strom a že z něho vytvořili člověka, naznačuje to, že to bylo nejprve zřeno v takovém obraze. A ve všech mytologiích se setkáváte s tímto primitivním, rostlinným zřením, postřehováním rostlinného života.

Vylíčením takového zření je i ráj, zejména s jeho oběma stromy poznání a života; to je výsledek tohoto astrálního zření. A nikoli nadarmo se v samotné Genesis naznačuje, že ráj a to, co se vůbec líčí na začátku biblického vyprávění, bylo zřeno. Je jen nutno, naučit se teprve Bibli číst, potom již porozumíme, jak hluboce a významně se ve svých líčeních zdůrazňuje tento tajuplný stav. Tak jako se dnes učí o ráji a začátkům Bible, tak se dříve neučilo. Dříve se poukazovalo na to, že „Adam upadl do spánku“, a to byl spánek – tak se říkalo prvním křesťanům – v němž Adam zpětně vnímal výjevy, které jsou vylíčené na začátku Genesis. Teprve dnes se lidé domnívají, že taková slova jako „Adam upadl do spánku“ jsou zde náhodou. Nestojí zde náhodou. Každé slovo v Bibli má hluboký význam, a teprve ten může pochopit Bibli, jenž dovede ocenit každé jednotlivé slovo.

To je tedy to první. Potom ale v předkřesťanských mystériích muselo nastat ještě něco zvláštního: když člověk takto po dlouhou dobu – a trvalo to velmi dlouho – konal svá cvičení, když přibližně přijal to, co potřeboval k přípravě své duše, pojal-li do

sebe přibližně to, co dnes nazýváme duchovní vědou, pak se mu nakonec dostalo vlastní staré iniciace. V čem spočívalo toto staré zasvěcení?

Nestačí, jsou-li v astrálním těle vytvořeny orgány; ty se musí otisknout do éterného těla. Jako pečeti otiskne svá písmena do pečeti vosku, tak musí být orgány astrálního těla otisknuty do éterného těla. Proto byl při starém zasvěcení zasvěcovaný žák uváděn do zcela zvláštního stavu. Byl totiž uveden do tři a půl dne trvajícího stavu, podobnému smrti. Postupně poznáme, že tento způsob nemůže a nesmí být dnes již prováděn, neboť dnes máme jiné prostředky zasvěcení. Líčím nyní zasvěcení předkřesťanské doby, kdy zasvěcovaný žák byl přiveden zasvěcovatelem, který tomu rozuměl, na tři a půl dne do stavu podobnému smrti. Buď byl uložen do nějaké malé místnosti, do jakéhosi hrobu; zde ležel ve stavu podobnému smrtelnému spánku. Nebo byl ve zvláštní poloze přivázán na kříž s rozpjatými pažemi; neboť to napomáhalo k přivedení onoho stavu, jehož mělo být dosaženo.

Z nejrůznějších přednášek víme, že smrt nastává u člověka tím, že vystoupí éterné tělo spolu s astrálním tělem a s já, a že zde zůstane jen fyzické tělo. Při smrti nastává něco, co se jinak nikdy nedostavilo mezi zrozením a smrtí při pravidelném průběhu života. Éterné tělo nikdy neopustilo tělo fyzické, ani za nejhlubšího spánku, nýbrž vždy bylo v něm. Ve smrti éterné tělo opouští tělo fyzické. Nyní, během onoho smrti podobného stavu, opustila alespoň část éterného těla také tělo fyzické, takže část éterného těla, která jinak byla uvnitř, nacházela se vně těla fyzického. Jak víte, líčí se to v mých exoterních přednáškách tak, že se praví, že éterné tělo je vytahováno (*vysunováno*). Tak tomu vlastně není, ale toto jemné rozlišování můžeme konat teprve nyní.

Zasvěcovaný dlel tedy tři a půl dne, jsa náležitě střežen kněžským iniciátorem, ve stavu, kdy pouze dolní část byla spojena s éterným tělem. To je okamžik, kdy se astrální tělo se vším, co si vytvořilo jakožto orgány, otiskuje do éterného těla. V tomto okamžiku nastává osvětlení. Když byl zasvěcovaný po třech a půl dnech probuzen, potom se u něj dostavilo to, co se nazývá osvětlením, to, co muselo následovat po očistě, která spočívá pouze ve vývinu (*vypěstování*) orgánů astrálního těla. Nyní byl žák vědomě v duchovním světě; co viděl dříve, to bylo pouze prvním (*přípravným*) stupněm zření. Tento svět, jenž se skládal z jakýchsi obrazných útvarů, napodobujících převážně rostliny, se nyní doplnil podstatně novými útvary.

Nyní docházíme k tomu, abychom přesněji charakterizovali, co zasvěcenec začínal zřít. Když byl nyní doveden až k osvětlení, bylo mu po probuzení jasné, že viděl něco, co si před tím nikdy nemohl uvědomit. Co tedy viděl? Co si mohl v určitém směru vyvolat v duši jakožto významný vzpomínkový obraz svého zření? Chceme-li si ujasnit, co zasvěcenec viděl, potom musíme poněkud přihlédnout k vývoji člověka. Musíme si vzpomenout, že člověk teprve pozvolna nabyl onoho stupně individuálního vědomí, jaké má dnes; a že tomu nebylo vždy tak, aby si mohl takovým způsobem, jak to činí dnes, říci – já. Stačí, vrátíme-li se zpět do doby, kdy v oblastech, kde dnes žijí Němci, bydleli Cheruskové, Herulové atd. Tehdy se jednotlivec necítil jako jednotlivé lidské já, nýbrž jako článek (*úd*) svého kmene. Jako se prsty necítí být něčím pro sebe, tak necítil jednotlivý Cherusk způsobem, aby sám sobě řekl prostě – já. Já bylo jástvím celého kmene; kmen představoval organismus, a k sobě náležející skupiny lidí, spojené pokrevním příbuzenstvím, měly takřka společnou duši v já. Tak jako dnes vaše obě paže patří k vašemu já, tak jste v oněch dobách sami byli články většího společenství.

Vždyť je to ještě zřetelně vyjádřeno u národa, jenž vyznává Starý Zákon. Zde se cítil jako člen národa každý jednotlivec. Je tomu tak, že jednotlivec nemluvil

v nejvyšším smyslu o sobě, když vyslovoval obyčejné já, nýbrž cítil něco hlubšího, řekl-li: „Já a otec Abraham jedno jsme.“ Neboť měl určité vědomí já, sahající až k Abrahamovi, vědomí, jež procházelo všemi generacemi od Abrahama až k jednotlivci. Co bylo pokrevně příbuzné, to bylo uzavřeno v jedno já. Bylo to jako společná duše skupinového já, která zahrnovala celý národ; a ti, kteří věci prohlédali (*chápali*), si říkali: „To, co je skutečně naší nejnítější, nepomíjivou podstatou, to nepřebývá v jednotlivci, nýbrž v celém národě. Všechny jednotlivé články přináležejí k tomuto společnému já.“ Každému takovému vyznavači bylo tudíž také jasné, že když zemře, spojí se s neviditelnou bytostí, která sahá až k otci Abrahamovi. Jednotlivec skutečně cítil, že spočinul v lůně Abrahamově. Ve skupinové duši národa se cítil uschován jako v něčem nepomíjivém. Tato skupinová duše celého národa nemohla sestoupit na fyzickou úroveň. Zde bylo vidět pouze jednotlivé lidské postavy. Ale ty nebyly pro ně skutečností, nýbrž skutečnost byla v duchovním světě. Tušili, že to, co protéká krví, je božské. A protože Boha museli vidět v Jehovovi, nazývali toto božství Jehova (*Jahve*), nebo také jeho tváří, Michaelem. Jehovu pokládali za duchovní skupinovou duši národa.

Jednotlivec nemohl zde tyto duchovní bytosti vidět. Zasvěcenec, jenž zažil veliký okamžik, kdy se astrální tělo vtisklo do éterného těla, spatřil nejprve nejdůležitější skupinové duše. Pohlédneme-li totiž nazpět do starých dob lidstva, tu všude shledáváme, že nynější já se vyvinulo z takového skupinového vědomí, ze skupinového já; takže jasozřivci, pohlízejícímu zpět, jednotliví lidé stále více splývají do skupinových duší. Existují hlavně čtyři typy skupinových duší, čtyři praobrazy skupinových duší. Srovnáme-li všechny rozmanité skupinové duše rozličných duší, shledáme u nich velkou podobnost, ale i rozdílnost. Roztřídíme-li je, tu obdržíme čtyři skupiny, čtyři praobrazy. Jsou jasně vidět, díváme-li se jasnovidně nazpět do doby, kdy člověk ještě nebyl v těle, kdy ještě nesestoupil na Zem.

Nyní si však musíme přesněji znázornit okamžik, kdy člověk sestoupil do těla z duchovních oblastí. Tento okamžik můžeme vylíčit pouze ve velkých symbolech.

Existovala kdysi doba, kdy naše Země měla mnohem měkčí hmotu než dnes, kdy skála a kámen nebyly ještě tak pevné jako dnes, kdy rostlinné formy vypadaly ještě jinak, kde všechno bylo jako nějaké pramoře uloženo ve vodních jeskyních, kdy vzduch a vody nebyly odděleny, kdy ze všech bytostí, jež dnes obývají Zemi, byla vyvinuta ve vodě zvířata a rostliny. Když nerostné bytosti začínaly mít svoji dnešní formu, tu se dalo říci: člověk vystoupil z neviditelná. Tak se jevil zasvěcovanému; obklopen jakýmsi vnějším obalem, sestupoval z oblastí, jež dnes jsou oblastmi vzdušnými. Když zvířata měla již masité tělo, člověk zde ještě nebyl hutně fyzicky. Byl jemnou vzdušnou bytostí, dokonce ještě v době lemurské. A rozčlenil se tak, že se v jasnovidném obraze objevuje se čtyřmi skupinovými dušemi: na jedné straně v obraze lva, na druhé v obraze býka, nahoře v obraze orla, a uprostřed dole jako něco, co je již podobné člověku.

Tak vypadá jasnovidný obraz. Tak přichází člověk z temné říše duchů. A síla, která ho vytvořila, se objevuje jako obraz duhy. Více fyzické síly obklopují celý útvar tohoto člověka jako duha. Tento vývoj, toto vznikání člověka musíme vylíčit v nejrůznějších oblastech a nejrůznějším způsobem. Nyní je popisujeme tak, jak se jeví badatelům při zpětném pohledu – jak se tyto čtyři skupinové duše vytvořily ze společného božsky-lidského prvku, jenž sestupuje. Tento okamžik byl odedávna symbolicky zobrazován v podobě, která je vyobrazena na druhé z tak zvaných sedmi pečetí. Je to symbolické zpodobení, je ale více než pouhým symbolem.

Zde vidíte tyto čtyři skupinové duše, vystupující z neurčita, s duhou okolo a s dvanácti čísly kolem dokola. Musíme také porozumět, co znamená těchto dvanáct čísel. (*viz druhá pečeť*)

Vidíte-li před sebou to, co bylo právě vylíčeno, tu máte jasnovidný pocit: je to obklopeno něčím, co má zcela jinou podstatu a je to jiného rázu než to, co zde vystupuje z neurčitého duchovna. A to, čím je to obklopeno, symbolizovalo se ve starých dobách zvěrokruhem, dvanácti znameními zvěrokruhu. Okamžik, kdy zasvěcenec nabývá jasnozření, je spojen ještě s mnohými jinými zážitky. První, co vnímá ten, jehož éterné tělo vystoupilo, je, že se mu zdá, jakoby se stále zvětšoval a rozšiřoval nad tím, co vnímá. Nastává okamžik, kdy si zasvěcenec řekne: „Nevidím jen tyto čtyři postavy, nýbrž jsem tu v nich, moje bytost se nad nimi rozprostřela“. Ztotožňuje se s nimi. Vnímá to, co je symbolizováno souhvězdími, číslem dvanáct. Co se zde rozprostírá kolem odhalovaného obrazu, tomu porozumíme nejlépe, vzpomeneme-li si zase na dřívější vtělení naší Země. Víme, že dříve než se Země stala Zemí, prošla stavem Saturnu, potom Slunce, pak Měsíce, a teprve po tom se stala Zemí v dnešním smyslu. To bylo nutné, neboť jen tím bylo možné, aby na naši dnešní Zem přišly bytosti, které se právě zde objevily. Ty se musely pozvolna propracovávat těmito proměnami forem.

Podíváme-li se tedy do pradávny minulosti, tu vidíme první stav naší Země, stav starého Saturnu, jenž na začátku svého bytí ještě ani nezářil (*nesvítil*). Byl určitým stavem tepla. Nebyli byste jej mohli vidět jako zářící kouli. Kdybyste se Saturnu přiblížili, vešli byste do teplejšího prostoru, protože Saturn se právě nacházel pouze v tepelném stavu.

Nyní bychom se mohli otázat: „Začal snad vývoj světa Saturnem? Nevzešlo snad teprve z jiných stavů to, co se stalo Saturnem? Nepředcházela Saturnu ještě jiná vtělení?“ Bylo by obtížné sledovat bytí před Saturnem, neboť teprve u Saturnu začíná totiž něco, bez čeho nelze nijak postupovat od Saturnu zpět; se Saturnem totiž začíná teprve to, čemu říkáme čas. Předtím existovaly jiné formy bytí, to znamená, že vlastně vůbec nemůžeme mluvit o „předtím“, protože tu čas ještě neexistoval.

Čas také jednou započal. Před Saturnem neexistoval čas, byla pouze věčnost, trvání. Tehdy existovalo vše současně. Teprve se Saturnem se dostavilo to, že události postupují za sebou. Ve světových poměrech, kde je pouze věčnost, trvání, také neexistuje pohyb – neboť k pohybu patří čas. Neexistuje tu oběh, existuje trvání a klid; nebo jak se také v okultismu říká: Je zde blažený klid v trvání. To je výraz pro tento stav. Saturnskému stavu předcházela blažený klid v trvání. Pohyb světových těles nastal teprve se Saturnem. Dráha, naznačovaná dvanácti znameními zvěrokruhu, vyjadřovala pojetí takového pohybu. Jestliže nějaká planeta probíhala jedním takovým souhvězdím, mluvilo se o světové hodině; tato doba byla pokládána za jednu světovou hodinu. Dvanáct světových hodin, dvanáct denních hodin a dvanáct nočních hodin! Každému světovému tělesu, Saturnu, Slunci a Měsíci, se přiřítá po sobě jdoucí pořadí světových hodin, jež se seskupují ve světové dny; a to nakonec tak, že z těchto dvanácti časových údobí lze sedm pozorovat zevně, zatím co pět jich probíhá více nebo méně zevně nevnímátně. Rozeznáváme tedy sedm koloběhů neboli sedm velkých dnů Saturna, a pět velkých saturnských nocí. Mohli byste také říci, že existuje pět dní a sedm nocí, neboť první a poslední „den“ jsou dny soumraku. Těchto sedm okruhů (*koloběhů*), sedm světových dnů se obvykle nazývá „manvantara“ a pět světových nocí „pralája“.

Chceme-li si to upravit zcela přiměřeně našemu počítání času, tu se počítají vždy dva planetární stavy dohromady: tedy Saturn a Slunce, Měsíc a Země. Potom pokaždé obdržíme 24 okruhů (*koloběhů*). Těchto 24 okruhů tvoří důležitá období,

epochy vývoje obrazu světa. Má se za to, že tyto 24 epochy jsou řízené bytostmi vesmíru, které jsou naznačeny v Apokalypse jako 24 starců, 24 vládců světových oběhů, světových dob. Na obraze pečeti jsou znázorněni světovými hodinami. Jednotlivá čísla hodin jsou zde pouze přerušována dvojitými korunami starců, aby se naznačilo, že to jsou králové času, protože řídí oběhy světových těles. Tak pohlíží zasvěcenec nazpět do tohoto obrazu dávné minulosti.

Nyní se však musíme otázat: Proč zasvěcenci vidí tento obraz?

Protože v tomto obraze jsou symbolicky-astrálně zpodobeny síly, které vytvořily lidské éterné tělo a potom tělo fyzické v jeho dnešní podobě. Snadno si můžete představit, jak tomu je. Představte si, že člověk leží na loži, se svým astrálním tělem a já opouští tělo fyzické a éterné. Jenže fyzické a éterné tělo, jaké dnes jsou, přináleží dnešnímu fyzickému lidskému tělu, a k dnešnímu éternému tělu náleží astrální tělo a já. Toto fyzické tělo a toto éterné tělo nemohou existovat samy o sobě. Stala se takovými, protože jim bylo včleněno astrální tělo a já. Pouze takové fyzické tělo, jímž neprotéká krev, v němž není nervová soustava, může být bez astrálního těla a bez já. Proto rostlina může být bez astrálního těla a já, jelikož nemá krev a nervovou soustavu. Nervová soustava totiž souvisí s astrálním tělem a krev s já. Žádná bytost nemá ve fyzickém těle nervovou soustavu, kterou neproniká astrální tělo. A žádná bytost nemá ve fyzickém těle soustavu krve, do níž nevešlo já.

Představte si, co konáte každou noc. Bezohledně opouštíte své fyzické a éterné tělo a soustavu krve a nervů přenecháváte sobě samým. Kdyby záleželo pouze na vás, tu by každou noc tím, že opouštíte svůj nervový a krevní systém, muselo fyzické tělo zahynout; muselo by zemřít ve stejném okamžiku, kdy astrální tělo a já opouští tělo fyzické a éterné. Ale jasnovidný pohled vidí, jak je potom vyplňují jiné bytosti, vyšší duchovní bytosti. Vidí, jak do něho vstupují a konají to, co právě člověk v noci nekoná: pečují o soustavu krve a nervů. Jsou to ale stejné bytosti, které vytvářely člověka, pokud jde o jeho tělo fyzické a éterné; nikoli pouze dnes, nýbrž od inkarnace k inkarnaci. Jsou to stejné bytosti, které na starém Saturnu daly vzniknout prvnímu zárodku fyzického těla a které na Slunci vytvořily éterné tělo člověka. Tyto bytosti, které od prvopočátku saturnského a slunečního bytí vládly ve fyzickém a éterném těle - zatím co člověk spí (kdy své fyzické a éterné tělo bezohledně opouští, takřka vydává na pospas smrti) - vládnu v nich každou noc, vnikají do těchto těl a pečují o lidskou nervovou a krevní soustavu.

Je tudíž také pochopitelné, že v okamžiku, kdy se astrální tělo dotýká těla éterného, aby se v něm otisklo, je člověk proniknut těmito silami, které ho vytvářely, že tu vidí obraz těchto sil, symbolizovaných v pečeti. V tomto okamžiku zasvěcení zazáří člověku vše, co ho udržuje a spojuje s celým kosmickým světem (*vesmírem*). Vidí to, co vytvořilo oba první články jeho bytosti, tělo fyzické a éterné, i to, co je zachovává každou noc při životě. On sám na tom ale nemá ještě žádný podíl (*nezúčastňuje se toho*), neboť ještě nedovede na těchto dvou částech své bytosti pracovat. Pokud by záleželo jen na člověku, bylo by fyzické a éterné tělo, jež v noci leží na loži, odsouzeno k rostlinnému bytí; neboť obě přenechává sobě samým. Proto je pro člověka stav spánku nevědomým stavem (*bezvědomím*), jak jej má rostlina trvale.

Co se nyní děje s tím, co během spánku vystoupilo u obyčejného člověka? Co se děje s astrálním tělem a s já? Vždyť tyto články jsou v noci také bez vědomí. U obyčejného člověka během nočního spánku astrální tělo nemá vědomé zážitky. Nyní si ale představte, že byste prodělávali sedm stupňů Janova zasvěcení, těchto významných okamžiků křesťanského citového zasvěcení (*zasvěcení srdce*). Potom by pro nás nastalo nejen to, co dosud bylo vylíčeno; vůbec nehledě k tomu, že při

dotyku astrálního těla s éterným tělem můžete vyvinout jasnovidnou sílu, nastalo by ještě něco jiného. Člověk si při tom uvědomí duševní zvláštnosti, duševně-lidské vlastnosti astrálního světa a světa dévachanického, z něhož se vlastně zrodila jeho duše.

A k tomuto obrazu přistupuje ještě vznešenější symbol, jenž zdá se naplňovat celý svět. K tomuto symbolu starého zasvěcení přistupuje pro toho, jenž prochází stupni Janova zasvěcení, ještě něco, co je nejlépe vyobrazeno první pečetí. Křesťanské zasvěcení vidělo v této pečetí symbol starého zasvěcení. Zde jsou tyto věci znázorněny z křesťanského stanoviska. Křesťanství je muselo převzít, ale uložilo je všechny do něčeho jiného.

Jako jasnovidný zjev vidí kněžského krále se zlatým pásem, s nohama, jež se zdají být z kovu, hlavu s vlasy jako bílá vlna, z úst vychází plamenný meč a v ruce drží sedm světových hvězd: Saturn, Slunce, Měsíc, Mars, Merkur, Jupiter, Venuši.

Postava uprostřed první pečetí byla ve starém zasvěcení znamením páté skupinové duše. Znázorňuje to, co žilo v lidstvu starých dob teprve v zárodku, a co teprve později vystoupilo ve své plné pravé podobě v bytosti, kterou označujeme také jako Syna člověka, vládce hvězd.

Tímto symbolickým zobrazením má se nám tedy především ujasnit, že to, co se u dnešního člověka v jeho bytostných člancích rozdvouje – na jedné straně na fyzické a éterné tělo, na druhé straně na astrální tělo a já – to lze přizpůsobit tak, že obojí může svým dílem přispět k zasvěcení. A to především zasvěcovacím dějem při otisknutí těla astrálního do těla éterného, kdy vysvitnou čtyři skupinové duše, a potom průpravou astrálního těla, takže se stává zvlášť jasnozřivým. V dřívějších dobách dospělo vlastní zření v nadmyslovém světě nejvýš k jakémusi prožívání rostlinného světa. Křesťanským zasvěcením je dáno to, co znamená vyšší stupeň zasvěcení v astrálním těle a co je symbolicky naznačeno ve druhém obraze. Zde máte obě věci vylíčeny ze samotného základu zasvěcení, jež jsou vylíčeny na začátku Apokalypsy. Jenže apokalyptik je vylíčil v obráceném pořadí, a to právem. Nejprve vyobrazil tvář Syna člověka, tvář toho, jenž tu je, jenž tu byl a jenž tu bude; a potom to ostatní. Obojí je symbolem toho, co zasvěcenec prožívá během zasvěcení. (*viz první pečeť*)

Takto jsme si v duši uvědomili to, co se děje v určitých případech zasvěcení, a co v něm člověk prožívá. Zítra přikročíme k jednotlivostem těchto reálných skutečných zážitků, a uvidíme, jak se zrcadlí ve velkolepém líčení Janova Zjevení (*Apokalypsy*).

III.

Na konci včerejší úvahy jsme poukázali na to, co podává zvláštní charakter křesťanského zasvěcení a pozdější, tedy křesťansko-rosekruciánské zasvěcení, ve velkém, významném symbolu. Uvědomili jsme si význam tohoto symbolu, tohoto zasvěcovacího znamení, kterým také označujeme Syna člověka, majícího ve své pravici sedm hvězd, a ve svých ústech ostrý dvojsečný meč. Viděli jsme, že toto zasvěcení činí člověka v určitém vyšším stupni jasnovídným, je-li ve svém já a ve svém astrálním těle vně těla fyzického a éterného. Tím vším se budeme ještě podrobně zabývat.

Každým zasvěcením dosahuje však člověk toho, že skutečně vidí a poznává to, co lze vidět pouze duchovním zrakem, duchovníma očima, co je přístupné pouze pro nadmyslové vnímání. Prvním a nejdůležitějším v křesťanském zasvěcení je to, aby zasvěcovaný poznal vývoj lidstva v našem věku, aby každý mohl vyšší měrou pochopit úkoly člověka. Neboť všechno, co má člověku poskytnout vyšší poznání, vyšší dokonalost, souvisí s otázkou:

„Co jsem a k čemu jsem určen v dnešní době?“

Zodpovězení této otázky je nesmírně důležité.

Každý stupeň zasvěcení vede k vyššímu hledisku lidského nazírání. Již v první hodině jsme poukázali na to, jak člověk kráčí vzhůru po stupních. Nejprve vstupuje do světa, který nazýváme světem imaginativním, kde, v křesťanském smyslu, poznává sedm pečetí. Potom vystupuje až k tomu, co nazýváme inspirovaným (*inspirativním*) poznáním; světem inspirace, kdy slyší „pozouny“; a konečně dochází k ještě vyššímu stupni, kdy dovede proniknout k pravému významu a podstatě duchovních bytostí, ke stupni tak zvaných „číší hněvu“ (Zjev. Jan. 14/10). Nyní ale musíme přihlédnout k určitému stupni zasvěcení. Představme si, že člověk právě dospěl k onomu stupni zasvěcení, kdy se s ním děje to, co bylo vylíčeno na konci poslední přednášky. Představme si, že je právě na rozmezí (*rozhraní*) mezi nejjemnějšími bytostmi našeho fyzického světa a nejbližší vyšším světem astrálním, kdy je mu dovoleno stát jakoby na vrcholu a pohlížet dolů. Co může člověk na tomto prvním vrcholu zasvěcení zřít?

Tu vidí v duchu všechno, co se stalo, pokud jde o jeho vnitřní bytost, od té doby, kdy atlantská potopa zničila starou Atlantidu a kdy poatlantský člověk vstoupil do bytí. Vidí, jak po sobě následují kulturní období až do chvíle, kdy i náš věk zanikne, aby vzešel věk nový. Vodou atlantské potopy zanikla stará Atlantida. Náš věk zanikne válkou všech proti všem, strašným, ničivým morálním rozvratem.

A tento velký věk od atlantské potopy až po velkou válku všech proti všem, dělíme na sedm po sobě jdoucích hlavních kulturních epoch, na sedm kulturních časových období, jak je to patrné z připojeného přehledu.

III. věk	IV. věk	V. věk	VI. a VII. věk
doba lemurská	doba atlantská	doba poatlantská	
	*	**	
	1. staroindická kulturní epocha		
	2. staroperská kulturní epocha		
	3. babylónsko-chaldejsko-egyptská kulturní epocha		
	4. řecko-latinská kulturní epocha		

- 5. naše kulturní epocha
(*germánsko-západoslovanská*)
- 6. kulturní epocha (*slovanská*)
- 7. kulturní epocha
(*filadelfská, východoslovanská*) ¹⁾

* doba velké atlantské potopy

**velká válka všech proti všem

Mnohem delším obdobím (než jedna sedmina Země) je I. a II. věk.

Na jednom konci si představme velkou atlantskou potopu, na opačném konci velkou světovou válku, a rozdělme to na sedm nižších (*kratších*) věků, na sedm kulturních období. Celá epocha, obsahující těchto sedm období, je opět jednou sedminou delší doby. Musíte si tedy představit sedm takových dílů, jako je náš věk od potopy do války; a to dva díly po velké válce a čtyři díly před atlantskou potopou. Náš poatlantský věk je tedy pátým velkým věkem.

Musíme zase vystoupit na ještě vyšší vrchol zasvěcení, a potom přehlédneme těchto sedm krát sedm věků. Dají se přehlédnout duchovním zrakem, dospěje-li na rozhraní světa astrálního a duchovního, dévachanického. A tak to jde postupně vzhůru; uvidíme jaké jsou ještě vyšší stupně.

Nyní se přidržíme toho, že nejdříve můžeme dosáhnout vrcholu, z něhož je vidět oněch sedm kulturních období poatlantské doby, jako vidíme z nějaké hory dalekou rovinu. Všichni již známe tato kulturní období. Víme, že když atlantská potopa zaplavila starou Atlantidu, jako první vykvetla kultura staroindická, která pak byla vystřídána kulturou staroperskou. Víme, že potom následovala kultura asyrsko-babylónsko-chaldejsko-egyptsko-židovská, po ní nastoupilo čtvrté kulturní období, řecko-latinské, a konečně páté kulturní období, naše doba, ve které žijeme. V šestém období, které bude následovat po nynějším, v určitém směru vzejde plod toho, co budujeme (*co máme vypěstovat*) jakožto duchovní kulturu. V sedmém kulturním období se schyluje k válce všech proti všem. Vidíme blížít se strašlivé zpusťování kultury. A vidíme malou hrstku lidí, kteří dovedli pochopit spirituální základ, kteří se uchrání všeobecného zničení, způsobeného egoismem.

Žijeme tedy, jak bylo řečeno, v pátém období. Jak se nám z vrcholku hory vynořují města, vesnice a lesy, tak se objevuje z vrcholu zasvěcení sled těchto kulturních období; poznáváme jejich význam. Představují to, co se na naší fyzické úrovni rozprostírá jakožto kultura lidstva. Proto také mluvíme o kulturních obdobích místo o rasách (*plemenech*). Všechno, co se spojuje s pojmem rasa, je ještě pozůstatkem předešlého období, období atlantského. Žijeme ve věku kulturních období. Atlantida byla obdobím, kdy postupně vzniklo sedm po sobě následujících velkých ras. Přirozeně, plody tohoto utváření ras zasahují i do našeho období; proto se i dnes ještě mluví o rasách. To jsou ale již setřené stopy onoho ostrého rozštěpení (*rozdílu*) z atlantské doby. Dnes již je pojem rasy vystřídán pojmem kultury. Proto mluvíme o staroindické (*praindické*) kultuře, zatím co kultura dochovaná ve Védách je jejím pouhým dozvukem. Prastará posvátná indická kultura je prvním ranním červánkem poatlantské kultury; následuje bezprostředně po atlantské době.

Uvedme si ještě jednou, jak člověk žil v oné době, která je nyní více než osm nebo devět tisíc let za námi. Mluvíme-li o skutečném čase, potom je tento počet let správný. Tato kultura, o níž zde mluvíme, byla pod bezprostředním vlivem atlantské potopy, neboli velké doby ledové, jak je nazývána v moderní vědě. Atlantida zanikala postupně; potopa ji pohlcovala kousek po kousku. A tehdy žilo na Zemi lidské pokolení, jehož určitá část se vypracovala na nejvyšší vývojový stupeň, jehož se dalo

dosáhnout. To byl praindický národ, lidské pokolení, jež tehdy bydlilo v daleké Asii, jež více než v přítomnosti žilo ve vzpomínce na staré zašlé doby. To je to velké a mocně působivé na oné kultuře, jejíž písemné památky, jako Vědy a Bhagavadgíta, jsou pouhými dozvuky toho, že lidé žili ve vzpomínkách na to, co sami zažili v atlantské době. Vzpomeňte si na první přednášku tohoto cyklu. V té bylo řečeno, že lidé v oné době byli z větší části schopni vyvíjet určité šeré jasnozření. Lidé nebyli omezeni na tento fyzický, smyslový svět; žili mezi božsky-duchovními bytostmi; viděli tyto božské duchovní bytosti kolem sebe.

Přechod z atlantské doby k době poatlantské spočíval v tom, že zrak lidí byl pro duchovní, astrálně-éterný svět uzavřen. Byl omezen na tento fyzický svět. První kulturní období se vyznačovalo tím, že lidé toužili, hluboce toužili po tom, co zřeli jejich předkové ve staré Atlantidě, za čím se však zavřela brána. Naši předkové zřeli svým vlastním duchovním zrakem – i když jen nejasně – pradávnu moudrost. Přebývali mezi duchy, stýkali se s bohy a duchy. Takto cítili tito lidé prastaré posvátné indické kultury. Nesmírně toužili celou svou bytostí po tom, vidět nazpět do minulosti, vidět to, co viděli předkové, co zvěstovala prastará moudrost. A tak se jevila Země, jež právě vystoupila před fyzický zrak člověka, se svými skalami, jež se teprve nyní staly viditelnými, zatímco dříve se ještě daly zřít duchovně. Tak se lidem jevil celý vnější svět nepatrný ve srovnání s tím, nač si mohli vzpomínat. Vše, co mohly zřít fyzické oči, bylo nazýváno „májou“, velkým preludem, velkým sebeklamem, z něhož se lidé chtěli vymanit. A nejlepší lidé této první poatlantské doby se povznášeli k jasnozřivosti svých předků onou zasvěcovací metodou, z níž několik zbytků obsahuje jóga. Z toho vzešlo základní náboženské smýšlení, které lze vystihnout slovy: „Bezcným, marným klamem je to, co nás zde obklopuje v zevním smyslovém zdání. To pravdivé, to pravé je nahoře v duchovním světě, který jsme opustili.“ Duchovními vůdci národa byli ti, kteří se dovedli přenášet vzhůru do oblastí, v nichž se dříve žilo.

To byla první epocha poatlantského období. A všechna kulturní období poatlantské doby se vyznačují tím, že se člověk stále více učil rozumět zevní smyslové skutečnosti, že se stále více učil poznávat: „Co je nám zde dáno pro zevní smysly, to nelze pokládat za pouhé zdání, nýbrž je to dar duchovních bytostí, a nikoli nadarmo dali nám bohové smysly. To, co zde na Zemi dalo základ kultuře hmotného světa, musí být postupně poznáno.“

Co staří Indové prohlašovali ještě za máju, před čím prchali, od čeho se odvraceli, to nazvali příslušníci druhého kulturního období jako své „pracovní pole“, jako něco, co mají zpracovat. A tak jsme nyní dospěli k praperské kultuře, která je asi 5000 let za námi, – k onomu kulturnímu období, kdy lidem připadal svět kolem nich sice zprvu jakoby nepřátelský, ale nikoli již jako dříve – jakožto iluze, před kterou je nutno prchat; nýbrž jako pracovní pole, jemuž je třeba vtisknout vlastního ducha. Tato Země je ve svém hmotném složení ovládána zlem, mocí protivící se dobru, bohem Ahrimanem. Ten ji ovládá, ale dobrý bůh Ormuzd lidem pomáhá a lidé se dávají do jeho služeb. Vykonávají-li jeho vůli, potom proměňují svět v orné pole horního duchovního světa, potom vtiskují smyslově-skutečnému světu to, co sami poznávají v duchu. Pracovním polem byl v druhém kulturním období fyzický, smyslově skutečný svět.

Pro Inda byl smyslový svět ještě klamem, májou; Peršanovi se sice jevil ovládnutý zlými démony, přece ale mu byl takovým světem, z něhož má člověk zlo, zlé duchovní bytosti vypudit a do něhož má včlenit dobré duchovní bytosti, služebníky boha světla, Ormuzda.

Ve třetím kulturním období se člověk ještě více přiblížil zevní smyslové skutečnosti. Nebyla mu již pouze nepřátelskou mocností, kterou má překonávat. Ind vzhlížel vzhůru ke hvězdám a říkal si: „Ach, všechno co tu je, co mohu vidět zevními očima, je přece jen mája, klam.“ Chaldejští kněží pozorovali oběh a postavení hvězd a říkali si: „Vidím-li postavení hvězd a sleduji-li jejich dráhu, stávají se mi písmem, z něhož poznávám vůli božských duchovních bytostí. Poznávám, co chtějí bohové, v tom, co učinili.“ Fyzicko-smyslový svět nebyl již pro ně májová, co září na hvězdném nebi, co žije v silách přírody, byl jim božským písmem, jako je písmo člověka výrazem jeho vůle; a s láskou začali luštit přírodu. Tak vznikla ona podivuhodná nauka o hvězdách, kterou lidé dnes již sotva znají. Neboť – co je dnes známo jako astrologie, to vzniklo neporozuměním skutečností. Ve hvězdném písmu byla v astrologii dávným chaldejským kněžím zjevena (*zvěstována*) hluboká moudrost, jakožto tajemství toho, co viděli očima. Pokládali to za projev něčeho niterného, produchovnílého.

A čím se Země stala Egyptanovi? Stačí jen poukázat na vynalezení geometrie, kdy se člověk naučil rozdělovat Zemi podle zákonů prostoru, podle pravidel geometrie. Nyní byly zvládnuty zákony máji. V praperské kultuře se Země přeorávala; nyní se lidé naučili rozdělovat ji podle zákonů prostoru. Začínají se vyvádět její zákony, a dělá se ještě více. Říkalo se: „Nikoli nadarmo zanechali nám bohové písmo ve hvězdách, nikoli nadarmo zjevili nám bohové svou vůli v přírodních zákonech. Má-li člověk svou vlastní prací přivodit spásu, potom musí svá pozemská zřízení přizpůsobit tomu, co může vyčíst z hvězd.“ Ó, kdybyste tak mohli pohlédnout nazpět do pracoven egyptských zasvěcenců! Tam se pracovalo jinak než dnes v oblasti vědy. Tam byli zasvěcenci vědci. Zkoumali dráhy hvězd, poznávali pravidelnost v postavení a pohybu (*drahách*) hvězd a působení jejich postavení na to, co se dělo dole na Zemi. Říkali si: „Je-li na nebi ta či ona konstelace, tu musí dole dojít k tomu či onomu ve státním životě, a nastane-li jiná konstelace, musí se také stát něco jiného. Za jedno století budou zde určité konstelace,“ říkali „a potom musí dojít k něčemu, co této konstelaci odpovídá.“ A na tisíce let dopředu bylo určeno, co je nutno konat.

Tak vzniklo to, co nazýváme knihami Siblynými. Co je v nich uvedeno není žádná pošetilost; po pečlivém pozorování do nich zasvěcenci zapisovali to, co se má stát v budoucích tisíciletích, a jejich nástupci věděli, že se tím mají řídit a neučinit nic, co nebylo v těchto knihách předem naznačeno pro budoucí tisíciletí na základě drah hvězd. Řekněme, že šlo o to, aby byl vydán nějaký zákon. Tu se nehlasovalo tak jako u nás, nýbrž se hledala rada v těchto posvátných knihách, v nichž bylo napsáno, co se musí zde na Zemi stát, aby to bylo zrcadlem toho (*aby zrcadlilo to*), co je zapsáno ve hvězdách. A co stálo v knihách, to se vykonalo. Egyptský kněz, když tyto knihy psal, věděl, že jeho nástupcové vykonají to, co je v nich napsáno. Byli přesvědčeni o nutné zákonitosti světa.

Čtvrté kulturní období se vyvinulo z tohoto třetího. Zachovaly se jen skrovné zbytky tohoto prorocky působícího umění Egyptanů. Jeden takový zbytek můžete ještě spatřit. Když totiž ve starém Egyptě chtěli pěstovat toto prorocky působící umění, rozdělili si nejbližší dobu na sedm částí a řekli si: První musí obsahovat toto, druhá toto, třetí ono atd. Podle toho nástupci sledovali, co se má stát (*konat*). To bylo hlavním charakteristickým rysem třetího kulturního období. Čtvrté ukazovalo z toho již jen slabé dozvuky. Tyto slabé dozvuky můžete ještě nyní poznat, vypravuje-li se o původu staré římské kultury: Aeneas, syn Anchisův z Tróje, jednoho z míst třetí kulturní epochy, putoval světem a konečně přišel do Alba Longa. Tímto jménem je naznačeno místo prastaré posvátné kněžské kultury: Alba Longa neboli Dlouhá Alba,

město, z něhož měla vzejít kněžská kultura, kultura Říma. V názvu mešního roucha katolických kněží se ještě dochoval dozvuk toho. Zde bylo ještě starým kněžským způsobem předznamenáno sedmidílné římské kulturní období. Ano, těchto sedm římských královských období bylo předznamenáno. A dějepisci 19. století se ohledně těchto sedmi královských období nechali zase jednou svést k pěkné pošetilosti. Přišli na to, že v profánním, všedním hmotném smyslu na těchto římských kráľích nic není; ale co za nimi vězí, že se jimi projevila kultura, která byla podle posvátného čísla sedm v sibylských knihách prorocky předem rozčleněna, na to nemohli přijít.

Nemůžeme se zde zabývat jednotlivými králi. Ale na jednotlivých kráľích, jako byl Romulus, Numa Pompilius, Tullus Hostilius, atd. můžete poznat, jak přesně se shodují s po sobě následujícími kulturními obdobími na základě sedmi principů, jež se nám ukazují v tolika různých oblastech.

Ve třetím kulturním období se lidé postupně zmohli na to, aby lidským duchem pronikli máju. Dověřilo se to ve čtvrté kulturní epoše. Podívejte se na řecko-latinskou kulturu, kde v podivuhodných uměleckých dílech vytváří člověk ve vnějším hmotném světě dokonalou podobu (*obraz*) sebe sama, kde v dramatických dílech dává vznikat svým lidským osudům (Aischylos). Naproti tomu si všimněte, jak se v egyptské kultuře ještě zkoumá vůle bohů. Ono dobytí (*podmanění*) hmoty, které spatřujeme v řecké době, znamená další stupeň, na němž si člověk zamilovával hmotné bytí. A v době římské vstoupil člověk do fyzické úrovně úplně. Kdo tomu rozumí, ten také ví, že v tom je nutno spatřovat úplné vystoupení principu osobnosti. Proto se vyskytlo nejprve v Římě to, čemu říkáme pojem práva, kde máme před sebou člověka poprvé jakožto občana. Právní pojem se poprvé objevuje v Římě. Pouze zmatená věda může klást počátek právnictví do všelijakých dob dřívějších. Co bylo předtím chápáno jako právo, to bylo něco jiného.

Staré právo mnohem správněji líčí v deseti přikázáních (*Desateru*) Starý Zákon. Co přikazoval Bůh v Desateru, to bylo obsahem tehdejších právních pojmů. Je holým nesmyslem, klade-li se v naší době vznik právních pojmů až do doby Chamurabiho atd.

Teprve v Římě se poprvé uplatnilo vlastní právo, vlastní pojem člověka jakožto občana. V Řecku byl ještě občan článkem městského státu. Athéňan, Spartan byl mnohem více článkem města než jednotlivcem; cítili se být články města-státu. Teprve v Římě se jednotlivý člověk stal občanem, teprve zde se jím mohl stát. Čemu dnes říkáme závěť, toho v tomto významu před starou dobou římskou nebylo. Závěť v dnešním svém významu vznikla teprve v době římské, neboť teprve tehdy se měl jednotlivý člověk uplatnit ve své egoistické vůli, aby tuto vůli mohl nechat přejít na své potomky. Předtím zde existovaly jiné impulsy než osobní vůle, a ty všechno udržovaly pohromadě. – Podobně by se dalo na mnohých jiných příkladech dokázat, jak člověk vstupoval na fyzickou úroveň.

Žijeme nyní v pátém období, kdy kultura sestoupila ještě hlouběji než k člověku. Žijeme v době, kdy člověk je otrokem vnějších poměrů, svého prostředí. V Řecku se používalo ducha k tomu, aby zduchovnil hmotu, a tato zduchovněná hmota se nám objevuje v podobě Apollóna, Dia, v dramatech Sofokla atd. Tehdy člověk sestoupil na fyzickou úroveň, ale ještě neseštopil pod člověka. Ba ani v Římě tomu tak nebylo. K hlubokému sestupu pod sféru lidství došlo teprve nyní. V naší době se stal duch otrokem hmoty. V našem období bylo použito nekonečně mnoho ducha k tomu, aby byla proniknuta zevní úroveň přírodních sil, aby z této vnější fyzické oblasti bylo učiněno co možná nejpoohodlnější místo pro člověka.

Jen srovnáme staré doby s naší dobou. V těchto starých dobách viděl člověk velké hvězdné písmo bohů; ale s jak jednoduchými prostředky byly tehdy dosaženy

kulturní vymoženosti, pyramidy, sfingy! Jak se tehdy člověk živil! A čeho všeho si člověk vydobyl ve vnější kultuře až do naší doby! Jaké síly ducha bylo zapotřebí, aby byly vymyšleny a postaveny parní stroje, železnice, telegraf, telefon atd.! Aby tyto čistě hmotné kulturní potřeby byly vynalezeny a zhotoveny, musely být vynaloženy nesmírné síly duchovního života; a k čemu se jich používá? Je snad pro duchovní život podstatný rozdíl v tom, zda v prvotní kultuře člověk drtil obilí mezi dvěma kameny, k čemuž se přirozeně spotřebovalo velmi málo duchovních sil, anebo dovedeme-li telegrafovat do Ameriky, aby nám poslali velké množství obilí, které v podivuhodně vymyšlených mlýnech meleme na mouku? Celý tento aparát byl uveden do pohybu prostě pro žaludek. Ujasněme si, jak nesmírné množství duchovních životních sil se vkládá do pouze hmotné kultury.

Vnější kulturní vymoženosti napomáhají ještě velmi málo kultuře spirituální. Telegrafu se používá – řekněme – v duchovních záležitostech velmi zřídka. Kdybyste statisticky porovnali, co se vynakládá na hmotnou kulturu, a co se věnuje na spirituální život, potom byste pochopili, že duch klesl pod lidství, že se stal otrokem hmotného života. Má tedy kultura až do naší doby, do pátého, kulturního období, směr naprosto sestupný; a tak by to šlo stále hlouběji.

Proto muselo být lidstvo před úplným pádem do hmoty zachráněno novým impulsem. Předtím ještě nikdy pozemská bytost nesesetoupila tak hluboko do hmoty. Musel tedy přijít silnější podnět, nejsilnější impuls Země. Ten se uskutečnil příchodem Krista Ježíše, který dal vzpruhu (*impuls, popud*) k novému spirituálnímu životu. Za všechny své vzestupné síly, které máme v duchovním životě během sestupu do hmotnosti, vděčíme onomu mohutnému impulsu, k němuž došlo skrze Krista Ježíše. V tomto sestupování do hmoty působily vždy spirituální impulsy. Křesťanský život se tehdy rozvíjel, nejprve pomalu, potom stále více; onen křesťanský život, jenž je dnes teprve na začátku, jenž ale v budoucnu vystoupí k nesmírné slávě, neboť lidstvo pochopí evangelia teprve v budoucnu. Až jim však úplně porozumí, potom uvidí, jaké nezměrné poklady duchovního života jsou v těchto evangeliích uloženy. Čím více se evangelium rozšíří ve své pravé podobě, tím více bude zase lidstvo mít možnost, aby přes všechnu hmotnou kulturu rozvíjelo spirituální život, aby se opět pozvedlo k duchovním světům.

Co se tedy vyvíjí v poatlantské kultuře v jednotlivých obdobích, to si apokalyptik představuje tak, že se to projevuje v menších společenstvích. A tak se mu stávají tato menší společenství, roztroušená po vnější Zemi, představiteli těchto kulturních období. Mluví-li tedy o obci neboli církvi v Efezu, tu má na mysli: „Předpokládám, že v Efezu žila taková obec, která v určitém vztahu sice přijala křesťanství; ale poněvadž se všechno vyvíjí postupně, tu z každého kulturního období zůstává nějaký zbytek. V Efezu máme sice školu zasvěcenců, leč křesťanská nauka je takového rázu, že všude se ještě dá poznat staroindická kultura.“ Chce nám ukázat první období poatlantské doby. Toto první období poatlantské doby je tedy zastoupeno obcí efezskou.

A poselství samo má být efezské obci zvěstováno v dopise. Musíme si to představit asi takto: Charakter oné dávné indické kultury se samozřejmě zachoval a pokračoval v různých kulturních proudech. V obci v Efezu máme ještě něco z tohoto charakteru. Tato obec pojímala křesťanství tak, že je ještě určoval typický charakter staroindické kultury.

Tak máme v každém z těchto dopisů představitele jedné ze sedmi poatlantských kulturních dob. V každém dopise se praví: Jste takoví a takoví! Ta či ona stránka vašeho charakteru, vaší bytosti odpovídá tomu, co je ve smyslu křesťanství; ostatní

se musí změnit. Tak apokalyptik říká každému kulturnímu období, co si může podržet, a co již správné není, co se má změnit.

Pokusme se zjistit, je-li v sedmi po sobě jdoucích dopisech skutečně obsaženo něco z charakteru oněch sedmi po sobě následujících kulturních období. Pokusme se porozumět, jak musely být tyto dopisy psány, aby vyjadřovaly to, co bylo právě řečeno. Apokalyptik uvažuje: V Efezu je obec, církev; tato obec přijala křesťanství, ale její křesťanství je zabarveno obsahem prvního kulturního období; je odcizeno vnějšímu životu, není naplněno láskou k tomu, co je vlastním úkolem poatlantského člověka. Že upustila od velebení (*uctívání*) hrubé smyslovosti, že se obrátila k duchovnímu životu (tak praví ten, jenž posílá dopis této obci), to se mu na obci líbí. – Co tím chtěl apokalyptik říci – to poznáváme z toho, že Efez byl místem, kde byla pěstována mystéria neposkvřené Diany. Naznačuje, že se tam obzvláště zdárně vyvíjel odklon od hmoty, odvrát od smyslového života a sklon k duchovnu. Ale „mám proti tobě, že jsi tu první lásku svou opustil“, lásku, kterou musí mít první poatlantská kultura, a která se projevuje v tom, že pohlíží na Zemi jako na pole, do něhož musí být vsazeno božské sémě. (Zjev. Jan. 2,4)

Jak se charakterizuje ten, jenž diktuje tento dopis?

Charakterizuje se jako předchůdce Krista Ježíše, má znaky vůdce prvního kulturního období. Kristus Ježíš hovoří takřka skrze tohoto vůdce nebo mistra první kultury, onoho období, kdy zasvěcenec vzhlížel k vyšším světům. Praví o sobě, že drží sedm hvězd ve své pravici a stojí uprostřed sedmi zlatých svícňů. Sedm hvězd není nic jiného než symbolem sedmi vyšších duchovních bytostí, které jsou vůdci velkých kulturních období.

A o sedmi svícnech se obzvláště zdůrazňuje, že to jsou duchovní bytosti, které nelze spatřit ve smyslovém světě. Na ně se poukazuje jasnými slovy i v jogínském zasvěcení, ale upozorňuje se také na to, že člověk nikdy nepůsobí ve smyslu vývoje, když nenávidí vnější činnost, když opustí lásku k vnějšímu dílu (*zevním skutkům*). Efezská obec opustila lásku k práci ve vnějším světě. Proto je tedy zcela správně v Janově Zjevení uvedeno: Nenávidíš skutky Mikulášenců. „Mikulášenci“ není nic jiného, než označení oněch lidí, kteří projevují život pouze ve smyslové hmotě. V době, k níž se tento dopis vztahuje, existovala sekta Mikulášenců, kteří všechno, co má pro člověka hodnotu, spatřovali pouze v zevním, tělesném, smyslovém životě. „To nedělej“, praví ten, který inspiruje první dopis. Ale praví také: „Ale neopouštěj první lásku, neboť tím, že máš lásku k zevnímu světu, oživuješ tento vnější svět, pozvedáš jej vzhůru k duchovnímu životu!“ „Kdo má uši k slyšení, slyš: tomu dám jísti ne toliko ze stromu pomíjejícího, nýbrž ze stromu života“, to znamená, ten dokáže zduchovnit smyslový svět, aby jej pozvedl k oltáři duchovního života.

Představitelem druhého kulturního období je obec neboli církev ve Smyrně. Tuto obec oslovuje vůdce lidstva ve svém druhém předchůdci, v inspirátoru a mistru papířské kultury. Smýšlení této kultury je následující: Kdysi existoval bůh světla, jenž měl nepřítele, zevní hmotu, temného Ahrimana. Nejprve byl jsem spojen s duchem světla, jenž tu byl první. Pak jsem byl včleněn do světa hmoty, do kterého se vsunula opozdilá nepřátelská mocnost – Ahriman. A nyní spolu s duchem světla budu tuto hmotu zpracovávat a vštěpovat (*včleňovat*) jí ducha; potom po vítězství nad zlým božstvím se zase znovu objeví dobrý bůh, božství světla. „Já jsem ten, jenž je první a poslední, ten, který umírá v hmotném životě a zase ožívá v duchovním vzkříšení.“ Tak čteme v druhém dopisu: „Toto praví ten první a poslední, který byl mrtev a je živ.“ (Zjev. Jan. 2,8).

Vedlo by příliš daleko, kdybychom tímto způsobem probírali každou větu, ale přece si ještě musíme podrobněji všimnout věty, která nám přesně charakterizuje, jak

se má chovat člen obce ve Smyrně, když se tato obec přetvoří v křesťanském principu. Zde se praví, že se smrtí dáváme život, že to, co je mrtvé, produchovňujeme. Člověk smrtí nezaniká. Kdyby zanikl, potom by byla pro člověka smrt událostí, jež ho vede k duchovnímu životu, v němž by nemohl nalézt plody tohoto pozemského života. Představme si člověka, který svého života nevyužil tak, aby z něho vytěžil pravý užitek (*plody*). Ten si nepřináší do duchovního života žádné plody. Ale v duchovním bytí může žít jen z těchto plodů. Kdyby si tedy s sebou nepřinesl žádné plody, tu by zažil „druhou smrt“. Tím, že zpracovává toto pozemské pole, tím je zachráněn od „druhé smrti“. „Kdo má uši, slyš, co Duch praví obcím: Kdo zvítězí, tomu druhá smrt neublíží.“ (Zjev. Jan. 2,11).

Přejdeme dále, k obci v Pergamu. Je reprezentantem oné epochy lidstva, kdy stále více vstupovalo do fyzické úrovně to, že člověk viděl ve hvězdném písmu to, co jeho duch mohl probádat. To bylo člověku dáno ve třetím kulturním období. Člověk působí tím, co je v jeho nitru. Tím, že má své nitro, může probádat vnější svět. Jen proto, že byl obdařen duší, mohl probádat dráhu hvězd, vynalézt geometrii. To se nazývalo bádáním skrze „slovo“, jež Janova Apokalypsa nazývá „mečem úst“. Ten, jenž dává psát tento dopis, poukazuje tudíž na to, že mocností (*silou*) této epochy je ostré „slovo“, dvojsečný meč.

Je to Hermovo „slovo“ starých kněží, „slovo“, jímž byly ve starém smyslu zkoumány přírodní síly a hvězdy. To je ona kultura, která se zde na fyzické úrovni převážně získává pomocí vnitřních astrálně-duševních sil člověka. Získává-li se ještě onou starou formou, tu je opravdu velmi dvojsečným mečem. Zde stojí moudrost těsně na ostří mezi bílou a černou magií; mezi tím, co vede ke spáse a tím, co vede do záhuby. Proto říká ten, který diktuje dopis, že dobře ví, že tam, kde sídlí zástupci tohoto období, je také Satanův stolec. Tím poukazuje na všechno to, co může odvádět od skutečného velkého cíle vývoje. A učení Baláma není ničím jiným než naukou černých zaklínačů, neboť je to nauka hubitelů lidských duší. Černí mágové jsou požírači, ničitelé lidí (*národa*), neboť pracují jen ve službách své vlastní osobnosti a tím ničí veškeré společenství, požírají (*pohlcojí*) všechno, co žije v národě.

Ale dobrá stránka této kultury tkví v tom, že člověk právě zde může začít s očišťováním a proměňováním (*osvícením*) svého astrálního těla. Tomu se říká „skrytá mana“. „Skrytou manou“ nazýváme to, co je jen pro nesobeckého člověka, co je přeměněno v božské. Všechny tyto symboly naznačují, že člověk očišťuje svoji duši, aby ze sebe učinil ryzího nositele manasu.

K tomu je ovšem ještě zapotřebí, projít čtvrtou kulturou. V té se objevuje samotný Vykupitel, Kristus Ježíš.

Obci v Tyatiře se ohlašuje jako „Syn Boží“, který má oči jako plamen ohnivý, jehož nohy jsou podobné mosazi. Nyní vystupuje jako „Syn Boží“, nyní je vůdcem čtvrtého kulturního období, kdy člověk sestoupil na fyzickou úroveň, kdy sám v zevních kulturních prostředcích vytvořil svůj obraz. Nyní nastalo období, kdy se božství samo stává člověkem, tělem, osobou. Přišla doba, kdy člověk sestoupil až ke stupni osobnosti, kdy se v sochařských dílech Řeků zjevuje zosobněné (*individualizované*) božství jakožto osobnost, kdy v římském občanova vstupuje osobnost na světovou úroveň. Tato doba musela současně dostat impuls tím, že se božství zjevuje v lidské podobě. Klesající člověk mohl být zachráněn jen tím, že samotný Bůh se zjevuje jakožto člověk. „Já jsem“ neboli „já“ v astrálním těle muselo obdržet impuls Krista Ježíše. „Já“ neboli „já jsem“, které se dříve projevovalo pouze v zárodku, to mělo vstoupit na zevní úroveň světových dějin. Syn Boží může tudíž jako vůdce budoucnosti říci: „A všechny obce (*církvě*) poznají, že já jsem ten, jenž vidí do nitra

i srdce člověka.“ (Zjev. Jan. 2,23) Zde se klade důraz na „já jsem“, na čtvrtý článek lidské bytosti. „Jako jsem já přijal moc od Otce svého, tomu, kdo zvítězí, dám hvězdu jitřní.“ (Zjev. Jan. 2,28)

Co zde znamená „hvězda jitřní“? Víme, že Země prochází bytím Saturna, Slunce, Měsíce, Země, Jupitera, Venuše a Vulkánu. Tak se to obvykle říká a tak je to také správné. Poukázal jsem však také již na to, že zemský vývoj se dělí na dobu Marta a na dobu Merkuru, a to pro tajuplnou souvislost, která tu byla v první polovině vývoje Země – mezi Zemí a Martem, a v druhé polovině mezi Zemí a Merkur. Proto také dosazujeme na místo Země (4. kosmický stav) také jméno Mars a Merkur. Pak říkáme, že Země ve svém vývoji prochází stavem Saturna, Slunce, Měsíce, Mars-Merkuru, Jupitera, Venuše. Merkur je tedy nebeské těleso, které ve druhé polovině zemského vývoje vtiskuje Zemi svůj ráz, svou sílu. Merkur je hvězda, která představuje směrovou sílu, ukazující cestu vzhůru, kterou člověk musí nastoupit jakožto směr vzhůru.

Tím přicházíme k místu, kde se musíme dotknout malého tajemství, které, v podstatě smí být vysloveno jen na tomto místě. Pro ty totiž, kteří by duchovní vědu pouze zneužívali a zejména ve starších dobách ji zneužívali, bylo v okultismu povždy to, co by se dalo nazvat maskou. Některá věc se nevyjadřovala přímo, nýbrž bylo do ní vloženo něco, co mělo pravý stav věcí zahalit (*zastřít*). Jenže středověká esoterika si neuměla pomoci jinak než hrubými prostředky; Merkur nazvala Venuší a Venuší Merkur. Chceme-li hovořit ve smyslu esoteriky, museli bychom podle pravdy Jitřenku nazývat Merkur. „Tvému já dal jsem směr vzhůru, k Jitřence, k Merkur.“ V jistých středověkých knihách, které skutečně postihují stav věcí, shledáte ještě, že vnější planety naší planetární soustavy se vypočítávají takto: Saturn, Jupiter, Mars, Země, a potom přijde nikoli jako nyní Venuše, Merkur, nýbrž obráceně: Merkur, Venuše. Proto se ve Zjevení praví: „Jako jsem přijal moc od Otce svého, a dám vítězi hvězdu jitřní.“

A nyní bychom měli přikročit k naší době, k níž náležíme, a měli bychom se tázat: „Splnilo se toto apokalyptikovo zjevení až do naší doby?“ Kdyby se naplňovalo, musel by k nám promlouvat ten, jenž promlouval po čtyři předcházející období, a my bychom museli porozumět jeho hlasu, museli bychom se vpravit do toho, co je naším úkolem pro spirituální život. Má-li existovat spirituální duchovní proud, a má-li chápat světovou mystiku, potom tento proud musí, pokud se má shodovat s Janovou Apokalypsou, splnit to, co vyžaduje od této epochy její mluvčí, velký inspirátor.

Co požaduje a kdo je tímto mluvčím? Můžeme ho poznat? Pokusme se o to!

Kapitola třetí praví (Zjev. Jan. 3,1): „Andělu pak obce v Sardách napiš“ (musíme zde pocítit, že se tu mluví k nám), „toto praví ten, kterýž má sedm duchů Božích a sedm hvězd.“ – Co je těchto sedm duchů a sedm hvězd?

Podle apokalyptika je člověk, jak se nám zde jeví, vnějším výrazem sedmi lidských principů (*základů*), které jsme vypočítali takto: princip fyzického těla, jehož zevním projevem je fyzické tělo; princip životního těla, jehož projevem je éterné tělo; princip astrálního těla, které přeměnou dává manas; buddhi neboli přeměněné tělo éterné; átman neboli přeměněné tělo fyzické; a uprostřed nich je lidské já. Toto je oněch sedm duchovních součástí, do nichž je božská podstata člověka rozložena jako do článků svého nositele. Podle technického výrazu okultismu nazývá se těchto sedm principů „sedm Božích duchů v člověku“. A sedm hvězd, to jsou ony hvězdy, podle nichž poznáváme, čím člověk dnes je a čím se má v budoucnu stát. Když vypočítáváme postupné hvězdy, v nichž vtělení Země probíhá: Saturn, Slunce, Měsíc, Země, Jupiter, Venuše a Vulkán – potom je to sedm hvězd, které nám činí vývoj člověka srozumitelným. Saturn dal člověku zárodek jeho fyzického těla, Slunce

zárodek jeho těla éterného, Měsíc zárodek jeho těla astrálního a Země mu dala já. Ve třech následujících stavech: Jupitera, Venuše a Vulkánu se vyvíjí duchovní podstata člověka.

Rozumíme-li volání ducha, jenž má v ruce těchto sedm hvězd a sedm duchů Božích, sedmičlankovou přirozenost, potom v apokalyptikově smyslu pěstujeme duchovní vědu. Pěstovat duchovní vědu neznamena nic jiného než vědět, že se zde poukazuje na páté vývojové období lidstva poatlantské doby; vědět, že v naší době, kdy jsme sestoupili do hmoty nehlouběji, musíme opět vykročit vzhůru do spirituálního života, následující velkou individualitu, která nám dává jakožto vůdce oněch sedm duchů Božích a sedm hvězd, abychom se na cestě vyznali.

Půjdeme-li touto cestou, vneseme do šestého období správný spirituální život moudrosti a lásky. Potom se stane to, čeho se dopracujeme duchovně-vědeckou moudrostí, impulsem lásky šestého období, jež je představováno obcí, která již svým jménem vyjadřuje, že je zástupcem šestého období: Je to obec bratrské lásky, Filadelfia. Všechna tato jména nejsou zvolena nadarmo.

Člověk bude v šestém období, jež představuje obec ve Filadelfii, vyvíjet své já ke správné dokonalosti, takže se stane samostatným a bude svobodně přinášet lásku každé jiné bytosti. To se má nyní připravovat jakožto spirituální život šestého období. Tehdy najdeme v sobě individuální já na vyšším stupni, takže žádná vnější síla nebude již moci do nás působit, když tomu nebudeme chtít; budeme se moci uzavřít – a nikdo bez naší vůle nás neotevře, a když se sami otevřeme, žádná opačná moc nás neuzavře. To jsou klíče Davidovy. Proto praví inspirátor šestého dopisu, že má Davidův klíč (Zjev. Jan. 3,7): „Andělu obce ve Filadelfii napiš: Toto praví ten svatý a pravý, který má klíč Davidův. Když on otvírá, nikdo nezavře, a když on zavírá, nikdo neotevře.“ „Hle, otevřel jsem před tebou dveře, a nikdo je nemůže zavřít“. To znamená: „Já“, které se našlo samo v sobě.

Sedmé období sjednotí a shromáždí kolem velkého vůdce ty, kteří tento spirituální život našli. Ti budou již do té míry přináležet spirituálnímu životu, že se budou lišit od těch, kteří odpadli, od těch, kteří jsou vlažní, „ani studení, ani horcí“. Hrstka lidí, kteří našli spiritualitu, bude chápat toho, který dává se poznat – smí říci: „Já jsem ten, jenž v sobě uzavírá skutečnou konečnou bytost, ke které všechno směřuje.“ Neboť tuto konečnou bytost označujeme slovem „Amen“. Proto stojí psáno v kapitole 3,14: „A Andělu obce v Laodiceji napiš: Toto praví ten, jehož jméno je Amen.“ Ten, který svou bytostí představuje bytost konečnou.

Tak vidíme, jak Janova Apokalypsa podává obsah zasvěcení. A hned první stupeň zasvěcení, kdy vidíme vnitřní pokračování sedmi poatlantských dob, kdy ještě vidíme ducha fyzické úrovně, ukazuje nám, že máme co činit se zasvěcením „vůle“. Neboť až do naší doby může tento obsah dodávat odvalu naší vůli, když poznáme, že máme naslouchat inspirátorům, kteří nás učí, co znamená sedm hvězd a sedm duchů Božích; porozumíme-li, že máme do budoucnosti vnášet spirituální poznání.

IV.

Včera jsme si ujasnili, nakolik Janova Apokalypsa prorocky poukazuje na cyklus vývoje lidstva, jenž probíhá v době mezi oním velkým převratem na naší Zemi, který různé národy označují jako potopu světa, který geologové charakterizují jako ledovou dobu Země, a onou epochou, kterou označujeme jako válku všech proti všem. V období mezi oběma těmito epochami je všechno, nač tato apokalyptická kniha prorocky poukazuje, předvádějíc nám bytosti minulých dob, abychom z toho vyvodili, co má do budoucna podněcovat naši vůli, naše impulsy. A viděli jsme, jak sami máme ve spirituálním hnutí, v němž se nacházíme, považovat slova tak zvaného pátého dopisu za výzvu k jednání, působení. Shledali jsme, jak jsme upozorňováni na to, že máme následovat onu bytost se sedmi duchy Božími a se sedmi hvězdami. A viděli jsme, jak je tímto spirituálním hnutím připravována nejbližší následující doba, která je představována obcí ve Filadelfii; doba, kdy má u všech těch, kteří porozuměli výzvě, vládnout bratrská láska po celé Zemi, naznačená v Janově evangeliu.

Na to bude následovat ještě jiné, sedmé období, které se vyznačuje tím, že v obci, která toto období představuje, bude postaveno na jednu stranu vše, co je nedobré (zlé), co je vlašné, ani horké, ani studené, co se nedovedlo rozehrát pro spirituální život a musí tudíž odpadnout. A na druhou stranu budou postaveni ti, kteří slovům výzvy porozuměli a budou následovat toho, jenž praví: „Já jsem Amen“, – to znamená onen „Já Jsem“, který v sobě sjednocuje (*spojuje*) cíl lidské bytosti, onen, který má Kristův princip sám v sobě.

Všechno, co bychom ještě mohli připojit pro další vysvětlení jednotlivých dopisů, a k odůvodnění jednotlivých názvů měst, ponecháme si na později.

Dnes přikročíme ve svých úvahách k tomu, co se člověku otvírá, když vstoupí na další stupeň zasvěcení. Objevilo se nám sedm časových období našeho cyklu lidstva, a naznačili jsme tak, že celý tento cyklus se svými sedmi podružnými koloběhy je sám opět malým cyklem ve velkém, obsáhlém proudu času, jenž rovněž obsahuje sedm jednotlivých epoch. Našemu cyklu o sedmi časových obdobích předcházela atlantská, v němž se připravovaly vývojové stavy (*plemena, rasy*), jejichž zbytky se udržely ještě dnes. Po našem nynějším cyklu, tzn. po jeho sedmém období, bude bezprostředně následovat jiné, opět sedmidílné období; toto období je nepřímě připravováno již naší dnešní dobou. Takže můžeme říci: Naše kultura se bude postupně vžívat do kultury bratrské lásky, kdy poměrně malá část lidí pochopí spirituální život, připraví ducha a smýšlení bratrské lásky, kdy poměrně malá část lidí porozumí duchovnímu životu, připraví ducha a smýšlení pro bratrskou lásku. Tato kultura potom opět vyloučí menší část lidstva a ta přežije onu událost, která bude tak ničivě působit na náš okruh; přežije válku všech proti všem. Za tohoto všeobecně ničivého živlu najdou se všude jednotlivci, kteří se vymaní od ostatního, vzájemně se potírajícího (*válčícího*) lidstva; jednotlivci, kteří porozuměli duchovnímu životu a kteří budou základem nové, jiné epochy šestého období.

Tak tomu bylo i při přechodu ze čtvrtého pevninského časového období do naší doby. Kdo dovede jasnozřivým zrakem zpětně sledovat běh časů, dospěje, když prošel zmíněnými obdobími (řecko-římským, egyptsko-babylónským, praperským a praindickým), když také prošel dobou velké potopy, dospěje pak do doby atlantské. Nemusíme ji podrobně pozorovat, musíme si však alespoň ujasnit, jak se tato atlantská kultura vyvinula (*přenesla*) z jednoho období do druhého. I tehdy tomu bylo tak, že velká část atlantského obyvatelstva nebyla zralá pro další vývoj, nebyla

schopná přejít do našich dob. Jen malá část, která žila v oblasti poblíž dnešního Irsku, se vyvinula k nejvyššímu rozkvětu kultury atlantské Země, a ta táhla na Východ. Musíme si uvědomit, že to byl pouze hlavní proud. Stále se stěhovaly národy ze Západu na Východ, a všechny pozdější národy v evropských oblastech, v severní a střední Evropě, pocházejí z onoho proudu, jenž táhl od Západu k Východu. Část obyvatelstva, která dospěla k nejvyššímu rozkvětu, která pokročila nejdále, byla pod vedením velkého vůdce lidstva. Usídlila se ve střední Asii jako malý kmen vyvolených lidí. Odtud pak vyšly kolonie do oněch oblastí, o nichž jsme se zmiňovali; odtud vyšel kulturní proud do staré Indie, Persie, Egypta, Řecka atd.

Nyní se můžete snadno otázat: Není to příliš krutá myšlenka, že celé masy národů nedozrají k tomu, aby rozvinuly své schopnosti, že pouze malá skupina lidí je schopná, aby poskytla zárodek příští kultury? Tato otázka vás však nebude znepokojovat, budete-li rozlišovat vývoj rasy od vývoje duše. Neboť žádná duše není odsouzena k tomu, aby zůstávala v nějaké rase. Rasa může zaostat, národní společenství (*celky*) mohou zaostat; ale duše pokračují přes jednotlivé rasy kupředu. Chceme-li si věc představit zcela přesně, musíme si říci, že všechny duše, přebývající dnes v tělech civilizovaných zemí, byly kdysi vtěleny v atlantských tělech. Tam se některé duše vyvíjely přiměřeně dále. Nezůstaly u atlantských těl; protože se vyvíjely dále, mohly se stát dušemi také dále pokročilých těl. Pouze ty duše, které jakožto duše zůstaly pozadu, musely vstupovat do těl, která jakožto těla zůstala pozadu na nízkém stupni. Kdyby všechny duše byly přiměřeně pokročily, byla by se rasa, která zůstala opožděná, omezila na velmi nepatrný počet, anebo byly by v jejich tělech ještě přebývaly nově přicházející nižší duše. Neboť vždy existují duše, které mohou přebývat v méně vyvinutých tělech. Žádná duše není vázána na tělo, které se ve vývoji opozdilo, nespojí-li se s ním sama.

Jak je tomu s vývojem duše a rasy, o tom se nám dochovala podivuhodná báje. Představme si, jak následuje rasa za rasou, kulturní společenství za kulturním společenstvím. Duše, která kráčí správně svým pozemským posláním, je vtělená v některé rase, snaží se pokročit v této rase, osvojuje si schopnosti této rasy, aby se příště vtělila ve vyšší rase. Pouze ty duše, které upadají v rase, které neusilují vystoupit z fyzické materiality, bývají – jak říkáme – pro svou vlastní tíži v rase zadržovány. Objevují se ve stejné rase podruhé, potřetí případně v těle stejně uzpůsobené rasy. Takové duše brzdí tělesnou rasu. Pěkně se nám to dochovalo v jedné báji.

Víme, že člověk postupuje na dráze zemského poslání tím, že následuje velké vůdce lidstva, kteří mu vytyčují cíle. Zavrhne-li je, nenásleduje-li je, potom musí zůstat u své rasy, potom se z ní nemůže dostat.

Představme si osobnost, která má to štěstí, že může stát před velkým vůdcem lidstva; představme si takovou osobnost, která stojí například před samotným Kristem Ježíšem, která vidí všechna znamení, která Kristus činí, aby lidstvo vedl kupředu; – ale tato osobnost nechce o tomto vzestupu nic vědět, a vůdce lidstva zavrhne (*odmítá*). Taková osobnost, takováto duše by byla odsouzena k tomu, zůstat v rase. A když si to představíme radikálně do všech důsledků, tu by se taková duše musela stále znova objevovat ve stejné rase. A máme pověst o Ahasverovi, jenž se musí stále znovu objevovat ve stejné rase, protože od sebe zapudil Krista Ježíše. V takových pověstech se nám podávají velké pravdy vývoje lidstva.

Musíme tedy oddělovat vývoj duše a vývoj rasy. Žádná duše nemusela zůstat ve starých tělech, aniž by si to nezasloužila – žádná duše nezůstane nezaslouženě v tělech našeho věku; duše, které budou slyšet hlas, jenž vyzývá k cestě kupředu, přežijí velké ničivé údobí války všech proti všem a objeví se v nových tělech, v tělech

zcela jiných než jsou těla dnešní. Neboť je velmi krátkozraké (*neuvážlivé*), jestliže si např. atlantská těla představujeme tak jako dnešní těla. Během tisíciletí se u lidí mění i zevní fyziognomie; a člověk, jenž přijde po velké válce všech proti všem, bude utvářen (*uzpůsoben*) zcela jinak než dnešní člověk. Dnes je člověk uzpůsoben tak, že v určitém směru může v sobě skrývat své dobro a své zlo. Fyziognomie člověka sice prozrazuje mnohé, a ten, kdo to dovede, leccos vyčte z rysů obličeje. Přesto ale je dnes možné, že padouch se líbezně usmívá s nejnevinnějším výrazem tváře a je považován za čestného člověka. A naopak je možné, že nepoznáme, jaké dobré sklony žijí v duši. Dnes je možné, že všechno, co žije v duši jako rozumnost a hloupost, krása a ošklivost, se skrývá za všeobecnou fyziognomií, kterou má ten či onen druh lidí. V době po velké válce všech proti všem tomu tak již nebude. Na svém čele a v celé své fyziognomii člověka bude napsáno, zda je dobrý nebo zlý; bude zračit fyziognomií svého obličeje nejhlubší nitro své duše. Ba dokonce celé tělo bude obrazem toho, co žije v duši. Jak se člověk vyvinul sám v sobě, rozvinul-li dobré nebo zlé sklony, to bude napsáno na jeho čele.

Po velké válce všech proti všem budou dvojí lidé. Ti, kteří se předtím snažili následovat volání, jež vyzývalo ke spirituálnímu životu, kteří sledovali spiritualizaci, zušlechťování duševně-duchovního života, ti ponесou tento duševně-duchovní život ve svých tvářích a budou jej vyjadřovat ve svých gestech, ve svých pohybech rukou. A ti, kteří se odvraceli od duchovního života, jak nám je reprezentuje obec v Laodiceji, kteří byli vlažní, ani teplí, ani studení, ti vstoupí do života v následujícím věku jako lidé, kteří zpomalují vývoj lidstva, kteří uchovávají v sobě zvrátané vývojové síly. Ti budou ukazovat ve svém odporném, neinteligentním, zle (*hněvivě*) vzhlížejícím obličejí zlé, duchovnu nepřátelské vášně a pudy a instinkty. Ve svých gestech a ve všem, co konají, budou zevním obrazem všeho ošklivého, jež žije v jejich duši. Tak jak se lidé rozdělili na rasy, kulturní společenství, tak se rozdělí na dva velké proudy, na dobrý a zlý. A bude na nich patrné, k čemu svou duši přivedli – aniž to budou moci zapírat.

Pohlédneme-li nazpět, jak se lidstvo na naší Zemi dosud vyvíjelo, shledáme, že tento právě charakterizovaný budoucí vývoj, se s tím naprosto shoduje. Sledujme počátky našeho zemského vývoje od té doby, kdy již minul čas saturnský, sluneční, měsíční a další následující mezidobí. Tehdy se Země znovu vynořila ze „světové noci“ (*temnoty*). Tehdy, v první době zemského vývoje, neexistovali ještě na Zemi jiní tvorové než člověk. Je prvorozeným. Byl zcela duchovní, neboť ztělesnění je výsledkem zhuštění. Představme si vodní masu, která se může volně vznášet. Nějakým pochodem v této vodní mase některé části zkrystalizují. Představme si, že by nejprve zkrystalizovala v led malá část vody, a že se pak tento děj stále opakoval. A nyní si představme, že z části vodních mas spadly k zemi malé zkrystalizované kousky ledu, takže tyto malé kousky ledu jsou nyní oddělené od celé vodní masy. Protože se každý malý kousek ledu může zvětšovat jen tak dlouho, pokud je obsažen v celé vodní mase, tu zůstává, když vypadl z této masy, na tom stupni, na němž právě stojí. Představme si část vodních mas vyloučenou jako malé kousky ledu; představme si pokračující zamrzávání vodních mas, a že se na dalším stupni opět připojují k malým kouskům ledu nové tuhnoucí vodní masy, tyto opět vypadávají. Tak by to pokračoval, až by nakonec velká část vodní masy zkrystalizovala v led. Poslední jejich část odňala z vodní mateřské substance nejvíce; mohla nejdéle čekat, než se od této vodní mateřské substance oddělila.

Tak je tomu i s vývojem. Nejnižší zvířecí bytosti nedovedly čekat, příliš brzy opustily svoji mateřskou duchovní substanci a zastavily se tudíž na dřívějším evolučním stupni. A tak znamenají za sebou vystupující nižší bytosti stupně, na nichž

se vývoj zastavil. Člověk čekal až nakonec. Opustil svoji duchovně-božskou mateřskou substanci až poslední a sestoupil jako hutná hmota do tělesné postavy. Zvířata sestoupila dříve a proto se ve vývoji zastavila. Později uvidíme, proč k tomu došlo; nyní nás zajímá skutečnost, že zvířata sestoupila na Zem a podržela si dřívější stupně vývoje.

Co tedy je zvířecí podoba?

Je to podoba, která, kdyby zůstala spojena s duchem, z něhož vzešla, by se vyvinula vzhůru až k dnešnímu lidství. Takto se však zvířata ve vývoji zastavila, opustivše duchovní zárodek. Odštěpila se a nacházejí se dnes v úpadku, představují větev (*odnož*) velkého kmene lidstva. Člověk měl rovněž ve starých dobách v sobě zvířecí podobu, ale odštěpil ji do vedlejší větve. Všechna zvířata ve svých různých formách nepředstavují nic jiného než příliš brzy zhuštěné jednotlivé lidské vášně. Jednotlivě fyzicky představují zvířecí podoby to, co má člověk duchovně ještě dnes ve svém astrálním těle. Uchoval si to v astrálním těle až do nejpozdější doby zemského bytí. Proto mohl vystoupit nejvýše.

Také nyní má člověk v sobě něco úpadkového, co se musí vyřadit ze všeobecného vývoje – jako jiné zvířecí podoby. Vlohy, které má člověk v sobě pro dobro a zlo, pro moudrost a hloupost, pro krásu a ošklivost, mu umožňují vzestup a sestup. Jako se vyvinula zvířecí podoba, vyvine se z postupujícího lidstva rasa zlá s ohyzdnými (*ošklivými*) tvářemi. Ostatní lidé půjdou vstříc spiritualizaci a dosáhnou pozdějšího cíle lidstva. Tak budoucnost uvidí nejen postavy zvířecí, které jsou ztělesněnými obrazy lidských vášní, nýbrž uzří žít v lidské rase i to, co člověk nyní skrývá ve svém nitru jako část zla, co dnes ještě může skrývat, co se ale později objeví. Co se jednou hlavně objeví, to nám vyplyne z úvahy, která vám snad bude připadat zvláštní.

Musí nám být jasné, že toto vylučování zvířecích podob bylo pro člověka opravdu nutné. Každá zvířecí podoba, která se v uplynulé době odloučila od všeobecného proudu, znamená, že člověk postoupil o kus dále. Představte si, že všechny vlastnosti, které jsou dnes rozptýlené ve zvířeně, existovaly v člověku, a že se člověk od nich očistil. Tím se mohl vyvíjet výše (*dál*). Ponecháme-li zakalenou tekutinu v klidu, klesnou její hrubší částičky ke dnu jako usazenina a jemnější substance zůstane nahoře. Právě tak se ve zvířecích podobách usadilo jako sedlina to hrubší, jež člověk nemohl potřebovat pro svůj dnešní vývojový stav. Tím, že člověk vyloučil ze své vývojové řady tyto zvířecí podoby jako své starší bratry, dosáhl své nynější výše. Tak stoupá lidstvo tím, že ze sebe vylučuje nižší podoby, aby se očistilo. A lidstvo vystoupí výš, když zase ze sebe vyloučí jednu přírodní říši, říši zlé rasy.

Tak stoupá lidstvo vzhůru. A za každou vlastnost, kterou dnes člověk má, vděčí tomu, že vyloučil ze sebe určitou zvířecí podobu. Kdo se dívá jasnovidně na různá zvířata, ten přesně ví, zač máme být vděční jednotlivým zvířatům. Pohlédneme-li na podobu lva, řekneme si: „Kdyby nebylo lva, tu by člověk neměl tu či onu vlastnost, neboť tím, že ho ze sebe vyloučil, osvojil si tu neb onu vlastnost.“ A tak je tomu u všech ostatních podob světa zvířat. Nyní celé naše páté období vývoje lidstva (s různými kulturními stupni, od staroindického až k našemu) je zde vlastně k tomu, aby se vyvíjela inteligence, rozum a všechno, co k těmto dvěma schopnostem a silám náleží. Toho všeho v atlantské době nebylo. Tehdy byla vyvinutá paměť a také jiné vlastnosti, ale vyvíjet inteligenci a to, co k ní náleží, aby se člověk vyznal ve vnějším světě, to je úkolem pátého období.

Kdo se dívá jasnozřivým zrakem na okolní svět, může se tázat:

„Které skutečnosti vděčím za to, že jsme se my, lidé, stali inteligentními? Kterou zvířecí podobu jsme vyloučili, abychom nabyli inteligence?“

Byť se to jeví zvláštní, podivné, přece je pravdou, že kdyby kolem nás nebyla zvířata koňské přirozeností, nikdy by si člověk nemohl osvojit inteligenci. V dřívější době to člověk ještě cítil. Veškeré vztahy náklonnosti, které se projevují mezi určitými rasami a mezi koňmi, mají svůj původ v citu, který se dá srovnat s tajuplným pocitem lásky jednoho pohlaví k druhému; v určitém pocitu vděku za to, co má člověk díky tomuto zvířeti. Proto měl kuň ihned, když začala ve staroindické době nová kultura, tajuplnou úlohu v náboženských obřadech, v bohoslužbě.

Také všechny lidové zvyky ze života koní se odvozují od této skutečnosti. Rozhlédnete-li se po národech, kteří ještě byly blízko starému jasnozření, jako např. staří Germáni, a vidíte-li, jak před svými domy umisťovali lebky koní, vede vás to nazpět k tomuto vědomí – že člověk vyrostl nad neinteligentní stav tím, že tuto formu vyloučil. Je zde hluboké povědomí, že s tím souvisí nabytí lidské rozumovosti. Stačí, vzpomenete-li si na Odyssea, na trojského dřevěného koně. Ach, ano, v takových bájích je hluboká moudrost, mnohem hlubší než je v naší vědě. Nikoli nadarmo je v pověsti užíváno typu koně. Člověk vyrostl z podoby, která takřka měla ještě v sobě to, co je ztělesněno v koni. A v postavě Kentaura zobrazilo umění člověka, jak byl spojen s koněm, aby nám připomínalo vývojový stupeň člověka, z něhož vyrostl, z něhož se těžce vymanil (*osvobodil*), aby se stal dnešním člověkem.

Co se takto v minulosti vyvíjelo, abychom byli přivedeni k našemu dnešnímu lidství, to se bude opakovat na vyšším stupni v budoucnosti. Tím však není snad řečeno, že by se totéž muselo odehrávat ve fyzickém světě. Člověk, jenž se stane jasnozřivým na hranici mezi astrální a dévachanickou úrovní, vidí, jak se člověk stále více zušlechťuje a vyvíjí, zač vděčí vyloučení přirozenosti koně. Člověk si zduchovní inteligenci. Co je dnes pouhým rozumem, pouhou chytrostí, pozvedne se po velké válce všech proti všem k moudrosti, ke spiritualitě. Toho vzestupu se dočkají ti, kteří dosáhli cíle; co se mohlo v lidstvu vyvinout v důsledku vyloučení přirozenosti koně, to potom ukáže svůj plod.

A nyní si představme jasnovidce, jenž se dívá do budoucnosti člověka. Co se mu ukáže?

Všechno, co člověk připravoval v oněch sedmi kulturních obdobích (neboť jeho duše byla vtělena v minulých kulturách a bude vtělena i v budoucích), to všechno bude vtěleno v následujícím období a přeneseno se přes velkou válku všech proti všem do spirituálního věku. V každé době přijímal člověk to, čeho bylo třeba nabýt. Přeneste se svou duší nazpět, jak žila ve staroindické kultuře! Tehdy jste přijali podivuhodné nauky svatých ríšiů; i když jste na ně zapomněli, později si na ně zase vzpomenete. A pak jste kráčeli dále od jednoho vtělení k druhému. Mohli jste se naučit tomu, co umožňovaly kultury perská, egyptská, řecko-římská. Dnes to máte uloženo ve své duši; dnes se to ještě neukazuje ve tváři jako zevní výraz. Budete žít dále v době filadelfské, v době, které bude vládnout „Amen“. A stále více se bude vyvíjet společenství lidí, v jejichž tvářích se bude jevit to, co si připravovali v našich údobích. Čeho jste nabyli v době indické, co již nyní pracuje ve vaší duši, to se ukáže (*projeví*) ve vaší fyziognomii v prvním období následujícím po velké válce všech proti všem. A co si člověk osvojil v období staroperském, to změní jeho tvář v dalším (druhém) období příštího věku. A tak to půjde dále – stupeň za stupněm.

Všechno, co nyní, jak zde sedíte, přijímáte svými dušemi v dnešních duchovních naukách, které se pojí s vašimi dušemi, ponese své zjevné plody v době po velké válce. Dnes sjednocujete se životem své duše to, co dává oněch sedm duchů Božích a sedm hvězd. Ponesete si to s sebou. Z vašich tvářích to dnes nikdo nevyčte a také nikoli ani po staletích. Ale projeví se to zevně po velké válce všech proti všem. Nastane páté období a tehdy ve své tváři ponesete obraz toho všeho. Na vašem čele

budete mít napsáno, čeho jste se nyní dopracovali, jaké jsou dnes vaše myšlenky a city. Takto se postupně po velké válce všech proti všem ukáže, odhalí, co se dnes skrývá v duši.

Představme si, že velká válka vypukla; duše, která slyšela volání, slyšela zaznívat Kristův princip po všechny doby, přežije vše, co naznačují jednotlivé dopisy. Po sedm dob bylo do ní vkládáno to, co tato období mohla poskytnout. Představme si duši, jak čeká, jak se dočkává. Je sedmkrát zapečetěna. Každé kulturní období jí přiložilo jednu pečeť. Zapečetěno je ve vás vše, co do vaší duše vepsali Indové; zapečetěno je ve vás, co do vaší duše vepsali Peršané, Egypťané, Řekové, Římané, a co do ní vepisuje naše kulturní období. Tyto pečete budou otevřeny, tzn. po velké válce všech proti všem se zjevně projeví věci, které do ní byly vepsané. A základní sílu, která přivádí lidi k tomu, že se na jejich tvářích objeví právě plody našich kulturních období, tento princip, tuto sílu spatřujeme v Kristu Ježíši.

Sedmero pečeti knihy musí být rozlomeno.

Jaká je to kniha? Kde je?

Objasníme si, co je kniha ve smyslu Písma. Slovo „kniha“ se vyskytuje v Bibli velmi zřídka. To nesmíme přehlédnout. Setkáte se s ním, když ve Starém Zákoně otevřete první knihu Mojžíšovu 5,1: „Toto jest kniha rodů člověka. V ten den, kdy Bůh stvořil člověka, učinil ho ku podobnosti Božímu. Muže a ženu stvořil je,“ atd. Potom listujte kdekoli, slovo „kniha“ najdete zase až v prvním evangeliu kap. 1,1: „Kniha rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova. Abraham zplodil Izáka. Izák zplodil Jákoba...“, atd. Opět se vypočítávají rody; vyjmenovává se, co proudilo dlouhou řadou pokolení. A znovu se objevuje výraz „kniha“ zde v Janově Apokalypse. Objevuje se tam, kde se praví, že jedině Beránek je hoden otevřít knihu se sedmi pečetěmi. Výrazu „kniha“ se užívá vždy v témže smyslu, nikdy jinak. Musíme tedy chápat takový doklad doslovně. „Kniha“ v našem dnešním smyslu není tím míněna. Spíše výraz „pozemková kniha“ si uchoval starý význam slova kniha. Slova kniha se užívá pro postupné zaznamenávání něčeho, co vzájemně na sobě závisí, kde se tedy zapisuje držba (*majetek*), aby se mohl dále dědit. Jde o listinu (*doklad*), která tvoří podklad pro to, co dále pokračuje (*rozмноžuje se*). Ve Starém Zákoně znamená slovo kniha listinu, kde se zaznamenávají rody, které dědí tutéž krev. Neužívá se ho zde v žádném jiném smyslu, než že tam jsou zaznamenány rody. Stejně tak je tohoto slova později v prvním evangeliu užito pro vyznačení rodové posloupnosti. V „knize“ je tedy zaznamenáno to, co po sobě časově následuje. Slovo „kniha“ nebylo nikdy míněno jinak, než jako záznam toho, co po sobě následuje v čase, tedy něco jako kronika, dějiny.

Kniha života, která se nyní zakládá v lidstvu, do níž se zaznamenává od jednoho kulturního období ke druhému v já člověka to, co poskytuje každé období; – tato kniha, vepsaná do duší lidí, a jejíž pečeť se rozlomí po velké válce všech proti všem, tato kniha je míněna i zde v Apokalypse. V této knize budou uvedeny záznamy všech kulturních období. Tak jako se po generace činily zápisy do rodokmenů starých knih, tak je tomu i zde, jenže nyní se tu zaznamenává to, čeho člověk nabývá duchovně. A protože toho, co si má člověk v naší době osvojit, nabývá moudrostí, je postupný pokrok tohoto vývoje znázorněn imaginativním symbolem, jenž odpovídá rozumnosti. Tím, že člověk prožil indické období v náladě, v níž nepřihlížel k fyzickému světu a zaměřoval pohled vzhůru k duchovnu, tím v prvním období po válce všech proti všem zvítězí nad fyzickou smyslovostí. Člověk se stane vítězem tím, že si osvojí to, co se zaznamenalo do jeho duše v prvním období, v době prairindické. A dále: překonání hmoty starými Peršany, které se projevilo ve druhé kultuře, se objeví ve druhém období po velké válce všech proti všem jako meč, jako

znamení nástroje k přemožení vnějšího světa. Co si člověk osvojil v babylónsko-egyptské kulturní epoše, kdy poznal míry, kdy se učil všechno spravedlivě (*náležitě*) odměřovat, s tím se setkáváme ve třetím období po velké válce všech proti všem v tom, co je naznačeno v symbolu vah. A čtvrté období nám ukazuje to nejdůležitější, to, čeho člověk nabyl ve čtvrtém období našeho vývojového cyklu příchodem Ježíše Krista: duchovní život, nesmrtelnost já. V tomto čtvrtém období se musí ukázat, že všechno, co není způsobilé (*hodno*) pro nesmrtelnost, co je zasvěceno smrti, to že odpadne.

Tak se postupně za sebou objevuje všechno, co se připravovalo v našich obdobích, a objevuje se to znamením symbolu inteligence. Čteme-li v šesté kapitole Janova Zjevení (*v 6. kap.*), jak byly otevřeny první čtyři pečeti, uvidíme, že to, co se zde odhaluje, to nám v mohutné symbolice vyjadřuje stupeň za stupněm, co bude jednou zjevné: „I pohleděl jsem, a aj, kůň bílý“ – tím je naznačeno, že se objevuje zduchovnělá inteligence – „a ten, kterýž seděl na něm, měl lučičtě. A dána jest mu koruna, i vyjel, aby přemáhal, a aby zvítězil. A když otevřel pečeť druhou, uslyšel jsem druhé zvíře, řkoucí: Pojď a viz! I vyšel jiný kůň ohnivý (*ryzí*). A tomu, který na něm seděl, bylo dáno, aby pokoj (*mír*) odnesl ze Země, aby se lidé vzájemně pobíjeli“ – to znamená, aby zaniklo to, co není hodno, aby se povzneslo s lidstvem. „A také mu byl dán velký meč. – A když otevřel pečeť třetí, uslyšel jsem třetí zvíře, řkoucí: Pojď a viz! I pohleděl jsem, a aj, kůň vraný, a ten kterýž na něm seděl, měl váhu v ruce své. I slyšel jsem hlas z prostředku těch čtyř zvířat, an praví: měřice (*mírky*) pšenice za peníz (*groš*), a tři měřice ječmene za peníz“... Míra a peníz mají naznačovat, čemu se lidstvo naučilo ve třetím kulturním období. Plody toho se budou přenášet do budoucna a rozpečeťují se. – A ve čtvrtém období se objevil Kristus Ježíš, aby překonal smrt, a zjevení tohoto vítězství se naznačuje takto: „A když otevřel pečeť čtvrtou, uslyšel jsem hlas čtvrtého zvířete, řkoucí: Pojď a viz! I pohleděl jsem, a aj, kůň plavý, a toho, kterýž seděl na něm, jméno bylo Smrt, a peklo šlo za ním.“ – Tím je naznačeno: vše, co odpadne, upadne do rasy zlých; co ale slyšelo volání, co překonalo smrt, to půjde duchovním životem. Smrt překonali ti, kteří porozuměli bytosti „Já Jsem“ a jejímu volání. To jsou ti, kteří zduchovníli svou inteligenci. A nyní to, čím se stali, nemůže již symbolizovat kůň. Musí vystoupit nový symbol (*nové znamení*) pro ty, kteří porozuměli a následovali volání toho, jenž má sedm duchů Božích a sedm hvězd. Ti se nyní objevují pod symbolem těch, kteří mají bílá roucha, kteří se oděli do schrány nesmrtelného, věčného duchovního života.

A dále se nám vypravuje, jak se vynoří všechno, co spěje vzhůru k dobru, a co se propadá do zla. Je to jasně vyjádřeno: „A když otevřel pečeť pátou, viděl jsem pod oltářem duše zabitých pro slovo Boží a pro svědectví, kteréž vydávali. I volali hlasem mocným: Jak dlouho ještě, Pane svatý a pravý, nebudeš soudit a mstít naši krev na obyvatelích Země? – Tedy bylo jim dáno jednomu každému z nich roucho bílé a bylo jim řečeno, aby měli strpení ještě na krátký čas, až bude naplněn počet jejich spoluslužebníky a jejich bratřími, kteří mají být zabiti jako i oni,“... kteří mají být zabiti ve vnějším těle (*co do zevní podoby*), a v duchovnu opět ožít.

Jak se to projeví?

Představme si, co se stane z vnějšího smyslového světa v pravém duchovně-vědeckém životě. Jak jsme vylíčili oněch sedm hvězd? Vrátili jsme se k Saturnu a ukázali jsme, jak vzniklo fyzické lidské tělo, jak bylo složeno z tepla. Viděli jsme, jak vystoupilo Slunce a v duchu jsme si tento svět zobrazili. Slunce není pro nás pouze fyzickým Sluncem, je také dárce života, jenž se jako duchovní život ve své nejvyšší formě objeví v budoucnosti lidstva. Měsíc je pro nás živlem, jenž zadržuje, zpomaluje bouřlivý krok lidského života, jak je toho třeba. Tak vidíme ve

Slunci a Měsíci duchovní mocnosti. V budoucím období se objeví správně symbolizováno i to, co si osvojujeme duchovně-vědeckou moudrostí: Slunce a Měsíc se objeví našemu zraku jako to, co nás, lidi, vybudovalo. Symbolicky zmizí vnější fyzická sluneční koule, i vnější Měsíc, a stanou se jakoby lidskými bytostmi, ale v elementární formě! „Když otevřel pečeť šestou, i pohleděl jsem, a aj, zemětřesení veliké nastalo, Slunce zčernalo jako pytel žíněný, a Měsíc byl jako krev.“ To všechno je symbolické naplnění toho, oč se pokoušíme v duchovním životě. – Tak vidíme, že ve významných obrazech je pro příští věk prorokováno to, co se v dnešní době připravuje. Dnes nosíme v sobě neviditelně onu proměnu, kterou projdeme se Sluncem a Měsícem, až se fyzický svět promění v duchovní živly. Obrátí-li se jasnovidný zrak do budoucnosti, potom mu zmizí skutečný fyzický stav a vyvstane mu symbol zduchovnění lidstva.

Dnes jsme si poněkud odvážným nástinem naznačili, co nám má říci sedm pečeti a jejich otevření v Apokalypse. Tím se ovšem musíme zabývat hlouběji a potom mnohé z toho, co by se nám dnes mohlo zdát nepravděpodobné, stane se nám úplně zřejmé. Vidíme však, jak se vnitřně řadí mohutné obrazy přítomnosti a budoucnosti vývoje lidstva, které spatřil jasnovidec. Vidíme, jak tento vývoj bude postupovat do další budoucnosti a tím nám dává stále silnější impuls, abychom my sami žili pro budoucnost a přiložili ruku ke spiritualizaci lidského života.

V.

Včera jsme viděli, jak se bude vyvíjet lidstvo, až se ukončí naše nynější období vývoje, jak se doslova rozštěpí na dva proudy, na dobrou a zlou rasu, a jak se nám tajemství této budoucnosti odhalují (*rozpečetují*) skrze „sedm pečeti“, které jsou obrazně otevřeny v Janově Apokalypse. Po tomto všeobecném pojednání (*rozboru*), jak se vnější fyziognomii člověka projeví to, co si v duši připravuje v našem cyklu kulturních období, mohl by se někdo snadno otázat: „Jak to, že apokalyptik hovoří v tak strašlivých obrazech právě o prvních pečetích?“ Na tuto otázku odpovíme nejlépe tím, že do celého našeho pojednání o Apokalypse vsuneme dnes kratší úvahu.

Dosud jsme se snažili potvrdit správnost výroku, že v Janově Zjevení je zobrazeno křesťanské zasvěcení; že tímto křesťanským zasvěcením se odhaluje budoucnost lidstva. Všechno další si nejlépe uvědomíme v duši tím, že dnes pohlédneme zpět do minulosti a ještě jednou si předvedeme doby minulého vývoje lidstva. A učiníme to právě jen potud, pokud to potřebujeme k vysvětlení Apokalypsy. Základní rysy, o které přitom běží, již znáte. Víte, že naše Země, tak jak dnes je bydlštěm lidí, měla kdysi v pradávné minulosti svůj počátek, že ale jakožto Země byla znovuvtělením jiné planetární bytosti, které se obvykle říká „starý Měsíc“, nebo také svět či „planeta moudrosti“, na rozdíl od naší dnešní Země, kterou označujeme jakožto svět (*kosmos*) neboli „planetu lásky“. Ale i tento kosmos moudrosti neboli starý Měsíc byl také znovuvtělením ještě dřívějšího stavu, který nazýváme stavem Slunce; nikoli však dnešního Slunce – stálice, nýbrž Slunce – planety. A tato sluneční planeta byla znovuvtělením „starého Saturnu“. Musíme tedy rozlišovat čtyři po sobě následující stavy našeho planetárního bytí, které nazýváme: Saturn, Slunce, Měsíc a Země.

Nyní si – pokud to potřebujeme k vysvětlení Janovy Apokalypsy – popíšeme tyto čtyři stavy našeho planetárního bytí. Vracíme-li se jasnovidně až ke starému saturnskému bytí, tu se přiblížíme k pozoruhodné planetě. Tento starý Saturn byl světovým tělesem, na němž se ještě nedalo najít nic takového, jako jsou dnešní nerosty, pevné zemité látky. Tehdy tam nebylo nic z našeho dnešního světa zvířat a rostlin, nic z toho, co dnes nazýváme vodou nebo tekuté látky; nic z toho, co známe jako vzduch nebo plyny. Kdybyste si představili, že byste s dnešními očima – které ovšem tehdy neexistovaly – byli někde ve světovém prostoru a přiblížili byste se k tomuto Saturnu, tu byste z jeho počátečního stavu nic neviděli, neboť ještě nesvítil. V první polovině jeho bytí byste tedy svými očima ještě nemohli zvenku tento Saturn vidět. Kdybyste se k němu přibližovali a vnikli do prostoru, který zaplňoval, pociťovali byste – kdybyste tehdy již mohli používat svých dnešních smyslů – jako kdybyste vlezli do vytopené pece. Tento Saturnův prostor byste odlišovali od ostatního světového prostoru jen tím, že jeho kulovitý prostor je teplejší než jeho okolí. Teplo je z našich nynějších stavů jediným stavem, s nímž se na starém Saturnu setkáváme. Je to ale pozoruhodný druh tepla. Toto teplo by se vám nejevilo na všech místech rovnoměrně rozložené. Shledali byste, že někde je tepleji, někde chladněji, takže kdybyste spojili místa se stejnou teplotou, obdrželi byste obrazce, vnímatelné jen na základě rozdílnosti jejich teploty.

V Saturnu je všechno tepelné, ale je to teplo organizované, diferencované. Kdybyste mohli tímto způsobem proběhnout celým Saturnem, mohli byste si říci: „Zde už něco existuje – ale něco, co mohu vnímat jen podle rozdílných stavů teploty.“

Tyto diferencované stavy tepla jsou tím jediným, co tu již bylo z přítomných znaků naší Země.

A v takovém teple byl tehdy dán první základ fyzickému lidskému tělu. Něco z toho máte v sobě ještě dnes, jenže se to přeneslo (*stáhlo*) ze zevního prostorového bytí do vašeho nitra; je to teplota vaší krve. Kdybyste z teploty vaší krve vytvořili obrazce, dostali byste náznak toho, co existovalo na starém Saturnu jako vaše fyzické tělo. Teplo, které dnes proudí ve vaší krvi, je prvním zárodkem fyzického těla, jeho nejstarší částí, takže lze také říci: celý Saturn se skládal z teploty krve. Něco podobného byste našli i dnes v obrazech, které by se daly načrtnout, kdybyste sledovali rozličné oběhy (*dráhy*) své krve podle různých stavů její teploty. To je fyzické bytí tohoto starého Saturnu, který měl z našich dnešních látkových stavů toliko teplo. Ze všech bytostí, které dnes přebývají na Zemi, existoval na Saturnu pouze člověk, a z něho pouze tento zárodek fyzického těla. Saturn se skládal jen z takovýchto zárodků fyzických lidských těl, utvořených z tepla. Tak jako je dnes ostružina složena z jednotlivých kuliček, tak byl tehdy složen Saturn z takových lidí, jak jsme to nyní vylíčili.

Za to byl Saturn obklopen duchovními bytostmi. Jako dnes obklopuje Zemi vzduch, tak byl Saturn obklopen duchovním prostředím (*atmosférou*). Žily zde bytosti na rozličných stupních vývoje; všechny však potřebovaly pro svůj tehdejší stupeň bytí jako bydliště Saturn. Ten byl pro ně nutný. Bez tohoto bydliště by se tyto bytosti nebyly obešly. Byly zde např. takové, které také měly sedm bytostných článků, nikoli ale jako dnešní člověk. Člověk má svých sedm principů, které nazýváme sedm duchů Božích, tak, že se začínají fyzickým tělem. Takovými ony saturnské bytosti nebyly. Existovaly tam např. bytosti, které měly jako nejnižší princip tělo éterné; fyzické tělo nabyly tím, že svým éterným tělem zakotvily ve fyzických tělech Saturnu a takto jich používaly.

Tento Saturn byl tedy v poměru k dnešní Zemi ve své podstatě velmi jemným světovým tělesem. Z našich látek neměl ani jemný vzduch, plyny; ty byly pro něj už příliš hrubé. Měl pouze teplo, a v okolí jeho tepla byly duchovní bytosti. Tento Saturn pak prodělával rozličné proměny – tím, že se bytosti v jeho okolí nadále vyvíjely. Jednou z těchto proměn bylo, že Saturn začal uprostřed svého vývoje skutečně zevně zářit. Takže, když jej sledujeme, jeví se zpočátku jako temné tepelné těleso, které se však následně začíná rozžehovat a ke konci svého vývoje vysílá již do světa slabou světelnou zář.

V duchovním prostředí (*atmosféře*) kolem Saturnu, v němž byly rozmanité bytosti, přebývaly mimo jiné také bytosti zcela určitého druhu, které pro nás mají zvláštní důležitost. Tyto bytosti prodělávají přibližně uprostřed saturnského bytí stupeň vývoje, který prožívá (*prodělává*) nyní člověk na Zemi. Jsou to „Duchové osobnosti“, kteří asi uprostřed starého Saturnu dospěli k tomu, že se tu stali lidmi. Přirozeně nechybujete, kdybyste se otázali: Měly tyto bytosti taková těla jako dnešní lidé? Bylo by hrubým omylem, kdybyste si představovali, že by tito saturnští lidé měli lidská těla z masa. Neboť stupeň lidství se dá prodělat nejrůznějšími způsoby (*formami*). A tito „Duchové osobnosti“ prodělali na Saturnu svůj stupeň lidství tak, že užívali jako fyzického těla především saturnského tepla. Jako éterného těla (kterého také ještě neměli) používali toho, co bylo v saturnské atmosféře, a konečně používali i tamější astrální substance; to vše ještě tyto bytosti samy neměly. Duchové osobnosti měli tehdy hlavně v podstatě nositele jáství, já. A toto já, které bylo na stupni člověka, žijící právě tak jako dnešní lidské já na Zemi, prodělávalo tyto různé stupně lidství na Saturnu jinou formou a jiným způsobem. Asi uprostřed saturnského vývoje žili tedy „Duchové osobnosti“ (Prasíly) jako lidé. Co jsem právě uvedl, je středním stupněm

saturnského vývoje. Před tím byly jiné tři stupně a tři jiné za ním následovaly. Nazýváme je saturnskými okruhy neboli saturnskými věky (*epochami*). Vývoj celého Saturnu si můžete představit takto:

Uprostřed stojí „Duchové osobnosti“. Na každém ze tří předcházejících a tří následujících stupňů (neboť vývoj Saturnu může být rozdělen zrovna tak jako vývoj naší Země na epochy podle čísla sedm), v každé z těchto sedmi epoch, se přiměřeně vyvinuté bytosti staly lidmi. A to vždy tehdy, když právě pro ně nastala chvíle, kdy mohly to, co Saturn poskytoval, použít k nabývání lidských zkušeností. Tak máme na Saturnu sedmero stvoření, která tam prodělala stupeň lidského vývoje, která postoupila až na stupeň lidství, která tedy neměla již zapotřebí, aby se k lidství propracovávala v následujících stupních. Dnešní člověk není ještě takovým jakým byl člověk na Saturnu. Bytosti, které se staly zde na Saturnu lidmi, jejichž reprezentanty jsou „Duchové osobnosti“, tyto bytosti pokročily od té doby ve svém vývoji a dnes se nacházejí nad člověkem, mají člověka takřka v sobě. Nosí ho v sobě jako svůj minulý vývojový stupeň.

Když Saturn po určité době dokončil svůj vývoj, přešla celá jeho evoluce do duchovní sféry, do stavu, jenž zevně nebyl vnímatelný dnešním smyslem člověka. A potom vystoupilo druhé vtělení naší zemské planety, Slunce. Tato planeta se vyznačovala tím, že ve svém vývoji dospěla poměrně brzy již tak daleko, že vyzařovala světlo. Bylo to tím, že se neskládala jen z tepla, nýbrž že tepelná hmota byla zhuštěna v plynnou, vzdušnou hmotu. Toto Slunce ještě nemělo tekuté ani pevné látky. Skládalo se ze vzdušné a plynné masy. Proto také již mohlo být svítícím tělesem, bylo by je možné spatřit dnešním okem jako planetu, zářící do světového prostoru. Nyní, když byla tato planeta natolik vyvinutá, bylo možné, aby do prvního zárodku lidského fyzického těla bylo včleněno tělo éterné. Člověk se tedy nyní skládal z těla fyzického a éterného, zatím co na Saturnu měl teprve první zárodek těla fyzického. Člověk ale nedospěl dosud k tomu, aby měl vlastní tělo astrální. Proto lidé vypadali zcela jinak než dnes, – člověk měl formu rostlinného bytí. Na Slunci měl tělo fyzické a éterné jako rostlina, ale vypadal zcela jinak než dnešní rostlina.

Tento pokrok souvisel s tím, že se na Slunci objevil nový druh bytostí. Na Saturnu existovali pouze lidé, žádné jiné bytosti. Skládal se pouze z lidí, jako se ostružina skládá z malých zrněk. Nyní, na Slunci, se ale některé z těchto lidských zárodků opoždily ve vývoji, zakrněly na stupni saturnském; nedosáhly všeho, čeho měly dosáhnout. Tyto opožděné bytosti, pocházející ze Saturnu, si proto nemohly osvojit éterné tělo a musely být i na Slunci stále ještě obdařené pouze fyzickým tělem; jsou tedy teprve tak vyspělé, jako byli lidé na Saturnu. Tyto bytosti, které měly na Slunci pouze fyzické tělo, jsou prvními zárodky našich dnešních zvířat. Takže se na Slunci setkáváme s lidskými zárodky s fyzickým a éterným tělem, a se zvířecími zárodky pouze s fyzickým tělem.

A opět tomu bylo tak, že uprostřed slunečního bytí prodělaly určité bytosti stupeň lidství. Dnešní lidé to tehdy ještě učinit nemohli. Duchovní bytosti z okruhu Slunce, které tehdy prodělávaly stupeň lidství, nazýváme „Duchy ohně (*plamene*)“ (*dnešní Archandělé*). Dnes jsou o dva stupně nad člověkem. Člověka nesou v sobě. V jiné formě nabyly tytéž zkušenosti, které člověk dnes zakouší v pozemském bytí. Ale i Slunce prošlo sedmi vývojovými epochami, a na každém stupni dospěly některé bytosti ke stupni lidství, – takže během slunečního bytí zase bylo sedm vývojových fází. Hledí-li tyto bytosti na svou vlastní minulost, vidí v ní období kosmického života,

o němž mohou říci: „I když tehdy pod námi nebyla pevná půda, ani žádná tekutá země, přesto jsme tehdy nabyly těchže poznatků, k nimž dochází člověk dnes. Můžeme tedy spolucítit a spoluprožívat s člověkem to, co prožívá na Zemi.“ To mohou tyto bytosti dnes říci. Mají pro to porozumění, neboť zakusily samy v sobě totéž, co zakouší dnešní člověk ve svém pozemském bytí.

Pak zase nastalo mezidobí, v němž zářící planeta Slunce pozvolna uhasíná pro vnější pozorování – kdyby takové pozorování bylo tehdy možné. Neboť zmizela i určitému stupni jasnozření, jsouc ještě přístupná jen nejvyšším stupňům jasnovidného pozorování. Potom opět vystoupila k nové formě bytí, k třetímu stavu, který nazýváme stavem měsíčním. Starý Měsíc byl tedy třetím vtělením naší planety. Ve vývoji své substance dospěl tak daleko, že to, co dříve bylo na Slunci plynem, zhustilo se ve vodu. Tím, že se utvořil vodní živel (*prvek*), bylo umožněno, aby člověku, jenž se mezitím pozvolna vyvinul jako rostlina ze semene, bylo včleněno tělo astrální. Takže člověk se nyní skládá ze tří částí (*článků*): z těla fyzického, éterného a astrálního. Člověk tím ještě vlastně nebyl člověkem, neboť v těchto třech tělech neměl ještě včleněno já.

Na každém stupni vývoje se vždy některé bytosti opozdí. Bytosti, které se opozdily na Slunci, které nemohly dosáhnout měsíčního stupně a na Měsíci prodělávají teprve svůj sluneční vývojový stupeň, neměly tedy možnost, aby si nyní včlenily astrální tělo, a skládaly se i na Měsíci pouze z těla fyzického a éterného. Byly to zejména takové bytosti, které se opozdily již na Slunci, které se ale mezitím vyvinuly tak daleko, že si mohli včlenit tělo éterné; – to jsou zase předkové dnešních zvířat. Bytosti, které však nebyly na Měsíci ještě ani tak pokročilé, aby si mohly včlenit éterné tělo, jsou předkové ještě méně pokročilých bytostí (*stojících ještě hlouběji*), tj. dnešního rostlinstva. Na Měsíci tedy existovaly tři životní říše: říše lidská, skládající se z těla fyzického, éterného a astrálního; říše zvířecí s tělem fyzickým a éterným; a říše rostlinná pouze s tělem fyzickým.

Přibližně uprostřed měsíčního bytí dosáhly opět určité bytosti stupeň lidství. Jsou to duchové, kteří se v duchovně-vědecké literatuře obvykle nazývají „Duchové přisvitu“ (*dnešní Andělé*). Také oni nesou v sobě člověka jako vzpomínku. Měsíc měl rovněž sedm takových vývojových stupňů. Na každém stupni se vyskytly bytosti, které právě mohly prodělat lidské bytí. Vždy je tomu tak, že některé bytosti ve vývoji předběhnou a jiné se opožďují. Na Měsíci bylo tedy také sedm stupňů bytostí, které zde dosáhly svého lidství, když Měsíc skončil svůj vývoj.

Abychom Měsíci zcela porozuměli, musíme se nyní zmínit o důležité události ve vývoji starého Měsíce. Když tento starý Měsíc začal svůj vývoj, byl, alespoň brzy po začátku, tekutou koulí. Kdyby se byl takto vyvíjel dále po celých svých sedm vývojových stupňů, nebyl by dospěl k tomu, aby poskytl člověku správný základ pro jeho další rozvoj. Měsíc se stal způsobným (*vhodným*) stupněm pro vývoj pozemského lidstva jen tím, že se nejprve rozštěpil ve dvě světová tělesa. Jedno z nich bylo předchůdcem dnešního Slunce a druhé těleso, které se oddělilo bylo předchůdcem dnešní Země, ale tak, že si k této Zemi představíte přimísený dnešní Měsíc, takže dnešní Země s dnešním Měsícem tvořily tehdy jedno těleso. Představte si tedy tato dvě tělesa, na jedné straně předchůdce dnešní Země plus Měsíce, a na druhé straně předchůdce dnešního Slunce, nyní vzájemně oddělena. Na jedné straně starý Měsíc jakožto vodní těleso a na druhé straně staré Slunce, které se nyní mělo stát stálíci.

S tímto rozštěpením starého Měsíce souviselo něco velice významného. Bylo to především Slunce, které se odštěpilo a vzalo s sebou nejjemnější části, nejéternější látku, zatím co Měsíc, tzn. dnešní Země a dnešní Měsíc dohromady, si podržel

nejhrubší hmotu. Proto bylo Slunce vybaveno nesmírně jemnými látkami, zatím co z Měsíce se ihned stává mnohem hustší těleso, vodová masa. Tím, že si Slunce vzalo s sebou nejjemnější a nejduchovnější síly, mohlo se nyní také stát působištěm mnohem výše vyvinutých bytostí. Mnohé z oněch vznešených bytostí, které ještě mohly snést bytí saturnské, byly by ve svém bytí vskutku zdržovány (*bržděny*), kdyby zůstaly déle připoutány na starý Měsíc. Potřebovaly působiště s nejjemnějšími látkami, neboť jen tak se mohly vyvíjet dále. Proto si své bydliště přemístily a vyvíjely se od nynějška na Slunci. Naproti tomu ony lidské zárodky, skládající se z těla fyzického, éterného a astrálního, a také zárodky zvířat a rostlin, zůstaly spjaty se zbytkem starého Měsícem, jenž se vystoupením (*odchodem*) jemnějších látek zhuští.

Tento starý Měsíc měl zcela zvláštní vzezření. Nenašli byste na něm ještě nic takového – jako skály nebo ornou půdu, třebaže již kroužil kolem svého Slunce; neexistovaly zde ještě nerosty. Hlavní hmotou tohoto Měsíce, na němž tyto bytosti doslova poskakovaly, byla jakási kaše, opravdová kaše, něco jako je vařený salát nebo vařený špenát. Takováto kaše byla základní hmotou tohoto Měsíce, tak jako základní hmotou naší Země je ornice. V ní byly vkořeny masy, podobné – řekněme – asi dřevu nebo kůře stromů. Vystupujete-li dnes na nějakou horu, tu jdete po skalách. Tehdy byste šli po půdě, která, když byla pevná, tak byla jakousi dřevitou hmotou, dřevitou planinou. Místo žuly našli byste jakési pahýly, které by se daly srovnat asi se dřevem. To vše je samozřejmě pouze přirovnání.

To byla základní hmota Měsíce, která neustále bujela. To tedy byla nejnižší říše, dnešní říše nerostná, která se tehdy nacházela uprostřed mezi dnešní říší nerostnou a rostlinnou. Tato základní hmota určitým způsobem žila, byla v neustálém bujení. Nebylo tomu tak jako dnes – leží-li zde ornice, a chceme-li ji odstranit, musíme ji zevním způsobem odnést. Tato masa starého Měsíce odumírala – nikoli ale jako jednotlivé rostliny – a zase se tvořila opět znovu, jsouc neustále ve vnitřním živoucím pohybu.

Základní hmota starého Měsíce neustále odumírala a neustále bujela. A ze základu této masy vyrůstala jiná říše. Vystoupením Měsíce ze Slunce se totiž dřívější říše změnilly. Na Slunci přibližně odpovídaly našim říším, ale na vystouplém Měsíci byla stará rostlinná říše zatlačena o polovinu vývojového stupně zpět, a stejně tak i ostatní říše, takže nejbližší vyšší říší byla jakási říše zvířeco-rostlinná. Tyto bytosti ovšem vyrůstaly z půdy Měsíce jako zvířato-rostliny. Byly podobné rostlinám, při dotyku ale měly pocity, vydávaly chraplavé zvuky a podobně. Byla to vlastně polozvířata, polorostliny. Rostliny potud, že rostly na půdě, většinou měly kořeny pevně v půdě, a zvířata potud, že měla schopnost pociťovat. Říše, která předcházela naše lidstvo – to byli lidé-zvířata, bytosti, stojící vývojově uprostřed mezi dnešním člověkem a dnešním zvířetem. Byli výše nežli dnešní opice, ale ještě ne tak vysoko jako dnešní člověk. To byla přibližně podoba lidských předků na Měsíci.

Tyto věci jsou podivuhodně zachovány právě v bájích a mýtech. Vzpomeňte si, jak je v jedné německé pověsti dochováno toto tajemství, jež se za tím vším skrývá. Vždy se některé bytosti ve vývoji opozdí. Také tyto bytosti, které stály uprostřed mezi dnešními rostlinami a dnešními zvířaty, které mohly kořenit pouze v rostlinné půdě, jakou byla půda měsíční, se opozdily, a v našem dnešním zemském útvaru tudíž nebyly také schopny růst na nerostné půdě. V nerostné půdě mohou růst naše dnešní rostliny, ale ty, které byly uprostřed mezi rostlinami a zvířaty, které tedy potřebovaly živou půdu, ty nemohou, jestliže se opozdily, růst v nerostné půdě.

Takovou rostlinou je jmelí. Musí tudíž cizopasit v dnešním rostlinném světě, protože je takovou opožděnou bytostí. Jmelí již nemá citlivost, přestože astrální tělo halící jmelí, je zcela jiné než u ostatních rostlin. A jedna německá báje vystihla, že

jmělí vlastně nepatří do našeho pozemského světa, že je zde cizí. Je to báje, která oslavuje v bohu Baldurovi boha zemského Slunce, zemské síly. Žádná pozemská bytost se mu nemůže nepřátelsky přiblížit. Proto také nemůže ani Loki – bůh, o němž německá báje měla povědomí, že je takovým opozdilcem – usmrtit Baldura žádným pozemským stvořením. Musí ho dát usmrtit větévkou (*ratolestí*) jmelí, protože jmelí je cizí mezi pozemskými tvory a může proto sloužit opozdilci Lokimu, jenž není spřízněn se zemskými bohy. V takových bájích se skrývá hluboká moudrost. V této baji o Baldurovi a Inkim všude cítíme tuto starou moudrost. Rovněž také ve zvycích, které se pojí ke jmelí; budete-li je studovat, všude byste shledali, že to, co se o jmelí říká, pochází z prastaré moudrosti.

Ve druhé polovině měsíčního vývoje nastala doba, kdy jak bytosti sluneční, tak i bytosti, které zůstaly na Měsíci, dosáhly toho, čeho měly za měsíčního vývoje dosáhnout; a potom se zase spojily. Slunce a Měsíc splynuly zase v jedno těleso a po nějakou dobu pokračovaly ve společném vývoji.

Potom se tento vývojový stav zatemnil, prošel ryze duchovním stavem, kterému někteří říkají „pralája“, načež se rozzářil náš zemský vývoj. Toto nově vysvitnuvší světové těleso obsahovalo z počátku nejen naši dnešní zemskou substanci, nýbrž to, co bychom obdrželi, kdybychom vzali podstatu (*substanci*) dnešního Slunce, dnešní Země a dnešního Měsíce a všechno pomíchali v obrovité nádobě. Asi takto si můžeme představit začátek vývojového stavu naší Země. Tento vývojový stav byl nejdříve opakováním stavu saturnského, potom slunečního a konečně měsíčního. Pro nás je nyní především důležité to, že člověk se stal člověkem v dnešním smyslu vlastně teprve uprostřed zemského vývoje. Také ve vývoji naší Země musíme rozeznávat sedm stavů. Nacházíme se ve čtvrtém. Tři předcházely, tři budou ještě následovat. Ve čtvrtém hlavním okruhu mělo se naše lidské plémě stát lidstvem. Tak jako dosáhly ve všech hlavních okruzích na Saturnu, na Slunci a na prvním Měsíci některé bytosti stupně lidství (na Saturnu Asurové neboli Prasíly, na Slunci Archandělé, na Měsíci Andělé), tak se také vždy některé bytosti opožďovaly. Existovaly tudíž také bytosti, které již nemohly na Měsíci dosáhnout stupně lidství. Jsou to opozdivší se Andělé, kteří teprve nyní na zemské planetě v prvních třech pozemských obdobích mohli dohonit svůj stav lidství.

Člověk k tomu dospěl ve čtvrtém období. Proto říkáme, že před člověkem prodělaly na Zemi stupeň lidství ještě tři jiné skupiny bytostí. A čtvrtou skupinou bytostí, které na Zemi dosahují stupně lidství, je člověk sám. V okamžiku kosmického vývoje, právě když se člověk připravoval stát se člověkem, byly tedy všechny bytosti, které již prožily stupeň lidství na Saturnu, Slunci, Měsíci a Zemi, bytostmi více nebo méně pokročilejšími než člověk. Ale všechny mohou pohlédnout nazpět do minulosti, mohou si vzpomenout na stupeň, na němž samy prožívaly své lidství. Mohly pozorovat vznikajícího člověka a říci si: „Člověk se nyní stane něčím, čím jsme již byly, pro co máme porozumění, i když jsme tím byly za jiných okolností. – Tyto bytosti mohly proto vést a řídit lidský vývoj z duchovního světa.

Spočítejme si nyní, kolik je takových bytostí, které mohou pohlížet na svůj minulý stupeň lidství, které mohou mít porozumění pro vznikajícího člověka. Ze saturnského vývoje je jich 7, ze slunečního vývoje rovněž 7, z měsíčního také 7 a ze zemského vývoje jsou 3, celkem to je 24 bytostí. 24 „lidí“ pohlíží na dnešního člověka. Jsou to bytosti, které jsme plným právem nazvali „vládcové vývoje“, „vůdcové dob (*času*)“; neboť čas souvisí s vývojem. Je to oněch 24 starců, s nimiž se setkáváme v Janově Apokalypse. Jsou to tytéž bytosti, popisované při otevírání knihy se sedmi pečetěmi. Jsou zobrazeny jako vlastní organizátoři osudů (*dějin*), jako vlastní alfa a omega. Tak jsme poznali těchto 24 starců také zde. Vidíte, jak apokalyptik, jenž napsal toto

důležité dílo, do svých obrazů podivuhodně vtajil to, čeho se sami dopátráme při pozorování duchovního vývoje světů.

Existovaly však některé bytosti, které se opozdily na každém vývojovém stupni, takže ze saturnských bytostí, zaostalých na Slunci, vzešly první zárodky nynější říše zvířecí, a na Měsíci zaostalé sluneční bytosti se staly prvními zárodky dnešní říše rostlinné. Teprve na Zemi se objevil vývojový stupeň jakožto říše nerostná. Zdůraznili jsme již, že na Měsíci ještě neexistovala nerostná říše; na Měsíci se ještě nedalo procházet se po skalách. Ale v době, kdy dnešní lidé začínali prodělávat svůj stupeň lidství, vyrazily ze zemského světového tělesa, jehož substance byla nyní vývojově něco mezi substancí Měsíce a dnešní substancí, nerostné masy, první krystaly; v tomto okamžiku se objevila říše nerostná.

A tento okamžik je zcela jedinečným způsobem vylíčen v Janově Apokalypse, kde se praví: „Bylo také před tím trůnem moře skleněné, podobné křišťálu.“ Toto „skleněné moře“ nám naznačuje vynoření, vznik nerostné říše v její první podobě. Tak vidíme v Janově Apokalypse naznačeno i toto tajemství kosmického vývoje. A tím jsme také porozuměli, že až k tomuto stupni nechce nám apokalyptik svými mohutnými obrazy vylíčit (*znázornit*) nic jiného než to, co sami můžeme poznat z duchovního života ve vývoji Země. Tím nás však apokalyptik ihned na začátku své knihy zavedl až k výšinám, kde člověk může spatřit obrazy budoucích stupňů vývoje.

Nyní tedy máme dobrý základ k tomu, abychom opět navázali na to, co jsme poznali jako první epochy budoucího vývoje lidstva. Nyní jsme ve vsunuté úvaze pohlédli do minulosti až tam, kdy je člověk připraven, stát se člověkem, kdy se ukázala říše nerostná. A nyní uvidíme, jak vývoj pokračoval až do naší doby a jak se utváří do budoucnosti. Najdeme cestu k tajemství sedmi pečetí a jejich otevření – až k vylití „číší hněvu“.

VI.

V materialistické vědě je všeobecně zvykem, s výjimkou několika kruhů, které se v poslední době rozhodly pro jiný výklad, že vysvětluje vznik naší nynější sluneční soustavy tak, že se vyvinula z jakési prvotní mlhoviny, jejíž prostor sahal až za hranici Neptuna, tedy až za dráhu nejvzdálenější planety naší sluneční soustavy. A předpokládá, že se z této mlhoviny zhušťovacím procesem postupně vytvořilo naše Slunce a kolem něho se pohybující planety. Jak již bylo řečeno, existuje několik málo vykladačů, kteří dnes mají poněkud odlišný názor. Ale ti nám, kteří se hlásíme k duchovnímu pojetí světa, také ještě nepřinášejí nic podstatného. Naše Slunce i se svými oběžnicemi se tedy prý vykroužilo z pramlhoviny.

Při tom se vždy předváděl pokus – a také ještě dnes se ve školách předvádí toto hezoučké přirovnání – kdy se má názorně ukázat, jak takovým otáčením může vzniknout celá planetární soustava. Užívá se k tomu olejová substance, plovoucí na vodě, a udělá se z ní kulička. Potom se přiřízne malý proužek kartonu, jenž se prostrčí touto kuličkou tak, že se rozdělí na dvě poloviny. Nahoře se vpíchne jehla a potom se to vloží do vody, aby to plavalo. Když se nyní touto kuličkou otáčí, vidíme, jak se zprvu odštěpí jedna kapka, která pak krouží kolem větší kuličky jako zevní těleso a vidíme, jak se potom odštěpuje druhá, třetí kapka a nakonec zůstane uprostřed veliká kapka, kolem níž obíhá mnoho malých. „Planetární soustava v malém!“ Říká se: „Proč by nemohla kdysi takovým otáčením z oné pramlhoviny vzniknout naše sluneční soustava, když se to přece dá nyní napodobit v takové miniaturní sluneční soustavě?“ Toto přirovnání (*pokus*) se obvykle lidem jeví jako nesmírně jasné; nyní chápou, jak se kdysi z takové pramlhoviny odštěpil Saturn, Jupiter, Mars, Země, Venuše, Merkur.

Ale celá věc – nejen pokus, nýbrž vůbec celý názor vychází z krátkodechosti veškerého dnešního myšlení. Neboť dotyční, často velmi učené lidé, kteří tento tak nadmíru přesvědčivý (*jasný*) pokus předvádějí, zapomínají při tom pouze na jedno: že totiž sami jsou u toho činní a nahoře otáčejí jehlou! Zapomínání na sebe sama je sice v určitých oblastech života velmi dobré, ale v tomto případě se právě s experimentátorem zapomíná na to nejdůležitější, bez čeho by se kapka oleje vůbec nemohla točit. Učenec, vybavený takovou pověrou – říká se jí Kant-Laplaceova soustava – musel by být přinejmenším alespoň trochu důsledný ve svém myšlení; musel by alespoň předpokládat, že si nějaká bytost tehdy postavila do světového prostoru obrovské křeslo a uvedla do pohybu obrovskou osu světa. Alespoň tolik by mělo být přinejmenším předpokládáno. Ale lidské myšlení si pozvolna navyklo přihlížet pouze ke hmotné stránce věcí tou měrou, že již ani nepozoruje, jak si takové přirovnání odporuje.

V této tak zvané Kant-Laplaceově světové soustavě je však skutečně určitá pravda, i když je to s touto pravdou jiné, než jak věc podává materialistický výklad. Je v ní jistá pravda, protože jasnozřivým zrakem vidíme, že vše, co obsahuje naše dnešní sluneční soustava, skutečně vzešlo z takové původní mlhoviny. Ale jedině tomu, kdo opravdu dovede bádát v dějinách, je jasné, že to, co je na Kant-Laplaceově domněnce dobrého, pochází z okultních tradic. Na to se zapomnělo, když se slovo „okultismus“ stalo něčím, čeho se lidé báli, jako se bojí děti kominíka. To, co se skutečně stalo, to se nestalo bez vlivu duchovních bytostí a mocností. Hmota nekoná nic bez popudu duchovních bytostí.

Kdybychom chtěli, navazující na obsah včerejší přednášky, podat obšírný výklad o vzniku naší sluneční soustavy, zavedlo by nás to dnes příliš daleko. Nebudeme se tedy zabývat planetami – jako jsou Saturn, Jupiter atd. Přihlédneme pouze k tomu, co má význam především pro náš lidský život a lidský vývoj.

Kdysi skutečně existovala taková pramlhovina, a v ní byly, jakoby rozpuštěné, všechny části naší sluneční soustavy. Ale s touto pramlhovinou byly spojeny bytosti, které jsme poznali v předešlé úvaze, tak, že k ní příslušely. Např. s onou světovou, kosmickou mlhovinou byly spojeny všechny ony bytosti, které prodělaly v oněch 24 stupních lidský vývoj. Ale byly s ní spjaty ještě jiné bytosti. Ty všechny přebývaly v oné pramlhovině, která je pouhou fantastickou abstrakcí, představujeme-li si ji bez souvislosti s těmito bytostmi. Tak jak si ji snad představuje materialistický chemik, je nemožná; takovou je pouze v myšlenkách, odtržených od skutečnosti. Ve skutečnosti tato pramlhovina existovala jen tím, že byla obývána řadou duchovních bytostí. Neboť když se ona pramlhovina vynořila ve své nové viditelnosti, tu s ní byly spojeny všechny bytosti, které kdysi obývaly starý Saturn, které pak procházely různými vývojovými stupni na Slunci, Měsíci až do příchodu Země, kdy po dlouhé přestávce doslova vzešla (*vystoupila*) zemská mlhovina. S touto pramlhovinou byly spojeny také jiné bytosti, které jsme poznali teprve na Slunci. A celý sbor všech bytostí, které tuto pramlhovinu prostupovaly a obývaly, uvedl ji také do pohybu, neboť jsou to bytosti, které si z ní utvořily své působišťe. Byly zde např. bytosti, které potřebovaly zcela jiné bydliště než lidé, chtěly-li dosáhnout sobě přiměřeného vývoje. Lidé, kteří žili na starém Měsíci jako předkové dnešního lidstva, měli teprve tělo fyzické, éterné a astrální. S těmito třemi články své bytosti se objevili znovu, když vystoupili z tak zvané praláje, jako vzchází rostlina ze semene.

Ale celá tato soustava byla na začátku nezpůsobilá pro vývoj bytostí, které si s sebou přinesly zárodky dnešního člověka. Kdyby zůstala zachována rychlost vývoje, kterou naše sluneční soustava zpočátku měla, když vystoupila z kosmického úsvitu, tu by člověk nemohl uskutečnit svůj vývoj. Byl by to takový vývoj, jako kdybyste se nyní narodili a v nejkratší době by z vás byli již starci. Kdyby bylo zůstalo při původní rychlosti (*překotnosti*) vývoje, která je Slunci vlastní, byli byste všichni rychle zastárlí. Nemohli byste zvolna procházet desetiletími života, jak to skutečně činíte dnes. Zakrátko byste měli bílé vlasy, a sotvaže jste byli dětmi, byli byste již starci.

Tak tomu nesmělo být. Byly zde tedy bytosti, které potřebovaly rychlejší tempo. Tyto bytosti se zúčastnily pozemského vývoje pouze částečně. Vyňaly si pak ono světové těleso, jež dnes trůní na nebi jako Slunce, a učinily toto Slunce svým bydlištěm. Svoji podstatou vytáhly (*vysunuly, pozvedly*) sluneční hmotu; neboť to Slunce, jež nám dnes sesílá své světlo, je právě tak obydleno duchovními bytostmi, jako naše Země. S každým slunečním paprskem, jenž pronikne dolů, sestupuje k Zemi činnost oněch duchovních bytostí, které během vývoje saturnského, slunečního a měsíčního dospěly tak daleko, že mohou prodělávat tak rychlý vývoj, k jakému dochází na dnešním Slunci. S tímto slunečním bytím byly na počátku našeho zemského vývoje spojeny vysoce vznešené bytosti – a ty se odštěpily. Co zde potom zůstalo, to si musíte představit tak, jako byste ve velké nádobě smíchali dnešní Měsíc s dnešní Zemí; a tento smíchaný Měsíc se Zemí by pak nějakou dobu obíhal kolem Slunce.

Dříve než došlo k okamžiku, který jsme včera označili za vznik vlastního člověka, nastalo tedy odštěpení (*odtržení*) Slunce od Země, to znamená od dnešní Země s dnešním Měsícem. Na Slunci zůstaly bytosti, které duchovně řídí pozemské události (*děni*). Když přešly ze starého Měsíce, tu bylo takových bytostí sedm.

Genesis je nazývá – Elohimové, Duchové světla. Ti určitou dobu prodělávali svůj vývoj společně se Zemí a potom z ní vytáhli (*vyřáli*) Slunce, takže nyní mohou působit na Zemi ze Slunce. Těchto Elohimů, těchto Duchů světla bylo tedy sedm. Šest z nich spojilo své bytí s vlastním kosmickým Sluncem. Jeden se od nich oddělil, ten se nazývá ve Starém Zákoně Jahve (*Jehovah*). Ten se oddělil a zprvu zůstal spojen se Zemí. Vedl a řídil vývoj naší Země zevnitř (*z jejího nitra*), zatím co ostatní Elohimové působili zvenčí. Tak tomu bylo po nějaký čas.

Z toho, co bylo včera naznačeno o starém Měsíci, pochopíte, že s vystoupením Slunce bylo spojeno zhutnění (*zhuštění*) vší zbylé substance, která se vysunula jako Země plus Měsíc. Ve vývoji Země nastalo období, kdy nejen její substance, ale i všechny její bytosti prodělaly zhrubnutí. Ony bytosti např., z nichž se později stali lidé, které tehdy byly ještě velmi měkké a jemné, zhrubly tím, že přijaly ohavné instinkty. Došlo ke zhrubnutí veškerého života.

Ale nemělo zůstat ani u takového vývoje, měl-li vzniknout člověk. Jinak by bylo nastalo všeobecné zhrubnutí, všechno by se zhušťovalo (*tuhlo*), až by se z lidí staly ztuhlé mumie. Lidé by zmumifikovali a jejich planeta by se brzy stala místem, kde by se nahromadily jakési – nikoli právě krásné – ale člověku podobné mumie, jakési sochy. Země by se zmumifikovala. Muselo dojít proto k jiné události. A právě za vlády kosmického ducha Jehovy bylo z této společné hmoty Země a Měsíce odděleno, vymýceno to, co dnes vidíme na nebi jako Měsíc, tuto vyhaslou měsíční strusku. Tehdy byly vyloučeny nejen nejhrubší součásti substance, nýbrž také nejhrubší bytosti. Odchodem Slunce bylo tedy nejprve způsobeno, že člověk neprodělával příliš rychlý vývoj, a odchodem Měsíce bylo nyní zabráněno, aby člověk nepropadl vývoji vedoucímu ke ztrnulosti, ke ztuhnutí (*vyschnutí*), ke zmumifikování.

Takto se Země oddělila od celkové hmoty, a od té doby pokračuje lidský vývoj na Zemi pod vlivem dvou nebeských těles – to znamená pod vedením jejich vůdčích (*řídících*) bytostí, oněch šesti slunečních duchů a měsíčního ducha, jenž se od nich oddělil pro blaho (*spásu*) lidstva. A vývoj je řízen tak, že v podstatě obě tyto síly setrvávají v rovnováze. Vystoupením (*odchodem*) obou sil, slunečních a měsíčních, bylo právě dosaženo správného tempa ve vývoji lidstva.

Abych vám to objasnil na něčem jiném, představte si, že by na člověka působilo pouze Slunce. Víte, že lidský vývoj na Zemi prochází mnohými, mnohými vtěleními. Lidé se kdysi začali na Zemi vtělovat a dostávají stále nová těla, až prodělají poslední vtělení. Člověk kráčí řadou vtělení. Tím se pomalu vyvíjí, postupuje od jednoho vtělení ke druhému. Lidé přišli na Zem jako opravdová duchovní nemluvňata. Po odloučení Slunce a Měsíce od naší Země pokročili až k dnešnímu stupni. Všechny tyto duše se budou stále vracet v jiných tělech, až do konce pozemského vývoje. Nyní si představte, že by na člověka působilo pouze Slunce. Potom by lidé museli všechno to, co prožívají (*prodělávají*) v tolika vtěleních (*inkarnacích*), prožít pouze v jednom jediném vtělení. Udržováním rovnováhy sil mezi Sluncem a Měsícem je do těchto mnoha vtělení vnášeno zvenčí správné tempo.

V době, kdy tedy vystoupilo Slunce a Měsíc, poněmáhle vznikal dnešní člověk; tehdy byl vytvořen první základ (*zárodek*) dnešního člověka. Bylo to v době, kdy člověk ještě nechodil po Zemi jako dnes. Vůbec se nesmíte domnívat, že když Měsíc vystoupil, že člověk krácel po této Zemi v tělesné podobě – jako dnes. Nejprve se objevily v jakémsi opakování všechny formy bytí, které zde existovaly již dříve. A když byla Země osvobozena od Slunce a Měsíce, tu vypadala asi tak, jako starý Měsíc, byla dokonce ještě měkčí. A kdyby se tehdy dívalo na naši Zem oko, organizované tak jako dnešní, nebylo by ještě mohlo spatřit člověka. Byly tu ale určité jiné bytosti, které ještě nebyly dost zralé, aby čekaly na pozdější dobu. Ty se musely

vyvinout (*vydělit*) v době, kdy jejich vývojový stupeň byl ještě nedokonalý, musely přijmout tělesnou podobu, takže za nějakou dobu po odloučení Země od Měsíce bylo možno spatřit určité fyzicky zhuštěné formy nižších zvířat. Člověk ještě nesestoupil, dokonce ani vyšší savci. Člověk byl ještě duchovní bytostí. Vznášel se ještě jako duchovní bytost kolem Země, přijímaje z jejího okolí nejjemnější látky (*materii*). Postupně pak člověk ztuhněl natolik, že mohl sestoupit tam, kde již existovala pevná země a kde již vytvořila jednotlivé ostrovy.

Tak vidíme, že první lidé se objevili na Zemi poměrně pozdě, a že byli tehdy uzpůsobeni zcela jinak než dnešní člověk. Nemohu vám vylíčit podoby oněch lidí, kteří poprvé doslova vykryštovali z duchovní oblasti. Kdybych vám popisoval pitvorné vzezření lidských těl, v nichž byly inkarnovány vaše duše – velmi by vás to pobouřilo. I když jste již museli vyslechnout leccos neuvěřitelného – takové líčení byste nesnesli. Ale později, až tyto věci, které si dnes lidé teprve začínají uvědomovat skrze duchovně-vědecké hnutí, začnou stále více pronikat do vědomí lidí, budou toto vědomí lidí stále více získávat, potom bude nutné tyto věci vyjevit. A bude to mít nesmírný prospěch (*účinek*), nesmírný význam pro celkový život lidí. Neboť pouze tím, že člověk pozná, jak se – i tělesně – vyvíjel, jak se jeho nynější orgány postupně vytvářely ze zcela jiných forem, jen tak pocítí onu pozoruhodnou příbuznost mezi jednotlivými orgány v lidském těle, které jsou dnes zdánlivě navzájem velmi vzdálené. Pak člověk porozumí vzájemnému vztahu mezi určitými orgány, např. mezi slepým střevem a průdušnicí, které byly ve své dřívější formě u oněch pozoruhodných postav srostlé.

Celé dnešní lidské tělo je výtvozem dřívějších forem, které jsou v něm uloženy nejrozmanitějším způsobem. Orgány, dnes oddělené, byly dříve srostlé. Ale zachovaly si přesto svoji příbuznost. Tato příbuznost se projevuje často při nemocech. Ukáže se, že onemocnění jednoho orgánu nutně přivodí onemocnění jiného. Ti, kteří budou opravdu studovat medicínu, budou muset učinit leckteré objevy, o kterých se dnešní medicíně, která je jen snůškou poznámek, ani nezdá. Teprve potom se takové lékařství skutečně něčemu naučí o pravé lidské přirozenosti. Toto všechno uvádím jen proto, abych naznačil, že dřívější lidská podoba vypadala zcela jinak.

Teprve postupně se do těchto lidských postav včlenily pevné části. Původně nebyly v lidském těle žádné kosti, ani tehdy, když již sestoupilo na Zem. Kosti se vyvíjely z měkkých, chrupavčitých částí, prostupujících lidské tělo jako provazce. Tyto provazce zase vznikaly ze zcela měkkých substancí, a tyto měkké substance vzešly zase ze substancí tekutých; tekuté ze vzdušných, vzdušné z éterných a éterné z astrálních, které se zhustily z duchovní podstaty. Všechno hmotné vzniklo původně z duchovního. V duchu je předobraz všeho. Teprve v době, kterou jsme již označili jako atlantské období, dospěl člověk postupně k tomu, že si vytvořil soustavu kostí, kterou měl založenu již dříve.

Nyní si musíme přesněji povšimnout tohoto atlantského člověka, abychom pisatelé Apokalypsy lépe porozuměli. Naznačím pouze, že po první době, kdy Měsíc již opustil Zemi a člověk sestoupil na fyzickou úroveň, byl člověk – pokud se týče síly jeho vůle – zcela jiný než později. Vůle lidí působila tehdy magicky. Člověk mohl svojí vůlí působit na růst rostlin. Napnul-li člověk svoji vůli, mohl způsobit, že rostlina rychle vyrostla. To je schopnost, které lze dnes dosáhnout pouze mimořádným vývojovým postupem. Proto byla tehdy celá okolní příroda závislá na tom, jaká byla vůle člověka. Byl-li člověk dobrý, působil tišivě na vlnobití, na bouři a na tehdejší ohnivé útvary, činné v širokém okruhu – neboť Země byla z velké části sopečné povahy. Člověk působil na všechno dobrou vůlí tišivě, a zlou vůlí ničivě. Celé ostrovy mohly

být rozbity zlou vůlí. Proto se okolí člověka úplně přizpůsobovalo jeho vůli. Rozlehlá země, na které člověk tehdy přebýval, zanikla hlavně zlou vůlí lidstva. Jen malá část tehdejších lidí (zde zase musíme rozlišovat mezi vývojem ras a vývojem duší) se zachránila a přešla do období, které můžeme správně popsat, protože v naší řeči lze nalézt slova pro jasnovidné vnímání tehdejšího stavu.

Po této katastrofě přicházíme do staré atlantské doby, do doby, kdy se lidský rod v podstatě vyvíjel na pevnině, která je dnes dnem Atlantického oceánu, mezi dnešní Evropou a Amerikou. Člověk tehdy žil v docela jiných fyzikálních poměrech; vůbec za zcela jiných podmínek. Zpočátku byl veskrze výtvozem, jenž vnímal zcela jinak než dnešní člověk. Poukázali jsme na to již v první přednášce a později zase. Dnes chci na tento zcela jiný způsob nazírání tehdejšího člověka poukázat znovu, poněkud přesněji. – Člověk měl tehdy ještě jakési staré jasnozření, protože složení jeho bytostných tělesných článků bylo jiné než dnes. Jeho éterné tělo nebylo ještě tak těsně spojeno s tělem fyzickým. Éterné tělo hlavy přečnívalo daleko z fyzického těla. Teprve asi v poslední třetině atlantské doby se vyčnívající éterné tělo vracelo (*vsouvalo*) dovnitř a nabývalo formy dnešní fyzické lidské hlavy. Tím, že tento starý Atlantčan byl utvářen a učleněn zcela jinak než dnešní člověk, bylo také jiné celé jeho vědomí, celý jeho duševní život. A zde se musíme ještě – chceme-li apokalyptikovi správně porozumět – dotknout ještě jedné nejen velmi důležité, nýbrž i velmi tajuplné věci.

Kdybyste byli přišli do této staré Atlantidy, shledali byste, že ještě nebyla obklopena tak čistým vzduchem jako dnešní Země, nýbrž vzduchem, který byl nasycen (*obtěžkán*) masami vodní mlhy. Čím více se Atlantida vyvíjela, tím více se tento vzduch stával průhlednějším, jasnějším. Ale tam, kde se vyvíjela vyšší atlantská kultura, byly mlhy nejhustší. Zde byly nejsilnější mlhy, a z těchto mlh se vyvinul základ pozdějších kultur. Atlantida byla široko daleko prostoupena těmito mlhami. Takové rozdělení deště a slunečního svitu jako je tomu dnes, tehdy neexistovalo. Proto ve staré Atlantidě nemohl vzniknout jev, který známe jako duhu. Můžete prohledat celou Atlantidu, duhu sotva najdete. Teprve když zhuštění vod způsobilo záplavy, když Zemi postihla potopa, teprve tehdy mohla duha fyzikálně vzniknout.

A zde máte něco, co vám na základě duchovní vědy vnukne nejvyšší úctu před náboženskými doklady. Neboť vypravuje-li se, že Noe, představitel zachránců lidského rodu, uviděl po potopě na nebi poprvé klenoucí se duhu, pak je to skutečně historická událost. Po potopě lidstvo spatřilo první duhu. Dříve nebyla fyzikálně možná.

Zde vidíte, jak jsou náboženské doklady hluboké, doslovně pravdivé. Dnes se mnozí pozastaví nad tím, řekne-li se, že náboženské doklady jsou doslovně pravdivé. Mnozí citují přísloví, které je pravdivé, ale lenoši je citují z pohodlnosti, nikoli pro jeho pravdivost. Je to přísloví: „Litera zabíjí, ale duch oživuje.“ Z toho si mnozí odvodili oprávnění k tomu, že již vůbec nedbají na to, co stojí v dokladech, vůbec nemají vůli k poznání toho, co tu skutečně stojí; neboť říkají: „To je zabíjející litera.“ A potom dávají zářit svému duchu, který blouzní o všem možném. Tito lidé mohou být ve svých výkladech dokonce velmi „duchaplní“. Na tom ale nezáleží; jde o to, abychom v dokladech skutečně viděli to, co v nich stojí. Příklad: „Litera zabíjí, duch oživuje“, má v mystické mluvě stejný význam jako Goethova slova:

„Ten, kdo nemá toto ‚zemři a buď dále‘,
bude smutným hostem holé Země stále.“

Tato slova neznamenaají: chceš-li někoho přivést k vyššímu poznání, musíš ho zabít, nýbrž to znamená: člověk se musí právě skrze kulturu fyzického světa pozvednout k duchovnosti. Tak i litera je tělem ducha. Musíme ji nejprve mít a chápat

ji, potom můžeme říci, že z ní lze najít ducha. Litera, pochopená litera, má pak odumřít, aby se z ní vzkřísil duch. Citované přísloví neříká, že lze libovolně blouznit o tom, co stojí v náboženských dokladech. Právě tím, že např. poznáme pravý význam duhy, jak jsme to vylíčili, vniká do naší duše hluboká úcta k náboženským rukopisům (*dokladům*). Nabýváme představu o tom, jak člověk dospívá k pravdivému, pravému cítění a k pravému, žádoucímu porozumění náboženským dokladům teprve prohloubením svého pojetí duchovně-vědeckým světovým názorem.

Nyní pohlédněme nazpět do staré Atlantidy. Řekli jsme již, že člověk zde žil v jiném stavu vědomí, že jeho paměť byla jiná než dnes; ale rozdíl byl ještě mnohem větší. Jdeme-li daleko nazpět do minulosti, nikoli pouze ke konci, nýbrž k začátku období Atlantidy, potom shledáme, že lidské vědomí se velmi liší od vědomí, které máme dnes.

Uvedme si ještě jednou před duši, jak je tomu dnes. Během dne používá člověk své smysly. Večer usíná. Na loži odpočívá jeho tělo fyzické a éterné; astrální tělo a já vystupují. Oblast vědomí se zatemní. Dnešní člověk nic nevidí, nic neslyší. Ráno zase, když se astrální tělo spolu s já vnoří do fyzického a éterného těla, vystoupí zase před člověka fyzický svět.

Jak tomu bylo v první atlantské době?

Vezměme okamžik, kdy se člověk ráno vhroutil do fyzického a éterného těla. Tehdy neměl kolem sebe takový fyzický svět jako dnes. Všechny dnešní předměty, které vidíte ostře a jasně ohraničené, viděli byste tehdy jakoby obklopené aurou, barevnými okraji, zcela rozmazané; asi tak – jako při silné mlze večer také nevidíte svítílny na ulicích jasně, zato ale vidíte kolem nich takové barevné okraje. Tak tomu bylo ve staré Atlantidě. Všechny předměty bylo vidět pouze rozmazaně, bez dnešních obrysů a povrchů (*ploch*), všechno bylo jakoby zahaleno do mlhavých barev. Teprve postupně se vyvinuly pevné obrazce ploch. Kdybychom tehdy – v první době staré Atlantidy – měli před sebou růži, byli bychom viděli, jak se tu vynořuje jakýsi mlžný útvar, který má uprostřed růžově červený kruh, a teprve postupně jakoby se rozložily po jejím povrchu vnější barvy. Jasných obrysů nabyly předměty teprve později.

Vidíte tedy, že dnešní fyzické okolí je zcela jiné, než bylo ve staré Atlantidě. Bylo tomu ale jinak také, když člověk večer vystoupil ze svého fyzického těla a když – řekněme – usnul. Nebylo to vlastně usnutí v dnešním smyslu. Zajisté, celý svět mlhavých fyzických útvarů člověku zapadl, ale vynořil se mu svět duchovní. Tehdy jste se vžívali do duchovního světa bez pevných hranic. Duchovní bytosti byly vašimi společníky. Tak se v první atlantské době střídaly den a noc. Když se člověk ráno ponořil do svého fyzického těla, měl kolem sebe pouze nejasné, rozmazané obrazy fyzického světa. Když ale v noci fyzické tělo opustil, měl možnost, i když poněkud nejasně, žít a pohybovat se duchovně mezi duchy. A také zcela jiný byl ve staré atlantské době především celý citový život člověka. Když jste niterně, řekněme, vystoupili ze svého fyzického a éterného těla, neměli jste tehdy pocit únavy, žádnou potřebu klidu. Ani byste klid nenašli. museli jste vstoupit do duchovního světa; tam byla oblast činnosti. Když nastalo ráno, tu jste naopak pocítili potřebu klidu a vyhledali jste takřka své lože, jímž bylo vaše vlastní tělo. Tam jste klidně odpočívali. Uchylovali jste se ráno do svého vlastního těla a odpočívali jste v něm právě ve dne.

V prvním období Atlantidy tomu bylo tedy zcela jinak než nyní. Atlantská doba probíhá tak, že člověk se pozvolna dostává ze zcela opačných poměrů do poměrů pozdějších. Dostává se z nich v té míře, jakou je jeho éterné tělo stále více vtlačováno do fyzického těla. V poslední třetině atlantské doby bylo éterné tělo

vtěsnáno do fyzického těla. Před touto událostí se člověk cítil nahoře v duchovním světě bdělým. Ale nemohl si sám o sobě říci „já“, neměl sebevědomí. Když vystoupil z fyzického a éterného těla, aby se odebral do jasu noci, cítil se jako pravý článek duchovního světa, který byl kolem něho; cítil se takřka schován ve své staré skupinové duši. Každé noci se kolem něho rozjasnilo; necítil se ale samostatným. Jako naše prsty náležejí k našemu já, tak cítili lidé svou příslušnost ke skupinovým duším, které lze jasnozřivě vidět tak, jak je líčí Janova Apokalypsa ve čtyřech hlavách: Iva, orla, býka a člověka. Člověk cítil, že je přemístěn do některé z těchto skupinových duší. A teprve když byl ve své tělesné ulitě, pociťoval, že má něco vlastního. Neboť samostatnou bytostí se člověk stal tím, že se mohl uzavřít do svého fyzického těla. Toto uzavření ve svém těle musel ovšem vykoupit tím, že se mu pohněhl duchovní svět zatemňoval, až se mu úplně ztratil. Zato se mu však stále více vyjasňoval fyzický svět, který viděl, když byl ve fyzickém těle. Tím si stále více uvědomoval, že je samostatné já, že má sebevědomí. Naučil se říkat si „já“.

Chceme-li vystihnout, co se tehdy stalo, tu si představme člověka, jenž jakoby vylézá ze své ulity a vstupuje do duchovního světa. Zde je mezi duchovně-božskými bytostmi. Zde k němu zvenčí zaznívá jeho jméno, to, čím je. Jedné skupině zaznívá slovo, které bylo v prařeči názvem pro tuto skupinu; jiné skupině zase jiné slovo. Člověk se nemohl pojmenovat sám ze svého nitra; jeho jméno muselo doléhat k jeho sluchu zvenčí. Když se tedy vyprostil ze své tělesné ulity, věděl, čím byl, protože mu to bylo do jeho duše voláno. Ale nyní, kdy se ve svém těle naučil vnímat fyzické okolí, tu se naučil vnímat sama sebe jako „já“, tu se naučil v sobě samém cítit božskou sílu, která mu byla dříve sdělována zvukem; naučil se cítit v sobě samém Boha. Tohoto Boha, který je člověku nejbližší, který zároveň vyjadřoval jeho „já“, nazval Jehovu; ten byl vůdcem jeho „já“. Sílu tohoto Boha cítil člověk vzcházet především ve svém „já“.

S tím souvisely určité zevní události. Když se tak první Atlant'an pohroužil do svého fyzického těla, potom se také díval vzhůru do nebeského prostoru, ale nespátril – jak již bylo řečeno – opravdovou duhu. A tam, kde se později vynořilo Slunce, viděl jakýsi barevný kotouč. Slunce ještě nepronikalo k Zemi svou silou, nýbrž působilo skrze mlhu. Vysílalo svou sílu na Zem, jsouc bržděno, zadržováno mlhou. Ale proráželo ji stále mocněji, takže celý vyličený vzestup vnějšího vědomí souvisel s vystupováním Slunce z mlhy. Co bylo tam nahoře, kde přebývalo šest ostatních Elohimů, duchů, kteří s Jehovou řídili zemský vývoj, to pozvolna pronikalo navenek, vyzařujíc svou činnost na Zem. Tak se vyprostilo Slunce z mlh.

A co se dělo s člověkem? Když člověk předtím vystoupil v noci vlastní duší a duchem ze svého těla, ocítl se ve vnitřním astrálním jasu, k němuž není třeba vnějšího Slunce; byl obklopen touto světelnou září. Bylo to totéž světlo, které později fyzicky zářilo dolů ze Slunce, z mocných duchovních významných bytostí. Když se pak stále více člověk nořil do svého fyzického vědomí, byla mu brána vnitřního zření uzavřena. Obklopovala ho temnota, když v noci opustil své fyzické a éterné tělo a vstoupil do duchovního světa. V téže míře, v jaké se uzavíral do svého fyzického vědomí, v téže míře mu vystupovalo vnější světlo, které představuje činnost slunečních duchovních bytostí; světlo těchto duchovních bytostí zářilo zevně dolů na Zem. Člověk se připravoval k tomu, aby pohlížel na zevní světlo jako na něco hmotného. Do jeho zatemněného nitra nyní svítilo světlo; ale nebylo jeho temnotou pochopeno. To je světodějná, kosmická událost. Člověk si v tehdejší době vykoupil své sebevědomí za cenu duchovního zatemnění. Tak se člověk vymanil z jasu skupinové duše; ale byl to jen prvopočáteční záblesk osobnosti. Dlouho, velice dlouho to ještě trvalo, než člověk opravdu nabyl individuality.

Minula poslední atlantská doba; nastala potopa. Začala poatlantská doba, přešla i praindická kultura... sebevědomí ještě nebylo tak daleko. Potom nastala doba staroperská a egyptsko-babylónská. Člověk stále více dozrával k tomu, aby v sobě vyvinul sebevědomí. Konečně nastalo čtvrté období. Tu došlo k něčemu nesmírně významnému. Všechno co se dosud odehrálo, bylo tomu přípravou.

Představte si, že byste se přenesli ze Země na vzdálenou hvězdu, a že byste se z této vzdálené hvězdy dívali na Zem jasnovidným zrakem. Tu byste viděli, že tato Země jakožto fyzické těleso je právě jen fyzickým tělem, a že k ní patří jako u člověka éterné a astrální tělo. To všechno má i Země. Viděli byste Zemi obklopenou vlastní aurou. Po tisíciletí byste mohli z oné hvězdy sledovat vývoj zemské aury. Viděli byste Zemi obestřenou všemožnými barvami, uprostřed ní fyzické jádro a kolem něho vlnící se auru nejrozmanitějších barev a tvarů. V této duchovní atmosféře Země existovaly nejrůznější útvary. Shledali byste, že se v průběhu tisíciletí tyto tvary a barvy všelijak mění; ale uviděli byste také okamžik nesmírné důležitosti, okamžik, kdy celá aura Země nabyla jiné barvy a jiného tvaru. Vzdálenému jasnozřivému pozorovateli by se Země v té chvíli objevila v novém světle. A to se událo s nesmírnou rychlostí, takže si musíme říci: Od tohoto okamžiku se stala se Zemí základní proměna! Zemská aura se úplně změnila!

Který je to okamžik?

Je to okamžik, kdy na Golgotě vytékala krev z ran Vykupitele. Tento okamžik je nanejvýš důležitý, je to nejdůležitější okamžik celého vývoje Země! V okamžiku, kdy vytékala krev z ran Vykupitele, vytvořila se nová aura Země. V té chvíli vešla do Země zcela nová síla, síla, která je nejvýznamnějším podnětem pro vývoj Země, a k níž bylo vše, co se předtím událo, pouhou přípravou (*předehrou*).

Pro chemika je krev z Golgoty stejná jako každá jiná krev. Ale tato krev je zcela jiná! To znamená, že hmota krve stékala na Zem, a že – k této krvi odpovídající duch – naplnil auru Země novými impulsy a novými silami, které mají svůj význam pro budoucí vývoj lidstva. Odtud vyzařují síly, které přeměňují Zem; odtud prozařují člověka.

Do dnešního dne se splnila jen malá část toho, co v onom okamžiku vplynulo do zemského vývoje, ale lidé budou stále více chápat, čím se Země stala oním okamžikem na Golgotě, čím se člověk může stát v tom vědomí, kterého si vylíčeným způsobem od atlantské doby vydobyl.

Čeho tedy člověk nabyl od Atlantidy?

Dvojího: vědomí svého já, a schopnosti zevně vidět ve vnějším světě. Ale duchovní svět, který mu byl dříve přístupný, se před ním uzavřel. Tito dřívější lidé opravdu viděli v noci to, o čem vypravují pozdější mýty; onoho Wotana, Merkura, Jupitera, Dia, všechny tyto postavy viděli za noci, byli v noci mezi nimi. Brána k těmto duchovním bytostem se uzavřela. Zato si člověk vydobyl zevního světa kolem sebe. Duchové od něho odstoupili. Všechno, co tehdy mohl vidět, ustoupilo do pozadí. Když dříve vyklouzl z ulity svého fyzického těla, viděl božský svět. Nyní musel vidět božství v těle, mělo-li se mu objevit. To znamená, že božství musíme přijímat v tělesně viditelné podobě, protože se lidské vědomí stalo takovým, že bylo uzpůsobeno na fyzické zření.

Proto muselo samo božství přijmout tělesnou fyzickou podobu. Proto se jednou za světového vývoje objevilo božství v lidské tělesnosti. Božství muselo sestoupit tělesně proto, že člověk dospěl až k tomuto stupni vnímání. Muselo se jeho vnímání projevit tak, aby mu člověk mohl porozumět. A veškerá zjevení, k nimž docházelo dříve na jiných stupních vývoje, musela se spojit v oné největší události zemského vývoje, která nám bude osvěcovat (*vrhat světlo na*) celou budoucnost, kterou nyní

budeme odhalovat na základě Apokalypsy. Veškerá zjevení musela vyvrcholit v ději, který se fyzicky jevil tak, že kapky krve stékaly k Zemi. V ději, který se však jeví jasnovidně jako něco vystupujícího – jako něco, co změnilo auru Země.

Síla, která tehdy vproudila do Země, bude spolupůsobit se Zemí po celou budoucnost. Tím bylo duši Země, duchu celé Země, vštípeno (*naočkováno*) něco nového. Tehdy se spojil se Zemí Kristův princip. A Země se stala tělem tohoto Kristova principu. Jsou tedy doslovně pravdivá slova: „Kdo jí můj chléb, šlape mne nohama.“ Když člověk jí chléb, tu jí tělo Země, a ta je tělem Ducha Země, jenž od oné události na Golgotě je jakožto duch Kristův spojen se Zemí. A člověk putuje po tomto těle Země, šlape toto tělo nohama. Všechno je nutno brát doslova, jsme-li s to, abychom toto doslovné znění chápali v jeho skutečném smyslu.

Pro člověka, jakým byl pisatel Janova evangelia, se stalo všechno, co viděl, co mohl v jasnovidném zření postihnout, výzvou k tomu, aby porozuměl největší události vývoji Země. O tom, co mohl poznat jasnovidně, si řekl: „Musím všeho použít k tomu, abych porozuměl postavě Krista a jejímu působení.“ Úmyslem pisatele Apokalypsy bylo, aby použil veškeré tajné vědy k objasnění události na Golgotě. Ve všem, co se mohl v tajné vědě naučit, viděl moudrost, sloužící k porozumění této události, kterou tak velkolepě předvedl naší duši, a o níž uvidíme, čím se mu stala.

VII.

Pro člověka přítomnosti je vždy choulostivé (*na pováženou*), vyskytne-li se prorocká předpověď budoucích událostí. Nyní jsme viděli, že již u sedmi pečetí jsme museli poukázat na určité skutečnosti ve vývoji lidstva, které nastanou; takže jsme tedy doslova museli sáhnout po věšteckém umění. Budeme-li stále více odhalovat Janovu Apokalypsu, budeme muset takového věšteckého umění co nejvydatněji používat.

Nyní je zde otázka: Na základě čeho smíme vůbec o těchto věcech hovořit? O tom co je zde podkladem, jsme se částečně zmínili hned na začátku našich přednášek. Řekli jsme totiž, že na určitém stupni zasvěcení se zasvěcenci ukáže v duchovním světě to, co potom sestoupí na fyzickou úroveň a stane se fyzickou událostí. Dvěma posledními úvahami, kterými jsme se zabývali, vytvořili jsme si však pro takovéto věštecké umění ještě jiný podklad. Vylíčili jsme totiž, jak se člověk vyvinul z duchovních oblastí ke svému dnešnímu bytí. Ale veškerá budoucnost je v určitém směru také opakováním minulosti. Nikoli tak, že by se minulé věci ještě jednou stejným způsobem odehrály; minulé události se však odehrávají v budoucích dobách v pozměněném smyslu.

Jestliže jsme v posledních úvahách poukázali na to, že ve staré atlantské době měl člověk jasnozření, že zejména během svého nočního stavu vědomě vystupoval do duchovních světů, musí nám být jasné, že se tento stav určitého jasnozření bude u lidstva opakovat. Mezi touto atlantskou dobou a dobou, která bude po válce všech proti všem, máme naše období, která jsme již popsali. Po našem období se bude jistým způsobem opakovat to, co bylo předtím, co bylo v atlantské době, jenže s ohromným rozdílem. Tehdy ve staré atlantské době měl člověk snivé, šeré jasnovidné vědomí, a když vystoupil do vyšších světů, pokleslo jeho jasné sebevědomí, potom se cítil jakoby ve skupinové duši. Po velké válce všech proti všem bude člověk opět určitým způsobem nahlížet do vyšších světů. Po velké válce bude mít zase to, co měl kdysi jakožto šeré jasnozření. Ale k tomuto jasnozření připojí to, čeho si nyní postupně vydobyl v zevním fyzickém světě.

Člověk se musí v době mezi atlantskou potopou a velkou válkou všech proti všem dočasně zřítí pohlížení do duchovních světů. Musí se spokojit s tím, že vidí pouze to, co vidí při tak zvaném denním bdělém vědomí, co je kolem něho ve fyzickém světě. To je nyní normálním stavem. Zato ale člověk může v této době plně vyvinout své sebevědomí, své individuální „já“, cítit se doslova uvnitř své kůže jako oddělená samostatná osobnost svého „já“. Toho si vydobyl. Nyní si tuto individualitu podrží i při opětném vstupu do vyšších duchovních světů, což se pro něj stane možným po velké válce všech proti všem. Toto vystupování by ale nebylo možné, kdyby se uprostřed našeho období, probíhajícího ve fyzickém světě, nestal účastným oné velké kosmické události, kterou jsme minule postavili před naši duši. Člověk by musel klesnout do propasti, kdyby ho před tímto pádem neochránilo sestoupení Krista do našeho světa. Musíme si to představit tak, že člověk v tomto našem údobí zcela sestoupil do fyzického světa.

Představte si, že přímá čára znamená fyzickou úroveň a nad ní – že je to, co se nazývá nebeským duchovním světem. Pod tím je to, co se nazývá propast. Člověk dospěl na hranici dělicí svět duchovní od propasti, vlastně přesně ve čtvrtém období, které jsme popsali. Popsali jsme dobu staroindickou, kdy dlel člověk do jisté míry ještě v duchovní sféře. Předtím byl nahoře v duchovním světě; v Atlantidě měl ještě šeré jasnozření. Nyní sestoupil a dospěl přímé čáry, když z Říma vzešla světová říše, a když se v této říši stal člověk plně vědomým jako vnější smyslová bytost, jako osobnost. Když do světa vstoupil římský pojem práva, kdy každý jedinec chtěl být jednotlivou osobností, jednotlivým občanem; tehdy dosáhl člověk přímé čáry. V tomto bodě bylo možno se buď obrátit vzhůru, nebo klesnout dolů. Nyní jsme skutečně dospěli – a všechno co říkám, se naprosto shoduje s líčením Apokalypsy – ve vývoji lidstva k bodu, kde lidstvo v určitém směru stojí před rozhodnutím.

Ukázali jsme již, jak se v naší době vynakládají nesmírné duchovní síly na péči o nejnižší potřeby člověka. Ukázali jsme, jak telefon, telegraf, železnice, parník a jiné věci, které ještě přijdou, pohltily a vstřebají nesmírné duchovní síly, jak jsou používány jen k pouhému uspokojování nižších lidských potřeb. Ale člověk má pouze omezené množství duchovních sil. Uvažte, jak vynalezl nesmírné množství duchovních sil k tomu, aby vynalezl a sestrojil telegraf, aby postavil železnice, parníky, letadla atd. – a tak šířil zevní kulturu. Tak tomu muselo být. Kdyby k tomu nedošlo, bylo by se lidstvu vedlo zle.

Člověk ale používal těchto duchovních sil ještě k mnohému jinému. Uvažte jen, jak člověk postupně dospěl k tomu, že i veškeré společenské souvislosti vetkal do nesmírně jemné rozumové sítě. Jakých duchovních sil bylo zapotřebí, aby bylo možné: šek, vystavený v Americe, proplatit v Japonsku. Do této činnosti vproudily nesmírné duchovní síly. Tyto síly musely takřka sestoupit pod čáru (*hladinu*) fyzické úrovně, která dělí duchovní říši od propasti. Neboť člověk ve skutečnosti určitým způsobem již sestoupil do propasti, a kdo pozoruje (*studuje*) dnešní dobu z duchovně-vědeckého hlediska, uvidí na nejvšednějších věcech, jak to pokračuje od jednoho desetiletí ke druhému, jak to vždy dosahuje určitého bodu, kde právě ještě osobnost může samu sebe zachytit. Jestliže se na tomto bodě úpadku oddá tomuto klesání, ztrácí svou osobnost, potom nebude jeho osobnost zachráněna, aby se mohla pozvednout do duchovních světů.

Dá se to dokázat i na těch nejsvětějších věcech. Mohl bych vám to např. dokázat na jednotlivostech vývoje bankovníctví ve druhé polovině 19. století. Snad totiž je teprve budoucím dějepiscům vyhrazeno, aby objasnili, že tu došlo k zásadní změně, kterou můžeme označit takto: v bankovníctví se lidská osobnost pozvolna roztříštila. Musel bych zde odkázat na onen okamžik, kdy vyšli z Frankfurtu do světa čtyři Rotschildové, jeden do Vídně, druhý do Neapole, třetí do Londýna, čtvrtý do Paříže, jak jejich osobním nadáním bylo záměrně převedeno celé bankovníctví do osobní sféry. Zde zasáhla do peněžnictví osobnost. Dnes vidíte, jak se veškeré bankovníctví stává neosobním, jak přechází na akciové společnosti, kapitál není již spravován jednotlivou osobností. Kapitál začíná spravovat sám sebe. Dnes máme čistě objektivní síly, které hospodaří v kapitálu. V této oblasti jsou dokonce již síly, které k sobě připoutávají veškerou vůli jednotlivce, takže osobnost se zde stala bezmocnou. Tak můžeme vidoucíma očima sledovat věc až do světových jevů a všude uvidíme, jak lidstvo, pokud jde o osobnost, sestoupilo na nejnižší bod.

Nyní se může osobnost zachránit a znovu pozvednout. Může se zachránit tím, že se např. zesílením vnitřních duševních sil opravdu naučí opírat sama o sebe, že se naučí být nezávislou na objektivních mocnostech kapitálu. Ale osobnost se může

také do těchto sil vrhnout, může určitým způsobem sejít dolů do propasti, upadnout do osidel sil, působících v kapitálu.

Nejdůležitějším okamžikem, kdy lidská osobnost sestoupila až na Zem, a kdy by se měla obrátit, je bod příchodu Krista Ježíše na Zem. Kristus dal Zemi sílu, která lidstvu umožnila, aby se opět pozvedlo. A lidstvo stoupá k duchu v téže míře, v jaké má společenství s Kristem Ježíšem. Lidstvo se bude povznášet tou měrou, jakou měrou větší část lidstva pochopí, čím tato událost byla, jakou měrou se stane tento Kristův impuls většině lidí v jejich vnitřní bytosti vlastním impulsem, z něhož působí tvořivě ve všem bytí. Člověk se musí stále více učit chápat slova Pavlova: „...nejsem to já, jenž působí, nýbrž ve mně působí (žije) Kristus.“ (*Galat 2/20*)

Až tedy impuls, jenž tehdy ve čtvrtém období vstoupil na naši fyzickou úroveň, pronikne do srdcí lidí, až se stane popudem jejich jednání, potom nastane vzestup. A všechny duše, které toto spojení najdou, které se spojí s Kristovým principem, najdou cestu vzhůru. Ale všechny duše, které by toto spojení nenalezly, musely by postupně klesnout do propasti. Jejich já by se zmocnilo sobectví, a nebyly by s to, aby se s tímto já opět pozvedly do duchovního světa. A pro člověka, který nenachází žádného spojení s Kristovým principem, mělo by to za následek, že se odděluje od duchovního vzestupu. Místo vzestupu by sestupoval a stále více by se zatvrzoval ve svém já. Místo aby ve hmotě našel pouze příležitost k vydobytí (*získání*) jáství, a aby potom opět kráčel vzhůru, nořil by se jen stále hlouběji do hmoty.

Ano, všechno se opakuje. Člověk dospěl k tomu, aby vstoupil do našeho fyzického světa. Tím, že přečkal atlantskou potopu, bylo mu umožněno, aby si vytvořil svou dnešní lidskou tvář. Ta je opravdu obrazem duchovního, božského já, které přebývá v člověku. Člověk obdržel svůj dnešní lidský obličej, který zrcadlí již božského ducha jen tím, že se ke konci atlantského období éterné tělo spojilo s fyzickým, a že se síly éterného těla vtáhly do fyzické hlavy.

Předpokládejme, že by člověk popíral, že je to duch, který mu dal lidskou tvář. Potom by nepoužíval těla jako příležitosti k nabytí vědomí svého já a k opětovnému zduchovnění, nýbrž srostl by s tělem, oblíbil by si je natolik, že by se pouze v něm cítil doma. Zůstal by spojen s tělem a klesal by do propasti. A protože by nepoužil duchovní síly, stal by se i zevní vzhled opět podobný vzhledu dřívějšímu. Člověk, sestupující do propasti, stal by se podobným zvířeti. Tak lidstvo uskuteční to, co jsme již naznačili; do propasti sestoupí ti, kteří pobyt v těle nevyužívají pouze jako příležitosti k tomu, aby dospěli k vědomí já, a tito vytvoří zlou rasu. Ti se odvrátí od impulsu Krista Ježíše, a vytvoří z ohyzdnosti své duše opět zvířecí podobu, kterou měl člověk v dřívějších dobách. A dole, v propasti, bude rasa zlých s divokými pudy ve zvířecí podobě. A zatím co zduchovnění lidé, kteří přijali do sebe Kristův princip, budou tam nahoře zvěstovat to, co musí říci vzhledem ke svému spojení se jménem Krista Ježíše, budou zde dole zaznívat jména rouhání, odvrácení od toho, co se tu projevuje jako duchovní proměňování.

Člověk, který přemýšlí jen polovičatě, mohl by nyní říci: „Ano, ale žilo přece tolik lidí, kteří nic nezvěděli o Kristově impulsu! Proč by se tito lidé neměli podílet na impulsu Krista Ježíše?“ – Materialisticky uvažující strana namítá: „Proč by spása měla přijít teprve s Kristem Ježíšem?“ Říkají-li to lidé, kteří nepěstují duchovní vědu, tu je to pochopitelné, ale říkají-li to lidé znalí duchovní vědy, pak je to nepochopitelné, neboť ti by měli vědět, že člověk se stále znovu vrací na svět; že duše, které žily dříve, vrátí se po zjevení se Krista v nových tělech, takže neexistuje člověk, jemuž by událost Krista Ježíše mohla uniknout. Pouze ten, kdo nevěří ve znovuvtělování, může mít shora naznačené námitky.

Vidíme tedy, že dochází k rozdělení lidstva, a že nastane doba, kdy ti, kdo usilovali o zduchovnění, budou schopni žít v duchovním světě. Nastane doba, kdy se projeví to, co si dříve osvojili, kdy na svých čelech ponosou jméno Krista Ježíše, protože se naučili k němu vzhlízet. Po otevření pečeti bude člověk svou vnější postavou tvořit (*zobrazovat*) to, co vnitřně ponese v srdci. Ten, kdo vnitřně v duši nese Krista, po rozpečetění ponese ve své tváři znamení Krista Ježíše; zevně se bude podobat Kristu Ježíši. Ti ale, kteří setrvávají u kultur, které zde existovaly před zjevením se Krista Ježíše, ti budou nuceni zažít něco jiného. Tyto čtyři kultury: staroindická, staroperská, asyrsko-babylónsko-chaldejsko-egyptsko-židovská a řecko-latinská, byly dobou přípravnou. Duše musela projít těly těchto kultur, aby se připravila pro velkou událost zjevení se Krista Ježíše na Zemi. Tehdy, v době přípravy, se uplatňovaly dvě síly. Síly, které lidi spojovaly, jsou síly, které mají svůj hmotný základ v krvi. Kdyby byli lidé prostě postaveni do světa ve své dnešní podobě (*postavě*) vedle sebe, nikdy by se nevyvinulo to, co se v lidstvu mělo vyvinout.

Nositelem našeho tvorstva před Zemí byl Měsíc. Tento starý Měsíc byl „kosmem moudrosti“; naše Země je „kosmem lásky“. Náš vývoj směřuje k tomu, aby sbližoval lidi v lásce. Až naše Země jednou pomine, po zaznění sedmého pozounu, kdy ztratí svoji fyzickou substancialitu a promění se v astrální nebeské těleso, potom bude celému lidskému rodu a všemu pozemskému vštípena láska, síla lásky. Neboť posláním Země je, aby vlila lidstvu tuto sílu lásky; – právě tak jako dnes vidíte ve svém okolí sílu moudrosti. Často jsme již poukazovali na to, že podíváte-li se jen na stehenní kost – jaký je to zázračný výtvar! Neskládá se z celistvé masy, nýbrž z mnoha jemných nosných trámek, uspořádaných tak obdivuhodně, že při vynaložení nejmenšího množství hmoty dosahuje se největší nosnosti, jak by to dnes nezkonstruoval žádný inženýr. A kdybychom všechno prozkoumali, shledali bychom, že moudrost, které si člověk vydobyl během svého pozemského vývoje, byla již dříve naočkována (*vštípena*) Zemi.

Při vyučování dějepisu stále slyšíme, jak člověk činil pokrok za pokrokem, jak nabýval stále větší moudrosti! Vzpomeňte si – jak jsem hovořil o jednotlivých etapách nabývání moudrosti, jak vám bylo např. ukazováno, že člověk dospěl na počátku novější doby k tomu, že vynalezl střelný prach, hadrový papír, dřevitý papír atd. Vaše duše měla radost z toho, jak lidé stoupali vzhůru (*pokročili*). Mohli bychom se domnívat, že se lidé naučili připravovat papír na základě svého vlastního rozumu, že to vynalezli úplně nově. Kdo se ale rozhlíží po světě v jeho velké souvislosti, tomu se to jeví v jiném světle. Vosy to uměly již mnohem dříve. Vosí hnízdo je totiž přesně totéž co papír. Ve vosím hnízdě existovalo tak již tisíce let předtím to, čeho si člověk dodatečně vydobyl svou osobní moudrostí. Jednotlivá voska nedovede vyrábět papír, ale umí to skupinová duše, jáství, které v sobě zahrnuje celou skupinu vos. Toto jáství má takovou moudrost, jaké člověk nabyl teprve teď. A všude, kam pohlédnete, promlouvá k vám z věcí moudrost, nejste-li slepí, nýbrž vidoucí.

Nedomnívejte se, že tato moudrost nemusela vzniknout! Svět nebyl vždy tak prosycen moudrostí. Za měsíčního vývoje tato moudrost postupně vtékala do všeho, co nás dnes obklopuje. Za měsíčního vývoje se utvářelo vše, co působilo chaoticky neuspořádaně, tak, že se to stalo moudrým. Kdybyste mohli pohlédnout na starý Měsíc, tu byste shledali, že je tu všechno doslova ještě zpřeházené, ještě příliš ne moudré. Během měsíčního vývoje byla moudrost bytostem a tvorům vlita, vštípena, a když se Země vynořila z temnoty, byla moudrost již zde.

Nyní se jeví všechny věci prolnuté (*prosyceny*) moudrostí. A jak se dnes člověk dívá na své okolí a všude vidí prýštit moudrost, tak bude, když dospěje na Jupiter, všechny bytosti kolem sebe vnímat pozoruhodným způsobem; ty budou ze sebe

vydávat něco jako vůni oblažující lásky. Ze všech věcí bude proudit láska, a posláním vývoje Země je rozvíjet tuto lásku. Na Jupiteru bude vším prolínat láska tak, jako dnes ve všech věcech vládne moudrost. A tato láska bude vlévána do zemského vývoje tím, že se člověk naučí lásku postupně vyvíjet.

Ale člověk nemohl mít ihned duchovní lásku. Tato láska musela mu být vštípena nejprve na nejnižší úrovni. Láska musela mít hmotného nositele, a tím bylo pokrevní příbuzenství. Konat (*pěstovat*) činy lásky v oblasti pokrevního příbuzenství, to byla první škola. Od sebe oddělení lidé byli svedeni dohromady tím, že to, co proudilo v žilách, se navzájem milovalo; to byla přípravná škola lásky. A vskutku, byla to velká škola lásky. A impuls, jenž tuto lásku zduchovňuje, který ji neponechává pouze na jejím fyzicky působícím základu, nýbrž vnáší ji do duševnosti, to je velký Kristův impuls ve světě. Jenže po celou předchozí dobu vedlo by se člověku podivně, kdyby v krvi působil pouze tento jeden impuls společenství lásky. Bytosti, které řídily staré doby, a byl to především Jehova, svedly lidí dohromady (*k sobě*) v lásce tak, že se spojovali v pokrevní příbuzenství. Kdyby však byli lidé před příchodem Krista Ježíše sjednocováni jen pokrevním příbuzenstvím, tu by jednotlivec nebyl mohl pokročit k osobnosti. Jednotlivec by zanikl v národě. Jednotlivec také skutečně hodně mizel (*zapadl*) v celku. Vědomí, že člověk je jedincem, bylo opravdu něčím, co se teprve postupně vyvinulo.

V atlantské době se ještě vůbec nedalo mluvit o tom, že by se člověk cítil jako jedinec. Ale i později se to ještě ozývalo. Lidé jen nerozumí starému dávání jména, jinak by přišli i na to, jak se tehdy lidé cítili. Vzpomeňte si na vyznavače Starého Zákona. Ti vůbec nepociťovali v době před Kristem své já – chtěli-li je opravdu prožívat ve své jednotlivé osobnosti. Každý, kdo plně cítil impuls, proudící ze Starého Zákona, si říkal: „Já a otec Abraham jedno jsme.“ Neboť se cítil skrytý v tomto společenství, sahajícím až vzhůru k Abrahamovi, jehož krev proudila všemi žilami až k nejmladším členům národa. A tu říkal: „Zde cítím, že nejsem ztraceným článkem, cítím-li, že mám tutéž krev jako otec Abraham.“

A ještě dále zpětně snažili se tyto vyznavači následovat takové společenství. Cítili se skryti ve skupinové duši. Poukazovali na Noe, na Adama. Dnešní lidé již nevědí, co znamenají tato jména. Nevědí, že v oněch dávných dobách bylo vědomí lidí jiné než dnes. Člověk si dnes stěží vzpomene na to, co sahá nazpět do jeho dětství, a zcela jistě končí se veškeré vzpomínky narozením. Tehdy – v době patriarchů, v době starých praotců – tomu tak nebylo. Člověk si vzpomínal nejen na to, co sám prožil, nýbrž na to, co prožil jeho otec, děd, praděd. To žilo v jeho vzpomínkách tak, jako si vy vzpomínáte na své dětství. Nevěděl, že jeho život zvláště začíná jeho zrozením. Jeho paměť sahala celá staletí nazpět. Oddělenému vědomí se nedávalo žádné jméno, v tom by nenacházeli žádný smysl. Protože si lidé vzpomínali na otce, děda, praděda atd., zahrnovalo v sobě společné jméno celou řadu lidí. Adam, Noe, znamenají vzpomínku skrze celá pokolení. Kam až sahala vzpomínka, nesl tento řetězec název Noe. To byl vnitřní člověk, duchovní bytost, žijící po generace. Dávat jméno zevnímu člověku – to by se pokládalo za nesmysl. Jméno Adam tak vyjadřuje duchovní bytost.

Jednotlivec si tedy ještě nebyl vědom svého já. Splýnul by se společenstvím, kdyby tu nebylo impulsů, které neustále útočily proti tomuto rozplývání se ve společenství, které usilovaly o to, aby člověka vytrhly z pokrevních pout, aby ho přivedly k samostatnosti. V astrálním těle člověka se zachytily takové duchovní bytosti, které mu dávaly impulsy k tomu, aby své vědomí nenechal rozplynout. Těmito bytostmi jsou bytosti luciferské. Ony to byly, jež v době před Kristem působily proti vlastnímu sjednocení, jimž člověk vděčí za svoji samostatnost, za vznikající

osobnost. Je velmi důležité, abychom poznali, že za to, co nás svádělo k sobě, vděčíme Jahvem, a za to, co nás rozlučovalo, luciferským duchům.

V prvních dobách křesťanství se říkalo: „Christus verus Luciferus“, tj. „Kristus je pravým nositelem světla, Světloňošem“; – neboť Lucifer znamená Nositel světla. Proč je Kristus nazýván pravým Světloňošem (*nositelem světla*)? Protože nyní, skrze něho, stalo se oprávněným to, co dříve bylo neoprávněné. Dříve to bylo rozlučování, trhání lidských svazků; lidé ještě nedozráli k samostatnosti. Nyní lidé dospěli impulsem já, který obdrželi skrze Krista Ježíše, tak daleko, že navzdory svému já mohli se vyvíjet ke vzájemné lásce. Pravým Světloňošem, Kristem Ježíšem, bylo tak lidstvu přineseno to, co mu chtěl dát takřka předčasně Lucifer, když ještě k tomu nebylo zralé. Kristus Ježíš přinesl impuls k osamostatnění, ale také duchovní lásku, která spojuje, co není pokrevně příbuzné. Skrze něho přišla doba, kdy lidstvo dospělo k tomu, co chtěl již dříve způsobit Lucifer. Tento výrok: „Christus verus Luciferus“, nebyl již později chápán. Jedině ten, kdo mu správně rozumí, pozná první nauky křesťanství.

Takto tedy musíme chápat tento impuls, takto musíme poznávat, jak bylo lidstvo připravováno pro stupeň, k němuž mělo dospět. Takto byly tyto čtyři doby – indická, perská, egyptská, řecko-latinská – dobou přípravy, ukazující na velkou křesťanskou událost. Člověk se tomu ale může zpěčovat. Představme si člověka, žijícího v době Krista Ježíše, a představme si, že se vědomě mohl rozhodovat o tom, co chce. Kdyby přišel Kristus Ježíš, mohl by říci: „Mně stačí to, co bylo dříve; nechci nic vědět, nechci mít nic společného s Kristem Ježíšem.“ Měl by v sobě všechny impulsy, kterých mohl dosáhnout skrze kulturu indickou, perskou, egyptskou, řecko-latinskou. Leč v kosmickém vývoji lze mít takové impulsy pouze tak dlouho, než přijde impuls nový. Zastavíme-li se, potom se opozdíme právě na tomto stupni. Nesmíme tedy projevat nepochopení pro dějinný vývoj. Nesmíme říkat: ve všech kulturách je to tentýž princip. Ne nadarmo staví jedna kultura na druhé.

Předpokládejme, že by někdo chtěl křesťanský vývoj zaspát. Pak by se dočkal příští doby až po válce všech proti všem. Tu by ale nic neměl z velkého Kristova odkazu lásky, spojujícího všechna já, činící z lidí společenství. Měl by v sobě všechno, co právě vede lidská já do propasti. Měl by tříštivé síly, síly rozvratu. A to nám ukazuje jedna okolnost, která může vést k otázce: „Proč nám podává otevření prvních čtyř pečetí tak neutěšený obraz?“

Protože zde vystupují lidé, kteří chtějí setrvat u těchto čtyř přípravných kultur, na nichž lpí stará forma Lucifera, která lidi od sebe rozptyluje. Proto se nám otevřením pečetí naznačuje, jaké podoby tito lidé nabývají, kterou si vydobyli. Zaspali událost Krista Ježíše; zrodí se znovu v podobách, které jim mohly být dány bez vlivu Kristova impulsu. Proto se objevuje znamení pouhého intelektu, pouhého rozumu; čtyřikrát po sobě se objevuje kůň! Objevuje se stará postava člověka, které nabyt tím, že si osvojil přirozenost koně. Tato postava se zjevuje při otevření prvních čtyř pečetí.

A nač jsme upozorňováni v okamžiku, kdy se otevírá pátá pečeť?

Na ty, kteří se v předchozí době naučili chápat událost Krista Ježíše. Ti jsou oděni bílým rouchem, zůstali bez povšimnutí, byli obrazně zardoušeni. Jsou to ti, kteří zůstanou zachováni pro zduchovnění světa. Spojení s principem Krista Ježíše je tedy tím, co přivádí lidi k tomu, aby se objevili v bílém rouchu, když se otevře pátá pečeť.

Zde vidíme, jak se nám jasně a zřetelně naznačuje, že ve chvíli, kdy se objevil Kristus Ježíš, nastala důležitá epocha lidstva. Ona epocha, která způsobí, že po velké válce všech proti všem se zase objeví ony čtyři doby, kde ti, kteří se opozdili,

budou souženi materialitou, která s nimi procházela vývojem, a k níž se připoutali; kdy budou trápeni (*souženi*) veškerým zlem a mukami zatvrdlé, zhrublé materiality.

A všechno, co se nám popisuje při otevírání pečeti, nepředstavuje nic jiného než cestu do propasti. Zatím co v páté době je nám jen krátce poukázáno na ty, kteří jsou vyvoleni, ukazují se nám jinde všichni ti, kteří setrvávají v materialitě, kteří vcházejí do propasti, kteří přijmou na sebe dřívější podoby, protože nešli spolu s vývojem, protože nepřijali do sebe síly, aby tyto podoby přeměnili. Můžete si o tom učinit obraz: Představte si, že všechny dnešní lidské podoby jsou z kaučuku a že uvnitř těchto kaučukových lidských těl je vaše vnitřní duševní síla, která těmto kaučukovým tělům dodává lidskou podobu. Představte si, že bychom duševní sílu vyňali. Tu by se kaučuková těla smrštila, lidé by dostali zvířecí podobu. V okamžiku, kdy duši vytáhnete z lidského kaučukového těla, ukázal by vám člověk zvířecí podobu.

Čeho si člověk vydobyl, to je něčím, co dnes vytváří svou vlastní silou. Kdybyste mohli pozorovat to, co dříve vytvářel v astrálním těle, viděli byste tuto zvířecí podobu. Je to opravdu něco jako taková vnitřní síla, která kaučukovému člověku dává dnešní podobu. Představte si, že tato síla je odstraněna, představte si, že člověk není oplodněn silou Kristovou... a člověk se zvrátí (*stáhne*) do zvířecí podoby. Tak se povede těm, kteří upadnou nazpět. Ti potom utvoří svět, který vznikne pod dnešním světem; svět propasti, kde člověk zase přijme zvířecí podobu.

Takto se učíme chápat, jaký skutečně bude další vývoj. Kousek po kousku bude se objevovat to, co se připravuje nyní. Tak jako se v naší době kousek po kousku objevovalo to, čemu byly položeny zárodky v atlantské době.

Vyprávěl jsem, že se v poslední třetině atlantského období utvořila malá kolonie, z níž se odvodily naše kultury, z nichž vzejdou také ještě dvě pozdější kultury, které budou následovat. V příštím věku, který vystřídá všechny, bude to něco jiného. Nebude zde kolonie omezená na jedno určité místo, nýbrž z veškerého lidstva budou pocházet ti, kteří jsou zralí, aby vytvořili po velké válce všech proti všem, ušlechtilou, krásnou náplň příští kultury. To je opět pokrok vzhledem k dřívější atlantské době, kdy se na jednom malém místě vyvíjela kolonie; – kdežto u nás je dána možnost, že z celé Země, ze všech kmenů pocházejí ti, kteří opravdu rozumějí hlasu poslání Země, kteří dovedou v sobě oživit Krista, rozvíjet po celé Zemi zákon bratrské lásky, a to správným způsobem. Nikoli ve smyslu křesťanských vyznání, nýbrž v duchu pravého vnitřního křesťanství, které může vzejít ze všech kultur. Ti, kteří chápou tento křesťanský princip, ti budou zde v oné době, která bude následovat po velké válce všech proti všem.

Po naší nynější kultuře, po naší ryze rozumové kultuře, po všem tom, co se v přítomnosti stále více vyvíjí směrem k propasti rozumovosti – a lze to poznat ve všech oblastech života – nastane doba, kdy člověk bude otrokem intelektu osobnosti, v níž vezme za své (*zajde*). Dnes existuje pouze jediný prostředek k záchraně osobnosti, a tím je zduchovnění (*spiritualizace*). Ti, kteří dovedou rozvíjet spirituální život, budou patřit k hrstce dobře poznamenaných vyvolených ze všech národů a kmenů; objeví se v bílém rouchu po velké válce všech proti všem.

Nyní začínáme chápat duchovní svět přímo na základě naší nynější kultury rozumu. Je to duchovně-vědecké úsilí, abychom chápali duchovní svět na základě dnešní rozumové kultury, abychom shromažďovali lidi, kteří mohou pochopit volání po spiritualizaci světa. Tito lidé nebudou pak tvořit uzavřenou kolonii, nýbrž vyjdou ze všech národů a postupně budou přecházet do šestého období. Tedy nikoli snad již do doby po válce všech proti všem, nýbrž nejprve do šestého období.

Zde jsou zatím stále ještě nutnosti, které souvisí se starými potřebami ras. V naší době se rasy a kulturní epochy ještě vzájemně prolínají. Vlastní pojem rasy ztratil

svůj význam, ale stále ještě spolupůsobí. Vůbec není možné, aby u nás každý národ již vykonával své poslání rovnocenným způsobem. Některý národ má k tomu zvláštní předurčení. Národové, kteří jsou dnes nositeli západní kultury, byli vyvoleni k tomu, aby přivedli k výši páté období; byly to národy, jež měly vyvíjet rozum. Proto všude tam, kde je tato západní kultura rozšířena, jde především o rozumovou kulturu, a ta ještě neskončila. Tato rozumovost se bude ještě šířit. Lidé budou dosahovat toho, co je potřebou těla, ještě mnohem většími duchovními silami. Budou se před velkou válkou všech proti všem vzájemně ničit mnohem většími duchovními silami. Budou učiněny četné nové objevy za účelem lepšího vedení války, bude vynaložen nesmírný rozum na to, aby se vyhovělo nízkým pudům.

A přesto se uprostřed všeho toho připravuje to, k čemu mají vlohy určité národy Východu, severního Východu. Tyto národy se připravují k probuzení z určité otupělosti; aby ve velkých mohutných impulsech přinesly to, co bude spirituálním impulsem, něco jako opačný pól rozumovosti. Před šestým kulturním obdobím, které je reprezentováno obcí ve Filadelfii, zažijeme něco jako mohutný sňatek národů, sňatek intelektu-rozumovosti a spirituality. Dnes prožíváme teprve ranní červánky tohoto sňatku. Ale nechť nikdo nechápe to, co právě říkám, jako chvalozpěv na naši dobu. Neboť nezpívají se chvalozpěvy na Slunce, jsou-li zde teprve první náznaky ranních červánků. Ale porovnáme-li Východ se Západem, pohlédneme-li do bezedných hlubin a základů jednotlivých národů, najdeme přece jen něco pozoruhodného.

Nechápejme to tak, že chceme někomu stranit. Tyto přednášky, které chtějí být objektivní (*věcné*), jsou – jak jen možno – na míle vzdáleny tomu, aby někomu stranily. Ale objektivně můžeme srovnat to, čeho se dosahuje na evropském Západě ve vědě, filosofii, s tím, co se vynořuje na Východě, řekněme u Tolstého. Není třeba být přívržencem Tolstého, ale jedno je pravdou: v takové knize, jakou je Tolstého kniha „Život“, můžeme si přečíst jednu stránku, dovedete-li číst, a srovnat to s celými knihovnami západní Evropy. A pak si můžete říci následující: v západní Evropě se vytváří kultura rozumu, cizelují se z jednotlivostí dohromady nějaké věci, které mají učinit svět pochopitelným, a v tomto směru vykonala západoevropská kultura tolik, že to žádný věk nepřekoná. Ale to, co může být řečeno třiceti svazky takových západoevropských knihoven, často najdete zhuštěno v deseti řádcích, chápete-li takovou knihu jakou je Tolstého „Život“ (*O životě*). Zde se něco říká s primitivní silou, leč několik řádků zde má tolik průbojnosti (*takovou sílu*), že se vyrovnají tomu, co je onde vytříbeno z jednotlivostí. Zde musíme umět posoudit, co tryská z hlubin ducha, co má duchovní základy, co nikoli.

Právě tak, jako mají přezrálé kultury v sobě něco vyprahlého, tak takové vzcházející kultury mají v sobě čerstvý život a novou průbojnou sílu. Tolstoj je předčasným květem takové kultury, který přišel mnohem dříve, než by bylo možné, aby se mohl vyvinout, proto je zatížen veškerými chybami předčasného zrodu. Všechno jeho groteskní líčení mnohých západoevropských věcí, což je neodůvodněné, všechny jeho pošetilé úsudky ukazují právě, že velké zjevy mají chyby svých ctností, že velká duchaplnost má v sobě pošetilsti své moudrosti. Toto uvádím pouze jako příznak budoucí doby, kdy se spojí spirituální prvek Východu s intelektuálním prvkem Západu.

Z tohoto spojení vzejde doba obce filadelfské. V tomto manželství se sejdou všichni ti, kdo přijmou impuls Krista Ježíše. Ti vytvoří velký bratrský svazek (*bratrstvo*), který přežije velkou válku, který bude mít nepřátele (*bude napadáno*), bude různě pronásledován, ale který položí základ dobré rasy. Zatím co tato velká válka dá vzejít zvířecosti mezi těmi, kteří setrvali ve starých formách, vznikne tato

dobrá rasa. Ta přenese do budoucí doby to, co má být vyšší duchovní kulturou této budoucí doby. Tak také zažijeme, že se v naší době mezi velkou atlantskou potopou a velkou válkou všech proti všem, v období, reprezentovaném obcí ve Filadelfii, utvoří kolonie, která se nevystěhuje, nýbrž bude všude. Takže všude se bude působit v duchu filadelfské obce, ve smyslu spojení lidstva, ve smyslu křesťanského principu.

VIII.

Bylo-li nyní již několikrát mluveno o tom, že našich sedm kulturních stupňů skončí velkou válkou všech proti všem, potom si musíme takovou velkou válku všech proti všem představovat vlastně zcela jinak, než jak jsme dosud zvyklí představovat si války. Musíme obrátit svůj zřetel k tomu, jaký je podklad, vlastní příčina této války. Touto základní příčinou je rozmáhání egoismu, sobectví lidského já. A v našich úvahách jsme pokročili již tak daleko, že jsme poznali, jakým dvojsečným, ostrým mečem je toto já člověka. Kdo plně nechápe, že toto já je dvojsečným mečem, ten sotva porozumí celému smyslu vývoje lidstva a světa. Na jedné straně je toto já příčinou toho, že lidé se sami v sobě zatvrzují, že chtějí zapojit do služby tohoto svého já všechny vnější věci a vnitřní statky, jichž mohou nabývat. Toto já je příčinou, že všechna přání člověka směřují k tomu, toto já samo o sobě uspokojit. Jak toto já usiluje o to, přivlastnit si část společného zemského prostoru, jak toto já usiluje o to, ze svého okolí všechna ostatní já zapudit, potřít je (*přemoci je*), podmanit si je – to je jedna stránka já. Ale na druhé straně nesmíme zapomínat, že toto já je současně tím, co člověku dává jeho samostatnost, jeho vnitřní svobodu, co člověka v pravém smyslu slova pozvedá. V tomto já je základ lidské důstojnosti; je v něm základ božství v člověku.

Tento pojem jáství způsobuje mnohým lidem potíže. Ujasnili jsme si již, že já člověka se vyvinulo ze skupinové duševnosti, z jakéhosi všeobecného já, od něhož se oddělilo (*osamostatnilo*). Nebylo by správné, kdyby člověk opět toužil po zániku svého já v nějakém všeobecném vědomí, v nějakém souhrnném vědomí. Všechno, co člověka vede k tomu, aby své já ztratil, aby se s ním rozplynul ve všeobecném vědomí, je výplodem slabosti. Pouze ten chápe já, kdo ví, že toto já, jehož si vydobyl během kosmického vývoje, nemůže již nyní ztratit. Člověk se musí především snažit o velkou sílu – chápe-li poslání světa – aby toto já činil stále niternějším, božštějším.

Pravý duchovní badatel je dalek oné fráze, která stále dokola zdůrazňuje rozplývání já ve všejáství, rozbřednutí v jakési prakaši. Pravý duchovně-vědecký světový názor si může jako konečný cíl vytknout jedině společenství samostatných a svobodných já, individuálních já. Poslání Země, které se vyjadřuje láskou, je právě to, že učí svobodnému postoji jednoho já k druhému. Žádná láska není dokonalá, vychází-li z donucení, ze vzájemné spoutanosti. Láska je zcela svobodným darem každého já jedině tehdy, je-li každé já natolik svobodné a samostatné, že může i nemilovat. Je božským světovým plánem, toto já učinit natolik samostatným, aby mohlo projevovat svobodně, jakožto individuální bytost, lásku samému Bohu. Kdyby byli lidé nějakým způsobem, třeba jen sebenepatrněji nuceni k lásce, znamenalo by to, že jsou voděni v poutech závislosti.

Tak bude já základnou nejvyššího cíle člověka. Zároveň je však svůdcem, který svrhne člověka do propasti, nenajde-li lásku, zatvrdí-li se v sobě. Potom je tím, co lidi navzájem odděluje, co já vyzývá k velké válce všech proti všem, nejen k válce národů s národy (neboť pojem národa vůbec již nebude mít ten význam, jaký má dnes), nýbrž k válce jednotlivce proti jednotlivci v nejrůznějších oblastech života; k válce stavů proti stavům, kast proti kastám, pokolení proti pokolení. Já se tedy stane jablkem sváru ve všech oblastech života. Můžeme tudíž říci, že já může na jedné straně vést k tomu nejvyššímu, na druhé straně k tomu nejnižšímu. Proto je já ostrým dvojsečným mečem. A ten, jenž lidem přinesl plné vědomí já, Kristus Ježíš,

je – jak jsme viděli – v naší Apokalypse právem zobrazen jako ten, jenž má v ústech ostrý, dvojsečný meč.

Označili jsme za velkou vymoženost člověka, že se může povznést k tomuto svobodnému pojetí já právě křesťanstvím. Kristus Ježíš přinesl toto já v plné míře; proto musí být toto já vyjádřeno právě oním ostrým, dvojsečným mečem, který znáte z jedné z našich pečetí. Rovněž je pochopitelné, že tento ostrý, dvojsečný meč vychází z úst Syna člověka, neboť – když se člověk naučil s plným vědomím vyslovovat své já, bylo mu dáno, aby vystoupil k nejvyšší metě, tu klesl na nejnižší úroveň. Ostrý, dvojsečný meč je jedním z nejdůležitějších symbolů, s nimiž se v Apokalypse setkáváme.

Je-li nám nyní jasné, k čemu jsme dospěli na konci poslední úvahy, že po naší nynější kultuře bude následovat další kultura, která je v poselství charakterizována obcí Filadelfie, tu především musíme mít na paměti, že z tohoto šestého kulturního stupně budou vybrány lidské duše, které mají žít v následujícím věku. Zde, po velké válce všech proti všem – jak jsme již často zdůraznili – bude se ve tvářích zračit to, co se připravuje v duších lidí v naší době. Tak zvaný sedmý kulturní stupeň bude mít zcela nepatrnou důležitost. Žijeme tedy v pátém kulturním stupni. Po něm bude následovat šestý, z něhož vzejde určitý počet lidí, plně chápajících spirituální svět, proniknutých smýšlením bratrské lásky, která vyvěrá právě z poznání ducha. V této šesté epoše se objeví nejzralejší plody naší přítomné kultury. A následovat bude to, co není ani teplé, ani studené, co je vlažné. Co bude tedy následovat jako sedmý stupeň, to je něco jako přežralý plod celkové kultury; něco, co přežije velkou válku všech proti všem, co ale v sobě nemá princip pokroku.

Tak tomu bylo i tehdy, když vznikla naše kultura. Vzpomeňme si na dobu před atlantskou potopou. Řekli jsme, že v poslední třetině atlantské doby, kterou lidé prožívali na půdě pokryté dnešním Atlantickým oceánem, se poblíže dnešního Irsku utvořila malá hrstka lidí, která dospěla k nejvyššímu kulturnímu stupni Atlantidy a která potom odtáhla na Východ, odkud pak vyšly všechny pozdější kultury. Důkladně se na to podívejme, představme si tento kousek země, kde je dnes mořské dno, západně od Irsku. Představme si, jak odtud vychází proud lidí, který se ubírá na Východ, a jak z tohoto proudu táhne množství národních kmenů, které pak zalidňují Evropu. Odtud pochází veškeré evropské obyvatelstvo. Nejnadanější část Atlanťanů táhla do střední Asie. Odtud vycházely různé kultury až k nám, jak jsme je popsali. Vidíte tedy, že naše nynější kultura má svůj původ v malé skupině atlantských lidí.

Ale i tato atlantská kultura měla sedm po sobě jdoucích stupňů, právě tak jako má naše kultura sedm stupňů, které známe jako staroindický, staroperský, asyrsko-babylónsko-chaldejsko-egyptsko-židovský, řecko-latinský, náš a dva další. A toto stěhování začalo v pátém atlantském kulturním období. Takže nejvybranější obyvatelstvo staré Atlantidy, které dalo základ naší kultuře, pochází z páté atlantské rasy (v Atlantidě můžeme mluvit o rasách). Následovala pak ještě šestá a sedmá rasa. To byly tak říkajíc vlažné rasy. I ty přetrvaly velkou potopu, nebyla v nich však živě tryskající síla. Vůči páté kultuře byly asi v takovém poměru, jako se má zdřevnatělá, ztvrdlá kůra ke šťavnatému stonku. Proto nebyly tyto dvě rasy, které následovaly po vlastní kmenové rase, schopny vývoje, byly doslova přežralé.

Opožděné pozůstatky těchto starých přežralých ras vidíte ještě dnes, zejména v čínském národě. Čínský národ se vyznačuje tím, že se nepřipojil k tomu, co bylo zjeveno v páté, kmenové rase. Tehdy, když vešlo éterné tělo do těla fyzického, obdržel člověk první vlohu k tomu, aby si mohl říkat já. Tyto dvě rasy tuto dobu promeškaly. Tím sice vyvinuly vysokou kulturu, dobře známou, která ale nebyla schopna další kultivace. Pátá atlantská rasa všude vysílala své nositele kultury, kteří

vytvářeli nové, stále více se zdokonalující, vzrůstající kultury národů. A to všechno vzrůstá, od staroindické kultury až po naši. Šestá a sedmá atlantská rasa propadly zatvrdnutí, a tím se dostaly do nehybného stavu. Jak jsem řekl, čínská kultura je jejich zbytkem; nemůže se vyprostit sama ze sebe. Ve staré čínské kultuře vystoupilo podivuhodné atlantské dědictví, ale nemohlo překročit svůj vrcholný stupeň. Nic nezůstane neovlivněno druhým. Podívejte se na staročínskou literaturu: odevšad byla ovlivňována! Ale její základní ráz má vesměs atlantský charakter. Tato uzavřenost do sebe, obrazotvornost a konzervativnost, neschopnost dostat se přes určitý stupeň, to všechno pochází ještě z charakteru Atlantidy.

Tak jako tomu tehdy bylo s pátou rasou, že poskytla lidem schopné dalšího vývoje, a se šestou a sedmou, že upadaly, tak tomu bude i v našem věku. Nyní ještě žijeme s veškerou touhou k šesté kultuře, kterou musíme líčit jako něco, co se utváří na základě spirituálního sňatku Západu s Východem. Tehdy se stane šestý kulturní stupeň základem toho, co po velké válce všech proti všem vzejde v nových kulturách, stejně tak – jako po atlantské době vzešly naše kultury. Naproti tomu sedmý kulturní stupeň bude reprezentován vlažnými lidmi. Tento sedmý přejde do nové doby tak, jako šestá a sedmá rasa atlantské doby – jako zatvrdlé a ztuhlé rasy – přešly do naší epochy. Po velké válce všech proti všem budou mezi lidmi dva proudy: na jedné straně proud filadelfský s principem pokroku, vnitřní svobody, bratrské lásky, malá hrstka, složená ze všech kmenů a národů; a na druhé straně bude velká spousta těch, kteří budou vlažní, zbytky oněch lidí, kteří se nyní stávají vlažnými (laodicejští).

Po velké válce všech proti všem půjde o to, aby dobrá rasa, dobrý proud přivedl zlý proud k dobru. To bude jedna z hlavních úloh po velké válce všech proti všem: zachránit, co se dá zachránit z těch, kteří po velké válce budou mít pouze snahu navzájem se potírat, své já vyžívat v nejkrajnějším sobectví (*egoismu*). Ve sféře okultismu je na všechny takové věci ve světě vždy předem pamatováno.

Nepovažujte to za krutost tvůrčího plánu, za něco, proč bychom mohli reptat proti plánu stvoření, že lidstvo bude tady rozštěpeno na takové, kteří budou stát na pravici, a na ty po levici. Považujte to spíše za něco, co je v plánu stvoření nanejvýš moudré. Neboť vězte, že právě tím, že zlo se takto oddělilo od dobra, nabude dobro svoji hlavní sílu v dobru. Dobro bude muset po velké válce všech proti všem vynaložit všemožné úsilí, aby v době, ve které to bude ještě možné, přivedlo zlé plemeno k sobě. To nebude vychovatelskou úlohou, jako jsou dnešní vychovatelské úkoly, nýbrž potom budou spolupůsobit okultní síly, neboť lidé v tomto příštím velkém období budou vládnout okultními silami. Dobří budou mít za úkol, působit na své spolubratry ze zlého proudu. A v okultních světových proudech se toto všechno připravuje.

Jenže nejhlubšímu ze všech okultních hnutí rozumíme nejméně. Světové hnutí, jenž to připravuje, říká svým žákům následující: „Lidé mluví o dobru a zlu a nevědí, že ve světovém plánu je nutné, aby i zlo dostoupilo svého vrcholu, aby ti, kteří toto zlo musí překonávat, právě k překonávání zla využili své síly tak, aby z toho vzešlo o to větší dobro. Nejvyvolenější lidé musí být připravováni na to, aby přečkali dobu velké války všech proti všem, kdy proti nim povstanou lidé, kteří budou mít ve své tváři znamení zla; musí být připraveni na to, že musí do lidstva vplynout co možná nejvíce dobrých sil.“

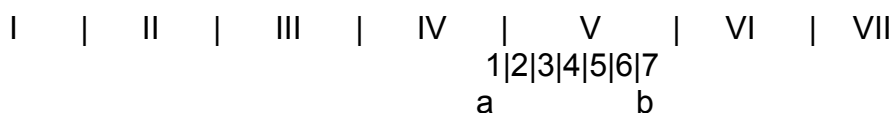
Po velké válce všech proti všem bude ještě možné, aby těla, která zůstala do určitého stupně měkká, byla přeformována dušemi, které se obrátily, dušemi, které budou ještě v této poslední době přivedeny k dobru. Tím se dosáhne mnohého. Dobro by nebylo tak velkým dobrem, kdyby se nevystupňovalo překonáváním zla. Lásky by nebyla tak intenzívní, kdyby se nemusela stát tak velkou láskou, aby

překonala i ohavnost ve tvářích zlých lidí. To se již předem připravuje, a žákům se praví: „Nesmíte se tedy domnívat, že zlo je v plánu Stvořitele bezdůvodně. Je v něm proto, aby skrze ně vzniklo velké dobro. Ti, jejichž duše jsou připravovány takovými naukami, aby jednou mohli vyřešit tento velký vychovatelský úkol, to jsou žáci onoho duchovního směru, jenž se nazývá manicheismus.“

Manichejskému směru se obvykle špatně rozumí. Kde něco o něm tu a tam slyšíte nebo čtete, to jsou pouhé fráze. Říká se např., že manichejští věřili, že od počátku světa existují dva principy: dobro a zlo. Tak tomu není, nýbrž „manicheismus“ je nauka, kterou jsem vám právě vyložil. Pod názvem „manichejští“ rozumíme tuto nauku a její proměnu v budoucnosti, a pak žáky, kteří jsou vedeni k tomu, aby v budoucích vtěleních mohli takový úkol splnit. To je to, co se rozumí pod názvem manichejství. Mani je ona vznešená individualita, která je neustále vtělena na Zemi, která je vedoucím duchem těch, kteří tu jsou pro obracení zla. Mluvíme-li o velkých vůdcích lidstva, musíme pamatovat také na tuto individualitu, která si vytkla zmíněný úkol. Tento podivuhodný, vznešený manichejský princip si bude získávat stále tím více žáků, čím více se blížíme porozumění spirituálního života, i když v přítomnosti musel manicheismus značně ustoupit do pozadí, protože je tu málo spirituálního pochopení.

Vidíte tedy, jak nynější lidstvo přežije velkou válku všech proti všem a přejde do nové, pozdější doby, stejně jako ona kmenová rasa Atlanťanů přešla do naší doby a založila naši kulturu. Po velké válce všech proti všem se bude lidstvo rozvíjet v sedmi po sobě následujících stupních. A viděli jsme již, jak to, co je řečeno v Janově Apokalypse o otevření sedmi pečetí, naznačuje nám základní charakter sedmi po sobě jdoucích kmenových kultur, sedmi kulturních stupňů po velké válce. Potom, když uplyne tato kultura, kterou dnešní člověk může vidět pouze jako zasvěcenec v astrálním světě a v jeho symbolice, nastane nové období našeho pozemského vývoje, v němž opět vystoupí nové formy.

A toto nové období, které bude následovat po období právě popsané kultury, je symbolizováno v Janově Apokalypse zvuky sedmi pozounů. Právě tak jako kultura po velké válce všech proti všem je charakterizována sedmi pečetěmi, protože ji jasnovidec může dnes zřít pouze ve světě astrálním, zrovna tak je následující kulturní stupeň charakterizován zvukem pozounů, neboť člověk jej může vnímat jen na základě vlastního duchovního světa, kde zaznívá harmonie sfér. Jako člověk zří na astrální úrovni svět v obrazech, symbolech, tak vnímá svět dévachanu v inspirující hudbě; a v tomto dévachanu je také vrchol toho, co se odhalí po velké válce všech proti všem.

Našich sedm kulturních stupňů znázorníme si v úsečce a-b, a sice tak, že máme kulturu staroindickou (1) jako první, staroperskou (2) jako druhou, asyrsko-babylónsko-chaldejsko-egyptsko-židovskou (3) jako třetí, řecko-latinskou (4) jako čtvrtou a naši (5) jako pátý kulturní stupeň poatlantské doby. Úsečka IV představuje dobu atlantskou, písmeno „a“ velkou potopou, jíž atlantská doba končí, a písmeno „b“ velkou válku všech proti všem. Potom následuje kultura se sedmi stupni (VI), reprezentovaná sedmi pečetěmi. A po ní následuje kultura se sedmi stupni, reprezentovaná sedmi pozouny. Zde je pak vůbec hranice našeho fyzického pozemského vývoje.

Atlantské kultuře, oné kultuře, která předcházela naší, také zase předcházely kulturní stupně. Neboť naše kultura, následující po atlantské, je na naší Zemi již pátým kulturním stupněm. Před naší kulturou existovaly tedy jiné čtyři kulturní stupně. První z nich ovšem sotva můžeme nazvat kulturním stupněm. Zde je všechno ještě jemně éterně-duchovní, všechno je ještě takové, že, kdyby se to bylo takto vyvíjelo dále, vůbec by se to nestalo viditelné našim smyslovým orgánům. První kulturní stupeň se vyvíjel v době, kdy se ještě ani Slunce neoddělilo od Země. Existovaly zde zcela jiné poměry. Zde nemůžeme mluvit o něčem, co by bylo podobné našim věcem. Potom následoval kulturní stupeň, který se vyznačuje tím, že se odděluje Slunce. Pak další, charakterizovaný tím, že ze Země vystupuje Měsíc; to je třetí stupeň, který nazýváme starou kulturou lemurskou. Tehdy sestoupil nynější člověk ve svém nejprvnějším počátku na naši Zem. O těchto tělesných formách jsem vám naznačil, že byly tak groteskní, že byste byli šokováni, kdybych vám je vylíčil. Po lemurské kultuře pak následovala atlantská a konečně i naše kultura.

Vidíte tedy, že na naší Zemi máme sedm kulturních stupňů, sedm vývojových období Země. Na první dvě pohlížíme zpětně jako na něco naší době zcela nepodobného; na třetím stupni vidíme, že se částečně odehrál na místě mezi dnešní Afrikou, Asií a Austrálií: na staré Lemurii. Tam zase existovala mezi tehdejšími lidmi malá skupina, skládající se z těch nejpokročilejších. Tato skupina byla nejposlednější rasou. Tedy nejposlednější z lemurských ras měla malou hrstku lidí, kteří se mohli vystěhovat a kteří pak založili sedm ras Atlantů. Poslední lemurská rasa založila rasy atlantské. Pátá atlantská rasa dala základ naší kultuře. Šestá z našich kultur (*ras*) založí budoucí kulturu po velké válce všech proti všem; a nejposlednější kulturu založí ti, kteří jsou naznačeni sedmi pozouny.

A co nastane po této kultuře?

Tehdy dospěje naše Země k cíli svého fyzického vývoje. Dojde k přeměně všech věcí a bytostí na naší Zemi. Neboť musíme-li již říci, že v šestém období lidé ponese ve svých tvářích své dobro a zlo, pak o to více musíme říci o onom sedmém období, že člověk svou podobou – a všechny bytosti svou podobou – budou vyjadřovat dobro a zlo v mnohem větší míře než v šestém období. Veškerá hmota ponese znamení ducha. V tomto sedmém období nebude zhola nic, co by se dalo nějak skrývat.

Již obyvatelům šestého období nebude možné, aby něco skrývali tomu, kdo má pro to zrak. Zlý bude vyjadřovat zlo, dobrý dobro. Ale v sedmém období nebude ani možné, řečí skrývat (*zastřít*) to, co bude v duši. Myšlenka již nebude němou myšlenkou, kterou lze skrýt. Bude-li duše myslet, potom bude také dávat zaznívat svým myšlenkám navenek. Pak bude myšlenka takovou, jak se jeví již dnes zasvěcenci. Zasvěcenci zaznívá dnes myšlenka v dévachanu. Ale tento dévachan sestoupí až do fyzického světa tak, jako v šestém období sestoupí až do fyzického světa svět astrální. Již dnes lze šesté období najít v astrálním světě, sedmé ve světě nebeském. Šesté období je astrální svět, sestoupivší ve svých obrazech, otiscích, projevech. Sedmé období bude výrazem sestouplého světa nebeského.

A potom Země dospěje k cíli svého fyzického vývoje. Potom se Země přemění v astrální nebeské těleso. Potom se promění všechno pozemské bytí v astrální nebeské těleso. Fyzická podstata sama o sobě zmizí; ona její část, která do této doby našla možnost, aby se zduchovnila, přejde do ducha, nabude astrální podstatu. Uvažte tedy dobře, že všechny bytosti Země, které až dosud nacházely možnost ve své vnější hmotné podobě vyjadřovat dobrotu, ušlechtilost, rozumovost, krásu – které ve své tváři ponese otisk Krista Ježíše, které ve svých slovech budou projevovat

Krista Ježíše, které budou zvučet jako znějící myšlenky – všechny tyto bytosti budou mít moc rozpustit svou fyzickou hmotu, jako vlažná voda rozpouští sůl.

Všechno fyzické přejde do astrální světové koule. Ale to, co až dosud nepostoupilo (*nedospělo*) tak daleko, aby se ve své hmotné tělesnosti stalo projevem ušlechtilosti, krásy, rozumovosti a dobra, to nebude mít sílu k tomu, aby hmotu rozpustilo, to zůstane ve hmotnosti. To zatvrdne do hmoty, to podrží svou hmotnou podobu. Na tomto stupni pozemského vývoje vstoupí do duchovna čisté postavy, které budou v tomto astrálním světě žít a které ze sebe vyloučí jinou hmotnou kouli, – kouli, která bude obsahovat bytosti, které nebudou způsobilé k vzestupu, protože nedovedou překonat hmotu. Tak půjde naše Země vstříc své budoucnosti. Její hmota se bude stále více zjemňovat tím, že duše z nitra tuto hmotu postupně zušlechťí, až nabude síly, aby se rozpustila.

Potom nastane doba, kdy nerozpustitelné části budou vypuzeny ve zvláštní světové kouli. Přejde sedm období, než bude vypuzeno to, co se zatvrdilo ve hmotě; a síla, která to vypudí, bude opakem síly, která pudila dobré bytosti k vzestupu.

Co přivede tyto dobré bytosti ke schopnosti rozpouštět hmotu?

Je to právě síla lásky, získaná Kristovým principem. Bytosti nabudou schopnosti rozpouštět hmotu tím, že do své duše přijmou lásku. Čím více se duše stane vřelejší láskou, tím účinněji bude moci působit na hmotu; zduchovní celou Zemi, zastralizuje ji, promění ji v astrální kouli.

Ale právě tak, jako láska rozpustí hmotu jako vlažná voda sůl, tak opak lásky potlačí, opět sedmi stupni vývoje, všechno to, co se stalo nezpůsobilým k naplnění poslání Země. Opak božské lásky se nazývá božský (*Boží*) hněv – to je technický výraz. Tak jako tato láska byla během čtvrtého kulturního stupně lidstvu vštěpována, jako bude stále více nabývat vřelosti v posledních kulturních stupních naší doby, v šestém a sedmém, tak na druhé straně narůstá to, co kolem sebe zatvrzuje hmotu: Boží hněv. A toto působení Božího hněvu, toto vypuzování hmoty se nám znázorňuje v Janově Apokalypse vyjitím sedmi číší Božího hněvu.

Představte si, jak to celé bude takřka obrazně vypadat: Země bude ve své hmotě stále jemnější, a také člověk se bude ve své hmotě stále více zduchovňovat, a nejhrubší části budou viditelné jako jemné šupiny, jaké odhazují např. plazi nebo hlemýždi. Tak se budou tvrdé části stále více včleňovat do zjemňující se hmoty. V posledním období, v období zvuků pozounů, byste již jasnozřivým zrakem viděli, jak lidé mají jemná, produchovnělá těla. A jak ti, v nichž hmota zatvrdla, uchovají v sobě dnešní nejdůležitější součástky hmoty; ty budou pak odpadávat jako šupiny do této hmotné koule, která zbude po tomto období, naznačeném zvuky pozounů.

To je proroctví, které nám podává Janova Apokalypsa. A je důležité, abychom si tímto proroctvím naplnili duši tak, aby rozohňovalo naši vůli. Neboť co člověk ze sebe udělal, když toto šesté a sedmé období pominulo? Co potom člověk udělal ze svého těla? Podíváme-li se nyní na lidské tělo, tu ještě není výrazem vnitřní duševnosti. Ale bude stále více výrazem toho, co duše prožívá ve svém nitru. Zevní tělesnost se stane výrazem dobra tím, že člověk přijme nejvznešenější poselství, nejvznešenější nauku, jaká na této Zemi existuje. A touto nejvznešenější naukou na Zemi je poselství o Kristu Ježíši. To nejvznešenější, co nám může být poskytnuto, je poselství o Kristu Ježíši. Musíme to ovšem přijmout! Nikoli však pouhým rozumem! Musíme to přijmout do svého nejhlubšího nitra tak, jako přijímáme potravu do těla fyzického. A lidstvo bude za vývoje na nynějším kulturním stupni stále více přijímat toto radostné poselství do svého nitra. Bude pokládat přijetí poselství lásky za cíl poslání Země. V evangeliích je obsažena síla lásky, všechna síla lásky. A jasnovidec

nemůže říci nic jiného než: „Vidím před sebou v duchu dobu, kdy to, co je v evangeliu, nebude již venku – v knize, nýbrž kdy to přejde do samotného člověka.“

Náš pozemský vývoj spočívá na dvojím: naší Zemi předcházelo to, co nazýváme „kosmem moudrosti“. A před tím tu bylo to, co nazýváme (...toto slovo samo sice mnoho neříká, ale musíme je použít, protože se stalo obvyklým...) co nazýváme „kosmem síly“. Země tedy převzala jako dědictví z dřívějších vývojových stavů, ze starého Měsíce a ze starého Slunce – moudrost a sílu. Uvidíme, jak v našem pozemském vývoji se to také vyjadřuje tím, že první polovinu pozemského vývoje nazýváme po zástupci sluneční síly, Martovi. Nyní je třeba si jen pamatovat, že Mars je v našem pozemském vývoji tím, co vstúpilo Zemi železo; v Martovi spatřujeme dárce síly. A v tom pak, co ovládá druhou polovinu pozemského vývoje, vidíme zástupce starého měsíčního vývoje, Merkur, jenž do Země vkládá staré dědictví Měsíce, moudrost.

Vývoj Země se tedy skládá z vývoje Martova a Merkurova. Země převzala jako dědictví dvě mocné, mohutné síly. To, co zdělila po kosmu síly, vyjadřuje se v Martovi; co zdělila po kosmu moudrosti, vyjadřuje se v Merkurovi. Země sama má k tomu připojit lásku – jako své poslání. Tato láska se má velkolepě projevit jakožto výsledek pozemského vývoje. To je velmi hluboká apokalyptikova myšlenka. Je to hluboká myšlenka, která se váže k celému ostatnímu vývoji Země

Ještě jednou se přeneste se mnou do nejstarší atlantské doby; do oné doby, o níž jsme řekli, že vzduch byl ještě prosycen vodou. Člověk byl tehdy ještě přizpůsoben vodě. Teprve uprostřed Atlantidy dospěl tak daleko, že se odtrhává od vodního živlu a vstupuje na pevnou půdu. Až do poloviny zemského vývoje musíme pokládat vodu za nositele lidského vývoje právě tak, jako jím později byla pevná země. Pevná země se stala působištěm lidí vlastně teprve pozdě. Mluvíme-li o celé Atlantidě jako o souši, je to jen zcela správné. Podle své povahy nebyla pokryta snad mořem, ale jakousi směsí vzduchu nasyceného vodou. Tento vodovitý vzduch byl živlem, v němž člověk žil. Teprve později se stal člověk schopným žít ve volném vzduchu a stát na pevné půdě. Není tomu poměrně tak dávno. Pohlížíme-li tedy na pozemský vývoj, řekneme, vyjádřeno symbolicky: na jedné straně máme pevnou zemi, na druhé straně vodu. To je dřívější doba. Uprostřed čtvrtého období mluvíme o silách Martových, o silách, které poskytuje voda; v době pozdější, když pevná země poskytuje podpěrné síly, mluvíme o silách Merkurových.

Spojuje se to v představu, že člověka v celém jeho pozemském poslání podpírají dva sloupy; ony dva sloupy, které jste viděli jako symboly ve dvoraně sálu při kongresu v Mnichově. (*viz čtvrtá pečeť*) Tyto dva sloupy představují dvě části poslání Země, dvě dědictví, jež člověk obdržel od dřívějších dob. A nad nimi je symbolizováno to, čeho má dosáhnout samotná Země: láska, která se do ní vžívá, vznešeně se projevující, opírajíc se o tato dědictví.

Apokalyptik to skutečně líčí tak, jak se to jeví člověku jasnovidně. A tudíž to, co se nám objevuje při pohledu na konec pozemského vývoje, s čím se setkáváme v okamžiku, kdy zemská substance rozpustila svou hmotu v duchovno, je proto symbolicky znázorněno tím, co vidíme ve čtvrté pečetě. Musí se to ovšem nyní objevit obráceně, neboť je to náznakem budoucnosti. Objevují se nám ony dvě síly, které Země převzala jako dědictví od kosmu moudrosti a síly, a vynořuje se nám všechno, čím je poslání Země dovršeno, jako síla lásky, kterou člověk vyvíjí. A celek se nám jeví jako zosobnění budoucího člověka. Takže se tu symbolicky setkáváme s člověkem budoucnosti, podpíraným těmito silami, pronikáným silou lásky.

Poselství lásky, kniha, kterou má člověk před sebou, je knihou, která nepůsobí jen zvenčí, nýbrž kterou má pozřít. Takto zde stojí před námi tento mohutný obraz: „A

viděl jsem jiného mocného Anděla“ (tj. bytost, která je takto označena proto, že již stojí nad dnešním člověkem) „sestupujícího z duchovních sfér,“ (tak to spatřuje jasnovidce) „oděného oblakem, tvář jeho jako Slunce a nohy jeho jako ohnivé sloupy.“ – To jsou ony dvě síly, o nichž jsme mluvili, jež Země obdržela jakožto dědictví. „A v ruce své měl otevřenou knihu. I postavil svou pravou nohu na moře a levou na zemi. A Jan pravil: Dej mi tu knihu. A on mi řekl: Vezmi a polkni ji, a učiní hořkost v břiše tvém, ale v ústech tvých bude sladká jako med. I vzal jsem tu knihu z ruky Anděla a pozřel ji. I byla v ústech mých sladká jako med.“

Zde máme to, co vyjadřuje jasnovidcův pocit, který ho naplňuje, zamíří-li svůj pohled na onen okamžik, kdy Země přechází z fyzicky-hmotného do astrálně-duchovního, až bude posláni Země skončeno. Když toto jasnovidce zří, potom poznává to, co opravdu souvisí s tímto poselstvím lásky, které sem jako impuls vešlo na čtvrtém kulturním stupni. Učí se znát již v dnešním životě, jako to poznal apokalyptik, co to je blaženost, a co může být lidstvu ke spáse poskytnuto. Ale učí se tomu právě v dnešním těle. Neboť kdyby chtěla s lidmi žít sebevznešenější bytost, musela by se vtělit do fyzického těla. Dnešní tělo poskytuje v mnohém směru právě tím, že umožňuje duchu vysoký vzestup, také možnost utrpení.

Zatím co tedy jasnovidcova duše, jak to vylíčil apokalyptik, může vstoupit do duchovních oblastí, aby přijala evangelium lásky, a může v duchu cítit blaženost sladkou jako med, žije jasnovidce přece jen v dnešním těle a musí přiměřeně tomu vyjádřit, že takové vystoupení vyvolává v dnešním těle v mnohém směru opak oné blaženosti. Vyjadřuje to tím, když praví, že kniha, přesto že je sladká jako med, když ji pozře, způsobuje mu v břiše hořkost. Ale to je pouze malý odlesk onoho „být ukřižován v těle“. Čím výše duch vystoupí, tím se pro něj stává obtížnější přebývat v těle. A to je symbolickým výrazem pro bolest: „Být ukřižován v těle.“

Tím jsme zběžně naznačili, co se stane v našem pozemském vývoji, co na člověka ve vývoji Země čeká. Dospěli jsme až k okamžiku, kdy bude člověk proměněn v astrální bytost; kdy nejlepší části fyzické Země zmizí a přejdou do duchovna; kdy pro Boží hněv odpadne její odloučená část do propasti. A uvidíme, že ani zde není ještě dosaženo posledního stupně, z něhož by nebyla možná záchrana, přesto, že to, co se uplatňuje v propasti, je znázorněno nejstrašlivějšími symboly: zvířetem se sedmi hlavami a deseti rohy a zvířetem se dvěma rohy.

IX.

Při líčení vývoje lidstva jsme minule dospěli až k okamžiku, kdy po době, charakterizované sedmi zvuky pozounů, přejde Země se všemi svými bytostmi do jiného stavu, kdy se vše fyzické takřka rozpustí a přemění v prvek duchovní, především v astralitu. Vznikne astrální Země a do této astrální Země vejdou všechny bytosti, které nabyly potřebné zralosti, tj. které se staly schopnými, aby samy překonaly svoji hmotu a používaly jí ve službě ducha. Naproti tomu všechno, co nedovede svoji tělesnost, svůj hmotný prvek přeměnit v duchovní, vše co lpí na hmotě, bude vyvrženo a vytvoří to jakousi vedlejší Zemi, jejíž pozorování je velmi poučné pro poznání osudu budoucího lidstva.

K tomu je ale především třeba, ujasníme-li si, co se při této astralizaci naší Země stane z oněch lidí, kteří dosáhnou zralosti, kteří přijmou Kristův princip a dají mu na sebe působit. Budeme se tedy zabývat tím, co se může z člověka stát.

Co se z člověka může stát, tomu porozumíme nejlépe, budeme-li znovu trpělivě pozorovat vývoj člověka, jakým se stal a jaké jsou jeho vývojové možnosti do budoucna. Pozorujeme-li dnešního člověka, jeví se nám jako čtyřčláneková bytost. První, co na člověku poznáváme, je tak zvané fyzické tělo – to je onen článek, který má člověk společný se vši dnešní říší nerostnou; článek, který můžeme na člověku vidět a hmatat. Je to nejnižší článek lidské bytosti, jež člověk při smrti odkládá jako mrtvolu.

Ale kdyby toto fyzické tělo nebylo proniknuto tím, co nazýváme tělem éterným neboli životním, očekával by je týž osud, jaký má mrtvola po smrti: rozpadlo by se. Toto éterné tělo nemá již člověk společné s tvory nerostné říše; má je společné s bytostmi rostlinné říše Země. Éterné tělo je v každém člověku bojovníkem, jenž mezi zrozením a smrtí udržuje pohromadě části fyzického těla, které se neustále chtějí oddělovat.

Čím je opravdu fyzické tělo člověka?

Tím, čím se stane po nějaké době, když smrt zničí tělesnou podobu: popelem, hromádkou popela, která je vpravena svými částicemi do životního těla tak uměle, že celek člověka dělá na pozorovatele dojem, jaký má o těle dnes. Druhý článek je tedy tělo éterné neboli životní.

Třetí část, kterou člověk má společnou se všemi zvířaty, je tak zvané tělo astrální, nositel veškerých pudů, vášní, žádostí, veškerých myšlenek a představ atd., všeho toho, čemu se obvykle říká duševnost člověka.

Potom tu je čtvrtý článek lidské bytosti, jenž činí člověka korunou stvoření Země, a který je příčinou, že převyšuje všechny ostatní bytosti pozemského stvoření a který činí člověka zvláště schopným, aby se vyvíjel jakožto já, jakožto individuální, sebevědomá pozemská bytost. V budoucnosti bude vývoj člověka probíhat tak, že člověk postupně zpracuje, propracuje svým já nižší články, které jsou pod vlivem já, tak – že toto já učiní pánem ostatních částí.

Když já propracuje astrální tělo a učiní je svým vlastnictvím, takže v tomto astrálním těle již nezůstanou žádné nevědomé a nestřežené pudy, bezděčné pocity a vášně, potom vyvinulo já to, čemu říkáme „duchovní já“ neboli „manas“. Toto „duchovní já“ není nic jiného, než čím také je astrální tělo, jenže před svojí přeměnou skrze já je třetím článkem.

Až potom já přemění také tělo éterné, vznikne „buddhi“ neboli „životní duch“. A když já jednou v daleké budoucnosti přemění tělo fyzické, takže skrze já bude

zcela duchovní (a to je nejobtížnější práce, protože fyzické tělo je nejhustší), potom se fyzické tělo vyvine jako nejvyšší článek lidské bytosti – jako „átman“ neboli „duchovní člověk“.

Máme tedy sedm článků člověka: fyzické tělo, éterné neboli životní tělo, astrální tělo a já.

K tomu přibudou články, které člověk vyvine v budoucnosti: duchovní já neboli manas, životní duch neboli buddhi a duchovní člověk neboli átman. To je sedmidílná bytost člověka. Ale tyto vyšší tři články vyvine člověk teprve v daleké budoucnosti.

Na naší Zemi ještě není člověku dáno, aby na sebe působil tou měrou, aby vyvinul všechny tyto vyšší duchovní části.

Pozorujeme-li takto sedm článků člověka, potom jsme přece jen zcela nepochopili člověka, jakým dnes je. Je sice správné, pohlížíme-li na člověka v jeho celku; můžeme mluvit o těchto sedmi člancích. Chceme-li však rozumět dnešnímu člověku, pak musíme mluvit ještě přesněji.

Vzpomenete si, že fyzické tělo se vyvinulo na Saturnu, éterné tělo na Slunci, astrální tělo na Měsíci, a že já se má vyvinout na Zemi; a že se až do určité výše již na ní vyvinulo.

Nyní ale musíme k tomuto pozemskému vývoji člověka přihlédnout ještě poněkud přesněji. Toho, co se nazývá duchovním já, přeměněným astrálním tělem (schopnosti, aby člověk v tomto duchovním já – ve svém astrálním těle – zcela vědomě působil a pracoval), toho dosáhne velký počet lidí teprve na konci pozemského vývoje. Naproti tomu musel člověk během našeho pozemského vývoje prodělat jakousi přípravu, která již během pozemského vývoje umožňovala, aby zpola vědomě a zpola nevědomě pracoval na svých třech nižších člancích.

Tato zpola vědomá a zpola nevědomá práce začala v lemurské době, o které jsme se již zmínili. Tehdy začalo já pracovat ve zcela temném vědomí, a sice nejprve na těle astrálním. Sledujete-li tedy vývoj Země od doby lemurské do první doby atlantské, potom shledáte, že já pracovalo nejprve zpola nevědomě, šerým vědomím pouze na svém astrálním těle. První plod proměny astrálního těla, který se tehdy objevil na Zemi, nazýváme duší citivou. Potom během atlantské doby, kdy vzduch byl prosycen spoustami vod (parami), pracovalo já za temného stavu vědomí na éterném těle a vypracovalo to, co nazýváme duší rozumovou neboli myslivou; a od chvíle, kdy z oblasti poblíž dnešního Irsku vyšel velký impuls, jenž pudil národy ze Západu na Východ a převedl je přes velkou atlantskou potopu k naší nové kultuře, od začátku poslední třetiny atlantské doby pracovalo já nevědomě na těle fyzickém. A vpracovávalo do něho to, co nazýváme duší vědomou, co člověku dalo vlohu, aby ze skupinové duševnosti vyprostil více nebo méně sebevědomé já, které teprve objevením se Krista Ježíše nabylo velkého impulsu k plné individualitě. Teprve tehdy se člověk vlastně stal schopným k více nebo méně vědomé práci na astrálním těle. Vědomě pracovat na svém astrálním těle jsme začali teprve se vznikem křesťanství na Zemi.

Mluvíme-li dnes o člověku, musíme tedy říci: člověk vyvinul tělo fyzické, éterné, astrální, potom duši citivou (kdysi za temného vědomí přeměněné tělo astrální), duši rozumovou (v atlantském pravěku temně přeměněné tělo éterné) a duši vědomou (tělo fyzické, přeměněné v poslední době atlantské), takže se pozvolna dopracoval k tomu, aby postupně vyvíjel manas, jak to dnes můžeme pozorovat u člověka. Dnes je u všech lidí počátek manasu již zde; někdo ho má více, někdo méně. Mnozí musí

ještě projít mnoha vtěleními, aby manas vyvinuli natolik, že si uvědomí to, na čem ve své lidské bytosti pracují.

Ale až Země dospěje ke svému cíli, až tedy zazní sedmý pozoun, potom nastane následující: Co bude fyzickým tělem, rozpustí se jako sůl v teplé vodě. Lidský manas, (duchovní já) bude vyvinut v tak vysokém stupni, že si člověk bude stále znovu pronášet Pavlova slova: „Ne já, nýbrž Kristus ve mně koná vše.“ Tak bude člověk žít. Tím rozpustí fyzický prvek své bytosti a zušlechťí éternou část své bytosti, takže bude moci žít na zastralizované Zemi. Takto člověk přejde jako nová bytost do této zduchovnělé Země.

Můžeme říci, že tento veliký okamžik přechodu do zduchovnělé Země je v Bibli podivuhodně vyjádřen, kdy se nám praví, že vše, čeho se člověk ve fyzickém těle dopracuje nyní, za trvání Země, je jakoby setbou, která vydá plody, až se Země zduchovní. Viz 1. Pavlovu epištolu Korintským 15,37: „Co zaséváš, to není tělo, které má vzniknout, nýbrž holé zrno, na příklad pšeničné nebo jiné. Ale Bůh mu dává tělo jak sám určil, každému semeni jeho zvláštní (*vlastní*) tělo“, – tzn. tělo, které je projevem duševnosti, individuality. „Jsou těla nebeská, a jsou těla zemská, ale jiná jest zajisté sláva nebeských, a jiná zemských.“ Zemská těla budou rozpuštěna, nebeská těla se objeví jako zářivý obraz duše. „Co se rozsévá, je pomíjející, a co povstane – je nepomíjející.“ Potom bude vzkříšeno, co je nepomíjející. „Co se rozsévá je tělo přírodní, co povstane je tělo duchovní.“ Duchovním tělem nazývá Pavel tělo éterné neboli životní, když se vše fyzické rozpustí a éterné tělo vchází do astrální Země. Pavel předvídá neporušitelné tělo, která nazývá tělem duchovním.

A nyní pozorujme to, co bude v člověku žít jako projev vlastní schopnosti přijímat Krista. Je to totéž, co tanulo Pavlovi v duchu na mysli a co nazývá „posledním Adamem“, zatím co prvního člověka, jenž vstoupil do bytí ve fyzicky viditelném těle, nazývá „prvním Adamem“.

V lemurské době, na hranici lemurského věku, nalézáme již na Zemi různá zvířata; ale člověk není ještě zjevně viditelný, je ještě éterný. Potom se zhušťuje, přibírá nerostné součástky a objevuje se ve své první podobě; tak jako když se voda zhušťuje v led – tak vystupuje fyzický člověk. Fyzický vývoj pokročí tak daleko, že vše pozemské se bude moci rozpustit a zmizet. Proto se objeví člověk, jenž má éterné tělo, jako poslední Adam. První Adam měl schopnost vidět Zemi ve fyzickém těle pomocí fyzických smyslů; poslední Adam, s tělem duchovním, bude fyziognomií vnitřní kristovské schopnosti. Proto také Pavel nazývá Krista posledním Adamem. Tak se uzavře okruh lidského vývoje; napřed jsme viděli jak člověk sestoupil na Zem, a nyní nám v duchu vysvětluje, co se jednou z člověka stane.

Abychom porozuměli tomu, co bude nyní následovat, musíme ještě poněkud hlouběji nahlédnout do tajemství lidského vývoje. Kdybyste mohli sledovat vývoj člověka až do doby, než vstoupil do fyzického těla, tedy až do doby, kdy ještě nebyl viditelný fyzickým očím, kdy takřka teprve sestoupil z éterného prvku, v němž se stal nejprve útvarom vzdušně vodovým, potom chrupavčítým, – potom byste viděli, jak i naše Země byla ještě zcela jiná. V této době, než člověk sestoupil na Zem, nebylo vlastně ještě říše nerostné. Země teprve nastoupila dědictví Měsíce. Nejnižší říší byla tehdy říše rostlinná. Země byla mnohem měkčí. Rozdělení veškerých tekutých a plynných látek bylo zcela odlišné.

Kdybyste tedy Zemi viděli před tím, než člověk sestoupil z její atmosférické oblasti na pevnou půdu, nebyla by se vám zdála být tak odtažitým výtvozem, jak ji popisuje dnešní geologie atd., nýbrž můžeme říci, že naše Země jako celek byla tehdy mnohem blíže – řekl bych – organismu. Touto Zemi procházely rozmanité pravidelné proudy. Země se spíše podobala živé bytosti než tomu, čím je dnes. A člověk, který

byl v oné dávné době spíše bytostí duchovně-éternou, nepřicházel tenkrát na svět jako dnes, nýbrž se zrozoval takřka ze samotné matky Země. Tehdy dávala samotná matka Země tomuto ještě duchovně-éternému člověku vlastní bytí. A člověk, než se oddělil od celé Země, byl bytostí, která byla s celou Zemí skutečně spojena. Představte si, jak v nějakém měkkém tělese vznikají ztvrdlá místa; potom byste měli přibližný obraz toho, jak se tehdy lidé rodili ze samotné matky Země.

Ano, lidé byli spojeni se Zemí různými vztahy a zůstávali s ní spojeni. Proto byl i život lidí docela jiný. Např. dnešní krevní oběh v člověku, uzavřený pod jeho kůží, existoval tu ve formě přírodních sil a pokračoval na všechny strany ven do okolí Země. Kdybychom si chtěli znázornit, jaké to tehdy bylo, museli bychom říci, že uvnitř Země se utvořilo místo, neviditelné pro fyzické oko, nýbrž patrné pro jasnozřivý zrak, které se odlišovalo od ostatního okolí; ale síly, které tu působily, souvisely nesčetnými nitkami s celou ostatní Zemí. To byl začátek fyzického člověka.

Existovala tedy doba, kdy lidé byli takovými vztahy spojeni s ostatní Zemí.

Zde se dotýkáme, jak již bylo řečeno, významného a vážného mystéria. Mystéria, které zanechalo své poslední stopy v tom, že když dnešní člověk vstupuje do světa, odděluje se od mateřského organismu přerušením pupeční šňůry. Tato souvislost s mateřským organismem je poslední zbytek onoho spojení, které člověk měl s matkou Zemí. A jako dnes je člověk Synem člověka, zrozený člověkem, tak byl kdysi člověk Synem Země, zrozený Zemí, neboť Země byla ještě živou bytostí. A člověk se stal samostatný tím, že pupeční šňůra, kterou souvisel s celou Zemí, byla mu doslova přestřižnuta. Tím se stal bytostí, která je zplozována bytostí sobě rovnou.

Musíme si uvědomit, že krevní oběhy, které existují dnes v člověku, nejsou ničím jiným než pokračováním proudů, které za starého stavu Země pronikaly celou Zemí. Stejně tak je tomu i s dráhami nervů. Všechno, co máte jakožto nervy, mělo kdysi své pokračování v matce Zemí; je to nyní jakoby vyňato z toho, co proudilo jako nervy celou Zemí. A právě tak je tomu i s ostatním ústrojím lidské bytosti.

Člověk se zrodil z matky Země. Co je dnes v člověku uzavřeno jeho pokožkou, vniklo do něho z celé Země. Lidská podstata byla vzata ze Země a odtud vešla do člověka. Než se člověk stal Synem člověka, byl Synem Země. A Syn Země znamená vlastně Adam. Všechna taková stará jména poukazují na významná tajemství. Jsme-li si toho vědomi, tu pochopíme, že Země, než na ní vznikl viditelný člověk, měla již v sobě všechny síly tohoto viditelného člověka. Země byla nositelkou veškerých lidských sil dříve, než se člověk stal člověkem. Země je tedy rodičkou lidského pokolení. Jako si nemůžete představit, že by z dnešní kamenité Země mohl někdy povstat člověk, právě tak nemohl člověk povstat ze Země, dokud ještě nebyla živou bytostí. To, co jsme nyní naznačili několika málo slovy, to se odehrálo v době lemurské.

Kdybyste se nyní otázali, není-li tedy tato Země pro člověka nesmírně důležitá, museli bychom říci: „Ano, je,“ neboť obsahovala ve svém prazákladu vše, co člověk později do sebe přijal. Někde byl předobraz srdce, někde mozku; v naší Zemí byl připraven každý nerv. Ale právě tak jako bylo naše nitro připraveno na Zemí, stejně tak ponese ve své nově vytvořené tělesnosti, až Země dospěje ke svému cíli, onu podobu, kterou musí na sebe vzít budoucí planeta, příští vtělení naší Země.

Dnes člověk pracuje na své duši; tím činí své tělo stále podobnější duši. Až Země dospěje na konec svého poslání, bude tělo člověka utvářeno tak, že bude zevním obrazem duše, která do sebe přijala Krista. Člověk dospěje k tomu, že vstíjí své

utvářené síly příštímu vtělení naší Země. Jupiter bude vypadat tak, jakým jej člověk může udělat, když jej sestaví ze svých vlastních těl. Tento Jupiter především obdrží svoji podobu od toho, co člověk učinil sám ze sebe. Představte si, že všechna těla, která se takto vytvořila, spojí se v jednu jedinou světovou kouli; a to bude Jupiter. Ve své duši máte jako vlohu zárodek podoby Jupitera, sil, které bude v sobě jednou obsahovat. A z Jupitera se budou rodit jupiterské bytosti. Tak připravuje dnešní člověk zrozování jupiterských těl.

Co tedy musí člověk dělat, aby budoucímu vtělení Země dal vhodnou podobu?

Musí pečovat o to, aby práce, kterou nyní může vykonávat vědomě, pokračovala po způsobu Kristově, aby éterné tělo, které bude obrazem této práce, se vhodným způsobem vžívalo do zduchovnělé Země. Všechny části tohoto těla budou takové, jakými je člověk učiní. Co člověk udělá ze svého fyzického těla, to vnese do této zduchovnělé Země, a to, co se z toho utvoří, bude základem jeho dalšího vývoje. Jako se vaše dnešní duše vyvíjí ve vašem dnešním těle, které jste zdělili z Měsíce, tak se bude budoucí duše vyvíjet v tom, co sami uděláte ze svého těla.

Proto označujeme tělo jako to, co odívá, zahaluje duši a já, které v něm přebývá; je to chrám jáství, které dlí v jeho nitru, chrám živého božství v člověku, chrám Boha. Když tedy utváříte toto tělo, stavíte budoucí chrám, tzn. nové vtělení Země. Vytváříte-li správně lidské tělo, budujete tím ve správné míře Jupiter.

Co se tedy musí objevit až Země dospěje ke svému cíli?

Chrám duše, harmonický ve všech rozměrech. Proto se zasvěcenci ukládá, aby tento chrám, který člověk postaví, prozkoumal. Že duše učinila to, co je správné, vyjeví se tím, že tento chrám Boha bude změřen: „Byl mi dán rákos jako hůl se slovy: Vstaň a změř chrám Boží i oltář a spočítej ty, kteří se v něm klanějí! Ale vnější chrámový dvůr (*předsíň*) vynechej!“ (kap.11.1) To znamená: Z chrámu se musí vyvrhnout (*odstranit*) všechno, co zde sloužilo k přípravě. Člověk musel napřed mít tělo fyzické a éterné, než v nich mohl pracovat. Toto fyzické a éterné tělo jsou předsíň: ta musí odpadnout, musí být vyvržena. – Člověk podrží jen to, co vytvořil sám. To je chrám, v němž mají přebývat nové bytosti v době jupiterského bytí.

Zde tedy žijeme na Zemi, která se zduchovní. Vidíme, jak se tato jupiterská doba již předem připravuje, vidíme, jak si lidé s sebou odnášejí plody pozemského bytí. – A nyní si musíme ujasnit, že za tohoto duchovního stavu Země, na vyšším vývojovém stupni Země, se zase objeví všechno, co zde bylo dříve. Objeví se především nositelé duchovních proudů, na nichž Země stojí, z nichž vzešla. Nositelé těchto hnutí se objeví živí.

Podle křesťanské tradice vidíme v Eliášovi a Mojžíšovi osobní zástupce toho, co se nám včera zobrazilo ve dvou sloupech. Křesťanská esoterika pokládá Eliáše a Mojžíše za ty, kteří podávají nauky dvou sloupů. Eliáš byl ten, jenž člověku přinesl zprávu a zvěst o jednom sloupu, sloupu síly; Mojžíš totéž o sloupu moudrosti. Mojžíš znamená: moudrost nebo pravda; a Eliáš znamená – nu, je velmi obtížné, vyjádřit toto slovo v našem jazyce: sílu řídící, to co dává směr, impuls. Uvidíme tedy oba dva ve zduchovnělé Zemi, a to na vývojovém stupni, jehož do té doby dosáhnou. Neboť – jako se podle výkladu křesťanské tradice při proměnění zjevil Kristus mezi Mojžíšem a Eliášem – tak se na konci zemského vývoje objeví celý vývojový postup tak, že Slunce, duchovní Slunce lásky, projev zemského poslání lásky, bude zářit, podpíráno Sluncem – Martem a Měsícem – Merkurem, Eliášem a Mojžíšem. Jako jsme včera viděli oba tyto sloupy, které se objevují před zasvěcencem jakožto symboly síly a moudrosti, a nad nimi Slunce lásky, tak si nyní můžeme představit další část vývoje Země. A to, co znamená první sloup vystane nám ve své životnosti, ve své

osobnosti jako Eliáš, druhý sloup jako Mojžíš, a co je nad nimi, jakožto vlastní princip Kristův.

Odvratíme-li nyní pohled od samotné Země a od toho, co na ní je, a pozorujeme-li ji v souvislosti s celým nebeským prostorem, potom jsme dospěli ve chvíli, o níž nyní mluvíme, k velmi důležité věci. Země a Slunce byli jedním tělesem. Země se vyvinula ze Slunce a odštěpil se od ní Měsíc. Řekli jsme, že se to muselo stát pro správný postup vývoje. Ale nyní, kdy člověk prodělal tyto vývojové stupně, když se zduchovnil, je zralý, aby se opět sjednotil se silami, vládnoucími na Slunci. Může se účastnit vývojového tempa Slunce. Nyní dochází k důležitému světovému ději: Země se zase spojí se Sluncem. Zatím co se děje to, o čem jsme mluvili, spojuje se Země se Sluncem. Řekli jsme, že sluneční duchové sestoupili na Zem při události na Golgotě. Řekli jsme též, že tento Kristův princip se rozvine tak, jak jsme to mohli popsat. Nyní bude tedy Země zralá, aby se spojila se Sluncem. A Měsíc, který byl nutný k tomu, aby vývoj nepostupoval příliš rychle, bude překonán; člověk ho již nebude potřebovat. Síly Měsíce budou překonány. V této době se člověk bude moci spojit se Sluncem. Bude žít ve zduchovnělé Zemi a současně bude spojen se silou Slunce. A bude přemožitelem Měsíce. Jasnovidci se to projevuje tímto symbolickým obrazem páté pečeti: ženou, nesoucí v sobě Slunce, a u svých nohou má Měsíc. (*viz pátá pečeť*)

Tak jsme dospěli k době, kdy bude člověk zduchovněn, kdy se opět spojí se silami Slunce, kdy Země a Slunce budou jedním tělesem a síly Měsíce budou překonány. – A nyní si musíme připomenout, že tento vývoj prodělá pouze pokročilejší část bytostí, která bude prosycena principem Kristovým; tato část dospěje tak daleko. Ale ti, kteří zatvrdí ve hmotě, ti vypadnou, vytvoří takřka vedlejší planetu se ztvrdlou, ztělesněnou hmotou.

Nyní si vzpomeňme, jak se jasnovidci astrálně jeví člověk před svým sestupem na Zem jako fyzická bytost. Vzpomeňme si, že jsme přesně poukázali na to, že se člověk objevil ve čtyřech typech své skupinové duše, v podobě lva, orla, býka a člověka. S těmito čtyřmi typy skupinové duše se setkáváme dříve, než člověk vstoupil do fyzické úrovně, než se zindividualizoval. Tyto typické podoby, které člověk měl dříve, než sestoupil do fyzického těla, nejsou na dnešním fyzickém člověku viditelné; jsou v moci duše, jsou vtěsnány jako kaučuk do lidské formy. Ve skutečnosti je tomu tak, že ještě dnes spatřujeme, když se člověk neovládá, když jeho duše mlčí buď proto, že spí, nebo že je v nějakém více nebo méně nevědomém stavu, potom i dnes ještě vidíme, jak z něho vystupuje příslušný zvířecí typ. Ale člověk překonal tento zvířecí typ hlavně tím, že sestoupil na fyzickou úroveň.

Kdy byla člověku dána schopnost, aby překonal zvířecí typ na astrální úrovni?

Vzpomeňme si, že jsme mluvili o sedmi obdobích atlantského vývoje. Těchto sedm období zahrnuje čtyři první a tři poslední. V prvních čtyřech obdobích byl člověk ještě naprosto skupinovou duší. V pátém období vznikl první impuls k jáství. Máme tedy v Atlantidě čtyři vývojové stupně, v nichž člověk postupuje nejprve jako skupinová duše, a každé ze čtyř prvních atlantských ras odpovídá jedna z typických zvířecích podob – lev, orel, býk a člověk. To přechází do člověka v pátém období; zde se tyto typické podoby ztrácejí. Nyní si představte, že člověk se ve své nynější podobě proniká Kristovým principem a tím stále více překonává zvířecí podobu. Neproniká-li se však Kristovým principem, potom zvířecí podobu nepřekoná. Čtyři typické hlavy: lev, orel, býk a člověk – zůstanou něčím, co zase nabude své podoby, jakmile to zase bude moci vzniknout. A k tomu se přidruží ještě tři jiné postavy, podoby tří posledních ras atlantského vývoje, kdy člověk již začínal být člověkem. Nebude-li

člověk pracovat ve své duši na tom, aby tato zvířecost zmizela, zůstanou mu i tyto tři postavy.

Jak se tedy objeví na zduchovněné Zemi člověk, jenž během naší doby nepřijal Kristův princip?

Objeví se v materialitě, ukáže se opět v podobách, z nichž vzešel. Měl tyto zvířecí podoby a ještě k nim tři přibral. Co by bylo mohlo zvířecost překonat, toho nevyužil. Zvířectví opět vyvstane, a to v sedmi podobách. Jako se kdysi v Atlantidě vynořily čtyři hlavy, zvířecí člověk, tak se z proměněné, z astrální (*zastralizované*) Země vynoří sedm takových typických hlav. A bude se opakovat výjev, který se odehrál tehdy. Duchovní člověk byl zde ve svém zárodku, ale nemohl ještě vytvořit individuální podobu. Vyvíjel ony čtyři zvířecí hlavy. I pro tehdejší dobu se znázorňuje člověk ve svém zárodku jako žena, která rodí duchovního člověka. Také člověk budoucnosti se zpodobuje ženou, rodící duchovního člověka. Ale to, co zůstane v tělesnosti, bude mít na vedlejší Zemi podobu zvířete se sedmi hlavami. Jako zde existovaly čtyři hlavy před tím, než člověk mohl zvířecost překonat, tak se objevují ti, kteří setrvali ve zvířecosti, jakožto celé společenství, jakožto zvíře se sedmi hlavami.

Tak se tedy skutečně jednou v budoucnosti ukáže, až se Země spojí se Sluncem, že nahoře bude zduchovnělá Země, a dole vše to, co nepřijalo duchovní princip. A zase se objeví zvířecí hlavy, které zde kdysi existovaly, jenže nyní zde budou v nevhodnou dobu. Dříve tu byly ve správné době, v době přípravy; nyní to budou odpůrci řádu. – Vidíme tedy, že nyní z astrálního moře vystupuje – neboť i Slunce se zastralizuje – netvor se sedmi hlavami, sedmihlavé zvíře – jako kdysi vystoupilo z úrovně fyzické.

Všechno, co má v člověku základ z těla éterného – prosím, abyste si toho povšimli – nazýváme v mysterijní řeči, které používá i apokalyptik, „hlavou“, protože to vyvolává takovou typickou podobu hlavy, jakou je hlava lví, vidíme-li to jasnozřivě. V tom působí éterné síly. Sledujeme-li atlantský vývoj, vidíme, že tehdy bylo éterné tělo ještě vně hlavy. Co se v člověku buduje éternými silami, nazývá se v mluvě apokalyptických mystérií „hlavou“. Tím je tedy míněno to, co se jeví jasnozřivému pohledu zvláště jako hlava. Co je však některým článkem éterného těla vytvořeno v člověku fyzicky, to se nazývá „rohem“. Roh je tedy v mysterijní řeči velmi tajuplnou věcí. To, co např. bylo v člověku fyzicky vytvořeno tím, že kdysi prošel onou rasou atlantské doby, v níž zde existoval typově lev jakožto skupinová duše, to se nazývá rohem. Rohem nazýváme tedy fyzickou část, která pochází od některé části éterného těla. Rohem je např. orgán, jenž je zevním fyzickým projevem něčeho éterného.

Nyní budu konkrétní. Veškeré fyzické orgány člověka jsou vlastně ztuhlé éterné orgány; vznikly ze zhuštěného éterného těla. Pohledme např. na lidské srdce; dnes je fyzickým orgánem. Je ale zhuštěno z éterného orgánu. Toto dnešní lidské srdce vzniklo tehdy, když člověk procházel skupinovou duševností, označované jako lev. Srdce je tedy rohem lví hlavy, neboť když éterné tělo vospělo natolik, že se člověk objevil ve skupinové duši, kterou symbolizuje lví hlava, vytvořil se zárodek, z něhož se později stalo fyzické srdce. Z tohoto základu lvího člověka vznikl počátek dnešního lidského fyzického srdce. Zatím co tedy vznik éterného těla odvozujeme od přeměny jedné hlavy v jinou, od připojení jedné hlavy k druhé, chápeme lidské fyzické tělo jako připojení jednoho rohu k druhému. Lidské éterné tělo se skutečně skládá z „hlav“ a lidské fyzické tělo z „rohů“. To je mluva mystérií. Veškeré orgány člověka byly vytvořeny z éterného těla, jsou tedy samými rohy.

A nyní dobře uvažujme o všem, co jsme slyšeli; neboť je to něco, o čem sám apokalyptik říká: „Zde je moudrost“. Této moudrosti, kterou apokalyptik vložil do zjevu

sedmihlavého zvířete s deseti rohy, porozumíme teprve tehdy, když budeme důkladně přemýšlet o tom, čím je vlastně v mluvě mystérií „roh“ vzhledem k „hlavě“. Uvidíme, že bytosti, které si zachovají těchto sedm hlav, protože se zastavily ve vývoji, skutečně nabudou v propasti fyzické tělo s deseti zatvrdlými fyzickými tělesnými orgány.

X.

Viděli jsme, že v Janově Apokalypse máme popis zasvěcovacích dějů, nebo snad lépe řečeno zasvěcovacích zážitků křesťansky zasvěcovaného člověka. Když jsme nyní prošli celý obsah Apokalypsy, odpovíme si ještě v posledních přednáškách na otázku: Jakým dějinným dokladem toto písmo vlastně je? Proč bylo napsáno?

Nyní jsme dospěli k důležitému bodu, jenž se nám posledně odhalil při přechodu naší Země do duchovního, především astrálního stavu – kdy se pak ukážou určité pozoruhodné bytosti, které se zhustily ve hmotě a odštěpily od normálního postupu našeho zemského vývoje. Bude dobře – dříve než budeme pokračovat – učiníme-li si jakýsi všeobecný přehled o určitých věcech, které jsou základem našeho duchovně-vědeckého pozorování světa. Viděli jste přece, že u všeho, co jsme pozorovali, mají některá čísla určitý význam. A nyní je třeba, abychom si utvořili pojem o tom, co je zvíře sedmihlavé a desetirohé, co je zvíře dvourohé.

Musíme se nyní obeznámit se základními skutečnostmi světového vývoje. Ten totiž veskrze probíhá podle zcela určitých číselných poměrů. Laik v těchto věcech velmi snadno řekne, když slyší, že sedmička a jiná čísla mají v našich úvahách tak velký význam: „Věřu, tihle duchovní badatelé znova ohřívají starou pověru, která se pojí k sedmičce, dvanáctce a podobně.“ – Jakmile totiž naši milí současníci slyší o něčem takovém, co pravidelně postupuje kupředu podle sedmičky, ihned mluví o pověře. Ačkoli tito naši současníci žijí vlastně vzhledem k tomu, čemu sotva rozumějí, ve zcela stejné pověře – neboť mluví např. o tom, že duha má sedm barev, tónová stupnice sedm tónů, ježto osmý tón je pouze opakováním prvního. Podobně se mluví o čísle sedm v mnoha jiných oborech, a právem.

Pozorujeme-li velké světové souvislosti, nemluvíme o čísle sedm v žádném jiném smyslu, než to činí fyzik, mluví-li o sedmi barvách, a stejně tak jako se v hudební nauce mluví o sedmi tónech. Přitom není pro nás sedmička ničím jiným než výsledkem okultní zkušenosti. Jako člověk vypočítává a sestavuje sedm barev, tak okultista vypočítává sedm po sobě následujících stavů světového vývoje. A protože světová moudrost o těchto věcech vždycky věděla a mluvila, přešlo to do obecného povědomí a lidé nacházeli v této sedmičce něco zvlášť důležitého.

Právě proto, že sedmička byla např. odůvodněna ve světových poměrech, přešla do všeobecné víry, a ovšem i do pověry. Vzpomeneme-li si na to, co jsme řekli o tajemství sedmi pozounů, sedmi pečetí, sedmi dopisů, co jsme řekli o sedmi po sobě jdoucích údobích atlantské doby, vidíme již, že ve světovém vývoji máme vlastně neustále periody, které se opakují podle čísla sedm. Přihlédneme tedy k základní skutečnosti světového vývoje, že číslo sedm ovládá všechny části tohoto vývoje.

Slyšeli jsme, že Země, dříve než se stala Zemí, byla Měsícem. Než se stala Měsícem, byla planetou Sluncem; a že předtím byla Saturnem. Až Země projde stavem Země, přejde do stavu Jupitera, potom do stavu Venuše a nakonec do stavu Vulkánu; takže rozeznáváme sedm po sobě následujících planetárních vtělení naší Země: Saturn, Slunce, Měsíc, Země, Jupiter, Venuše a Vulkán. To jsou největší období v celém našem vývoji a můžeme je do určitého stupně jasnovidně přehlédnout. Popsali jsme již tři předcházející stavy Země. Nyní si ujasníme, co je vlastně smyslem celého tohoto vývoje, proč Země prochází těmito sedmi stavy. Těchto sedm stavů se totiž shoduje s vývojem lidského vědomí. Každý z těchto

stavů: Saturn, Slunce, Měsíc, Země, Jupiter, Venuše a Vulkán, charakterizuje určitý stav lidského vědomí.

Pohlédněme nazpět do prastaré doby saturnské. Víme, že tehdy zde existoval z dnešního člověka teprve nejprvnější zárodek jeho fyzického těla. Tento první zárodek samozřejmě nemohl u člověka vyvinout takové vědomí, jaké má člověk dnes. Jiné bytosti měly lidské vědomí; člověk měl tehdy vědomí, jaké má zde, na fyzické úrovni, dnešní říše nerostná. Nazýváme to vědomím hlubokého transu. Takové vědomí měl první lidský zárodek na Saturnu. Tento saturnský vývoj prodělal člověk proto, aby mohl ponenáhlu vystupovat ke svým vyšším stavům vědomí. Tehdy prodělal první stav.

Saturnský vývoj tedy odpovídá vědomí hlubokého transu: je to první stupeň vědomí. Nesmíte se ovšem domnívat, že tento stupeň vědomí zůstal po celý saturnský vývoj týž, ale v podstatě byl přece jen takový, že stupeň vědomí člověka na Saturnu lze charakterizovat jako vědomí hlubokého transu. Toto vědomí je dokonce temnější, než vědomí, které dnes člověk má za bezesného spánku. Neboť v takovém spánku má dnes člověk vědomí, kterého nabytí na druhém stupni, za vývoje slunečního. Tedy během druhého stupně, během slunečního vývoje, prodělal člověk vědomí bezesného spánku. Je to stejné vědomí, které má dnes na fyzické úrovni kolem nás rostlinná říše.

Potom nastal měsíční stupeň vývoje. Tehdy nabytí člověk vědomí, které můžeme pochopit již snadněji, protože ve snivém vědomí má člověk alespoň poslední zbytek tohoto měsíčního vědomí. Dnešní snivé vědomí je stavem mezi bezesným spánkem a mezi obyčejným bdělým denním vědomím, které trvá od rána až do večera. Třetí stav vědomí byl tedy vyvinut na Měsíci, a dá se srovnat s dnešním spánkem plným snů, leč se zcela jinou životností a pohyblivostí. Snový spánek dává vědomí, které se skládá z jednotlivých útržků představ a obrazů, a má jen nepatrný vztah k reálnému zevnímu světu. Měsíční vědomí, které bylo snivým obrazným vědomím, mělo velmi významné vztahy k zevnímu světu; přesně odpovídalo tomu, co se nacházelo v okolním duševně-duchovním světě. To se opakovalo za atlantského vývoje člověka. Nazýváme to snivým obrazným vědomím, ale mohli bychom to také nazývat vědomím somnambulním (*náměsíčností*).

Čtvrtého vědomí nabýváme v životě na Zemi, nazýváme jej jasným denním vědomím, neboli vědomím předmětným.

K vyššímu stupni vědomí, o němž nemá většina dnešních lidí ani tušení, dospějí lidé během doby jupiterské, až se odehraje všechno, co jsme již popsali a co je ještě třeba dodat v souvislosti s Janovou Apokalypsou. Potom, až bude člověk takřka zachráněn a unikne propasti, až unikne zkáze a vystoupí do zastralizované a zduchovněné Země, potom bude dán základ k tomu, aby na Jupiteru dosáhl vědomí, které můžeme nazvat „vědomím obrazným vědomím“. Máme-li toto vědomí popsat, můžeme to učinit je na základě zkušeností zasvěcenců. Neboť zasvěcení není nic jiného, než na některém dřívějším vývojovém stupni nabytí schopností, jichž normální lidstvo dosáhne na pozdějším stupni.

Při vědomém obrazném vědomí je člověk právě tak vědomý sebe sama, jako dnes od rána do večera. Ale vnímá při tom nejen předměty vnější, nýbrž v zorném poli má obrazy své duše; a to obrazy, které nejsou nějak tlumené, nýbrž jsou prostřeny do jasného denního vědomí. Tedy jasné denní vědomí spojené s vědomím měsíčním dává jupiterské vědomí. Člověk si zachová to, co má dnes, a k tomu si dobude schopnost vnímat duši a ducha. Dnes je tomu tak, že zasvěcenec vidí nejen fyzického člověka, nýbrž vnímá kolem něho i různé zářící duchovní útvary, které jsou výrazem jeho vášní, instinktů, myšlenek, jedním slovem: vidí auru člověka. Ta září,

svítí kolem člověka jako jemný plamen, částečně jako světelná mlha. Všechno, co zasvěcenec může takto zřít v lidském astrálním těle, právě tak jako obyčejné fyzické oko vidí fyzické tělo v jeho obrysech, to všechno je obrazem toho, co se děje v duši. V takové duši zasvěcence je vědomí, které můžeme označit jako vědomí měsíční a vědomí pozemské.

Na Venuši pak bude šestý stav vědomí, které můžeme nazvat jako vědomí inspirativní, vědomí inspirace. Vědomí inspirace proto, že zasvěcenec na tomto stupni vědomí může vnímat nejen duševní pocity, pudy, vášně atd., nýbrž že při něm vnímá (*vidí*) celý vnitřní charakter duše v jednotném tónu. Zasvěcenec začíná pozorovat to, co proniká svět – řekněme – barev a tvarů jako hudba sfér, takže se mu každá jednotlivá bytost jeví jako zvukový útvar toho, co dříve vnímal jakožto astrální obraz.

Sedmý stav vědomí, který bude na Vulkánu, můžeme nazvat vědomím intuitivním. Intuice není onou triviálností, jak se jí dnes obvykle rozumí, kdy se někdo skrze nejasný pocit domnívá, že něco poznal; – to je zneužívání tohoto slova. Ve školách zasvěcenců používá se slova „intuice“ pro nejvyšší myslitelný stupeň vědomí, kdy se duše s bytostmi sjednocuje, ztotožňuje, kdy je s nimi zajedno, přebývajíc v nitru těchto bytostí. Duše vězí ve všech věcech a bytostech svého zorného pole, ale přesto zůstává zcela individuální.

Sedm stupňů tohoto celého pozemského vývoje představuje tedy sedm po sobě jdoucích stavů vědomí. Každého stavu vědomí musí být dosaženo v sedmi stupních. Těchto sedm stupňů, jimiž musí vývoj pokaždé projít, nazýváme životními stupni; takže rozeznáváme sedm stupňů vědomí, a v každém stupni vědomí sedm životních stupňů. Je obtížné najít v naší řeči slova pro těchto sedm životních stupňů. Přihlížíme-li pouze k naší Zemi, tu můžeme životní stupně označit tím, že mluvíme o sedmi životních říších; neboť sedm životních stupňů na Zemi se shoduje se sedmi říšemi přírody.

Prvním životním stupněm je první elementární říše, druhým stupněm druhá, třetím stupněm třetí elementární říše, čtvrtým stupněm je říše nerostná, pátým stupněm říše rostlinná, šestým říše živočišná a sedmým životním stupněm je říše lidská. Můžeme tedy říci: na každém stupni vědomí prochází vývoj sedmi takovými životními stupni, či sedmi říšemi.

Kdybychom ale sedm životních stupňů na Saturnu označovali stejně jako první, druhou, třetí elementární říši, jako říši nerostnou, rostlinnou, zvířecí a lidskou, tu by to vyvolalo nesprávné představy, neboť názvy těchto říší jsou utvořeny podle našich pozemských zkušeností. A v oné pravěké době byly tyto říše utvářeny docela jinak, než je tomu dnes u přírodních říší na Zemi. Můžeme jen říci, že obdobně k našim zemským říším – existovalo sedm říší na Saturnu a sedm na Slunci. Bližší je nám již sedm říší Měsíce; a sedmi životními stupni Země stalo se právě oněch sedm říší na Zemi.

Životní stupně Země můžeme již popsat snadněji, ačkoli je dnes mimořádně obtížné podat člověku představu o třech elementárních říších. Vždyť člověk se domnívá, že má zdravou představu o říši nerostné, rostlinné, zvířecí a lidské; ale ani zde tomu tak není. Snad se vám podaří, utvořit si jakousi představu o těchto třech elementárních říších následujícím způsobem: představte si, že kameny, kovy atd., že tyto články nerostné říše, se neustále zjemňují, takže jsou stále méně viditelnější, že se doslova rozplývají ve stále jemnější substancialitu. Dejme tomu, že byste je všechny odpařily, takže by pak vlastně měly jen zcela jemnou průhlednou substanci, která by již nebyla viditelná... Kdybychom v tomto zjemňovacím postupu neustále pokračovali, vzešlo by něco, co by nakonec již ani nebylo říší nerostnou, nýbrž třetí

elementární říší. Potom bychom dospěli i ke druhé a konečně i k první elementární říši.

Pro dnešní schopnosti vnímání je obtížné, abychom si utvořili představu o těchto třech říších, vtajených, zhuštěných do našeho světa. Je tomu totiž tak, jakoby tyto elementární říše zhuštěním do našeho světa, řekněme, zmizely. Předcházejí naši říši nerostnou. Viděli jsme již, kdy se tato nerostná říše vytvořila. V dřívějších dobách pozemského vývoje byla zde tato nerostná říše právě ve stavu elementárních říší.

Přejděme nyní k ostatním čtyřem říším; říši nerostnou vidíte kolem sebe a stejně tak rostlinnou, zvířecí a lidskou. Musíme si ale uvědomit, že tyto názvy ve vlastním duchovně-vědeckém smyslu přece jen nejsou zcela správné. Laik říká, že k říši nerostné patří dnešní nerosty, k říši rostlinné rostliny, k říši zvířecí zvířata a k říši člověka lidé. Laicky řečeno je to sice správné a úplně to stačí pro veškeré triviální věci života, leč v okultním smyslu je to nesprávné. Neboť dle okultismu je dnes vývoj člověka ukončen teprve v nerostné říši. Teprve v budoucích vývojových údobích postoupí k říši rostlinné, zvířecí a lidské. Dnešního člověka můžeme nazývat skutečně člověkem, protože má vědomí svého já. Ale nemůžeme ještě říkat, že ve smyslu duchovní vědy je vtělen v říši lidské; neboť k tomu je zapotřebí něčeho jiného. O tom si musíme promluvit.

Záleží na tom, co dnes může člověk pochopit.

Dnes může člověk porozumět jedině říši nerostné. Jakmile přistoupí k říši rostlinné, již ji nechápe; říši nerostné může rozumět. Ze sil říše nerostné může sestavovat stroje, domy atd. Až se právě tak naučí prohlédat, jaké to jsou v rostlině síly, které jí dávají vyrůst, pak se teprve pozvedne svým vědomím do říše rostlinné. – A až se naučí chápat, jak cítí zvíře – dnes si o tom může učinit pouze zevní názor – stane se příslušníkem říše živočišné. A bude-li rozumět nejen svému vlastnímu já, nýbrž i jinému (*druhému*) já, pochopí-li úplně vnitřního člověka, pak teprve bude patřit k říši lidské.

Následující úvahou nejlépe porozumíte skutečnosti, že člověk může dnes pochopit pouze říši nerostnou. – Představte si, že mnoho učenců řekne: Ano, rostliny a zvířata nejsou ničím jiným než složité nerosty. A tito učenci očekávají, že dokáží látky spojit tak, že se z nich stanou rostliny a zvířata. Oddávají se klamně představě, že rostliny lze chápat jako nerosty, protože vůbec nemají ponětí o tom, že mimo říši nerostnou je tu ještě něco jiného.

Mnozí z nich říkají: „Vy, stoupenci duchovní vědy, sníte o tom, že existuje tělo éterné, něco, co je nad pouhým nerostným prvkem; ale přestanete snít, až se nám v laboratoři podaří vytvořit živou bytost – podobně jako dnes připravujeme kyselinu sírovou z uhlíku, dusíku, kyslíku, vodíku atd.“ – Domnívají se, že lze vytvořit živou bytost právě tak, jako se dá udělat kyselina sírová; domnívají se, že ryze materialistická věda to jednou dokáže. Domnívají se, že stoupenci duchovní vědy jsou tak pošetilí, že pochybují o tom, že jednou nastane doba, kdy se skutečně budou vyrábět rostliny v retortách. Tato doba nastane. Leč ti, kteří zaujmají okultní hledisko, to říkali vždy; vědí, že přijde doba, kdy člověk pojme do své vlastní přirozenosti rostlinstvo tak, jako do sebe pojal dnes říši nerostnou.

A jako z nerostů budou domy, jako dnes užívá sil říše nerostné, tak bude jednou vyrábět v laboratoři ze sil říše rostlinné, které mu budou potom dobře známé, útvary říše rostlinné i ještě vyšší, aniž by sahal po semenu, aniž by musel volat na pomoc přírodní síly, které dosud nechápe. Kdyby ale tato možnost, vyrobit v laboratoři živou bytost, nastala předčasně, tu by to bylo pro toho, jenž stojí na pravé půdě tajné vědy, tím, čemu se říká černá magie. Lidé musí pro každý krok vývoje napřed dozrát.

Je okultní rčení, které zní: „Lidé budou vyrábět živé bytosti na pokusném stole (jako dnes vyrábějí nerostné produkty) teprve tehdy, až se laboratorní stůl stane oltářem a chemický úkon posvátným obřadem!“ To je povždy pronášenou okultní průpovědí. A opravdu, dokud lidé budou chodit do laboratoře s vírou, že lze s hříšnými pocity vykonávat totéž, jako s pocity posvátnými, do té doby nebudeme nikdy moci z vůle bytostí, které řídí správným způsobem vývoj, vytvořit v laboratoři živou bytost. Neboť do živé bytosti, když je vytvářena, vtéká něco, co je v samotném člověku. Kdyby byl člověk darebákem, přešlo by darebáctví na vzniklou bytost a ta by byla otiskem darebáctví.

Až pochopíme, co to znamená, že „člověk působí v tom, co vytváří jako celá bytost, celým svým nitrem“, pak teprve bude svět zralý, aby tvořil živoucí útvary, rostliny, zvířata a lidi svobodnou činností. Až člověk pozná rostlinstvo právě tak dokonale, jako zná dnes nerosty, postoupí do říše rostlinné. Do říše živočišné se povznesou tím, že pronikne do citění tak, aby mohl svou vlastní duchovní silou vytvářet vnímající bytost, jako dnes zhotovuje nějakou věc. A do lidské říše postoupí, až bude moci nově vytvářet v plné svobodě člověka.

Dnes je tedy člověk v říši nerostné; a tato lidská bytost, jakou jsme my, je vlastně jedinou bytostí, která se v nerostné říši již zcela zdokonalila; zatím co ostatní říše v mnohém směru stojí na mnohem nižším stupni, než je stupeň, v okultismu označovaný jako říše nerostná. Rostliny nám ukazují jakýsi přípravný stupeň k tomu, co člověk bude prožívat, až jednou sám bude v říši rostlinné. Ale v říši rostlinné nejsou rostliny, nýbrž nanejvýš jejich předobrazy, nikoli praobrazy, nýbrž náznaky budoucí říše, do které člověk vstoupí, až vnitřně prožije rostlinnou přirozenost tak, jako dnes prožívá přirozenost nerostnou. Tato říše rostlinná, v níž člověk bude žít, bude se vyznačovat ještě jinými vlastnostmi. Bude se především vyznačovat určitou morální zásadou, která dnes sice bývá mnohdy vyslovována s rozumem, ale ještě dlouho nebude pochopena.

Dnes žije člověk tak, že lze říci: Jednotlivec, i když si to nepřizná, je přesvědčen o tom, že může být šťasten, i když vedle něho je někdo jiný nešťastný. Dnes je docela dobře možné, že se někdo cítí šťastným, přesto že ostatní lidé jsou nešťastní. I když se rozumově přiznává, že nejvyšší morálnost je ta, která činí šťastnými všechny lidi... v praxi denního života je člověk přesvědčen, že štěstí jednotlivce je zcela dobře možné, aniž by byl jiný člověk právě tak šťastný jako on. Až člověk bude v říši rostlinné, dosáhne po morální stránce takového vývojového stupně, že mu bude nemožné, aby se jako jednotlivec cítil šťastným, když jeho bližní jsou nešťastní. „Štěstí jednotlivce je neodlučitelně spojeno se štěstím všech.“ Tato zásada bude platit, až člověk bude pojat do říše rostlinné. Žádný člověk se nebude moci cítit šťastným, kdyby jeho štěstí vylučovalo štěstí všech.

Zde vidíte, že pro tak jemné pojmy, jaké musíme v okultismu mít, chceme-li všemu rozumět, je dnes velmi málo vnímavosti. Ale vidíte také, že člověk má ještě před sebou dlouhý vývoj. Toho všeho musí dosáhnout, a dosud je zde z toho velmi málo.

Mluvíme tedy o sedmi říších, jimiž člověk prochází. Na Jupiteru zase bude sedm říší, které se ještě poněkud podobají sedmi říším pozemským, přece ale se od nich již velmi liší. Na Venuši jich zase bude sedm a na Vulkánu také. Zde je již vůbec nemůžeme nazývat říšemi, pojem říše se zde již nikterak nehodí.

Přihlédneme-li k tomu všemu, musíme říci, že máme především sedm vývojových stupňů vědomí, stupeň saturnský, sluneční, měsíční, zemský, jupiterský, Venuše a Vulkánu, a na každém stupni vědomí máme sedm stupňů životních, jimiž se musí vyvíjet každá bytost, procházející stupni vědomí.

Každý životní stupeň musí zase proběhnout sedmi stupni tvarů, a sice tak, že tak zvaný fyzický stupeň tvaru, který nyní máte kolem sebe, nutno pokládat za prostřední. Dříve než se něco stane fyzickým, je to astrální; než se to stane astrálním, je to na určitém stupni duchovním, který se nazývá nižším dévachanem; a než něco sestoupí na tento stupeň, je to na stupni vyššího dévachanu.

Máme zde tři stupně tvaru. První můžeme ještě nazvat beztvarym; další stupeň tvaru označujeme za nižší stupeň dévachanu; potom následuje stupeň astrální. Když se astrální prvek zhustí, stane se fyzickým. Potom se fyzický prvek zase rozpustí a vrací se zpět k dokonalejší astrální úrovni; odtud to přechází k dokonalejší úrovni nižšího dévachanu, a z nižšího dévachanu do vyššího dévachanu. Fyzický stav tvaru je stavem středním.

Každá říše probíhá sedmi stavy tvaru.

Musíte rozlišovat mezi fyzickým a nerostným, neboť to není jedno a totéž. Dnes splývá fyzické na pohled v jedno s nerostným, proto se mohou obě lehce zaměnit. Nerostná říše prochází všemi stupni tvaru; jakožto nerostná říše může mít svůj zárodek nahoře na nejvyšším stupni dévachanu. Potom sestupuje na nižší duchovní stupeň, zůstávajíc stále říší nerostnou; potom do astrální úrovně, kde má svůj astrální předobraz, a potom se zhušťuje ve fyzický útvar. Tak máme tedy v každé říši sedm stavů tvaru.

Každý stav vědomí může probíhat jen tak, že projde sedmi životními stavy. Každý životní stav probíhá sedmi stavy tvaru. To dává celkem 7 krát 7 krát 7 stavů. Celý vývoj Země prochází skutečně 7 krát 7 krát 7 = 343 stavy. Naše Země byla kdysi Saturnem; ten prošel sedmi životními stavy a každý životní stav sedmi životními formami. Máme zde tedy 49 stavů na Saturnu, 49 na Slunci, 49 na Měsíci atd., čili celkem 7 krát 49 = 343 stavů. Člověk tedy projde 343 stavy.

Když byl Saturn zcela na začátku svého vývoje, byl počat člověk nejdříve v nejvyšším duchovnu, kterého můžeme dosáhnout jako útvar, který dlel v nejvyšším dévachanu. To byl první stav tvaru; ten byl zcela nerostný. Jako takováto bytost sestoupil člověk až do fyzické říše, a opět vystoupil až do horního dévachanu. A zde nastává veliká obtíž, neboť chcete-li použít zde jmenovaných výrazů, museli byste nyní říci: člověk přichází do nejbližší další říše. Ale pro Saturn se tyto výrazy nehodí. Tímto způsobem prošel člověk na Saturnu 49 stavy. Zvláštní je jen to, že se nyní můžete otázat: „Pak by přece musel člověk na Saturnu projít životními stavy. Dostalo-li se mu však éterného těla až na Slunci; jak se může říkat, že prošel na Saturnu životními stavy?“ – Tyto životní stavy nebyly ještě takové jako později, kdy měl člověk životní tělo; byly to stavy zástupné. Bylo to způsobováno tím, že do nich zasahovaly vyšší bytosti. Člověk neměl na Saturnu samostatný život; ale vyšší bytosti ho postupovaly svým tělem éterným, astrálním, já atd.

Je nutné, abyste pochopili, že člověk prodělal na Saturnu 49, na Slunci 49, na Měsíci 49 stavů. Na Zemi prodělal člověk z těchto 49 stavů teprve první tři životní stavy; dnes se člověk nachází ve čtvrtém životním stavu – právě v říši nerostné. V prvním životním stavu Země dlel člověk v první elementární říši a prodělal v ní sedm stavů tvaru; ve druhém životním stavu byl v druhé elementární říši a prošel zde zase sedmi stavy tvaru; ve třetím životním stavu, ve třetí elementární říši, prodělal rovněž sedm stavů tvaru; a nyní je člověk ve čtvrté elementární říši, která je stejná jako říše nerostná; je přibližně uprostřed této říše, poněkud za středem říše nerostné.

Toto schéma je však neplodné. Musel jsem ho uvést, protože i my takové schéma potřebujeme. Ale tomu, kdo chce postupovat na skutečné okultní cestě, nepomáhá – zásadně vzato – zcela vůbec, popíšete-li celý svět až vzhůru k nejvyšším okultním skutečnostem pomocí takových schémat. To má význam potom pouze pro vaši přítomnou inkarnaci. V příštím vtělení byste se museli takovému schématu učit znovu. Můžeme si je představovat jen tím, že používáme mozků; je vhodné pouze pro mozek. Ježto ale mozek smrtí zaniká, rozpadne se úplně i celý tento schématický popis.

Vystihnete-li však to, co se skutečně stane, co jsme popsali při postupném sledování obrazů pečeti, jak to zří jasnovidné vědomí, pochopíte-li to – nejprve v obrazotvorné představě – potom je to něco, co není vázáno na váš fyzický mozek, co vám zůstává trvale, protože to nepochází z fyzického myšlení, nýbrž z jasnovidně zřené skutečnosti. Musíme se tedy chránit před tím, abychom považovali za skutečný okultismus to, oč se dnes usiluje na základě vzoru fyzického chápání, které chce schematizovat i vyšší světy. To je popis na základě prostředků obyčejného fyzického rozumu. Samozřejmě, že fyzický rozum zde má svoji roli. Je tedy i prospěšné, abychom si takové schéma nastínili, a v našem schématu můžeme ještě pokračovat.

Poznali jsme, že procházíme 343 stavy. Nyní se však stává věc teprve složitou, uvědomíme-li si, že nezůstává pouze při tom; že člověk ve stavu tvaru musí také ještě projít různými stavy. Nynějšímu fyzickému stavu tvaru přecházely tři jiné a tři jiné budou následovat. Nyní ale prochází tento fyzický stav tvaru opět sedmi stavy, a to je teprve oněch sedm stavů, o nichž jsme mluvili v předešlých dnech. Prvním z nich je stav, kdy Slunce bylo ještě spojeno se Zemí; druhým, kdy Slunce vystupuje ze Země; třetím, kdy od Země odešel Měsíc; čtvrtým stavem je stav atlantského lidstva. Atlantské lidstvo žilo ve čtvrtém vývojovém období fyzického stavu tvaru. Každý stav tvaru má tedy opět sedm takzvaných stavů ras (*plemen*), ač výraz „rasa“ platí pouze pro náš prostřední stav.

A nyní sami žijeme v pátém stavu (*plemeni*), žijeme v pátém poatlantském období, mezi velkou atlantskou potopou a velkou válkou všech proti všem. Potom bude následovat šestý věk, a po něm sedmý. Šesté období se nám naznačuje v Janově Apokalypse sedmi pečeti, sedmé období sedmi pozouny. Potom všechno přejde do astrálního stavu tvaru. Astrální stav je příští stav tvaru, který zase bude mít sedm stavů.

Naše schéma tím ještě není u konce. Každý takový stav, jenž uplyne mezi takovou událostí, jakou byla velká potopa a velká válka všech proti všem, každý takový stav musíme opět rozdělit na sedm stavů. V pátém období tyto stavy nesou názvy: kulturní epocha indická, perská, chaldejsko-babylónsko-asyrsko-egyptsko-židovská, řecko-latinská, naše epocha, potom šestá – v Apokalypse naznačená obcí ve Filadelfii; a sedmá, která vystřídá šestou.

Představíme-li si tedy, že se celý vývoj skládá ze samých takových malých stavů (které jsou však i tak dosti dlouhé!), obdržíme 7 krát 7 krát 7 krát 7 krát 7 vývojových stavů jako je staroindický nebo staroperský. Od Saturnu k Vulkánu prožije člověk celkem 16 807 těchto rozličných stavů:

$$7 \cdot 7 \cdot 7 = 343 \cdot 7 = 2401 \cdot 7 = 16\ 807 \text{ stavů}$$

Vidíte z toho, jak číslo sedm tvořivě ovládá v obdobích jdoucích po sobě celý vývoj. Jako tóny v hudbě postupují od oktávy k oktávě, tak plyne celý vývoj v oktávách bytí.

Nyní si vzpomeňme na to, že sedm z těchto 16 807 stavů máme v naší době mezi velkou atlantskou potopou a vekou válkou všech proti všem. A že sedm stavů bylo také před tím v atlantské době. Připomeňme si však také, že čtyři z těchto sedmi stavů atlantské doby prodělal člověk za zcela jiných poměrů než tři pozdější. Nyní tedy víme, jaké to jsou stavy a jak je máme počítat. Čtyři stavy z tohoto velkého počtu stavů, prodělal člověk za atlantské doby tak, že se cítil jako skupinová duše, jak jsme ji naznačili v podobách reprezentovanou orlem, lvem, býkem a člověkem. Člověk postupně rozvíjel tyto čtyři skupinové duše ve čtyřech základních rasách atlantské doby. Protože rasy stále zůstávají – jako např. zůstala rasa indická, přestože se vyvinuly rasy pozdější (zasahují svým životem jedna do druhé) – proto také zůstaly čtyři hlavy, naznačující skupinové duše na počátku pátého atlantského kulturního období.

Toto čtyřhlavé zvíře máme v sobě. V téže době, kdy se začínal člověk zhušťovat ze stavu éterného do fyzického, vytvářel si přiměřeně své čtyřskupinové duši čtvero rozličných tělesných článků. A tím, že se jeho dřívější vědomí skupinové duše přeměnilo ve vědomí individuální, tím splynula v člověku na počátku pátého atlantského období jeho dřívější čtvernost. Nosí tyto čtyři hlavy v sobě. Ty se sloučily v jeho hlavě, jež ponenáhu vznikala. Hlava člověka, jak se vyvíjela během pátého atlantského období, se skládá z oněch čtyř skupinových hlav. Přiměřeně těmto čtyřem hlavám má člověk čtyři části svého fyzického těla. To jsou tedy především ony čtyři rohy, takže si můžete představit, že člověk měl čtyři zvířecí hlavy (pouze poslední z nich je již zvíře-člověk), protože byl éterným člověkem, neboť to je tím míněno. Měl čtyři hlavy, a každá soustava sil, odpovídající jedné z těchto hlav, vytvářela fyzické orgány.

Včera jsme slyšeli, že naše srdce bylo vytvořeno jednou z těchto soustav sil, tou, která souvisí s hlavou lva. Jednotlivé orgány fyzického člověka jsou zhuštěniny příslušných článků éterného těla. Tak uvažuje apokalyptik; a proto si praví: fyzické je zhuštění éterného. Jako kdybyste uvažovali: „Tato kůže zhrubne a vytvoří mozol“. Apokalyptik uvažuje následovně: „Člověk je éterným výtvozem, a ten se zhustil a stane se fyzickým.“ A protože člověk byl je čtverností jako čtyři skupinové duše, utvořily se čtyři taková zhuštění; z těch se skládá lidské fyzické tělo. To je důvod, proč označujeme to, co ve fyzickém těle odpovídá tělu éternému, jako roh. Roh je zatvrdlé zhuštění.

Člověk v té podobě, jakým se stal právě ve čtvrtém období atlantského věku, byl vyobrazen jako zvíře se čtyřmi hlavami a čtyřmi rohy. Nyní se vyvíjel dále v individuálního člověka. To potom začalo poblíž dnešního Irsku. Třemi posledními obdobími procházel člověk tak, že vyvíjel zárodek lidského já. Sledujete-li zevně fyzický vývoj člověka v této době, shledáte, že již nevytváří zvířecí tělo, nýbrž že postoupil na úroveň člověka. Zdokonaloval postupně své lidství, až přijal Kristův princip.

Pohlédneme-li na dnešního člověka, můžeme říci: Kdysi nebyval takovým, jakým je dnes. Aby se mohl takovým stát, musel projít čtyřmi zvířecími skupinovými dušemi, musel být vtělen v tělech, která odpovídají dnešní podobě lva, orla, býka a člověka. Potom člověk vystupoval výše a stále více nabýval lidské podoby. Podobnost s dřívější skupinovou duší zmizela. Konečně se člověk stal podobný člověku, nemá již zvířecí podobu.

Nyní si ale také musíte ujasnit důležitou událost, k níž došlo tehdy, když člověk nabyl lidské podoby; nepochopíme-li tuto krajně důležitou událost, pak nikdy neporozumíme Janově Apokalypse.

Až do této události, kdy člověk přešel do lidské duševnosti, bylo zraku lidí naprosto skryto to, co se později stalo zjevným. Člověk měl tehdy jakési temné, šeré vědomí. Když se ráno probudil, viděl, jakoby všechno bylo obklopené mlžnými útvary. A když usnul, dlel v duchovním světě; ten se jevil v obrazech, neboť taková je přirozenost duchovního světa. Nyní vám popíši něco, co se odehrálo dříve, než člověk fyzicky přešel do lidského stavu, než ze skupinové duševnosti vystoupil k plnému vědomí já.

Člověk prožíval zde na Zemi jen něco málo zkušeností. Potom usínal, a ve spánku žil v temném vědomí v duchovním světě mezi bohy a duchy; dozvuky toho jsou zachovány v bájích a pověstech. Tehdy člověk prožíval mohutné obrazy: např. že potkal dvě jiné bytosti, házející za sebe kameny, a že z těchto kamenů vyrůstaly ze země jiné bytosti, jim podobné. Takové zážitky měl člověk ještě po celé čtvrté období atlantského věku. Chceme-li to vyjádřit naší řečí, tu musíme říci: veškeré plození člověka se neodehrávalo za bdělého vědomí, nýbrž za vědomí ve spánku. Když dlel člověk mimo své fyzické tělo, ve světě duchovním, za tohoto stavu vědomí, kdy se mu všechno jevílo v obrazech, uváděl ve skutek to, co se mělo stát. Celý akt rozplodování byl zahalen duchovnem, jevil se mu v obraze, jak hází kameny za sebe. Celý akt oplození byl zahalen duchovním vědomím, spočíval mimo denní vědomí.

Člověk nevěděl nic o pohlavnosti. Za denního vědomí se na sebe nedíval tak, jakoby zde byl ve dvou pohlavích, a jeho duše nebyla dotčena žádnou myšlenkou o pohlavnosti. Nikoli proto, že by tehdy pohlavnost neexistovala; byla zde, ale spočívala v temnotě duchovního vědomí a člověk o ní během denního vědomí nevěděl. Člověk nabyl vědomí o pohlavnosti teprve tehdy, když si vydobyl první zárodky vědomí svého já. Je to okamžik, který nám líčí Bible, kdy Adam a Eva postřehnou, že mají pohlaví. Tento významný dramatický okamžik pozemského vývoje nutno klást do této doby.

Pohlédnete-li jasnovidně zpět do předchozí doby, spatříte u člověka jen nástroje ducha. Ostatní vůbec nebylo vidět. Z člověka byla patrná jen horní část jeho postavy. Od zmíněného okamžiku bylo možné vidět celého člověka. Teď chápeme, proč se lidé najednou zahalovali. Předtím neviděli nic, co by měli skrývat. Tak člověk pozvolna vstupoval do vnějšího světa.

Díváme-li se na vnější lidskou podobu jako na zhuštěný éterný prvek, tu na čtvrtém atlantském stupni máme ke čtyřem hlavám skupinových duší čtyři rohy. V posledních třech atlantských obdobích začíná se však ve fyzickém prvku všechno vyvíjet dvojmo. Na každém stupni, kdy se měla vytvořit další hlava skupinové duše, vytvořila se fyzická část člověka dvojmo, mužsky a žensky. V prvních čtyřech stupních je člověk výtvořem se čtyřmi hlavami, éterná zhuštěnina se čtyřmi rohy.

Potom dostává tři další hlavy, které nejsou viditelné, protože přešly do vnější podoby člověka; proto se zevně neprojevují. Tyto tři éterné hlavy, nejdůležitější hlavy člověka, může vidět jen jasnovidec, a mezi nimi další dvě, které jsou jako stín vedle člověka, jako dvojitý stín. Když nastala atlantská potopa, máme tedy sedm hlav duchovních skupinových duší, z nichž tři poslední hlavy se jeví vždy tak, že mají svůj fyzický projev ve dvojí podobě – jako mužský a ženský.

Z toho vidíte, že na konci atlantské doby měla celá skupinová duševnost člověka sedm hlav a deset rohů, třebaže poslední hlavy zůstaly neviditelné. První čtyři hlavy nemají oddělené mužské a ženské rohy; poslední tři mají ale mužský a ženský prvek oddělený.

Těchto sedm hlav a deset rohů má člověk v sobě. Přijetím Kristova principu je musí nyní zpracovat tak, aby byly doslova zahlazeny (*zničeny*). Neboť pokaždé, když člověk dnes zemře, je v jeho astrálním těle docela dobře vidět sedm hlav a deset rohů. Ty jsou udržovány pohromadě jako patřičně utvářený kaučuk.

Dejme tomu, že by se člověk zatvrdil v naší době vůči Kristovu principu, že by prošel i dobou velké války všech proti všem, aniž by měl zážitek Krista, že by zavrhl Krista. Pak by se, až Země přejde do astrální úrovně, náhle objevilo ve staré podobě to, čím tento člověk byl, k čemu přivedl to, co měl proměnit. Objevilo by se zvíře se sedmi hlavami a deseti rohy. Zatím co u těch, kteří přijali Kristův princip, bude pohlavnost zase překonána, – ti, kteří se zatvrdili, ti si uchovají šestirohou pohlavnost a objeví se ve své celistvosti jako zvíře se sedmi hlavami a deseti rohy, k nimž byl položen zárodek v atlantské době.

Tyto hlavy a rohy se přemění přijetím Kristova impulsu. Kdo však Krista odmítne, tomu zůstanou zachovány a znovu se objeví v době, která je naznačena vylitím číší hněvu a rozštěpením Země na dvě části. V jedné se objeví kristovští lidé v bílém rouchu jakožto vyvolení, již v době pečetí, – a ve druhé části se objeví lidé v podobě zvířete se sedmi hlavami a deseti rohy. Potom se také objeví jiné zvíře se dvěma rohy, symbolizované číslem 666.

XI.

Sledovali jsme vývoj naší Země tak daleko, že jsme viděli, jak v budoucnosti, po různých významných událostech, které jsou vyznačeny otevřením sedmi pečeti a zvukem sedmi pozounů, přejde Země do zduchovnělého stavu se všemi svými bytostmi. Vyjmuti z toho budou pouze ti, kteří odmítali přijmout Kristův princip; přičemž toto „odmítání“ si musíme představovat jako energický, zlomyslný a neinteligentní duchovní odpor.

Až Země nabude své astrální, duchovní formy, nebudou moci ovšem ani tyto bytosti žít ve hrubě hmotné – řekněme – zemité látce, nýbrž i ony přejdou v době, která bude následovat po zvucích pozounů, v době, kterou jsme charakterizovali vylitím číší hněvu, do astrální formy. Ale jejich pokleslá přirozenost, to, čím se staly, protože nepřijaly Kristův princip, to vše se vyjeví v astrální úrovni hlavně tím, že v podstatě budou mít zvířecí podobu, kterou jsme popsali jako zvíře se sedmi hlavami a deseti rohy.

Ze všeho, co bylo řečeno, mohli jste vystihnout, jaký je vztah mezi tím, co nazýváme hlavami a co rohy. Ale při tom vám bude stále tanout na mysli otázka: „Proč se vlastně nazývá ten či onen orgán fyzického těla zrovna rohem? Proč označujeme fyzické orgány a jejich zbytky v astrální úrovni, až se Země stane astrální, jakožto „rohy“?

Je snadno pochopitelné, že lidé, kteří nepřijali Kristův princip, musí se opět zvrhnout do stavu, v němž byl člověk před tím, než se mohl účastnit Kristova principu. Člověk byl dříve neindividuální bytostí se skupinovou duší; a viděli jsme, že po čtyři první údobí atlantského věku byl vybaven skupinovými dušemi, které jsou správně symbolicky zobrazovány hlavami býka, lva, orla a člověka. Onu poslední hlavu si musíme představovat jako hlavu zpola zvířecí a zpola lidskou. Musíme si tedy plně uvědomit, že až se ve zduchovnělé Zemi zase objeví člověk, který nevyužil během naší epochy Kristova principu, že se potom objeví – protože ničím nepřispěl ke zdokonalení své dřívější zvířecí skupinové duševnosti – ve své staré podobě. A to nejen v této podobě, nýbrž s dalšími třemi hlavami, které si ještě přivodil během dalších období.

Po prvních čtyřech obdobích, než nastala velká atlantská potopa, následovala přece ještě tři další. V těchto třech obdobích měli ti, kteří se později naplnili Kristovým principem, také určitým způsobem možnost, aby přibrali další tři hlavy skupinové duše; ale oni je přetvořili, pozvedli zvířecí formu člověka na vyšší úroveň. Ti se objeví, až bude Země zduchovněna, ve zduchovnělé podobě. Ostatní, kteří Kristův princip odmítli, objeví se se sedmi hlavami, protože bylo sedm období, za nichž se před potopou vytvořila jejich zvířecí podoba. A protože v posledních třech atlantských dobách, na rozdíl od prvních čtyř, vládla dvojvládnost, objevuje se každá hlava dvěma zvířecími způsoby, mužským a ženským; takže každá hlava se v těchto posledních třech dobách objevuje s dvěma rohy; člověk bude mít tedy celkem deset rohů.

Nyní by mohl někdo říci: „Chápu, že lidé, kteří na sobě vůbec nepracovali, aby se zbavili své podoby, aby ji pozvedli k člověčenství, se znova objeví ve zvířecí podobě; nechápu však, proč se mluví o rozích. Že se mluví o hlavách, to se dá snadno pochopit, proč ale o rozích?“

Vysvětlím nyní, proč se o rozích nejen mluví, nýbrž mluvit musí. Tento výraz nelze chápat pouze symbolicky, nýbrž je to skutečnost. Lidé kteří chybili tím, že nepřijali

Kristův princip, objeví se skutečně rovněž v astrální podobě. Protože ale utvářeli své pudy tak, že se připoutali ke zvířecí skupinové duševnosti, projeví se tyto pudy v astrálním těle, které potom lidé nabudou, ve formě rohovitých výrůstků. To bude skutečná podoba člověka.

Vysvětlím na jednom orgánu, jak dojde k tomu, že člověk, jenž nepřijal Kristův princip, se skutečně objeví s rohy, až bude Země zduchovněna. Vezměte orgán lidského hrtanu a průdušnice. Touto průdušnicí neustále vdechujete a vydechujete vzduch. Je to činnost vykonávaná člověkem. U člověka, který se zduchovní, bude tato činnost sloužit duchu. Ale u člověka, jenž se nepřiklonil a nepřizpůsobil Kristovu principu, bude sloužit starým silám, jež náležejí sedmi hlavám. Znázorněme si to schématicky.

Vzduch neustále prochází hrtanem zvenku dovnitř. Víte ale, že jej obklopuje astrální tělo člověka. Proud vzduchu vcházejícího dovnitř, je stále spojen s astrálním prvkem. A až se Země zduchovní, ukáže se, zda dýchání člověka bylo služebním Kristova principu, nebo zda sloužilo nízkým silám, které působily ve světě již před principem Kristovým. Bylo-li dýchání služebním Kristova principu, potom ztratí formy, přizpůsobené dnešnímu tělu. Člověk pak bude mít sám moc, aby proměnil všechno astrální ve vyšší, zduchovněnou formu. Nepřijme-li Kristův princip, potom nebude schopen, aby to, co je přiměřené dnešní tělesné formě, z této tělesné formy vyprostil. A následkem toho bude, až tato tělesnost přestane, zmizí, až fyzický hrtan zanikne, že mu tento tvar astrálního těla, který s dechem neustále vniká do hrtanu, zůstane. Tento tvar setrvá zde v podobě rohů.

Všude, kde do člověka vcházejí a z něho vycházejí vnější astrální síly, zůstanou přizpůsobené dřívější zvířecí podobě, až člověk přejde do stavu astrálního útvaru, tzn., člověk se pak objeví s pravými astrálními rohy. To budou skutečné astrální podoby; budou se přesně shodovat s vnikáním astrální podstaty do člověka za jeho pozemského života. V těchto obrazech nejsou nám tedy podávány libovolné symboly, nýbrž pravé podoby toho, co se jednou objeví. Tak je to nutno chápat.

Nyní si pomocí toho, co jsme nedávno probírali, pomocí onoho poněkud nepohodlného schématu s mnoha čísly, určíme ve světovém vývoji místo, na němž stojíme. Je nám jasné, že již minulo 49 velkých proměn tvaru Saturnu, sedm životních stavů Saturnu, nazývaných v duchovně-vědeckých knihách také koloběhy (*okruhy*), každý se sedmi stavy tvaru (*glóby*); víme, že přešlo i 49 příslušných stavů Slunce a 49 stavů Měsíce. Ty člověk prodělal ve svém dosavadním vývoji; je to tedy celkem 147 stavů.

K tomu připočteme ještě stavy, jimiž člověk prošel za našeho zemského vývoje. Z toho minuly již tři první životní říše, které také nazýváme třemi prvními koloběhy. Žijeme ve čtvrtém koloběhu, ve čtvrté životní říši; ježto však každý koloběh má opět sedm stavů tvaru, dokončili jsme v prvních třech koloběžích $3 \times 7 = 21$ stavů tvaru. K dřívějším 147 stavům přibylo 21 stavů. Čtvrtou životní říši jsme ještě neprošli, ale částečně ji máme za sebou; absolvovali jsme z ní tři první stavy tvaru; stav skoro ještě beztvary, duchovní stav neboli stav „arúpa“, pak stav „rúpa“ a stav astrální; dnes se nacházíme ve fyzickém stavu. Tak přibylo ke 147 plus 21 stavům ještě tři stavy; absolvovali jsme tedy 171 stavů tvaru (*formy*) ze 343 stavů sedmi planet.

Musíte především mít na zřeteli, že se nyní nacházíme ve 172. stavu tvaru; a tím je fyzická Země. Země již prošla 171 stavy. Během toho 172. stavu byla Země spojena se Sluncem a Měsícem. Za tohoto stavu vystoupilo Slunce, vystoupil Měsíc;

potom se objevil na fyzické Zemi dnešní člověk. Potom začala atlantská doba, o níž jsme mluvili.

Řekli jsme, že tento 172. stav musíme opět rozdělit na sedm časových úseků. První z nich je v daleké minulosti; tehdy, na jeho počátku bylo Slunce ještě zcela spojeno se Zemí. Obvykle se toto období poněkud nevhodně nazývá polární dobou lidské rasy. O té lze sotva podat nějakou představu. Potom, během vystupování Slunce, následovala rasa hyperborejská; a poté, během vystupování Měsíce, následovala třetí, tak zvaná lemurská lidská rasa. To jsou tři stavy. Čtvrtým stavem tohoto 172. stavu je rasa atlantská. Pátou rasou je ta, v níž se nacházíme my. Po čtvrté rase přišla velká atlantská potopa. Po naší následuje rasa, která je v Janově Apokalypse zobrazena sedmi pečetěmi, a potom ta, která je vyjádřena sedmi pozouny.

Nyní víme, že každé z těchto období se rozpadá zase na sedm, neboť náš, pátý věk 172. stavu tvaru jsme rozdělili na kulturní epochu staroindickou, staroperskou, chaldejsko-babylónsko-asyrsko-egyptsko-židovskou, řecko-latinskou, naši, šestou a sedmou. Potom následuje velká válka všech proti všem. To, co přijde po velké válce, člení se zase na sedm částí, vyjádřených sedmi pečetěmi; a to, co je vyjádřeno sedmi pozouny, opět se dělí na sedm období.

Uvážíte-li, že k dosud uplynulým 171 stavům tvaru jich přibude ještě 171, potom obdržíme celkem 342 stavů. S dalším jedním to dává všech 343; ale tento jeden stav je uprostřed, žijeme v něm. Nyní může někdo říci: „To je vlastně velmi podivuhodné, že právě my máme to štěstí, že žijeme uprostřed světového vývoje.“ Mnohému, kdo o tom dál neuvažuje, musí se to opravdu jevit jako zvláštní skutečnost, že žijeme právě uprostřed vývoje. Pro toho, kdo věc prohlédá, to vůbec není zvláštní. Není to o nic podivuhodnější, než jako když někdo, jenž stojí na volném poli na rovině, kde vidí stejně daleko dopředu i dozadu, nachází se uprostřed zorného pole. Postoupí-li kus dále, vidí opět stejně daleko dopředu a dozadu. Zcela jiné poměry ve světovém vývoji by se objevily, kdybychom se postavili na jiné místo. Vždy se nacházíme uprostřed. Člověk může vždy vidět stejně daleko dopředu a dozadu, i se sebedokonalejšími jasnovidnými orgány. Nápadné by snad mohlo být něco jiného.

Někdo by mohl říci: „Jak to, že nám neřekneš, že i v ostatních stavech jsme přesně uprostřed?“

Neboť nyní to již nesouhlasí. Počítáme 172. stav tvaru. Přesný střed by byl ve 4. období tohoto stavu; nacházíme se ale v 5., tedy o něco nad středem. Neodpovídá to tedy úplně tomu, že jsme skutečně uprostřed vývoje.

Příčinou toho je zvláštní skutečnost; můžete si ji objasnit přirovnáním, z něhož – jestli mu správně porozumíte – uvidíte, že je to skutečnost důležitá. Je tomu skutečně tak, že pokud jde o velké hlavní stavy, nacházíme se uprostřed; ale pokud jde o stavy, které se nás nejvíce týkají, nacházíme se poněkud za středem. Proč je tomu tak?

Představte si, že byste jeli vlakem po naprosté rovině a nasedli ve vagóně, nýbrž tak, že byste měli volný rozhled na všechny strany. Dejme tomu, že byste mohli po dlouhou dobu takto cestovat; skutečně byste měli volný rozhled, a kdybyste na nějakém bodě své jízdy dovedli velmi rychle načrtnout obraz celého okolí, tu by tento obraz byl úplně kruhově ohraničen.

Pouze v jednom případě by tomu tak nebylo. Představte si, že sedíte v jedoucím vlaku a pozorujete obraz, který máte před sebou. V okamžiku, kdy jej pozorujete, usnete a po nějakou dobu jízdy spíte; a potom, během spánku byste ujeli kus cesty a neviděli, jak se obraz mění. Pak byste procitli. A v okamžiku procitnutí byste si rychle opět oživilí obraz, který jste předtím zachytili. Nyní však nesouhlasí!

A důvodem toho je, že určitou dobu jízdy jste zaspali. Nyní se váš obraz neshoduje s pohledem, který je stejný na všechny strany; neboť vám k němu přibyl kus, který jste zaspali.

Nyní se naskýtá otázka: Je tomu opravdu tak, že člověk od středu svého vývoje až po naši dobu spal?

Pak by se nám snad vysvětlilo, že obraz musel až do usnutí naprosto souhlasit; nyní, kdy jsme překročili střed, bylo by možné, jestliže jsme spali, že se obraz o kus posunul. Spal tedy člověk?

V okulním smyslu lidstvo od středu atlantské doby spalo, protože je to doba, kdy celý lidský rod ztratil staré šeré jasnozření. Lidé se duchovně ponořili jakoby do stavu spánku. Začali svůj pohled zaměřovat na smyslový svět; pro duchovní svět tedy přešli do stavu spánku. A teprve až člověk zase dosáhne jasnozření, potom bude mít volný rozhled na všechny strany; pak již nebude tohoto posunutí vývoje a objeví se dopředu i dozadu stejná vzdálenost. Člověk od středu atlantské doby opravdu spí tím, že jakožto normální člověk se neúčastní nazírání duchovních světů. Nepřihlížíme-li k zasvěcencům nebo třeba i k somnabulům, tu musíme říci: „Lidé nevidí.“ Neboť „vidět“ znamená: skutečně se dívat do světa. Vzhledem k duchovnímu světu lidstvo spí a po nějakou dobu bude ještě spát. Od oné atlantské doby platí výrok Janova evangelia: „A to světlo svítí do temnoty, ale temnota ho nepojala.“

V tomto rozdělení se tedy přece jen skrývá důležitá pravda, že lidstvo žije v temném věku, ve věku temnoty. A do tohoto věku byl zasazen Kristův princip, aby lidstvo bylo vyvedeno vzhůru do věku světla. Proto jsem musel přítomný stav vývoje právem položit nikoli do středu, nýbrž za střed celého vývoje, protože v Atlantidě začíná temný věk, jenž zasahuje až do šestého věku, až tam, kdy se zástup vyvolených objeví v bílých rouchách; kdy se tento zástup objeví jako první lidé, kteří budou zase schopni postřehovat kolem sebe za obyčejných, normálních poměrů duchovní svět. Pak uplyne věk temnoty; tehdy nastane věk, o němž musí platit: „Světlo svítí do temnoty a temnota chápe světlo.“ Proto se také nazývá černým věkem doba, v níž člověk zaměřuje svůj pohled pouze na fyzicky-hmotný svět a v normálním stavu nevidí za ním svět duchovní.

Nyní ale navážeme na to, co jsme řekli o vývoji dále. Až vývoj projde sedmým věkem, dobou, která je naznačena zvuky pozounů, potom se Země zduchovní. Země přejde nejprve do astrálna, potom do dévachanického a do jemnějšího dévachanického stavu. Potom se zase vrátí do stejných stavů tím, že se stále více zhušťuje z nejjemnější duchovní úrovně a přichází až do onoho stavu, který je v duchovně-vědeckých příručkách obvykle nazýván pátým koloběhem (*okruhem*), jenž bude mít rovněž sedm stavů tvaru, a jehož střed by musel být opět charakterizován takovým vývojem sedmi po sobě jdoucích – řekněme – stavů rasy.

Nyní, i když to bude pro nás obtížné, zahloubáme se poněkud do příštích stavů našeho pozemského vývoje. Zaměříme se na zcela určitý okamžik našeho vývoje v budoucnosti, právě tak jako jsme věnovali pozornost naší nynější době. Pohledme ještě jednou na náš nynější okamžik vývoje, a to tak, že prostě započneme s naším nynějším 172. stavem. Před tímto 172. stavem dokončila již Země tři podružné (*nižší*) stavy. 172. stavem je sama Země. Tři stavy ukončila již předtím. Nyní je ve čtvrtém z těchto stavů. Všimněme si tedy nejprve jen stavů tvaru. Počítáme, že se nacházíme ve čtvrté životní říši neboli ve čtvrtém koloběhu (*okruhu*). To pokládáme za danou skutečnost a pravíme: od tohoto čtvrtého okruhu, od této čtvrté životní říše jsme prodělali tři stavy tvaru. Nacházíme se ve čtvrtém z těchto stavů tvaru (*formy*). Otažme se nyní dále: Kolik jsme prodělali podružných (*nižších*) stavů? První, druhý, třetí a čtvrtý. Posledním z nich byla atlantská doba. Tato poslední, atlantská vývojová

doba je tedy ukončena. Pravíme: prodělali jsme čtyři stavy a nyní jsme v pátém. Z tohoto pátého stavu jsme zase prodělali čtyři podružné nižší stavy, totiž stav staroindický, staroperský, egyptský, řeckolatinský. Nyní jsme v pátém. Takže říkáme: přímo před naším nynějším vývojovým stavem jsme absolvovali 344 stavů. Těchto 344 absolvovaných stavů se v řeči apokalyptika označuje jakožto číslo vývoje.

Tážeme-li se tedy: „Jaké je číslo vývoje, našeho vývoje?“, potom odpověď zní: „Číslem našeho vývoje je 344.“ Čte se to nikoli ve smyslu desetinné soustavy, nýbrž sedmičkové soustavě. Absolvovány jsou tři stavy (ze sedmi stavů tvaru), pak čtyři stavy (z příštích menších sedmi) a čtyři stavy (ze sedmi dalších, ještě menších). To vlastně znamená číslo 344. Nesmíme je číst prostě jako jiná čísla, nýbrž obsahuje vedle sebe napsaný počet stavů, jak jsme je prošli.

Nyní si představme následující: Až se Země zduchovní a bude se vyvíjet ve svých dalších stavech, projde vždy novými a novými stupni. A jednou musí nastat doba, kdy bude absolvováno: z prvního druhu stavů 6, z druhého také 6 a z třetího rovněž 6 stavů. Zrovna tak, jako vládne nyní číslo vývoje 344, tak jednou v budoucnosti, až dokončíme vývoj v 6 životních říších neboli koloběžích (*okruzích*), v 6 hlavních rasách, a v 6 podružných (*nižších*) rasách (*kulturách*), potom bude platit číslo 666 – čteno jednotlivě. Ale toto je správný způsob apokalyptikova psaní.

Jednou tedy nadejde doba, kdy bude číslo 666 číslem vývoje. To se stane teprve ve velmi daleké budoucnosti, ale tato budoucnost se již připravuje v naší době. Dnes žijeme ve čtvrtém, hlavním stavu, tři z nich jsme prošli. Až ale uplyne doba, naznačená sedmi pečetěmi, po velké válce všech proti všem, potom budeme mít za sebou šest z tohoto středního druhu. Než tedy zazní první pozoun, budeme mít za sebou šest hlavních ras, a když potom vejdemo do doby zvuků pozounů a když uplynou doby, naznačené prvními šesti pozouny, potom jsme prožili vývoj 66. Do této doby bude mít lidstvo čas, připravit se na strašlivou chvíli, která přijde ještě mnohem později, – totiž tehdy, kdy se dosáhne nejen 66, nýbrž 666 stavů.

Všechno budoucí se připravuje již nyní. Doba, která nastane po velké válce všech proti všem, až zahlaholí sedmý pozoun, uvidí, že lidé, kteří tím, že se uzavřeli vůči Kristovu principu, dosáhnou vysokého stupně zlomyslnosti, vlohy klesnout do propasti. Až do této doby budou tito lidé pečovat o to, aby, než nastane chvíle 666, sestoupili hodně hluboko do zla, do propasti. Schopnosti k tomuto sestupu v daleké budoucnosti, nabudou lidé již po velké válce všech proti všem, až zazní sedmý pozoun.

Sice ještě dlouhou dobu bude ještě možné, aby se lidé, kteří přijmou takovou schopnost, mohli obrátit, napravit, aby se vrátili ke svému vývoji, a mohli pak ještě přijmout Kristův princip. Ale první zárodek sestupu bude již vytvořen. A ti, kteří u tohoto založení setrvají, nebudou pak již moci, až nastane ona vzdálená budoucnost, naznačená nikoli 466, nýbrž 666, přeměnit toto založení ve vlohy dobré. Stihne je onen strašlivý osud, o němž ještě promluvíme.

Vidíme tedy, že s tímto číslem šest, ať už vystupuje jednotlivě nebo dvojnásobně nebo trojnásobně, je pro vývoj lidstva spojeno něco neblahého. Žijeme v pátém hlavním a v pátém podružném období. Po velké válce všech proti všem dospějeme do šestého období. Ale než nastane velká válka, nastane přímo po našem pátém období šesté podružné období, charakterizované obcí ve Filadelfii. Víme, že dnes je doba, kdy se mezi lidmi rozšířil materialismus. Viděli jsme, jak se během staletí lidé stávali stále více materialističtější; ale tento materialismus je takový, že je stále možné se obrátit. Materialistický člověk má dnes ještě čas k obrácení. Proto se ale také v naší přítomnosti musí rozšířit spirituální světový názor, onen světový názor, který přivede malou hrstku lidí právě k tomuto okultnímu, spirituálnímu pojetí světa.

Ti, kteří založí první zárodek velkého bratrského svazku v šestém období, které bude následovat po našem, a jež není příliš vzdáleno, jehož počátek je v době, která se čítá pouze na tisíciletí, – ti způsobí nejprvnější odštěpení lidí. Ti, kteří tvrději setrvávají v materialismu, i ti, kteří přijmou spirituální názor a jako malá hrstka vytvoří bratrský svazek, ti obojí vyvstanou již v šestém období našeho věku. Tato jedna šestka se již pro mnohé lidi může stát osudovou, ale nikoli s konečnou platností, neboť obrácení bude i potom ještě možné. Lidé však projdou velkou válkou všech proti všem. Přejde pět období, opět nastoupí číslo šest. Potom znovu přijdou lákavé svody a pokušení, aby materialistické vlohy byly dále rozvíjeny a přeneseny do doby zvuku pozounů. A když uplyne 6 velkých a 6 dalších menších období, po 66, potom již budou v lidstvu velmi povážlivé vlohy, které již nebude možné napravovat tak snadno jako dnes naše.

Vidíme tedy, že v lidstvu skutečně stále mocněji působí svět špatných sklonů, a že se stále zřetelněji a ostřeji navzájem odlišují lidé dobří od zlých, ve smyslu apokalyptikova líčení. Poslední velké rozdělení lidstva nastane, až se naplní číslo šest nejen pro kratší, nýbrž pro delší vývojové období. A to se stane, až naše Země absolvuje svých šest životních říší neboli šest okruhů a v sedmém okruhu opět šest stavů tvaru (*formy*). Až Země dokončí tento vývoj, potom se vystupňují vlohy lidstva ke zlu ve strašlivé podobě. Zlo pak vystoupí u lidí, kteří zůstali zlými, jen zlo, se strašlivě ničivou silou.

To nás přivádí k otázce: „Jak často má lidstvo za vývoje naší Země příležitost podlehnout svodům zla?“

Především v onom období, které bude následovat po našem, před velkou válkou. Potom má k tomu příležitost podruhé a potřetí. Sestup ke zlu se tedy vytváří postupně.

V době, kdy Země přejde do duchovního stavu, máme co činit s dvěma možnostmi. Až se Země zase spojí se Sluncem, budou ti, kteří přijali Kristův princip, zralí k tomu, aby splynuli se silami Země, které se spojí se Sluncem. Z toho budou vyloučeni ti, kteří mají sklon ke zlu, neboť ti budou takovými, jako kdyby od sebe odmítli spojit se se silami Slunce. Ti se budou protivit splynutí se Sluncem.

Proto apokalyptik označuje onu mocnost, onu bytost, která vede lidi ke zduchovníení tak, aby se mohli spojit se Sluncem, v pravém smyslu Kristem a – jak uslyšíme – Beránkem. Kristova bytost se označuje za génia Slunce, který se spojuje se Zemí a stává se také geniem Země. Počal jím být již od události na Golgotě.

Ale existuje zde i princip tomuto Beránku nepřátelský (*odpůrčí*), je zde i sluneční démon, tak zvané démonium Slunce, které působí ve zlých silách lidí, odpuzujíc sílu Beránkovu. A působí tak, že určitá část lidského rodu bude vyloučena (*vyvržena*) z vývoje, vedoucího ke Slunci. To jsou síly Slunci se protivící, odpůrčí. Zároveň jsou to ony síly, které mají vlohy, aby byly z našeho vývoje úplně vymýceny – až uplyne 666 vývojových stavů. Potom budou s konečnou platností svrženy do propasti.

Můžeme tedy říci: v době, kdy se Země spojí se Sluncem, bude vyloučeno nejen to, co je symbolizováno zvířetem se sedmi hlavami a deseti rohy, nýbrž i to, co bude nadáno silami, které odporují Slunci. Tomu všemu je dáno zmizet v propasti, až bude naplněn vývoj 666.

Toto číslo 666 se vždy psávalo velmi tajuplným způsobem. Uvidíme ještě, že se tyto skutečnosti, o nichž nyní mluvíme, plným právem zahalovaly do mystéria tajemství... opravdu plným právem! A protože tomu tak je, zahalovaly se takovým mystériem a psalo se 666. V mystériích, v nichž apokalyptik obdržel své zasvěcení, se psalo 400 200 6 60. Je to napsáno takovým způsobem, že laik to naprosto

nemůže poznat. Číslo 666 bylo tak skryto. Mělo zůstat uchováno jakožto tajemství tím, že zde bylo vloženo 200 a vše přesmyknuto, byla vytvořena tajemná rouška.

V písmu zasvěcenců je jistá zásada, která spočívá v tom, vyjadřovat písmena příslušnými čísly. Na tento princip přišli někteří z oněch pozoruhodných lidí, kteří během 19. století chtěli odhalit tajemství čísla 666. Ale tak, jak na to šli, o tom se dá říci: Slyšeli sice zvonění, ale neslyšeli souznění! Neboť si nepřesně osvojili to, co jsem vám zde nyní vyložil a čemu bylo esoterně vyučováno po všechny věky. Shledali, že když se dosadí za tato čísla hebrejská písmena, vyjde slovo „Nero“. Usoudili tedy, že 666 znamená „Nero“. Ale tak tomu není. Číslo 666 se musí nejdříve napsat jako 400+200+6+60, potom teprve vyjde to, oč jde. Potom se musí napsat: 400 jako hebrejské „tháv“, 200 jako „réš“, 6 jako „wau“ a 60 jako „sámech“. Tato čtyři písmena vyjadřují ona čtyři čísla 400+200+6+60. Byla podivuhodným způsobem vsunuta právě do tohoto tajemství. Obdivuhodný byl důvtip těch, kteří je sem vložili, neboť tato čtyři písmena měla jakožto hlásky zase zcela zvláštní okultní význam.

Představte si, co vlastně musí znamenat číslo 666, má-li vyjadřovat to, co jsme uvedli?

Musí znamenat princip, jenž vede člověka k naprostému zatvrdnutí ve vnějším fyzickém životě, takže člověk přímo odmítá to, co ho činí schopným, aby odložil nižší přirozenost a povznesl se k vyššímu bytí. Těmito čtyřmi písmeny byly zároveň vyjádřeny čtyři základy, které byly člověku dány jako tělo fyzické, éterné, astrální a nižší já, než se toto jáství pozvedne na vyšší stupeň. Písmenem „sámech“ se vyjadřuje tělo fyzické, písmenem „wau“ tělo éterné, písmenem „réš“ tělo astrální a písmenem „tháv“ nižší já. Vidíme tedy, že tato čtyři písmena vyjadřují zatvrdnutí ve čtyřech bytostných člancích člověka, než započne jejich božský vývoj. Proto může apokalyptik opravdu říci: „Zde je moudrost!“ Neboť v tom je moudrost: „Kdo tomu rozumí, uvažuj o čísle 666!“

A nyní si to přečteme. Čte se to samozřejmě obráceně (zprava doleva):

+ 200 + 6 + 60

t	r	w	s
tháv	réš	wau	sámech
t	r		s

K tomu musíme ještě doplnit samohlásky, a pak máme: „Sorat“. Sorat je jméno slunečního démona, protivníka Beránkova. A každá taková duchovní bytost se označovala nejen jejím jménem, nýbrž také zcela určitým znamením, symbolem. Sorat, sluneční démon, měl toto znamení:

Silná čára, zahnutá nazpět a vpředu má dva zahnuté rohy (*hroty*).

Nyní ale musíme apokalyptikovi správně rozumět. Praví totiž hned na počátku pozoruhodné slovo, které se obvykle nesprávně překládá. Úvod Apokalypsy zní: „Toto je zjevení Ježíše Krista, které mu dal Bůh, aby v krátkosti ukázal svým služebníkům, co se má stát. Poslal svého Anděla a skrze něho je naznačil svému služebníkovi Janovi.“ „Naznačil“ (*podal ve znacích, znameních*)! Musíme tedy předpokládat, že naznačil důležitý, vlastní mysterijní obsah ve znameních. Naznačil znamením to, co vyjadřuje číslo 666. Co nám popisuje je znamení, a on ho popisuje takto (*Zjev. Jan. 13,11*): „Potom jsem viděl jinou šelmu vystupující ze země, a měla dva rohy jako Beránek.“ Není to nic jiného než ony dva hroty načrtnuté nahoře, a aby to zahalil, nazývá tyto dvě čáry zde prostě „rohy“.

V mysterijní řeči bylo běžným zvykem, užívat slova mnohoznačně, aby se nezasvěceným znesnadňovalo pochopení věci. Co zde tedy apokalyptik popisuje

slovy: „Měla dva rohy jako Beránek“, to je znamením slunečního démona, které se v mysterijní řeči vyjadřuje slovem „Sorat“. Dosadíme-li místo jednotlivých písmen jejich číselnou hodnotu, je toto znamení vyjádřeno čtyřmi čísly: 400+200+6+60. Tato čísla podávají číslo 666 velmi zastřeně. Vidíme tedy, že apokalyptik poukazuje na odpůrce Beránkova.

Až se Země zduchovní, objeví se dole postavy lidí ve své staré zvířecí podobě. Objeví se zvíře se sedmi hlavami a deseti rohy. Ale vynoří se i svůdce lidí, protivník Kristův, který má velkou sílu, aby je nepustil zpět ke Slunci. Lidé sami nemohou být protivníky Krista. Mohou jen svými nepravými silami, promeškat přijetí Kristova impulsu. Ale takový protivník existuje: sluneční démonium. Objeví se, jakmile je zde něco, co mu může padnout za kořist. Než zde bude kořist – než zde budou lidé se sedmi hlavami a deseti rohy – není koho svádět, svůdce zde nemá také co pohledávat. Ale až se objeví lidé s takovými vlohami, potom přijde svůdce. Objeví se jako druhé zvíře a svede je!

V okamžiku, kdy Země přejde do astrálního stavu, objevuje se z člověka to, co v něm bylo, když Země byla ještě obklopena vodním obalem. Vystoupí z něho lidské zvíře. Uzříme, jak se z vody vynořuje zvíře se sedmi hlavami a s deseti rohy. Protože toto zvíře nevyužilo zemského vývoje, má to za následek, že nyní může ze Země vystoupit Sorat, protivník Slunce, svůdce, jenž se tak může přiblížit k člověku a strhnout ho s veškerou silou do propasti. Od této chvíle vidíme plížit se k lidem bytost, která má nesmírnou moc!

Co činí tato bytost, aby svedla lidi k tak hrůzným věcem, jež můžeme tušit?

Aby lidé byli svedeni k pouhé nemorálnosti, k tomu, co již jako normální lidé znáte, k tomu není zapotřebí, aby se tato obluda, sluneční démon, objevil. Teprve tehdy, až to, co v dobrém smyslu vyznačuje bytosti, které lidskému rodu přinášejí záchranu, teprve když se puzení ke spirituálnímu vzestupu přemění v jeho opak, až bude spirituální síla postavena do služeb nižšího principu já, pak teprve ji bude moci lidstvo přivést k tomu, aby zvíře zobrazené se dvěma rohy, nabylo nad ní moci! Zneužívání spirituálních sil souvisí s onou svůdnou silou zvířete se dvěma rohy. Toto zneužívání duchovních sil nazýváme černou magií na rozdíl od jejich správného používání, jež nazýváme bílou magií.

Tím, že se lidstvo rozštěpí, bude se zároveň připravovat k tomu, aby na jedné straně dospívalo do stále duchovnějších stavů a tím pronikalo k používání duchovních sil, k bílé magii; a na druhé straně bude se to, co spirituálních sil zneužívá, připravovat pro nejdivější sílu dvourohého zvířete, černé magie. Nakonec se lidstvo rozštěpí na bytosti, které budou provozovat buď bílou magii, anebo černou magii. V tajemství čísla 666 neboli Sorata, se tak ukrývá tajemství černé magie. A svůdce k černé magii, k nejstrašnějšímu zločinu ve vývoji Země, jemuž se žádný jiný zločin nemůže vyrovnat, je znázorněn apokalyptikem jakožto dvourohé zvíře.

Tak vystupuje na našem obzoru v daleké budoucnosti rozštěpení lidstva: jedni Kristovi vyvolení, kteří se nakonec stanou bílými mágy, a jejich protivníci, diví čarodějové, černí mágové, kteří se nemohou odpoutat od hmoty a které apokalyptik líčí jako ty, kteří smilní s hmotou. Proto se jasnovidnému pohledu jeho duše předvádí, znázorňuje veškeré toto řádění černé magie, všechno to, co vzniká spojením člověka se ztvrdnutím ve hmotě, jako obraz velkého Babylónu, jako společenství všech těch, kteří se oddali (*provozují*) černou magii; jako obraz strašlivého sňatku nebo spíše divého sňatku člověka se silami padlé hmoty.

A tak vidíme, jak v daleké budoucnosti stojí proti sobě dvě síly: na jedné straně ti, kteří se stanou obyvateli velkého Babylónu, a na druhé straně ti, kteří se pozvedají nad hmotu, kteří se jakožto lidé sjednocují s tím, co tu je jako princip Beránkův.

Vidíme, jak na jedné straně se v Babylónu odděluje to nejčernější, vedeno veškerými silami, které odporují Slunci, Soratem, dvourohým zvířetem; a na druhé straně vidíme lidstvo, které se vyvinulo z vyvolených, kteří se sjednocují s Kristem, s Beránkem, jdoucím jim vstříc. Svatba Beránkova na jedné straně, svatba Babylónu, zanikajícího Babylónu na straně druhé!

A vidíme, jak Babylón klesá do propasti, a jak oni vyvolení, kteří slavili svatbu s Beránkem, se pozvedají k vládě nad silami bílé magie. A protože vyvolení tyto duchovní síly nejen poznávají, nýbrž dovedou s nimi magicky zacházet, budou moci připravit to, co mají vstřípit Zemi pro její příští planetární vtělení, pro Jupiter. Tak řečeno načrtávají velké základní obrysy budoucího Jupitera. Vidíme, jak ze síly bílých mágů vyrůstají přípravné podoby, které se mají objevit v dalším vtělení Země, na Jupiteru. Vidíme, jak se z bílé magie pozvedá „Nový Jeruzalém“!

Dříve však musí být vyvrženo to, co je charakterizováno Soratem – číslem 666. Vyloučí se to, co propadlo principu dvourohého zvířete a tím zatvrdlo ve zvíře se sedmi hlavami a deseti rohy. Síla, již sluneční génus tyto vyvržence přemůže, která je vžene do propasti, tato síla se nazývá: tvář slunečního génia. A tvář slunečního génia je Michael, jenž takřka jako zástupce slunečního génia překoná zvíře se dvěma rohy, svůdce, jenž se také nazývá „velký drak“. To je vypořádováno obrazem (jak se to jeví jasnovidci) Michaela, jenž má klíče, stojí u Boha a drží spoutané odpůřčí síly.

Takto se v křesťansko-rosekruciánské esoterice charakterizuje vyloučení těch, kteří patří k 666, a přemožení draka, svůdce. (*viz šestá pečeť*)

Tak se dnes před naším zrakem vynořuje to, co apokalyptik zahalil do tajemství, k němuž se musíme teprve dobývat jeho odhalováním, a o němž se praví: „Zde je moudrost. Kdo tomu rozumí, spočítej číslo té šelmy“ (tzn. dvourohého zvířete), „neboť toto číslo je 666“ (Zjev. Jan. 13,18).

Ti, kteří toto číslo vztahovali k Neronovi, špatně splnili tuto apokalyptikovu výzvu. Neboť vidíte, z jakých hlubin výkladu světa je nutno přinášet moudrost, vedoucí k číslu 666. Bylo-li vám i dnes zapotřebí námahy, abyste pronikli k charakteristice tohoto okamžiku, tu nesmíte zapomenout, že pochopení nejhlubších tajemství vyžaduje námahu. A tato nejhlubší tajemství světového vývoje vložil apokalyptik do Zjevení. Zahalil je, protože pro lidi je dobře, jsou-li nejdůležitější mystéria vtajena do znamení. Neboť – nehledě ke všemu ostatnímu – skrze síly, které musíme napínat při odhalování znamení, lze dosáhnout mnohého, co nás současně pozvedá k samotným dobrým silám.

Nelítujme tedy, že jsme se museli prodírat číselným schématem. Kdybyste měli ve starých školách pochopit to, co vůbec taková čísla skrývala, než bylo sděleno něco dalšího, byli byste se dozvěděli ještě mnohé jiné věci! Tam museli žáci dlouho mlčet a klidně naslouchat, jak jim byla stále znovu objasňována ta samá čísla, 777, 666 atd., nejprve v jejich vnějším významu. A když pochopili tento význam, teprve pak směli poznat jejich vlastní plný obsah.

XII.

Toho, kdo procítěně uvažuje o tom, čím jsme se zabývali na konci včerejší úvahy, by se musela zmocnit určitá úzkost nad osudem budoucího lidstva.

Včera bylo třeba postavit před naši duši obraz této budoucnosti lidstva. Po jedné stránce je zajisté velký, mohutný, naplňující blažeností; je to obraz bytí onoho budoucího člověka, který pochopil poslání naší doby na Zemi, který přijal Kristova ducha a tím mohl udržet krok s nutným zduchovněním naší Země. Je to nádherný, oblažující obraz oněch lidí, kterým se obvykle v esoterním křesťanství říká „vykoupení“, nebo také nikoli zcela vhodným názvem „vyvolení“. Ale musel vám být ukázán i protějšek tohoto obrazu – onen obraz propasti, do níž padlo lidstvo, které nebylo schopné přijmout tohoto Kristova ducha, které uvázlo ve hmotě. Lidstvo, které se doslova vyloučilo z budoucího postupného zduchovňujícího vývoje, které vypadlo ze zduchovněné Země a v určitém směru jde vstříc strašlivému osudu.

Hledí-li na nás upřeně z propasti zvíře se sedmi hlavami a s deseti rohy, svedené jinou strašlivou bytostí, dvourohým zvířetem, tu v nás zajisté tento obraz vzbuzuje děs a hrůzu a leckdo by se mohl otázat: „Nepočíná si Prozřetelnost tvrdě a nemoudře, když určitý počet lidí vede vstříc tak strašlivému osudu, že zatracuje některé lidi do propasti zla?“ A mohla by se vynořit otázka: „Neslušelo by lépe moudré Prozřetelnosti, kdyby tento strašlivý osud předem odvrátila?“

Jako odpověď na tyto otázky je možno říci nejprve něco poněkud odtažitého – a pro toho, kdo dovede tento teoretický výklad procítit, pro toho to již znamená velmi mnoho. Je neobyčejně moudré, že Prozřetelnost pečovala o to, aby se tento strašlivý osud mohl jakožto možnost vznášet nad určitým počtem lidí. Neboť kdyby bylo nemožné, aby se člověk dostal do propasti zla, nemohl by člověk také dosáhnout toho, čemu na jedné straně říkáme „láska“ a na druhé straně „svoboda“. Neboť pro okultistu je „svoboda“ neoddělitelně spojena s pojmem „láska“. Kdyby toto klesnutí do zla nebylo možné, nebyla by u člověka možná ani láska, ani svoboda. Člověk, který by neměl možnost z vlastního svobodného rozhodnutí volit dobro nebo také zlo, byl by veden k dobru, jehož má dosáhnout, jako na provázku. Byl by bytostí, které nebylo dáno na vybranou, aby volila dobro na základě úplného, jasného chtění, ze svobodné lásky. Člověk, který by nemohl následovat nestvůru se dvěma rohy, nemohl by také na základě vlastní lásky následovat Boha. Bylo tedy úmyslem moudré Prozřetelnosti, dát lidstvu, vyvíjejícímu se v naší planetární soustavě, možnost svobody. A tuto možnost svobody nebylo možné poskytnout za žádné jiné podmínky, než tím, že člověk sám svobodně volí mezi dobrem a zlem.

Ale to je přece jen, řekněme, pouze prázdná teorie. A lidé se jen pomalu dostávají k tomu, aby něco takového neříkali pouze slovy; – aby toto teoretizování nepovažovali za výklad, nýbrž aby to pojali také do citění. Zřídka kdy se lidé již dnes pozvednou k myšlence: „Děkuji Ti, moudrá Prozřetelnosti, že jsi umožnila, abych Ti přinášel vstříc nikoli vynucenou lásku, nýbrž lásku, svobodně tryskající z mé hrudi; že mne nenutiš, abych Tě miloval, nýbrž že jsi mi ponechala na vůli, následovat Tě.“ Kdyby člověk mohl tento teoretický výklad skutečně procítovat, určitě by se musel pozvednout k takovému citění.

Ale na základě jasnovidného pozorování světa lze podat jinou útěchu nebo, lépe řečeno, jiné uklidnění. Neboť již minule jsme se dotkli toho, že dnes má téměř nezměnitelnou náklonnost pro sestup do propasti pouze ten, kdo se již dnes nějak

zaplétá do chapadel dvourohého zvířete, velkého svůdce k umění černé magie. A i takovým lidem, kteří dnes propadli umění černé magie, je dána v budoucnosti ještě jednou možnost, aby se obrátili. Pro lidi (a těch je zatím většina), kteří vůbec nemají příležitost, aby mohli nějakému umění černé magie propadnout, pro ty je zde v tom, co přijde po velké válce všech proti všem, určitá vloha k trvalému zlu. V budoucnosti však bude možnost obrátit se a přiklonit se zase k dobru mnohem větší, než nutkání bezpodmínečně následovat zlo.

Z těchto přednášek vyplývá, že lidé, kteří se dnes zabývají spirituálním světovým názorem, aby postoupili přes velkou válku do šestého období (zobrazeného otevřením pečeti), že tento zástup má možnost přijmout Kristův princip. Budou moci přijmout duchovní prvky, jež budou vštípeny době, která je naznačena obcí ve Filadelfii. Budou se moci vyžívat v následující době se silným sklonem ke zduchovnění.

To je samozřejmě správné. Ti, kteří se dnes obracejí ke spirituálnímu pojetí světa, nabudou mocných vloh, aby si razili cestu vzhůru. Nesmí být nijak podceňována důležitost toho, že již dnes nejsou někteří lidé hluchí k hlásání tak zvaného duchovně-vědeckého světového názoru, který vnáší do lidstva vědomým způsobem první vlohy ke spirituálnímu životu. Dříve se to dělo nevědomě. Je důležité, že tato část lidí přijímá první vědomé vlohy k vzestupu.

Ale tím – že se dnes odděluje malá hrstka lidí, aby založila velký bratrský svazek, který se přenese do doby sedmi pečeti, – tím je právě dán pokyn ostatním lidem, kteří mají dnes ještě pro hlásání duchovně-vědeckého světového názoru hluché uši. Neboť až do velké války všech proti všem projdou dnešní duše ještě mnohými a mnohými vtěleními; a také po velké válce. A také potom, v době pečeti, projdeme opět mnoha proměnami, takže lidé budou mít velmi často příležitost, aby otevřeli svá srdce spirituálnímu světovému názoru, jenž dnes proudí duchovně-vědeckým hnutím. Taková příležitost se bude vyskytovat častokrát, a nesmíte se domnívat, že příležitosti v budoucnu budou jen takové, jaké tu jsou dnes.

Způsob, jakým jsme dnes schopni zvěstovat jiným lidem spirituální světový názor, je ještě velmi slabý. A kdyby dnes mluvil některý člověk dokonce tak, že by jeho hlas přímo strhoval ohněm ducha, bylo by to stále ještě chabé vzhledem k možnostem, které zde budou v pozdějších, vyvinutějších tělech, aby spolubližním bylo na toto spirituální hnutí poukázáno. Až se lidstvo vyvine v následujících dobách jako celek stále výš a výše, najdou se ještě zcela jiné prostředky, jejichž pomocí bude moci duchovní nazírání na svět vnikat do srdcí lidí. Dnešní nejplamennější slovo bude nepatrné a mdlé proti tomu, co bude působit v budoucnosti, aby všem duším, které dnes ještě žijí v tělech, kde nebije srdce pro toto duchovní smýšlení, byla poskytnuta možnost k duchovnímu pojetí světa.

Stojíme na počátku duchovního hnutí, ale ono poroste. A bude zapotřebí velké zatvrzelosti a velké zarytosti, aby se srdce a duše uzavřela vůči mohutným dojmům budoucnosti. Duše, žijící dnes v tělech, jejichž srdce naslouchají a jsou vnímavá pro duchovně-vědecký světový názor, tyto duše se tím připravují k tomu, aby příště žily v takových tělech, v nichž jim bude dána síla, sloužit svým bližním, kteří až dosud nemohli sami v sobě pocítit tep takového srdce. Jsme teprve připravovateli připravovatelů; a nic více. Spirituální hnutí je dnes teprve zcela malým plaménkem, který se v budoucnosti roznítí v mohutný duchovní oheň! Postavíme-li si před duši tento druhý obraz, když jej správně procítíme, potom v nás ožije zcela jiné citění, zcela jiná možnost k porozumění této skutečnosti.

Dnes mohou lidé upadnout do toho, co nazýváme černou magií, do jisté míry vědomě nebo nevědomě. Ti, kteří dnes žijí jen tak – ze dne na den, zůstávají zcela nedotčeni duchovním světovým názorem, žijí ve své pohodlné všední otupělosti,

dřímotě a říkají: „Co mně je po tom, o čem mluví tito snílkové, stoupenci duchovní vědy...“ Tito lidé mají nejmenší možnost, dostat se do kruhů černé magie. S těmi je tomu tak, že dnes pouze promeškávají příležitost, aby jednou mohli svým bližním pomáhat v úsilí o dosažení spirituálního života. Ti nemohou sami ještě příliš mnoho ztratit. Ale ti, kteří dnes začínají usilovat o duchovní život pochybným způsobem, ti vlastně přijímají nejprvnější vlohy k něčemu, co bychom mohli nazvat černou magií. Jen zcela málo jednotlivců již dnes propadlo černé magii v onom strašlivém smyslu, v jakém musí být lidem mluveno o tomto hrozném umění.

Že tomu tak opravdu je, porozumíte nejlépe tehdy, když vám jen zcela slabě naznačím, jak se černá magie soustavně pěstuje. A potom již uvidíte, že se můžete rozhlédnout mezi všemi svými známými nahoru a dolů a nenajdete nikoho, o kom byste se mohli domnívat, že se již dnes oddává tomuto umění. Všechno ostatní je, zásadně vzato, pouze čiré diletantství, které může být v následujících dobách velmi snadno vymýceno.

Je dosti zlé již to, že se v naší době mnohdy vychvalují věci proto, aby byli lidé šizeni atd., které jsou v určitém směru také začátkem černého magického umění. Špatné je také to, že se při tom uplatňují určité názory, které, i když nijak nepatří k černému umění, přesto jsou určitým svodem. Jsou to názory, které dnes v určitých kruzích vládou ve světě, bují ovšem v materialistických myšlenkách, ale které, i když naprosto nejsou bez nebezpečí, přece jen budou léčitelné v následujících obdobích. Teprve až jednou dojde k tomu, že člověk tak řečeno absolvuje abecedu černé magie, potom se ocitne na nebezpečné cestě do propasti.

A tato abeceda spočívá v tom, že člověk, který se stane žákem černého mága, je nabádán k tomu, aby zcela vědomě usmrcoval život. Aby především způsoboval při usmrcování života – co možná nejvíce bolesti, a aby v tomto způsobování bolesti pociťoval určitou rozkoš (*uspokojení*). Abeceda černého umění je dána tím, že člověk má úmysl bodat nebo řezat do živé bytosti s úmyslem, aby z její bolesti pociťoval rozkoš. Co je nad to, o tom se nelze ani zmiňovat. Ale budete mít již za dostatečně ohavné, když se vám řekne, že začátečník v černé magii musí řezat a bodat do živého masa! Ale nikoli tak jako vivisektor. Neboť ačkoli je vivisekce již také něco zlé, přece bude překonána vivisektory samými (vivisektoři tím, že budou muset v kámalóce pociťovat sami na sobě bolest, kterou způsobili svým obětem, vivisekce v budoucnu zanechají). Na šikmou plochu černé magie se dostává ten, kdo systematicky řeže do těla a pociťuje z toho uspokojení. Tím je mu dána příležitost, aby se stále více přibližoval oné bytosti, dvourohému zvířeti.

Tuto bytost samu, kterou jsme charakterizovali jakožto dvourohé zvíře, stačí si představovat pouze tak, že jakožto svádějící bytost je zcela jiná než člověk. Pochází z jiných světových period, přijala sklony jiných světových období a bude hluboce uspokojena, narazí-li na bytosti, jakými budou tito zlí lidé, kteří se zdráhali vnitřně přijmout to, co dobrého proudí ze Země. Tato bytost nemohla ze Země nic získat. Viděla přicházet zemský vývoj, ale řekla si: „Nepokročila jsem se Zemí tak daleko, abych zemským bytím mohla něčeho nabýt.“ – Tato bytost by mohla ze Země něco mít jen tím, kdyby nad ní byla mohla v určitém okamžiku dosáhnout vlády: totiž tehdy, kdy Kristus princip sestoupil na Zem.

Kdyby byl tehdy tento Kristus princip v zárodku udušen, kdyby Kristus mohl být odpůrcem přemožen, potom by ovšem bylo možné, že by Země jako celek propadla tomuto Soratovu principu. To se nestalo a proto se musí tato bytost spokojit s odpadlíky, kteří se nepřiklonili ke Kristovu principu, s těmi lidmi, kteří uvízli ve hmotě; ti budou v budoucnu tvořit její zástupy.

Abychom těmto zástupům ještě lépe porozuměli, musíme se nyní obeznámit se dvěma pojmy, které vám mohou být v určitém směru klíčem k určitým kapitolám

Apokalypsy. Musíme si objasnit pojmy: „první smrt“ a „druhá“ smrt“. Co je „první smrt“ a co je „druhá smrt“ člověka nebo lidstva?

Musíme si učinit přesný obraz o představách, které apokalyptik s těmito slovy spojil. K tomu je třeba, abychom si ještě jednou postavili před duši základní pravdy o lidském bytí.

Vezměte dnešního člověka, jakým jste vy sami. Žije tak, že od rána, kdy procitne, až do večera, kdy usne, se skládá ze čtyř článků: z těla fyzického, éterného, astrálního a já. Víme také, že člověk během svého života na Zemi ze svého já zpracovává nižší články své bytosti a že se mu musí podařit, aby během pozemského bytí dostal astrální tělo pod vládu já. Víme, že Zemi v jejím příštím vtělení vystřídá Jupiter. Až člověk dospěje na Jupiter, potom bude jinou bytostí.

Tento jupiterský člověk bude mít astrální tělo propracované vlastním já. Říkáme-li dnes, že pozemský člověk, jak se nám dnes jeví za svého bdělého stavu, má vytvořeno především tělo fyzické, éterné, astrální a já, – tu o jupiterském člověku musíme říci, že bude mít rovněž tělo fyzické, éterné, astrální a já, ale toto astrální tělo bude mít přetvořené v duchovní já. Bude žít na vyšším stupni vědomí, na stupni, který se bude vyznačovat tím, že ono staré temné obrazné měsíční vědomí, které zde bylo ještě v prvních dobách zemského vědomí, se znovu objeví se svými obrazy jakožto jasnovidné vědomí. Ale bude vybaveno lidským já, takže člověk bude s tímto jupiterským vědomím logicky uvažovat právě tak, jak to činí dnes za denního pozemského vědomí.

Jupiterský člověk bude v jistém směru jasnovidcem nižšího stupně. Bude mu otevřena část duševního světa. Bude vnímat blaho a bídu svého okolí v obrazech, které vystupují v jeho imaginativním vědomí. Proto bude tento jupiterský člověk žít ve zcela jiných morálních poměrech.

Představte si, že jakožto jupiterský člověk máte před sebou lidskou duši. Bolest a radost této duše vystoupí před vaší duší v obrazech, a obrazy bolesti druhé duše vás budou trýznit. A jestliže neodstraníte bolest druhé duše, tu nebudete moci její bolest smířit se svým vlastním blahem. Obrazy bolesti byly by utrpením pro jupiterského člověka, majícího vyšší vědomí, kdyby nic nedělal pro zmírnění této bolesti a tím také neodstranil své vlastní trýznivé obrazy, které nejsou ničím jiným než výrazem utrpení kolem něho. Blaho a bída jednotlivce nebudou možné bez blaha a bídy druhého.

Vidíme tedy, jak si člověk ke svému dnešnímu vědomí, k vědomí svého já, vydobude zcela nový stav vědomí. Chceme-li pochopit, jaký to má význam ve světovém vývoji, tu si ještě jednou musíme uvést před duši spícího člověka.

Pozorujeme-li spícího člověka, ležící před námi na loži tělo fyzické a éterné; tělo astrální a já jsou vně. V noci je tomu tak, že člověk (mluvíme-li poněkud nepřesně) hanebně opouští své fyzické a éterné tělo. Tím ale, že se člověk může v noci uvolnit od svého fyzického a éterného těla, tím, že za noci může člověk žít v duchovním světě, je mu dána možnost, aby právě zde, v tomto pozemském bytí působil svým já přetvořujícím způsobem na své astrální tělo. Jak se to tedy děje?

Chceme-li to názorně popsat, můžeme říci: „Pozorujme člověka za jeho denního bdělého stavu. Dejme tomu, že vedle prací a povinností svého povolání, se věnuje, byť jen krátkou chvílí, úvahám o vyšších věcech, aby si např. osvojil bohaté podněty, vycházející třeba ze slov Janova evangelia: „Na prapočátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha...atd.“ Předpokládejme, že by takto v sobě dával vznikat velkým obrazům, které mu předvádí Janovo evangelium; že by ho stále naplňovala myšlenka: tehdy, na počátku našeho letopočtu žila v Palestině bytost, kterou chci následovat. Chci svůj

život zařídít tak, aby všechno před touto bytostí mohlo obstát; abych se mohl považovat za člověka, jenž si tuto bytost učinil svým ideálem.

Přítom není třeba, abychom ulpívali výlučně jen na Janovo evangelium. Různými jinými způsoby se lze zahloubat do toho, co může duši naplnit takovými obrazy. I když v určitém smyslu musíme Janovo evangelium označit jako to největší, co kdy v lidstvu povstalo, co může vykonávat nejmohutnější účinky, tu přesto smíme říci: Člověk, který se v plné oddanosti noří do nauk moudrosti Védanty, nebo se zahloubává do Bhagavadgíty či Dhammapady, bude také mít dost příležitosti, aby v následujících vtěleních právě tím, co takto přijal, dospěl ke Kristovu impulsu.

Předpokládejme tedy, že by některý člověk denně pronikal svoji duši takovými obrazy a představami. Pak bude jeho astrální tělo prolno to těmito myšlenkami, pocity a obrazy. Vyvinou v jeho astrálním těle určité síly, vzbudí v něm nejrozmanitější účinky. Když potom člověk v noci vystoupí ze svého fyzického a éterného těla, zůstávají tyto vlivy v astrálním těle. A ten, kdo se ve dne mohl nořit do obrazů a nálad Janova evangelia, vytvořil ve svém astrálním těle něco, co se v něm za noci projeví mocnými účinky. Takto, musíme říci, působí dnešní člověk za denního bdělého vědomí na své astrální tělo.

Uvědomit si tyto účinky může dnes pouze zasvěcenec; ale člověk se ponenáhlu vyvíjí k tomuto vědomí. Ti lidé, kteří dosáhnou cíle vývoje Země, budou potom mít astrální tělo zcela proniknuté duchovním obsahem já, jehož se dopracovali. Tohoto vědomí nabudou jakožto výsledku, jako plodu pozemského vývoje a přenesou je do vývoje jupiterského. Mohli bychom říci, že člověk dosáhne na konci pozemského bytí schopností, které jsou symbolicky zobrazeny výstavbou „Nového Jeruzaléma“. Tehdy bude již člověk pohlížet do onoho obrazného jupiterského světa. Pak v něm bude vyvinuto duchovní já. To je cílem pozemského vývoje.

Čeho tedy má člověk dosáhnout během pozemského vývoje? Co je prvním cílem?

Přeměna astrálního těla!

Toto astrální tělo, které se dnes v noci pokaždé uvolňuje od fyzického a éterného těla, se objeví v budoucnu jako přetvořená část lidské bytosti. Člověk vnáší do něj vše, co je mu poskytováno na Zemi.

To by ale ještě nestačilo pro pozemský vývoj. Představte si, že by člověk každou noc vystoupil z fyzického a éterného těla a že by každou noc pronikal své astrální tělo tím, co přes den přijal, že by se to ale fyzického a éterného těla vůbec nedotklo. Potom by člověk pozemského cíle přesto nedosáhl. Musí nastat ještě něco jiného. Musí být možné, aby člověk během pozemského vývoje stále a stále alespoň do éterného těla vštěpoval to, čím se naplňoval. Je nutné, aby i toto éterné tělo mohlo přijímat účinky toho, co člověk vytváří v astrálním těle. Člověk ještě nemůže působit sám o sobě do svého éterného těla. Na Jupiteru, kde bude mít své astrální tělo přetvořeno, bude schopný působit i do tohoto éterného těla. Dnes je to však nemožné, dnes k tomu ještě potřebuje pomocníka. Na Jupiteru se člověk stane schopný, aby započal vlastní práci na éterném těle. Na Venuši bude pracovat na fyzickém těle. Tento článek bude nejobtížněji překonatelný. Dnes ale musí člověk ještě obě části, fyzické a éterné tělo, zanechávat v noci na loži a vystupovat z nich.

Abyste však přesto éterné tělo pocítilo jeho účinky, aby se tak člověk pozvolna učil pracovat na éterném těle, k tomu potřebuje pomocníka. A tímto pomocníkem, jenž toto umožňuje, není nikdo jiný – než bytost Kristova. Zatímco onu bytost, která člověku pomáhá pracovat na fyzickém těle, označujeme jako Otce. Člověk však nemůže pracovat na svém fyzickém těle dříve, dokud nepřijde pomocník, který umožní pracovat na éterném těle: „Nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne.“

Kdo neprošel principem Kristovým, nedosáhne schopnosti pracovat na fyzickém těle.

Až člověk dospěje k cíli pozemského vývoje, potom skrze schopnost přetvářet své astrální tělo vlastními silami, nabude také schopnost působit dolů až na tělo éterné. Za to člověk vděčí živé přítomnosti Kristova principu na Zemi. Kdyby se Kristův princip nebyl živoucím způsobem sjednotil se Zemí, kdyby nebyl vešel do aury Země, potom by se to, co je vyvinuté v astrálním těle, nevtisklo do éterného těla. Vidíme tedy, že ten, kdo se Kristovu principu uzavírá, kdo se odvrací od Kristova principu, zbavuje se možnosti, aby pracoval na svém éterném těle tak, jak je to nutné již za pozemského vývoje.

Takto tedy můžeme rozdílně charakterizovat ony dva druhy lidí, kteří se nám ukazují na konci pozemského vývoje. Budou tu lidé, kteří přijali Kristův princip, kteří tím přetvořili své astrální tělo a obdrželi od Krista pomoc, aby přeměnili i tělo éterné. A budou tu druzí lidé, kteří nedospěli ke Kristovu principu, kteří nebyli schopni, aby v éterném těle něco změnili, neboť nedovedli najít pomocníka, Krista.

Nyní pohledme na tuto budoucnost lidstva.

Země se zduchovní, tzn. člověk musí úplně ztratit něco, co nyní ve svém fyzickém bytí pokládá za to, co k němu patří. Můžeme si učinit obraz o tom, co se potom s člověkem stane, pozorujeme-li již obyčejný průběh života po smrti. Člověk po smrti ztrácí tělo fyzické. Tomuto fyzickému tělu je nutno připisovat lidské žádosti a sklony, které se pojí k obyčejnému životu. A vylíčili jsme, co člověk po své smrti prožívá.

Dejme tomu, že si někdo obzvlášť oblíbil nějaký chutný pokrm. Během života si může tento požitek opatřit, po smrti nikoli. Žádostivost však neustane, neboť sídlí nikoli ve fyzickém, nýbrž v astrálním těle. Protože ale fyzický nástroj nyní chybí, chybí také možnost, aby tento chtíč byl uspokojen. Takoví lidé pohlížejí z kámalóky do fyzického světa, který opustili. Vidí, co by jim ještě nyní mohlo dělat požitek ze všeho, co je ve fyzickém světě, ale nemohou toho užívat, protože k tomu nemají fyzické nástroje. A tím v nich vzniká ona palčivá žízeň.

Podobně je tomu se všemi žádostmi, které v člověku zůstaly po smrti, a které přináležejí k fyzickému světu, protože mohou být uspokojeny jen fyzickými nástroji. Tak je tomu vždy po smrti. Člověk pokaždé vidí zánik svého fyzického těla, a tím, že mu z tohoto fyzického těla něco zůstalo, má puzení ještě k obyčejnému světu naší fyzické úrovně. A než si tomu v duchovním světě odvykne, prožívá tu dobu očisty (*od ohně žádostí*).

Představme si nyní poslední pozemské vtělení před zduchovněním Země, odložení posledního fyzického těla. Lidé, kteří žijí dnes na Zemi, dospějí Kristovým principem tak daleko, že jim toto odložení nejposlednějšího fyzického těla nebude činit žádné zvláštní potíže. Něco ale přece budou muset opustit, neboť se zduchovněním Země jednou provždy zmizí to, co nám dává radost z předmětů této Země. Představte si poslední možnou smrt za pozemského vývoje, poslední zánik fyzického těla.

Tato poslední smrt po řadě vtělení je nazývána v Apokalypse „první smrtí“. A ti, kteří přijali Kristův princip, uvidí toto fyzické tělo jako odpadávající slupku. Pro ně bude nyní mít význam éterné tělo. To bude s Kristovou pomocí uspořádáno tak, že přizpůsobí astrální tělo k tomu, aby již netoužilo, nedychtilo po věcech fyzického světa. Ve zduchovněné Zemi budou lidé žít dále pouze s tím, co bylo s Kristovou pomocí vneseno do éterného těla. Kristův princip v nich zjedná soulad (*harmonii*) mezi tělem astrálním a éterným.

Naproti tomu zde budou druzí, kteří Kristův princip nepřijali. Ti budou v sobě mít nevyrovnanost, nesoulad. I oni musí pozbyť fyzického těla, neboť ve zduchovněné

Zemi nebude žádného fyzického těla. Všechno fyzické musí být rozpuštěno. Zůstává tu z něho jen žádost fyzického prvku, neочиštěný duchovní prvek, zatvrdlý ve hmotě. Zůstane jim éterné tělo, jemuž Kristus nepomohl, aby bylo přizpůsobeno astrálnímu tělu. Proto je učleněno podle fyzického těla. Tito lidé budou pociťovat žhavou touhu po fyzické tělesnosti. Budou pociťovat neutuchající, palčivou žádost v éterném těle, neboť nyní nutně postrádají to, co měli ve fyzickém životě. V této příští době, až se vše fyzické rozplyne, uvidíme lidi, kteří budou ve svém éterném těle žít jako v bytostném článku, jenž harmonicky spolupůsobí s astrálním tělem. A potom se objeví jiní lidé, jejichž éterné tělo bude žít v nesouladu, protože budou dychtit po tom, čeho pozbyli s fyzickým tělem.

A potom v dalším vývoji pokročí zduchovnění Země tou měrou, že již nebude moci existovat ani tělo éterné. Ti, jejichž éterné tělo bude zcela v harmonii s astrálním tělem, odloží bez bolesti i toto éterné tělo, neboť zůstanou ve svém těle astrálním, které bude naplněno Kristovou bytostí a pochopí jako vývojovou nutnost, aby éterné tělo bylo odloženo. Neboť pocítí v sobě schopnost, že si je mohou sami znovu vybudovat, protože do sebe přijali Krista. Ti však, kteří v tomto éterném těle mají žádost po tom, co minulo, ti také nebudou moci dále udržet toto éterné tělo, až se vše zastralizuje. Bude jim vzato, bude z nich vytrženo, a oni to nyní pocítí jako druhý zánik života, jako „druhou smrt“.

Tato druhá smrt přejde u těch, kteří přijetím Kristova principu zharmonizovali své éterné tělo s tělem astrálním, přejde nepozorovaně. Nad těmi nebude mít druhá smrt moci. Ale ti druzí pocítí druhou smrt při dalším přecházení do každé následující astrální podoby. Pak bude lidstvo v onom stavu, kdy ti, kteří dosáhli cíle vývoje, své astrální tělo zcela pronikli Kristem. Ti budou zralí, aby přešli na Jupiter. Ti připravují na naší Zemi plán vývoje Jupitera. Tento plán bývá nazýván „Nový Jeruzalém“. Ti budou žít v „novém nebi“ a na „nové Zemi“, tj. na Jupiteru. Tento nový Jupiter bude doprovázen jako souputníkem těmi, kteří budou vyloučeni ze života v duchu, kteří zažili druhou smrt a proto nemají možnost nabýt jupiterského vědomí.

Budou tu tedy lidé, kteří postoupili k jupiterskému vědomí, kteří nabyli manasu. A pak takové bytosti, které odmítly ony síly, jež by jim toto vědomí daly. Tyto bytosti nabudou teprve na Jupiteru pozemského vědomí svého já. Tyto bytosti budou odkázány na své čtyři bytostné články, jako dnešní člověk na Zemi. Ale takový člověk se může vyvíjet pouze na Zemi. Jedině Země má okolí, půdu, vzduch, oblaka, rostliny a nerosty, které člověk potřebuje, chce-li dosáhnout toho, čeho lze v těchto čtyřech člancích dosáhnout. Jupiter bude utvářen zcela jinak, bude „novou Zemí“, s jinou půdou, jiným vzduchem, jinou vodou a jiná bude každá bytost. A nebude tam podmínek k normálnímu životu bytostí, které teprve nabudou pozemského vědomí; bytostí, které zůstaly ve vývoji pozadu.

Nyní však přichází něco, co nás zase může uklidnit. I na tomto Jupiteru bude ještě poslední možnost, aby mohutná síla pokročilejší části lidstva ještě jednou pohnula tyto kleslé opozdilce k obrácení a určitý počet jich také přivedla k obratu. Teprve za vtělení Venuše padne konečné, nezměnitelné rozhodnutí. Když o tom všem uvažujeme, nabude myšlenka, o níž jsme hovořili na počátku této přednášky, přece jen jiné zabarvení. Rozhodně nebude nyní již moci vyvolávat úzkost a zneklidnění, nýbrž jedině úsilí: „Chci učinit vše, co je nutné, aby se poslání Země naplnilo.“

Uvědomíme-li si to vše v duši přiměřeným způsobem, potom se nám otevře velký, mohutný obraz budoucnosti lidstva a my tušíme, co všechno žilo v osvětlené apokalyptické duši, který napsal to, co jsme v těchto úvahách mohli úryvkovitě vyhledávat na základě Apokalypsy. Každé apokalyptikovo slovo má význam, ba i každý jeho obrat. Musíme se jen snažit, abychom mu jasně porozuměli.

Ve smyslu včerejší úvahy se nám v čísle 666 poukazuje na zvíře se dvěma rohy. A potom jsou zde řečena pozoruhodná slova: „Zde je moudrost! Kdo tomu rozumí, spočítej číslo té šelmy. Je to číslo člověka.“ Je to zdánlivý rozpor, jeden z těch mnoha rozporů, které lze nalézt v každém okultním spise a pojednání. Můžete si totiž být jisti, že úvaha, která probíhá tak hladce, že v ní nemůžeme obyčejným všedním lidským rozumem najít rozpor, jistě nestojí na okultním základě. Co se ve světě vyvíjí, není tak plytké a triviální jako to, co lidský rozum, obyčejný intelekt vnímá bez jakéhokoli rozporu. Musíme se totiž ponořit hlouběji do základů lidského pozorování a potom rozpory zmizí.

Kdo pozoruje rostlinu, jak roste od kořene až k plodu, jak se zelený list mění v okvětní lístky, v prašníky atd., ten může říci: „Zde máme odporující si podoby, neboť okvětní list není shodný s listem lodyhy. Kdo ale vidí hlouběji, shledává v takovém rozporu jednotu, hlubší shodu. Tak je tomu s tím, co může ve světě vidět pouhý rozum. Ten vidí rozpory právě v nejhlubších moudrostech. Nesmí nás tudíž zarážet, setkáváme-li se v Apokalypse se zdánlivým rozparem: „Kdo má rozum, spočítej číslo té šelmy. Je to číslo člověka.“

Musíme zde ještě jednou uvažovat o tom, čím se člověku umožňuje, aby byl sveden dvourohým zvířetem. Poukázali jsme na to, že člověk od středu atlantské doby tak řečeno zaspal vyšší duchovní vývoj. Touto dobou spánku je dnešní doba. Ale byla nutná. Kdyby nenastala, nikdy by nepřišlo to, co nazýváme v našem dnešním smyslu rozumem. Lidé před naší dobou rozum neměli, jednali na podkladě jiných impulsů. Jejich obrazy je pudily k činům bez uvažování. Tento starý dar jasnozření člověk ztratil, vyměnil jej za rozum a tím sestoupil do hmoty. Tím mu byl utkán závoj před duchovním světem; ale tak si zároveň vydobyl rozum. Rozum může být značnou brzdou spirituálního vývoje.

Nakonec nebude nic jiného, co by člověka skutečně zdržovalo od poznání Kristova principu, než tento – na scestí svádějící rozum, tento svádějící intelekt. A kdyby ti, kteří nakonec propadnou dvourohému zvířeti, mohli se podívat zpět na to, co je vlastně nejhůře ošálilo, řekli by: „Náchylnost vedoucí k propasti, přišla sice teprve později, ale to, co mi zatemnilo Kristův princip – to byl rozum.“

Ten, kdo má tento rozum, nechť přemýšlí o čísle šelmy! Neboť právě tím, že se člověk stal člověkem, tzn. že byl nadán tímto rozumovým já, tím může propadnout zvířeti 666. Číslo zvířete je totiž současně číslem člověka. A že je číslem člověka, to nemůže nahlédnout nikdo jiný než ten, kdo má rozum. Je to číslo onoho člověka, jenž se nechal svést svým rozumem! – Tak hluboké pravdy vězí v těchto věcech.

Vidíte tedy, že apokalyptik vám podává mnohé, jestliže pochopíte jednotlivé náznaky, které jsme uvedli. Podává mnohé z toho, co nazýváme duchovně-vědeckými pravdami. Podává, co slibuje. Vede člověka k pohledu na to, co přijde: k nazírání bytostí a mocností, které řídí svět. Vede nás k duchu, který je naznačen na první pečetě a k podobě, zobrazené na poslední pečetě. Zde vidíme, jak se mu jasozřivě jeví uspořádání „Nového Jeruzaléma“. V poslední kapitole vidíte, jak je tento „Nový Jeruzalém“ popisován jako krychle. (viz *sedmá pečeť*) Abychom popsali vše, co je v tomto posledním obraze, zavedlo by nás to příliš daleko.

Nyní je třeba, abychom poukázali na to, k jakému účelu byla Apokalypsa napsána. Musel bych ovšem mnoho mluvit, kdybych chtěl zevrubně popsat, k čemu byla napsána. Ale odnechte si s sebou o tom alespoň náznak, vyplývající z jednoho zcela určitého místa Apokalypsy. Pisatel Apokalypsy praví, že nastane doba, kdy se skutečně vyvine onen vysoký stupeň vědomí, kdy lidé za zvýšeného vědomí budou zřít bytosti, řídící svět. Bytosti, charakterizované Beránkem a zjevením Syna člověka

s plamenným mečem. Jsme na to odkazováni v tónech, které již v sobě obsahují ono uklidnění, o němž jsme hovořili.

Apokalyptik, který je hlubokým jasnovidcem, ví, že ve starých dobách byli lidé obdařeni šerým jasnozřením. Zmínili jsme se již o tom a viděli jsme, jak lidé byli tehdy doslova účastníky božského světa duchů, jak sami zřeli božský duchovní svět. Ale kdo ztratil tento dar jasnovidnosti, kdo? To si nyní musíme položit jako důležitou otázku.

Viděli jsme, že jasnovidnosti pozbyli zásadně ti lidé, kteří byli vyvedeni na fyzickou úroveň, k fyzickému životu, tehdy, když začala druhá polovina atlantské doby. Lidé pohlíželi na pevné útvary naší Země, na ohraničené předměty. Staré jasnozření zmizelo, lidé nabyli sebevědomí. Ale duchovní svět se před nimi uzavřel. Zmizely útvary, které jako mlhavé moře ve starých dobách pronikaly vzduch. Vzduch se pročistil, půda se uvolnila. Lidé vystoupili na volnou zemi. Došlo k tomu poměrně pozdě; shoduje se to s dosažením dnešního rozumu, nynějšího sebevědomí člověka.

A nyní si připomeňme, co jsme o této Zemi řekli. Vzpomeňme si, jak jsme si před naši duši postavili veliký okamžik na Golgotě. Kdyby byl tehdy někdo z dálky jasnovidným pohledem pozoroval Zemi, zjistil by, že v okamžiku, kdy vytékala krev z ran Vykupitele, změnila se celá astrální aura Země. Tehdy byla Země proniknuta silou Krista. Působením této události se bude moci Země jednou zase spojit se Sluncem. Tato síla bude růst. Je to síla, která naše éterné tělo chrání před „druhou smrtí“. Kristus bude stále více Duchem Země. A kdo je pravým křesťanem, ten chápe slova: „Kdo jí můj chléb, šlape mne nohama“; ten pokládá Zemi za tělo Kristovo. Země jakožto planetární těleso je tělem Krista, ovšem teprve na počátku. Kristus se teprve stává Duchem Země, a sjednotí se s ní úplně. Až se Země později spojí se Sluncem, bude velký Duch Země – Kristus – Duchem Slunce.

Tělo Země bude tělem Krista. A lidé musí toto tělo zpracovávat. S touto prací započali, když vstoupili na Zem; zpracovávali tuto Zemi svými silami.

V každé tradici můžeme nalézt něco, čeho si lidé málo všímají, protože tomu málo rozumějí. Tak např. v perské tradici nacházíme, že lidé od té doby, kdy pozbyli jasnozřivého vědomí, stali se bytostmi, které Zemi probodávají. V období vývoje, kdy lidé Zemi probodávají, tj. zpracovávají, tedy během této doby, kdy probodávají tělo Kristovo, nevidí jasnozřivým vědomím, nevidí řídicí síly, především nevidí Krista – tváří v tvář. Ale apokalyptik poukazuje na dobu, kdy budou vidět duchovní svět nejen někdejší jasnovidci, nýbrž kdy lidstvo dospěje zase na stupeň, který mu umožní, aby spatřilo samu Kristovu bytost. Všechny bytosti budou zřít Krista; i ti, kteří ho probodávají. I ti, kteří část svého vývoje museli prožít obděláváním půdy, probodáváním Země, spatří Krista. Neboť taková slova vedou toho, kdo se učí poněmáhlu jim rozumět, hluboko do světa představ mystérií, do tajů apokalyptické mluvy.

Co tedy chtěl apokalyptik napsat, vylíčit?

Na tuto otázku dostaneme odpověď tím, že krátce poukážeme na původ Apokalypsy. Kde bylo nejprve obsaženo to, co je napsáno v Apokalypse?

Kdybyste se mohli vrátit do mystérií starého Řecka, do orfických, eleusínských mystérií, do mystérií starých Egyptanů, Chaldeců, Peršanů a Indů, všude byste našli Apokalypsu. Existovala, byla tedy již zde! Nebyla napsaná, ale žila od jednoho pokolení kněží ke druhému, v pokoleních iniciátorů, kde byla paměť tak živá, že se tak bohaté látky daly zvládnout. – Paměť byla i v mnohem pozdějších dobách ještě mnohem lepší než dnes. Vzpomeňme si jen na pěvce Iliady, jak šli světem a z paměti dovedli zpívat své zpěvy. Není tomu poměrně ještě tak dávno, co se paměť tolik zhoršila.

Tyto pravdy se v mystériích nezapisovaly, žily ale od jednoho pokolení iniciátorů k dalšímu. Jakou měla Apokalypsa úlohu?

Měla být návodem pro toho, jenž zasvěcoval žáky. Tehdy bylo tomu tak, že člověk, jenž měl být zasvěcen, byl vyveden ze svého fyzického těla a zůstal jako mrtvý. Ale v tomto stavu ho nechal iniciátor v jeho éterném těle zírat na to, co bylo možno později, působením Kristova impulsu spatřit jasnovidně ve fyzickém těle. Tak byli staří zasvěcenci proroky, kteří mohli poukazovat na Krista. A dělali to. Mohli to dělat, protože Kristus byl v této Apokalypse označen jako něco, co se objeví v budoucnosti. Tehdy se ještě neuskutečnila událost na Golgotě, kde by člověk ve fyzickém těle prožil celé drama zasvěcení před tváří dějin.

Kde tedy bylo možno tuto událost na Golgotě pochopit?

Zasvěcenci ji chápali na určitém stupni, když byli mimo své tělo. Prožívali za jiného stavu vědomí to, co se odehrálo na Golgotě.

Událost na Golgotě byla by mohla přejít okolo tisíců lidí a čím by jí byla?

Smrtí obyčejného odsouzence! Možnost pochopit děj, který se odehrál na Golgotě, byla jen tam, kde znali obsah mystérií. Iničiátoři mohli říci: „Ten, jehož jsme vám ukazovali během tří a půl dne, ten, jehož vám zvěstovali proroci, toho můžete pochopit, použijete-li prostředků z mystérií. Apokalyptik si osvojil ústní podání mystérií; řekl si: „Proniknu-li se tím, co bylo možno dozvědět se v mystériích, zjeví se mi Kristus.“

Apokalypsa nebyla tedy ničím novým, ale něčím novým bylo její použití na jedinečnou událost na Golgotě. Podstatné bylo to, že těm, kteří mají uši k slyšení, byla dána možnost, aby s pomocí toho, co stojí v Janově Apokalypse, postupně pronikli ke skutečnému porozumění události na Golgotě. To bylo úmyslem apokalyptika. Přebral Apokalypsu ze starých mystérií; je to prastará posvátná kniha lidstva a byla jen zevně lidstvu darována učedníkem, jehož Pán miloval a jehož svou závětí zmocnil, aby zvěstovat jeho pravou osobnost.

Jan má zůstat, dokud nepřijde Kristus, aby ti, kteří jsou vybaveni osvícenějším vědomím, mohli ho pochopit. Je velkým učitelem pravé události na Golgotě. Předal lidem prostředek ke skutečnému porozumění této události na Golgotě.

V úvodu Apokalypsy apokalyptik říká (pokusil jsem se přeložit první slova tak, jak se musí přeložit, mají-li být správná): „Toto je zjevení Ježíše Krista, které mu dal Bůh, aby znázornil svému služebníku, jak se v krátkosti má uskutečnit to, co se má stát. To je vloženo do znamení a posláno skrze jeho Anděla jeho služebníku Janovi, a tento to vyjádřil.“

Chce líčit „v krátkosti“ – co je tím míněno?

Znamená to tolik, jako kdybychom chtěli říci: „Kdybych vám chtěl jednotlivě vylíčit všechno, co se odehraje od nynějška až k cíli pozemského vývoje, musel bych napsat velmi, velmi mnoho. Chci vám to vylíčit v krátkém nástinu.“ Překladatelé, kteří nedovedli vniknout do ducha Apokalypsy, přeložili to potom tak, že řekli: „ukázat, co se zakrátko (*brzy*) stane“. Domnívali se, že co se tu odehrává, co se zde líčí, má nastat brzy. Má to však znamenat: v krátkém nástinu se má vylíčit to, co se má uskutečnit. Původní text má obrat, jenž naprosto připouští jako správný překlad to, co jsem se pokusil správným způsobem podat v úvodu statě „Pečetě a sloupy“.

V řadě úvah jsme tedy řekli leccos o této prastaré posvátné knize lidstva. Řekli jsme leccos o tom, co sdělil Pán jako svá tajemství lidstvu skrze učedníka, jehož miloval. Snad jste z toho vytušili, že tato Apokalypsa je hluboká kniha, plná moudrosti, a snad se vás někdy během těchto úvah zmocnila úzkost z toho, že mnohému v ní lze tak obtížně porozumět.

Na konci našich úvah chtěl bych vám říci ještě jedno: Všechno, co jsem vám mohl říci, zcela přesně odpovídá intencím Apokalypsy a bylo tomu tak vždy vyučováno ve školách, které zachovávaly apokalyptikův úmysl. Ale není to ani zdaleka vše, co by mělo být řečeno. Je možno vniknout ještě mnohem hlouběji do pravd a do základů Apokalypsy. A kdybychom pronikli do jejích nejzazších hlubin, potom by se vám jevilo to, co jsem vám mohl říci, jen jako první povrchní vylíčení.

Ale jinak to nejde. Nejprve lze podat pouze povrchní vylíčení. Tím je nutno projít. Musíme nejdříve začít se základními poznatky, a jestliže ujdeme malý kousek, pak se nám již ukáže i hloubka. Neboť je toho tak mnoho a mnoho pod povrchem, který bylo možno jen docela malounko opět poodhrnout, jen poněkud poodhalit. A půjdete-li dále touto cestou, kterou jste určitým způsobem započali tím, že jste svou pozornost obrátili k výkladu Janovy Apokalypsy, tu pozvolna vniknete do hlubin duchovního života. Vniknete do hlubin, které dnes vůbec nelze vyjádřit, protože by nebylo možné si je uvědomit. Neboť by ještě nikdo neměl uši, aby to vyslechl.

Teprve skrze takové výklady, jak zde byly podány, musí se připravovat uši k slyšení. Potom zde postupně budou uši, které mohou slyšet Slovo, jež tak přehluboce plyne Apokalypsou. Jestliže jste tedy přijali něco z toho, co bylo řečeno, buďte si vědomi, že mohl být podán pouze první náčrtek a z něho jen jednotlivé poznámky.

Nechť vás tento impuls podnítí k tomu, abyste stále hlouběji vnikali do toho, co lze na základě těchto přednášek pouze tušit. Kdybych chtěl říci jen to, co se dá říci o povrchu, musel bych přednášet po dlouhé, dlouhé týdny. Tyto přednášky mohly být pouze podnětem, a kdo je přijímá tak, že si řekne: „musím do toho vniknout ještě hlouběji“, ten pochopil tyto přednášky v pravém smyslu.